

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Prevence rizikového chování a prevence kriminality na úrovni města

(rigorózní práce)

2010

Mgr. Miroslava Horecká

ABSTRACT

Risk behavior prevention and criminality prevention at the city level

This dissertation deals with a current theme in today's society. In the first part, the author describes the theoretical precondition of etiology of risk behavior and describes in detail the system of criminality prevention in the Czech Republic at all levels including characteristics of each participant in prevention.

The author identified three aims of this dissertation that she fulfilled in the practical part. The first aim was to describe the situation in the area of risk behavior prevention and criminality prevention in five Czech cities. These cities show, despite the fact of common sampling criteria, many differences, mostly in the approach of the city's municipalities to the prevention issue. The author also represents the results of the quantitative research in ten elementary schools (two schools in each of the sample cities) that was used to prove two suggested hypothesis. Through the use of statistical methods, the hypothesis of the correlation between the occurrence of risk behavior in children and the absence of possibilities for spending free time subjectively felt by children has been proven. Another of the author's hypothesis, the correlation between the occurrence of risk behavior in children and the total amount of children at school hasn't been proven. The occurrence of risk behavior in children is influenced by many factors. Nevertheless, the size of the school, or more precisely, the number of children at the school, is not a crucial factor.

Differences in the approach of the municipality leadership to the prevention issue in each city and the results of the questionnaires of each school led the author to find that an active and supporting approach of the city's municipalities to the prevention issue reflects a lower occurrence of risk behavior in children. These findings fulfilled the additional aim of the dissertation. To meet the last aim, the author made a model suggestion of risk behavior prevention and criminality prevention to be possibly used in other cities.

The outcomes of this dissertation should be widely disseminated so that the municipalities could take better care of the prevention issue.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma *Prevence rizikového chování a prevence kriminality na úrovni města* vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své rigorózní práce, a to v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 20. 12. 2010

.....

podpis autorky práce

OBSAH

Obsah	5
1. SOUČASNÝ STAV	10
1.1 Vymezení pojmů	10
1.2 Vybrané sociálně patologické jevy	13
1.2.1 <i>Alkoholismus</i>	13
1.2.2 <i>Zneužívání psychoaktivních látek</i>	15
1.2.3 <i>Šikana</i>	17
1.2.4 <i>Vandalství</i>	18
1.2.5 <i>Xenofobie a rasismus</i>	19
1.2.6 <i>Kriminalita</i>	21
1.2.7 <i>Patologické hráčství</i>	22
1.3 Kriminologické teorie – etiologie vzniku závadového chování	23
1.3.1 <i>Klasická a neoklasická kriminologie</i>	23
1.3.2 <i>Pozitivistická teorie</i>	24
1.3.2.1 <i>Biologické teorie</i>	25
1.3.2.2 <i>Psychologické teorie</i>	28
1.3.2.3 <i>Sociologické teorie</i>	29
1.3.2.4 <i>Multifaktorová kriminologie</i>	31
1.3.3 <i>Vývojová kriminologie</i>	32
1.3.4 <i>Faktory zvyšující pravděpodobnost vzniku a rozvoje kriminálního chování</i>	34
1.3.4.1 <i>Biologické faktory</i>	34
1.3.4.1.1 <i>Syndrom AD/HD</i>	35
1.3.4.2 <i>Psychické faktory</i>	37
1.3.4.3 <i>Sociální faktory</i>	38
1.3.5 <i>Ontogenetický vývoj poruch chování</i>	39
1.3.6 <i>Psychické charakteristiky pachatele trestných činů</i>	40

1.4	Prevence rizikového chování a prevence kriminality	41
1.4.1	<i>Preventivní politika</i>	42
1.4.2	<i>Úrovně preventivních aktivit</i>	43
1.4.3	<i>Cílové skupiny preventivního působení a objekty prevence</i>	45
1.4.4	<i>Typy preventivních opatření</i>	46
1.4.4.1	<i>Sociální prevence</i>	46
1.4.4.2	<i>Situační prevence</i>	47
1.4.4.2.1	<i>Studie na vyhodnocení účinku kamerových systémů</i>	48
1.4.4.3	<i>Prevence viktimmnosti a pomoc obětem trestných činů</i>	51
1.5	Zkušenosti ze zahraničí v prevenci kriminality	51
1.6	Organizace systému prevence kriminality v ČR	56
1.6.1	<i>Preventivní práce v ČR</i>	56
1.6.2	<i>Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011</i>	59
1.6.3	<i>Republiková úroveň prevence kriminality</i>	60
1.6.3.1	<i>Republikový výbor pro prevenci kriminality</i>	61
1.6.3.2	<i>Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky</i>	63
1.6.3.3	<i>Konkrétní úkoly aktivity jednotlivých ministerstev v prevenci kriminality</i>	64
1.6.4	<i>Krajská úroveň prevence kriminality</i>	78
1.6.5	<i>Místní úroveň prevence kriminality</i>	81
1.7	Vymezení pojmů obce, města a statutárního města	89
1.7.1	<i>Samostatná působnost obce</i>	91
1.7.2	<i>Komise rady obce</i>	93
1.7.3	<i>Obec s rozšířenou působností a obec s pověřeným obecním úřadem</i>	93
2.	CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	95
2.1	Definování problému	95
2.2	Cíle práce	97
2.3	Hypotézy	98

3. METODIKA	99
3.1 Výběr výzkumného vzorku	99
3.1.1 <i>Parametry výběru výzkumného vzorku</i>	100
3.2 Výzkum	101
3.2.1 <i>Metoda sběru dat</i>	101
3.2.2 <i>Výběr respondentů</i>	102
3.2.3 <i>Realizace výzkumu</i>	102
4. VÝSLEDKY	104
4.1 Vyhodnocení dotazníků	104
4.1.1 <i>Přehled výsledků dotazníků</i>	104
4.1.2 <i>Školy podle výskytu rizikového chování</i>	116
4.1.3 <i>Hodnocení výsledků dotazníků pomocí statistických metod</i>	118
4.1.3.1 <i>Závislost rizikového chování dětí na absenci možností</i> <i>trávení volného času</i>	118
4.1.3.2 <i>Závislost výskytu rizikového chování na celkovém počtu</i> <i>děti ve škole</i>	125
4.2 Další charakteristiky výzkumného vzorku	128
4.2.1 <i>Obecná charakteristika jednotlivých měst výzkumného vzorku</i>	128
4.2.2 <i>Obyvatelstvo a jeho struktura</i>	133
4.2.2.1 <i>Počet obyvatel a zastoupení cizinců v obyvatelstvu měst</i>	133
4.2.2.2 <i>Úroveň vzdělání obyvatelstva</i>	138
4.2.3 <i>Nezaměstnanost</i>	140
4.2.4 <i>Kriminalita</i>	141
4.2.4.1 <i>Struktura trestné činnosti</i>	146
4.2.4.2 <i>Trestná činnost dětí a mládeže</i>	150
4.2.4.3 <i>Trestná činnost cizinců</i>	154
4.2.4.4 <i>Trestná činnost podle dosaženého vzdělání pachatelů</i>	157
4.2.5 <i>Školství</i>	158
4.2.6 <i>Činnost NNO a církevních subjektů pracujících v oblasti prevence</i> <i>sociálně patologických jevů</i>	163

4.2.7	<i>Činnost městských samospráv</i>	169
5.	DISKUSE	182
5.1	Výzkum u dětí základních škol	182
5.2	Zhodnocení situace v oblasti prevence rizikového chování a prevence kriminality ve městech výzkumného vzorku	186
5.3	Návrh prevence rizikového chování a prevence kriminality na městské úrovni	191
6.	ZÁVĚR	194
7.	Seznam použitých zdrojů	196
8.	Klíčová slova	210
9.	Přílohy	211

ÚVOD

Svobodné Československo na prahu devadesátých let minulého století začalo čelit do té doby ne tak výrazně vnímaným problémům. Změna společenských poměrů kromě výdobytků demokracie přinesla též odvrácenou stranu svobody, a to v podobě až trojnásobného nárůstu kriminality oproti předchozím rokům. Společnost byla nucena se této situaci rychle přizpůsobit a hledat řešení. Proti přirozenému zotřívání represivních postojů veřejnosti se odborná veřejnost začala zabývat nutností řešit kriminální politiku komplexně a zaměřovat se na příčiny kriminality a na faktory, které ji ovlivňují. V průběhu devadesátých let byl na státní úrovni vytvořen a stabilizován systém preventivní práce v oblasti prevence kriminality v České republice.

Ačkoli systém prevence na státní, resp. centrální úrovni je propracovaný a relativně pružně reaguje vládními nařízeními, koncepčními či metodickými materiály na měnící se okolnosti a potřeby, problém se často vyskytuje na konci pomyslného řetězce. Za přípravu a praktickou realizaci preventivních aktivit totiž nesou zodpovědnost zejména obecní zastupitelstva. Na těchto úrovních ovšem často chybí odbornost i politická vůle.

V této práci se autorka chce zaměřit právě na tuto oblast, která má být těžištěm veškerého preventivního snažení, vycházející z principu subsidiarity při výkonu státní správy, tedy koncentruje se na města a jejich samosprávy. Je nesporné, že mezi městy existují rozdíly, jak k této zodpovědnosti přistupují.

Tato práce v teoretické části popíše některá východiska problematiky rizikového chování a kriminality, nastíní preventivní politiku státu a možnosti, které z ní vyplývají pro městské samosprávy. Výzkumná část zanalyzuje situaci v této oblasti v několika českých městech. Na tomto základě se autorka práce následně pokusí navrhnout obecný model prevence rizikového chování a kriminality na úrovni města.

Přáním autorky je, aby tato práce napomohla k lepší znalosti možností v oblasti prevence rizikového chování a kriminality a motivovala města k aktivnějšímu zapojení do příprav a realizace preventivních aktivit.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Vymezení pojmů

Patologie je věda zabývající se studiem a diagnostikou nemocí a také studiem chorobných procesů. **Sociální patologie** je souhrnné označení nezdravých, abnormálních a obecně nežádoucích společenských jevů. Na studiu a popisu těchto jevů se podílí řada vědních disciplín, zejména sociologie, psychologie, medicína, etopedie a další. Jednotlivé vědní disciplíny se zabývají studiem a rozбором příčin a faktorů, které vedly ke vzniku konkrétních sociálně patologických jevů a které také umožňují jejich existenci ve společnosti. Sociální patologie se tedy zabývá všemi projevy chování, které společnost klasifikuje jako nezdravé a nežádoucí (sociálně-patologické), protože porušují sociální, morální či právní normy společnosti (kriminalita, extremismus, diskriminace, vandalismus, rasismus a další). Zabývá se i studiem příčin vzniku a průběhem a podmínkami těchto sociálních procesů.¹ Pojem sociální patologie zavedl Herbert Spencer, britský filosof a sociolog 19. století, který hledal paralelu mezi patologií (chorobou) sociální a biologickou.²

Sociálně patologickým jevem se obecně rozumí takové chování jedince, které je charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot; je to chování a jednání, které vede k poškozování zdraví jedince, prostředí, ve kterém žije a pracuje, a ve svém důsledku pak k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám a deformacím.³ Podle Krause⁴ lze sociálně patologické jevy pokládat za neproblematictější a nejnebezpečnější rovinu sociálních deviací.

¹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada, 2009. s. 13-14. ISBN 978-80-247-2781-3.

² KELLER, J. *Dějiny klasické sociologie*, 2. vydání - dotisk. Praha: SLON, 2010. s. 140-157. ISBN 978-80-86429-52-6.

³ POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. s. 9. ISBN 80-86568-04-0.

⁴ KRAUS, B. *Sociální aspekty výchovy*. 2. vydání, Hradec Králové: Gaudeamus, 1999. s. 46-47. ISBN 80-7041-135-X.

Sociální deviace, z latinského *deviatio* - odchylka, úchylka, je definována jako způsob jednání, které se neslučuje se společenskou normou, která je většinovou populací akceptována. Porušení takové normy ovšem nemusí mít za následek morální nebo právní sankci, protože odchylka od normy obecně může být pozitivní i negativní, resp. extrémní v obou směrech odchylky. Příkladem může být alkoholismus a naopak extrémní formy jeho potírání, tedy prohibice. Pojem sociální deviace není totožný s pojmem sociální patologie, protože některé jevy, označené jako deviantní, nemusí být vždy pro jednotlivce či společnost patologické, na rozdíl od sociálně patologických jevů, které jsou vždy pro jednotlivce nebo společnost negativní.⁵

Kraus⁶ ještě rozděluje sociální deviace podle stupně závažnosti a společenské nebezpečnosti do tří rovin: **negativní sociální jevy** (nezaměstnanost, rozvodovost aj.), **asociální jednání** (např. výtržnictví, pornografie aj.) a **sociálně patologické jevy** (např. kriminalita, toxikomanie aj.), které mají největší negativní důsledky.

Delikvence, z latinského *delinquere* - provinit se, je z hlediska společensky nepřijatelného chování širším pojmem. Zahrnuje činy, které jsou trestné, ale také činy, které trestné nejsou. Patří sem např. přestupky, dále trestná činnost ve věku mladším než 15 let, kdy nelze trest z důvodu věku uložit. Často se výraz delikvence používá ve spojení s nežádoucím a nepřijatelných chování dětí a mládeže, kde se také používá pojem **juvenilní delikvence**.⁷

Kriminalita je negativní, společensko-historicky podmíněný jev. Je to souhrn jednání, které porušuje právní normy společnosti a jehož důsledkem je **trestná činnost**. Vágnerová⁸ trestnou činnost chápe jako projev poruchy sociálněadaptačních schopností a dovedností a jako poměrně jasně definovanou odchylku od společností stanovené sociální normy. Z právního hlediska je kriminalita souhrn trestných činů spáchaných na

⁵ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 14-15. ISBN 978-80-247-2781-3.

⁶ KRAUS, B. *Sociální aspekty výchovy*. 2. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999. s. 46-47. ISBN 80-7041-135-X.

⁷ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 156. ISBN 978-80-247-2781-3.

⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2008. s. 805. ISBN 978-80-7367-414-4.

určitém území za určité období.⁹ Jsou to činy a chování sankcionované podle trestního zákona.

Sociálně patologický jev je tedy významově širší pojem než kriminalita, která je pouze jedním z jevů sociální patologie.

Porucha chování vyjadřuje narušené sociální vztahy k druhým lidem. Často se sdružuje s nepříznivým psychosociálním prostředím, včetně neuspokojivých vztahů v rodině a selháváním ve škole. Jde o chování, které v různé míře, opakovaně a dlouhodobě narušuje sociální nebo právní normy v dané společnosti. Mezi poruchy chování patří např. lhaní, krádeže, vloupání, záškoláctví, čachrování s věcmi atd. Tento pojem se používá především v souvislosti s chováním dětí a dospívajících. Podobné přestupky u mladistvých a dospělých jsou již hodnoceny jinak, a také se se zvyšujícím věkem mění intenzita a forma deliktů. Podstata problematiky ale zůstává.¹⁰ Vágnerová¹¹ definuje poruchy chování jako odchylku v oblasti socializace, kdy jedinec není schopen respektovat normy chování na úrovni svých rozumových schopností.

V posledních letech, resp. v roce 2004, došlo ke korekci terminologie, kdy se začal, zvláště v souvislosti s dětmi a mladistvými, používat pojem rizikové chování namísto sociálně patologický jev, resp. prevence rizikového chování oproti prevenci sociálně patologických jevů. Miovský a Zapletalová¹² definují **rizikové chování** jako takové vzorce chování, v jejichž důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných (včetně vzdělávacích) a dalších rizik pro jedince nebo společnost. Tito autoři¹³ dále uvádí, že rizikové chování je chování, které směřuje k jedinci samotnému nebo proti skupině. Míra rizika je v přímém vztahu k věku, k sociální a profesní příslušnosti a k přechodnosti nebo stálosti deficitu v chování

⁹ HAVRDOVÁ, E. (ed.). *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. s.10. ISBN 978-80-247-2781-3.

¹⁰ KOUKOLÍK, F.; DRTINOVÁ, J. *Vzpouza deprivantů*. Nové, přepracované vydání. Dotisk. Praha: Galén, 2008. s. 93-96. ISBN 978 -80-7262-410-2.

¹¹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2008. s. 779. ISBN 978-80-7367-414-4.

¹² MIOVSKÝ, M.; ZAPLETALOVÁ, J. Centrum adiktologie. *Rizikové chování*. [online]. 28.2.2006 [cit. 2010-02-15]. Dostupné z: URL: <<http://www.adiktologie.cz/articles/cz/70/154/Rizikove-chovani.html>>.

¹³ MIOVSKÝ, M.; ZAPLETALOVÁ, J. Konference Primární prevence rizikového chování III. Praha, 27.-28. listopadu 2006. *Systém prevence rizikového chování na rozcestí: specializace versus integrace*. [online]. 19.7. 2009 [cit. 2010-02-15]. Dostupné z: URL: <<http://www.pprch.cz/Dokumenty/104/>>.

jednotlivce. Rizikové chování zahrnuje zejména narušení vztahů k sobě, vrstevníkům, příslušníkům rodiny, společnosti atd. Rizikové chování má obvykle instrumentální povahu, je založeno na agresivních klíčích, které mají emocionální povahu. Rizikové chování je protknuto kulturní ritualizací, která není vždy uvědomovaná. Tendence k rizikovému chování může být projevem osobnostních charakteristik a jeho frekvence se zvyšuje v určitých vývojových stádiích, zejména v pubertě a adolescenci. Za rizikové chování je považováno agresivní chování, závislostní chování, prekriminální chování, sexuální rizikové chování, poruchy příjmu potravy, rasismus a xenofobie, sekty, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě.

1.2 Vybrané sociálně patologické jevy

1.2.1 Alkoholismus

Otázka závislosti na alkoholu zdaleka nepředstavuje problém týkající se pouze posledních století. Různé státy v různých dobách zaujímaly k alkoholu svá stanoviska závisle na stupni kultury, náboženství a soudobých názorů a poznatků. Lze říci, že přístup společností k alkoholismu a osobám jej požívajícím byl vždy negativní, často za přistižení v opilosti následovaly kruté tresty až smrt. V roce 1951, díky WHO, začal být alkoholismus oficiálně považován za medicínský problém.¹⁴

V našem státě je problematika konzumace alkoholu legislativně upravena. Např. zákon č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi definuje v §1 alkoholismus a jiné toxikomanie včetně kouření jako negativní jevy způsobující značné společenské škody, zejména poškozování zdraví občanů.¹⁵ Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami navrhuje jako způsob ochrany před alkoholismem a

¹⁴ KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti I*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. s. 151. ISBN 80-86734-05-6.

¹⁵ Zákon č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, ve znění pozdějších předpisů

jinými toxikománii zejména výchovu, vzdělávání a působení na děti a mládež zaměřené na škodlivost požívání alkoholických nápojů, kouření a jiných návykových látek (§§ 2 a 3).¹⁶ Alkoholismem se zabývají ještě další zákony, např. zákon č. 120/1962 Sb. o boji proti alkoholismu, ve znění pozdějších předpisů či trestní zákon č. 40/2009 Sb. klasifikací trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 a přivození se do stavu nepřičetnosti požitím návykové látky v § 360.¹⁷

Konzumace znamená mírné požívání alkoholických nápojů ve vhodné době. Dochází-li k požívání alkoholických nápojů v nevhodném množství a nevhodné době (při zaměstnání, při nemoci, v nevhodném věku), jedná se o zneužívání alkoholických nápojů. Abusus znamená nadměrné používání alkoholu, označuje se jako alkoholismus. Vlivem větších a častých a dlouhodobě požívaných dávek alkoholických nápojů dochází u některých jedinců k chorobné závislosti na alkoholu, návykovému abuzu.

Popov¹⁸ předkládá „dispozičně-expoziční model“ vzniku závislosti na alkoholu, neboli čím výrazněji se uplatňují faktory dispoziční (biologické, včetně genetické dispozice, osobnostní výbava, zdravotní stav atd.), tím menší podíl expozice je nutný. A naopak, čím větší je expozice (dostupnost alkoholu, míra a frekvence konzumace, koncentrace alkoholických nápojů), tím menší dispozice stačí ke vzniku závislosti. Na vzniku a vývoji závislosti se vždy jedná o komplexní působení řady faktorů. V mnoha studiích byl potvrzen význam dědičných vlivů, které se mohou více, či méně uplatnit, žádný výzkum ale zatím nedokázal existenci specifické osobnostní struktury, zakládající vyšší pravděpodobnost, či dokonce determinující pro vznik závislosti.

Dlouhodobé pití alkoholu vede ke zvýšení tolerance a rozvoji závislosti, která má fyzické i psychické příznaky. Kromě toho, že alkohol působí opilost, má také významné psychické účinky, navozuje příjemné pocity a díky tomu alkohol konzumujeme opakovaně. Tyto příjemné účinky alkoholu můžou vést k tomu, že pijeme stále více a více a náš mozek si postupně přivyká na opakované dávky alkoholu, čímž

¹⁶ Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

¹⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹⁸ KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti I*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. s. 152-153. ISBN 80-86734-05-6.

dochází k rozvoji alkoholové závislosti. Psychická závislost na alkoholu je projevem alkoholismu. Nešpor¹⁹ uvádí šest základních příznaků závislosti na alkoholu:

1. silná touha nebo pocit puzení užívat alkohol (craving – bažení)
2. potíže v sebeovládání při užívání alkoholu, a to pokud jde o začátek a ukončení nebo množství alkoholu
3. tělesný odvykací stav (fyzická závislost)
4. průkaz tolerance k účinku alkoholu jako vyžadování vyšších dávek alkoholu, aby se dosáhlo účinku původně vyvolaného nižšími dávkami
5. postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů
6. pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků

Závislost na alkoholu nepředstavuje jen problém legislativní, společenský či zdravotní, dopad závislosti na alkoholu se neprojevuje jen u takto postiženého jedince, jeho zdraví či společenském postavení. Významně se týká také jeho okolí, hlavně rodiny a zejména dětí.

1.2.2 Zneužívání psychoaktivních látek

Psychoaktivní látkou se rozumí každá látka, která po vstřebání do organismu ovlivňuje duševní procesy. Některé psychoaktivní látky způsobují závislost.²⁰ Pak mluvíme o látkách návykových, které mění psychický stav a na které se může vytvořit návyk a závislost.²¹

Závislosti na nelegálních psychotropních látkách jsou významné z pohledu zátěže a škodlivosti jak pro jedince, tak pro celou společnost. Proto je problematika zneužívání psychotropních látek také celosvětovým politickým tématem.

¹⁹ NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7367-267-6.

²⁰ PAVLOVSKÝ, P. a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 52. ISBN 978-80-247-2618-2.

²¹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 87-90. ISBN 978-80-247-2781-3.

Obecně se vychází z bio-psycho-sociálního modelu vzniku závislosti, tedy že droga působí na konkrétní osobnost v daném sociálním prostředí konkrétním podnětem, s tím, že existují rizikové faktory ve společenské, rodinné a osobnostní rovině.²² Závislost na droze pak ovlivňuje závislého jedince po stránce tělesné, psychické a sociální.

Podle některých autorů jsou vlivy prostředí nejvýznačnějšími faktory, které se podílejí na vzniku problémů s drogami či závislostí. Pod vlivy prostředí lze zařadit působení všeho, co nás obklopuje, zejména rodina, škola, vrstevníci, parta, zaměstnání, působení společnosti jako takové prostřednictvím sdělovacích prostředků, veřejné mínění atd. Hajný²³ se zabývá souvislostmi mezi vznikem a rozvojem závislosti a vývojem jedince, zejména v dětství a dospívání, kdy dochází k postupnému vývoji od naprosté závislosti na druhých k vyváženému poměru mezi samostatností a vzájemným tvořivým vztahem s druhými lidmi. V adolescenci tedy vrcholí proces separace (oddělování se) a individuace (utváření vlastní identity) a mladý člověk je vystaven zkoušce své mladé osobnosti. Hajný se zaměřuje např. na vztah mezi závislostí a raným dětstvím, narušeným vývojem schopnosti utvářet si vztahy s lidmi atd.

Přítomnost drogy jako faktoru ovlivňujícího vznik závislosti nelze vyloučit, proto je třeba v rámci preventivních aktivit učit děti a mládež odmítat a umět přijmout zodpovědnost za vlastní chování.

Toxikomanie je též upravena českou legislativou, trestní zákoník č. 40/2009 Sb. v hlavě VII upravuje v díle 1 trestné činy obecně ohrožující, mezi nimi trestný čin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283), přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§ 284), nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§285), výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§ 286) a šíření toxikomanie (§ 287).²⁴

²² KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti I*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. s. 91-94. ISBN 80-86734-05-6.

²³ VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2007. s. 426-433. ISBN 978-80-7367-342-0.

²⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

1.2.3 Šikana

Šikana označuje fyzické i psychické omezování či týrání jedince v kolektivu. Dochází k ní ve všech skupinách věkových i sociálních. Setkat se s ní můžeme v jakémkoliv typu škol a školských zařízeních, v armádě, sportovním klubu, ve vězení, ale i v rodině (zaměřena na neoblíbené dítě nebo na seniora), v partnerských vztazích (domestic violence) či v zaměstnání (podle toho, zda je původcem kolega či nadřízený, mluvíme o mobbingu nebo bossingu). Šikanování je nebezpečně rozbujelelou sociální nemocí ve společnosti, jejímž důsledkem je poškozování zdraví jednotlivce, skupin, včetně rodiny a společnosti vůbec.²⁵

Martínek²⁶ uvádí, že poslední výzkumy ukazují, že na našich školách prošlo šikanou 41 % dětí a šikanu ve školním prostředí definuje jako úmyslné a většinou opakované týrání spolužáka nebo spolužáku jedním nebo více žáky za použití agrese a manipulace.

Šikanu charakterizují některé základní podmínky:

- Vždy jde o převahu síly nad obětí, která může být jak fyzická, tak ve formě psychické síly. Převaha síly může mít i podobu množstevní, tedy že větší množství dětí trápí menší množství dětí, podobu převahy mentální síly, kdy intelektově zdatný jedinec trápí jedince intelektově méně zdatného nebo převahy mocenské síly, kdy „mocnější“ trápí méně „mocného“, tedy jinak řečeno, kdy služebně starší si mohou dovolit víc.
- Oběť vnímá útok jako nepříjemný.
- Útok může být dlouhodobým ale i krátkodobým, pokud splňuje výše uvedené podmínky.

Pokud je útok dlouhodobý, většinou se vyvíjí po určitých stádiích. V první fázi, tzv. ostrakismu, je oběť vyčleněna ze svého kolektivu tím, že jsou ostatní agresorem či agresory navedeni, aby se s obětí nebavili, nezdravili ji, oběť je pomlouvána,

²⁵ KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. 2., doplněné vydání. Praha: Portál, 2005. 255 s. ISBN 80-7367-014-3.

²⁶ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada Publishing, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.

vysmívána, je jí nadáváno. Další fází je fyzická agrese a psychická manipulace, oběť začíná být nucena k drobným úsluhám agresorům. Pokud není šikana rozpoznána a vyřešena v tomto stádiu, následují další fáze, kdy je tlak agresorů na oběť zvyšován, celý kolektiv je tímto narušen a postupně se snižuje možnost terapeutického řešení problému.

Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění vydírání (§ 175) omezování osobní svobody (§ 171), útisku (§ 177), ublížení na zdraví (§§ 145 a 146), loupeže (§ 173), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352), poškozování cizí věci (§ 228), znásilnění (§ 185), kuplířství (§ 189) apod.²⁷

Pokud agresor nedosáhl věku 15 let a nemůže být trestně postižen, měl by takovýto případ být řešen soudem pro děti a mládež, který může uložit dohled probačního a mediačního pracovníka či umístit nezletilého do diagnostického a následně do výchovného ústavu, eventuálně k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

1.2.4 Vandalství

Vandalismus lze charakterizovat jako logicky nezdůvodnitelné poškozování a ničení veřejného a soukromého majetku, aniž by přinášelo pachateli materiální zisk. Toto agresivní chování je činěno pouze pro vlastní potěšení pachatele, pro jeho potřebu odreagovat se či na sebe upozornit.

Vandalismus často patří k životnímu stylu dospívající mládeže a různých skupin a part, u kterým můžeme pozorovat též výskyt dalších patologických jevů. K tomuto chování dochází často pod vlivem alkoholu nebo drog.

Vandalové ničí veřejné objekty, telefonní budky, zastávky dopravních prostředků, lavičky atd. Další projev vandalismu jsou nápisy na zdech, veřejných

²⁷ Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 24 246/2008- 6, upraveno podle platné legislativy trestního zákona 40/2009 Sb.

plochách i na dopravních prostředcích, tzv. graffiti či sprejerství. K vandalství se řadí také různé počítačové viry.²⁸

Při nahlášení vandalství je postupováno podle přestupkového zákona č. 200/1999 Sb.²⁹, § 50 odst. 1. písm. a) jako poškozování cizí věci, pokud škoda nepřesáhne 5 000 Kč. Pokud škoda přesáhne 5 000 Kč, postupuje se podle trestního zákona č. 40/2009 Sb., § 228: *“Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. Stejně bude potrestán ten, kdo poškodí cizí věc tím, že jí postříká, pomaluje či popíše barvou či jinou látkou.“*

1.2.5 Xenofobie a rasismus

Xenofobie je charakterizována jako strach z toho, kdo přichází z ciziny, z cizího prostředí, mimo vlastní sociální útvar. Xenofobie je spojena s velmi silným heterostereotypem (způsob posuzování jiných na základě tradice své etnické či národnostní skupiny) a také autostereotypem (způsob posuzování své vlastní etnické či národnostní skupiny). Xenofobie je základem různých nenávistných ideologií, jako je rasismus, šovinismus, nacionalismus či fašismus. Pramení z ní pronásledování cizinců a stojí v pozadí vytváření segregovaných území. Xenofobie vzrůstá, když se sociální útvary ocitají v sociální, ekonomické či politické krizi či v situacích velkých změn.

Z výzkumu, který prováděla Danielová³⁰ ohledně rasismu a xenofobie v České republice, vyplynulo:

- Rasismus a xenofobie se v České republice projevují se zhoršující se ekonomickou situací, a to především v subjektivním slova smyslu.

²⁸ FISCHER S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 55-56. ISBN 978-80-247-2781-3.

²⁹ Zákon č. 200/1999 Sb., přestupkový zákon, ve znění pozdějších předpisů

³⁰ DANIELOVÁ, K. Rasismus a xenofobie v České republice. *Geografie - Sborník České geografické společnosti*. Praha: Česká geografická společnost. 2003, č. 2. s. 115-129. ISSN 1210-115X.

- Na míru rasismu a xenofobie má vliv rozmístění romské populace, vůči níž se rasismus a xenofobie projevuje především.
- Míra rasismu a xenofobie v podstatě nekoresponduje s rozmístěním imigrantů na českém území. Imigranti se obětí rasismu a xenofobie nestávají tak často jako Romové.
- Rasismus a xenofobie se projevují zejména vůči menšinám, které jsou fyzicky i kulturně českému etniku značně vzdálené. Ukazuje se tak malá tolerance české veřejnosti vůči odlišnostem druhých etnik.
- Na rasismus a xenofobie má vliv stupeň dosaženého vzdělání. S rostoucím stupněm vzdělání roste tolerance.
- Rasismus a xenofobie se projevují nejvíce v urbanizovaných oblastech charakterizovaných vysokým výskytem sociopatologických jevů.

Statistiky ministerstva vnitra ukazují, že oběťmi rasově motivovaných trestných činů se v České republice stávají ze dvou třetin Romové. Přitom k nim nejčastěji dochází v severních Čechách a na severní Moravě a jejich výskyt je opět spojen především s mírou urbanizace, s mírou nezaměstnanosti, s výskytem sociopatologických jevů a s podílem Romů mezi obyvatelstvem. Danielová konstatuje, že se rasismus a xenofobie projevují v současné době v České republice spíše v latentní podobě, neboť rasově motivované činy zdaleka netvoří ani jedno procento všech trestných činů a žádná pravicově extremistická strana nemá své zástupce v parlamentu. Navíc byla přijata mnohá opatření v boji proti rasismu a xenofobii. To však nesnižuje nebezpečnost těchto jevů a netoleranci veřejnosti.

Přestože je problematika osob před rasově motivovanými útoky a projevy rasové diskriminace aktuální, je z právního hlediska velmi problematické vymezení pojmu „rasa“. Skutkové podstaty trestných činů operují s termínem nikoli právním, ale antropologickým, právní definice pojmu chybí. Tato absence právního vymezení tohoto

pojmu vede k rozdílným přístupům k řešení této otázky v české trestněprávní teorii i praxi.³¹

Nový trestní zákon platný v České republice, zákon č. 40/2009 Sb., obsahuje několik skutkových podstat trestných činů, které se vyznačují rasově či obdobně motivovanými útoky proti skupině obyvatel nebo proti jednotlivci. Tyto trestné činy jsou zařazeny do dílu pátého mezi trestné činy narušující soužití lidí. Jde o trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci (§ 353), nebezpečné vyhrožování (§ 353), hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob (§ 355) a podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356). Další skutkové podstaty zaměřené k ochraně života, zdraví nebo majetku obsahují rasovou motivaci spáchaného činu jako okolnost pro použití přísnější právní kvalifikace trestného činu a tím i možnost vyššího trestu. Nejzávažnější rasově podmíněné útoky je možné trestně postihovat jako některé trestné činy proti lidskosti, např. jako genocidium podle § 400 nebo podporu a propagace hnutí směřující k potlačení práv a svobod člověka podle §§ 403, 404 a 405.³²

1.2.6 Kriminalita

Kriminalita byla vymezena již v úvodu této práce jako jeden z jevů sociální patologie, který je určen a sankcionován trestním právem. Kriminalita je tedy výskyt trestného nebo kriminálního chování spáchaných ve společnosti v určitém časovém období, vyjadřuje souhrn trestných činů.

³¹ ŠTĚCHOVÁ, M. a kol. *Právní ochrana etnických menšin v ČR*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. s. 3-7. ISBN 80-86008-99-1.

³² Tamtéž. s. 37-38.

1.2.7 Patologické hráčství

Patologické hráčství někdy nazývané jako gambling, gamblerství, závislost na hracích automatech apod. patří mezi tzv. návykové a impulsivní poruchy, které jsou charakterizovány třemi základními znaky:

- Neschopnost odolat impulsu, pokušení, přestože dotyčný ví, že jeho jednání je nežádoucí, jedinec nedokáže odolat hře a také není v ní schopen přestat.
- Napětí, předcházející tomuto jednání, které dotyčný nedokáže snížit jinak, než tak, že začne hrát.
- Hraní je spojeno s pocitem uspokojení, gambler prožívá příjemné vzrušení, jehož intenzita je přímo úměrná výši hazardu, riziku ztráty.³³

Na rozvoji patologického hráčství hrají převážně roli psychologické faktory. Muži začínají s patologickým hraním již jako mladiství, u žen se vyvíjí až v pozdějším věku, často jako prostředek úniku z deprese. Některé teorie hledají příčiny patologického hráčství v kognitivních a dysfunkčních procesech myšlení u postižených. Patologičtí hráči jsou také často jedinci se zvýšeným rizikem histriónské, narcistické či hraniční poruchy, případně se u nich tyto poruchy mohou rozvíjet.³⁴

Čeští odborníci odhadují, že se patologické hráčství vyskytuje nejméně u 0,5 až 1 % populace, v populaci dospívajících chlapců ve věku 15 – 19 let je to dokonce 6 %. Předpokládá se, že jeden patologický hráč způsobuje problémy v průměru 10 – 15 dalším lidem ve svém okolí. Patologické hráčství má mnoho společného s látkovými závislostmi, narušuje osobní, rodinnou i pracovní sféru života. Hazardní hraní má také řadu dalších negativních vlivů na společnost včetně prokázané souvislosti mezi hazardní hrou a majetkovou kriminalitou. V České republice se sice tyto dopady nesledují, ale podle zahraničních srovnání se dají vyčíslit desítkami miliard za rok.³⁵

³³ Pedagogicko psychologická poradna Brno. *Poradenství*. [online]. [cit. 2010-02-27]. Dostupné z: URL: <<http://www.poradenskecentrum.cz/gambling.php>>.

³⁴ SADOSK, B., J.; SADOCK, V., A. (eds.). *Comprehensive Textbook of Psychiatry*. 7th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2000.

³⁵ NOVOTNÝ, J. *Studie hazardních her v České republice a navrhované změny*. Praha: Senát Parlamentu České republiky, 2008. s. 13-17.

1.3 Kriminologické teorie – etiologie vzniku závadového chování

Kriminologické směry lze obecně rozdělit podle akcentace příčiny vzniku kriminálního jednání zejména na:

- biologické
- psychologické
- sociologické
- multifaktorové

Nejstarší středověkou teorií, která se snažila vysvětlovat zločinné chování, byla **démonologie**. Ta považovala za příčinu zločinného jednání d'ábelskou posedlost a vnitřní nezvládnutelné ponoukání, také jako výsledek vlivu zlých duchů či šilenství. Tresty odpovídaly představě, jak zacházet s takovýmto člověkem, ovládaným zlými silami. Jednalo se takřka výhradně o kruté mučení.³⁶

1.3.1 Klasická a neoklasická kriminologie

Zcela odlišné pojetí v chápání otázek zločinnosti se objevuje v polovině 18. století. Za průkopníka můžeme považovat italského encyklopedistu, matematika, ekonoma a právníka Cesara Beccaria (1738 – 1794), jehož význam byl především v reformě současné trestně právní praxe a svými díly přispěl k rozvoji pohledu na zločinnost jako vážného společenského jevu. Proslavil se pojednáním O zločinech a trestech, v němž odmítl trest smrti a položil základy moderní penologie, mimo jiné také kladl velký důraz na vzdělání a výchovu dětí a mládeže.³⁷ Byl představitelem **klasické teorie**, která považovala **zločin za projev svobodné vůle, za výsledek zcela svobodné, dobře uvážené volby**. Indeterministické myšlení představitelů klasické teorie bylo

³⁶ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s.120-121. ISBN 978-80-247-2982-4.

³⁷ BECCARIA, C.: *Of crime and Punishments*, Chap. 45 Of Education. [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: URL: http://www.constitution.org/cb/crim_pun.htm.

orientováno převážně na trestný čin a jen málo se zabývalo pachatelem, jako reakci na trestný čin požadovali trest přiměřený spáchanému skutku.

Na principy a východiska klasické kriminologie navazuje **neoklasická kriminologie**, rozvíjející se v sedmdesátých letech minulého století. V této době propagátorům pozitivistické teorie docházely argumenty a kriminalita v Evropě i Spojených státech nadále rostla nehledě na masivní investice do nejrůznějších programů a opatření ke zlepšování životních podmínek, léčbě či převýchově pachatelů či jiných způsobů předcházení zločinného jednání. Mezi nejvýznamnější teorie neoklasické kriminologie patří teorie racionální volby s jejími představiteli a autory R. Clarkem a D. Cornishem. Podle této teorie je zločin výsledkem racionálního kalkulu jedince, který váží všechna pro a proti zamýšleného činu a přikloní se k variantě, ze které bude mít větší prospěch.³⁸

1.3.2 Pozitivistická teorie

Z determinismu klasické teorie vychází **pozitivistická kriminologie**. Pro ní je charakteristická orientace na pachatele, přičemž reakcí na zločin je především zacházení s pachatelem, nikoli trest. Na rozdíl od klasické kriminologie hledá příčinu zločinu v osobě pachatele, resp. v proměnných, které se podílely a podílejí na utváření jeho osobnosti. Zdůrazňuje vliv vnitřních, predisponujících činitelů.³⁹

Pozitivistická škola kladla hlavní důraz na studium faktorů a přirozeného původu zločinu. Zdůrazňovala nutnost zkoumat zločin především jako individuální fakt a vedle toho studovat společenské prostředí. Měla značný vliv na reformu trestního práva v řadě západních států v první polovině 20. století.

³⁸ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 123-124. ISBN 978-80-247-2982-4.

³⁹ WHITE, R., HAINES, F. *Crime and kriminology. An introduction*. 2nd ed. Melbourne: Oxford University Press, 2000. s. 36.

Pozitivistické teorie se dále vyvíjely a podle toho, v jakých oblastech hledali autoři rozhodující faktory zločinného chování, je lze rozdělit na směry biologické, psychologické a sociologické.

1.3.2.1 Biologické teorie

Zakladatelem pozitivistické kriminologie byl italský psychiatr Cesare Lombroso (1835-1909). **Italská pozitivistická škola** jako odvětví biologické kriminologie je dále spojována se jmény Raffaele Garofalo a Enrico Ferri. Ti se zaměřili na zločince a determinaci jeho jednání, na psychologickou stránku činu, na antropologické, anatomické, fyziologické, psychologické a psychiatrické zvláštnosti pachatelů a vedle trestů začali zdůrazňovat převýchovu zločinců.

Lombroso vytvořil obraz typu rozeného zločince (měl malou lebku s ustupujícím čelem, silná čelist, chladný pohled, orlí nos, větší délku paží, vyskytovala se u něj silná citlivost na meteorologické změny). Zločince považoval za jakési moderní divochy. Měli mít vývojové znaky, které jsou už dnes překonané, tzv. atavismy. Zločinci se odlišovali od zbytku populace fyzickými a psychickými anomáliemi. Zločinnost měla být dědičná. Kromě toho určil další tři typy zločinců vycházející z jednoho epileptoidního základu: zločince epileptické, duševně choré a rozené. Později ještě mluvil o skupině tzv. příležitostných zločinců a zvláštní skupině tzv. vášnivých – zanícených delikventů.⁴⁰

Garofalo (1851 – 1934) se na rozdíl od Lombrosa více zabýval psychickými nedostatky než tělesnými anomáliemi zločinců. Dospěl ke své koncepci psychické a morální anomálie, podle níž nedostatek altruistických citů u zločince není výsledkem vlivu prostředí, ale má svůj organický základ.⁴¹ Dále se zabýval vlivem ekonomické situace na zločinnost, jejíž změny podle něj mohou mít vliv pouze na změnu

⁴⁰ GIBSON, M., RAFTER, N., H. Cesare Lombroso: *Criminal man, Translated and with a new introduction*. Durham: Duke University Press, 2006. 424 s. ISBN 0-8223-3723-1.

⁴¹ BURFEIND, J., BARTUSCH, D., J. *Juvenile Delinquency: An Integrated Approach*. 2nd ed. Sudbury: Jones and Bartlett Publisher, 2010. s. 119-120. IBNS 978-0-7637-5810-3.

kvalitativní, tedy snížení jednoho druhu zločinnosti je kompenzováno vzestupem jiného druhu. Garofalo odmítl klasický princip, že trest má dobře padnout na zločin, namísto toho prosazoval, aby trest byl vhodný pro pachatele. Zločince rozdělil do čtyřech kategorií, extrémní, impulzivní, profesionální a endemický, z nichž každý si zaslouží jiný druh trestu. Na rozdíl od svých současníků, Lombrosa a Ferriho, nezavrhoval trest smrti pro extrémní zločince.

Třetí představitel italské školy, **Enrico Ferri** (1856 – 1929), vysvětluje zločin jako následek mnoha příčin, které rozděluje do třech hlavních skupin:

- faktory antropologické (věk, pohlaví, zaměstnání, výchova, organická a duševní konstituce apod.)
- faktory fyzické (rasa, podnebí, úrodnost půdy, meteorologické faktory apod.)
- faktory společenské (růst nebo úbytek obyvatel, migrace, veřejné smýšlení, zvyky a náboženství, ekonomika, společenské normy, alkoholismus apod.)

Zločince rozděluje do pěti kategorií, obdobných jak Lombroso, na zločince šílence, rozené zločince, příležitostné zločince, vášnivé zločince a zločince díky získaným zvykům. Tito zločinci nenesou antropologické znaky rozených zločinců, ale „spáchali svůj první trestný čin v mládí či dokonce v dětství, většinou trestný čin proti majetku, daleko více kvůli morální slabosti navozené okolnostmi a korupčním prostředím nevrozeným a aktivním sklonema vězení je zeslabuje a korumpuje je morálně i fyzicky, cela je degraduje, takže upadají opakovaně k trestné činnosti ... a společnost je opouští a nedává jim žádnou pomoc v jejich úsilí získat čestné živobytí...“⁴²

Další z forem biologické kriminologie byla tzv. **frenologie**, která se snažila spojovat tvar a velikost lebky s různými charakterovými a duševními vlastnostmi. Za zakladatele tohoto oboru je považován rakouský lékař a anatom Franz J. Gall (1758 – 1828).⁴³ Podle této teorie byl pak zločin výsledkem nižších sklonů a takových psychologických rysů osobnosti, které jsou dány vztahem mezi tvarem lebky, mozkiem a

⁴² FERRI, E. *Criminal sociology*. Chapter I. The Data of Criminal Anthropology. [online]. [cit. 2010-03-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.marxists.org/archive/ferri/criminal-sociology/ch01.htm>>.

⁴³ PLHÁKOVÁ, A. *Dějiny psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2006. s. 83. ISBN 978-80-247-0871-3.

chování. Oprávněnost fyziognomické teorie zločinu nebyla prováděnými výzkumy prokázána.

Biologická škola měla své stoupence i v moderní západní kriminologii. Jedním z jejích představitelů byl německý psychiatr Ernest Kretschmer (1888 – 1964). Jeho **konstituční typologie** vychází ze souvislostí mezi znaky utváření těla a psychickými vlastnostmi. Rozděluje lidi na pyknický typ, leptosomní (astenický) a atletický typ, daný typ určuje charakter a možné psychické choroby. V závislosti na tělesné konstituci kvalitativně rozděluje druh zločinnosti.⁴⁴

Představitelé **americké konstituční školy** (Ernest A. Hooton a William H. Sheldon) zastávají též předpoklad, že zločinné jednání je přímým důsledkem zděděné biologické inferiority a že určitý typ zločinu odpovídá specifickým anatomickým rysům. Hooton (1887 – 1954), pravděpodobně víc než jakýkoli jiný vědec v jeho době, zakotvil rasové stereotypy o kriminalitě Afroameričanů v antropologickém rámci.⁴⁵ Sheldon (1898 – 1977) rozdělil lidi do třech kategorií, podle kterých vždy fyzickému typu odpovídá určitý temperament a mentální typ⁴⁶: endomorfní typ (pohodlní extroverti, viscerotini), mezomorfní typ (aktivní až agresivní jedinci, somatotoni) a ektomorfní typ (konstitučně slabí introverti, cerebrotonici). Podle Sheldona je největší počet zločinců mezi mezomorfy, tedy fyzicky nejzdatnějšími jedinci. Jeho typologie se však výrazně neprosadila.

Teorie dědičnosti, kriminálních rodin, studie dvojčat a adopční studie nezbudily většího zájmu a výzkumy neukázaly prokazatelnost těchto teorií.

⁴⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha: Karolinum, 2010. s. 66. ISBN 978-80-246-1832-6.

⁴⁵ RAFTER, N. Ernest A. Hooton and the Biological Tradition in American Criminology. *Criminology*. Vol. 42. 2006, Issue 3. pp. 735-772. ISSN 0011-1348.

⁴⁶ REID, S., T. *Crime and Criminology*. 12th ed. USA: Oxford University Press, 2008. 624 s. ISBN 9780195370447.

1.3.2.2 *Psychologické teorie*

Zvláště v USA se značně rozšířila **psychoanalytická koncepce zločinu**, založená na psychoanalýze **Sigmunda Freuda** (1856 – 1939), považující zločin za projev vnitřních sil, za symptom potlačeného přání, za důsledek opakované frustrace, tedy nepříznivého osudu, zvláště v dětství. Základem tohoto vysvětlení je předpoklad, že devianti jsou nezralé osobnosti, které se nevyvinuly v plně socializované dospělé. Deviantní chování odráží nevědomá infantilní přání, vývojovou regresi nebo nevyřešené konflikty a komplexy. Psychoanalýze je vytýkána představa, že lidské chování je determinováno pudovými tendencemi a impulzy, je namítáno, že chování lidí je určováno spíše sociálními zkušenostmi a odráží spíš společenské vlivy (ekonomické, politické, náboženské atd.) než vrozené pudy.⁴⁷

Další z teorií psychologických kriminologií je **teorie vazby J. Bowlbyho**. Ten byl přesvědčen, že lidé, kterým chybí prožitek emocionálního bezpečí vyplývající z důvěrného vztahu s matkou během prvních let života, mají navždy narušenou schopnost navazovat citové svazky s ostatními.⁴⁸ Jeho výzkum uskutečněný na vzorcích mladistvých pachatelů byl brán jako hlavní výkladový rámec pro nárůst kriminality v padesátých a šedesátých letech 20. století. Ekvivalentem této teorie je tzv. attachment teorie, která v souvislosti s kriminálním chováním předpokládá, že děti, které nejsou emočně napojené na vřelé milující rodiče, kteří dodržují zákony, inklinují k delikvenci.⁴⁹

Další z psychologických teorií je **teorie sociálního učení**, která staví na tom, že si člověk osvojuje takové chování, které vede k získání „odměny“. Tyto teorie byly dále rozvíjeny, na lidské chování kromě odměn a trestů působí též sociální modely, které jedinci napodobují. Prostřednictvím nápodoby či identifikace si lze osvojit i společensky nevhodné vzory. Teorie **H. J. Eysenecka**, který se zabýval procesy

⁴⁷ HRČKA, M. *Sociální deviace*. Praha: SLON, 2001. 304 s. ISBN 80-85850-68-0.

⁴⁸ BOWLBY, J. *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál, 2010. 360. s. ISBN 978-80-7367-670-4.

⁴⁹ FARRINGTON, P., D. Childhood factors and risk-focussed prevention. In: MAGUIRE, M., MORGAN, R., REINER, R. (Eds.): *The Oxford handbook of criminology*. (4th ed.) Oxford: Oxford University Press, 2007. s. 602-640.

podmiňování, a to i přímo ve vztahu ke kriminálnímu jednání, vychází z předpokladu, že každý z nás se rodí s určitým typem nervového systému, který předurčuje, nakolik jsme odolní vůči vlivu vnějších podnětů.⁵⁰

1.3.2.3 Sociologické teorie

V posledních desetiletích se ve vyspělých zemích dostává na prvořadou pozici sociologická teorie, chápající zločin jako sociálně patologický jev. I v této teorii se od sebe odděluje několik odlišných směrů. Sociálně psychologická hypotéza považuje zločince za normální osobu v normální společnosti, přičemž zločinné jednání je naučené v procesu symbolické komunikace s ostatními lidskými bytostmi. Tato teorie vychází od francouzského sociologa **Emila Durkheima** (1858 – 1917), který dokonce zločin považoval za nutný v každé společnosti a poukazoval i na některé pozitivní funkce sociálně patologických jevů.⁵¹

Durkheim také zavedl do sociologie pojem **anomie** (stav, ve kterém přestávají platit zákony), aby jím označil nedostatek sociální regulace. Sociální anomie vyjadřuje ztrátu kontroly, rozklad vládnoucích morálních hodnot a norem, který jedinec pocítuje jako demoralizaci a dezorganizaci. Durkheim ji chápe jako důsledek nedostatku společenské soudržnosti, solidarity v moderní společnosti. Tento nedostatek je vyvolán dělbou práce, která vede k narůstání rozdílů v životním stylu, myšlení, cítění apod. Stav anomie podle Durkheima ukazuje, že se určité formy společenského života vyčerpaly a že je třeba je změnit.⁵²

Za zmínku stojí též jedna z mnoha dalších sociologických teorií, a to je **teorie subkultur**. Tuto teorii představil **A. Cohen**, který své zkoumání zaměřoval na gangy mladistvých, tvořených příslušníky nižších sociálních vrstev. Cohen užívá v souvislosti

⁵⁰ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 123-124. ISBN 978-80-247-2982-4.

⁵¹ KAPR, J. a kol. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. 2., upravené vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. s. 93. ISBN 80-85850-03-6.

⁵² HAGAN, F., E. *Introduction to Criminology: Theories, Methods, and Criminal Behavior*, 7th ed. USA: Sage Publications, 2010, s. 146-147. ISBN 978-1-4129-7971-9.

se subkulturami pojem **referenční rámec**, který se vztahuje k pohledu jedince v subkultuře na dění okolo něj. Referenční rámec je souhrnem hodnot a způsobů, jak dosáhnout určitých cílů, které jedinec uznává a které odmítá. Pokud tento rámec do značné míry odpovídá referenčním rámcům ostatních lidí, kteří jsou v kontaktu s jedincem, je vše v pořádku. Pokud tomu tak není, může nastat problém. Jedinec se chová z hlediska většinové společnosti nepřijatelným způsobem.⁵³ Delikvence těchto mladistvých je podle Cohena způsobena tím, že nemají šanci dosáhnout úspěchu legitimním způsobem. Subkultura gangu pomáhá překonat zklamání a frustraci z této reality a je alternativou, jak získat uspokojivý sociální status.⁵⁴

Další nové sociologické koncepce jsou **francouzská kriminologická škola** nebo **tzv. škola vnějšího prostředí** a **tzv. třetí škola**, podle nichž je nejdůležitějším činitelem při vzniku zločinu společenské prostředí. Někteří představitelé těchto škol ještě přidávají faktory sociálně psychologické. Např. **Gabriel Tarde** (1843 – 1904), francouzský sociolog a kriminolog, považovaný za zakladatele francouzské kriminologické školy, zločinnost vysvětloval momentem napodobení, tedy i zde jako u ostatních činů má největší význam příklad, a všichni zločinci museli projít dlouhým obdobím učení. Představil tzv. teorie napodobení a podnětu.⁵⁵

Environmentalisté a kriminální ekologická škola studovala výskyt zločinu v jednotlivých oblastech, městech, městských částech atd. Zde je možné zmínit např. tzv. **Chicagskou kriminologickou školu**, označovanou jako sociálně – ekologický přístup, která se zabývala studiem prostředí velkoměst na počátku 20. století. Jedním z prvních a významných představitelů **ekologické teorie** o století dříve byl **Lambert Adolphe Quetelet** (1796 – 1874), belgický statistik a sociolog. Tento vědec pomohl zavést statistické techniky do kriminalistiky a je považován za otce moderní sociologické a kriminologické statistiky. Pomocí statistické analýzy porozuměl Quetelet

⁵³ SMOLÍK, J. *Subkultura mládeže, uvedení do problematiky*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 33. ISBN 978-80-247-2907-7.

⁵⁴ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 140-141. ISBN 978-80-247-2982-4.

⁵⁵ CURRAN, D., J., RENZETTI, C., M. *Theories of crime*. 2., přepracované vydání. Boston: Allyn and Bacon, 2001. ISBN 978-02-052-7588-5.

vztahu mezi zločinem a ostatními sociologickými faktory. Jeho výzkumy vykazovaly silnou závislost mezi věkem a zločinem stejně jako mezi pohlavím a zločinem a ekonomickými podmínkami a zločinem.⁵⁶

V neposlední řadě stojí **teorie zdůrazňující význam národní příslušnosti, přistěhovalectví, náboženství a kriminologie rasová**. Faktory uvedené již v názvu teorie se staly předmětem studií hlavně v USA, kde se kriminalita přisuzovala nově přistěhovalým z Evropy a větší náchylnost k příslušnému druhu delikvence příslušníkům určitého národa či rasy. Např. Mexičané byli charakterizováni jako „přirození zloději“, přičemž příčinou jejich demoralizace byl kočovný způsob života. Také procentuální zastoupení černochů mezi zločinci je podle statistik mnohonásobně vyšší.⁵⁷

1.3.2.4 Multifaktorová kriminologie

Multifaktorový přístup⁵⁸ umožňuje studovat více faktorů a příčin různého původu, protože na rozdíl od předchozích teorií nevyzdvihují pouze jeden působící činitel.

Jedním ze směrů multifaktorové kriminologie je **kriminologie biosociologická**, která je jakýmsi mezistupněm na rozhraní biologické a sociologické kriminologie. Jejím charakteristickým rysem bylo uznání významu biologických faktorů, jež se však mohou uplatnit pouze tehdy, je-li pro ně příhodná společenská půda. **Neosociologická kriminologie** přináší do zjišťování příčin zločinnosti hledisko takových jevů, jako je střetnutí subkultur, společenská anarchie, diferenční asociace atd. Kromě toho se také braly v úvahu faktory jako životní úroveň, vesnice a městské prostředí, zaměstnání, vliv masmédií apod.

⁵⁶ HAGAN, F., E. *Introduction to Criminology: Theories, Methods, and Criminal Behavior*. 7th ed. USA: Sage Publications, 2010. s. 105. ISBN 978-1-4129-7971-9.

⁵⁷ Tamtéž. s. 72.

⁵⁸ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 146-147. ISBN 978-80-247-2982-4.

1.3.3 Vývojová kriminologie

Vývojová kriminologie se zaměřuje na sledování vývoje celkové trestné činnosti ve vztahu k věku pachatelů. Dále se zabývá rizikovými faktory, které mají prokazatelný vliv na nástup kriminální kariéry, a ochrannými faktory, které takovému nástupu brání. Třetí oblast vývojové kriminologie je zkoumání životních událostí, které mají moc odklonit jedince z již nastoupené kriminální dráhy.

Z longitudinálních výzkumů (výzkumy, u kterých je dlouhodobě mapován výskyt delikvence u rozsáhlé skupiny osob narozených ve stejném období, tzv. kohorty) vyplývá, že kriminální jednání úzce souvisí s věkem.⁵⁹ S postupujícím věkem pachatelů od dětství do dospělosti frekvence jejich trestné činnosti, popřípadě i počet pachatelů, nejprve prudce narůstá. Vrcholu se dosahuje zhruba na začátku dospělosti, což znamená, že nejvíce trestné činnosti je zaznamenáno v tomto věkovém období. Poté však, s rostoucím věkem pachatelů, dochází postupně a celkem plynule ke snižování četnosti páčání, takže ve věku seniorském je pachatelů již málo. Tuto skutečnost vyjadřuje tzv. **věková křivka kriminality**, tj. křivka souvislosti páčání trestné činnosti s věkem.⁶⁰ Tyto změny frekvence páčání v souvislosti s věkem zjistil již Lambert Quetelet, viz výše.

Studiem juvenilní delikvence se zabývali R. J. Sampson a J. H. Laub, kteří popsali rizikové faktory rodiny, působení školy a vrstevníků a dalších proměnných, které působí na vznik juvenilní delikvence. Tvrdí též, že delikvence v dětství redukuje pravděpodobnost pozitivních sociálních pout v dospělosti, což postupně vede ke vzrůstu potenciálu pro dospělé kriminální chování. Co se týče dospělého, je podle Sampsona a Lauba kvalita a síla sociálních vazeb tím nejsilnějším ovlivňujícím činitelem působícím na to, zda se jedinec bude angažovat v kriminálním chování. Sociální pouta postavená na vztazích jsou považovány jako důležitá sociální investice do konvenčního způsobu života. Dokonce i když juvenilní delikvence negativně ovlivňuje sociální kapitál dospělého, rozvinutím zmíněných sociálních vazeb v dospělosti se může snížit

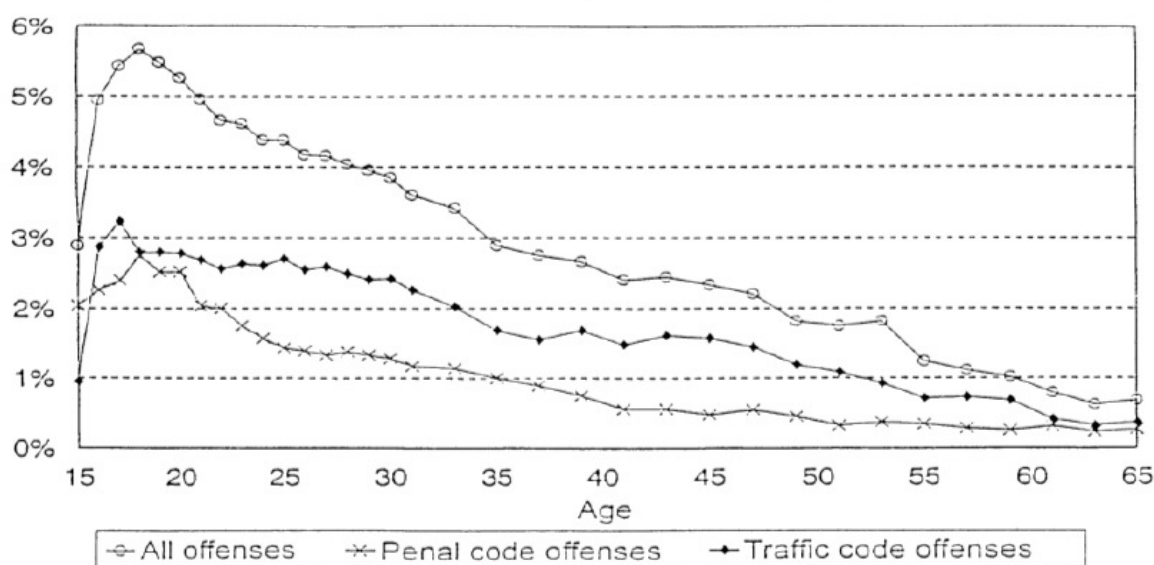
⁵⁹ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 96. ISBN 978-80-247-2982-4.

⁶⁰ MOULISOVÁ, M. Typologie kriminálních drah. In: LUBELCOVÁ, G., DŽAMBAZOVIČ, R. (eds.). *Sociálne deviácie a kriminalita ako aktuálne spoločenské problémy*. Bratislava: IRIS, 2008. s. 127–143.

pravděpodobnost páchaní trestné činnosti, nezávisle na jedincových zkušenostech z dětství.⁶¹

Závislost věku s páchaním trestné činnosti dokládá např. tato dánská studie (graf č. 1.1), údaje jsou za rok 1990. Křivky rozlišují druhy přestupků: všechny dohromady; jen potrestané; jen dopravní. Pro graf byl od věku 20 let počítán průměr z každých tří následujících let věku.⁶²

Graf č. 1.1: Procento pachatelů podle věku

Zdroj: KYVSGAARD, B. *The criminal career. The Danish Longitudinal Study*.

Cambridge: Cambridge University Press, 2003

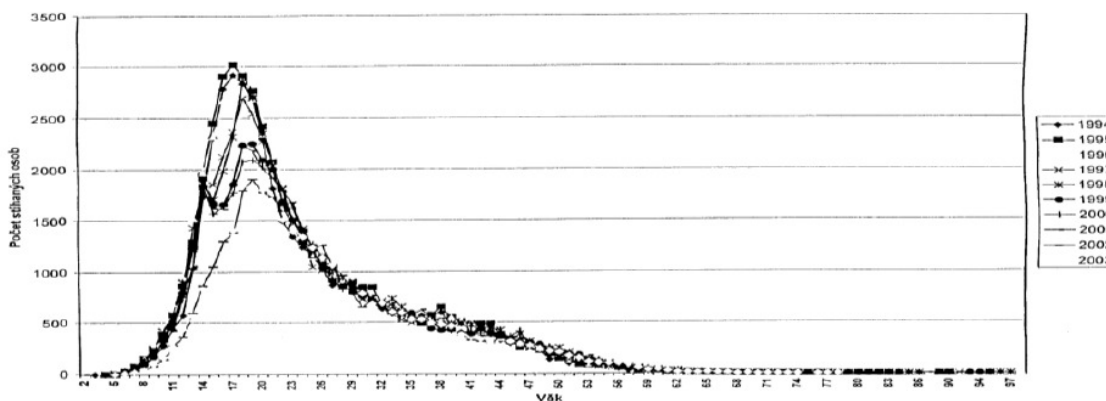
V České republice stejnou tendenci dokládá následující graf. Graf č. 1.2 zpracoval v roce 2004 JUDr. J. Kulíšek z odboru systémového řízení a informatiky Policejního prezidia.⁶³

⁶¹ MOULISOVÁ, M. Typologie kriminálních drah, In: LUBELCOVÁ, G., DŽAMBAZOVIČ, R. (eds.). *Sociálne deviácie a kriminalita ako aktuálne spoločenské problémy*. Bratislava: IRIS, 2008. s. 127–143.

⁶² KYVSGAARD, B. *The criminal career. The Danish Longitudinal Study*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.

⁶³ MOULISOVÁ, M. Typologie kriminálních drah. In: LUBELCOVÁ, G.; DŽAMBAZOVIČ, R. (eds.). *Sociálne deviácie a kriminalita ako aktuálne spoločenské problémy*. Bratislava: IRIS, 2008. s. 127–143.

Graf č. 1.2: Křivka počtu osob stíhaných v ČR pro krádež podle věku; období 1994 – 2003

Zdroj: Policejní prezídium, 2004

1.3.4 Faktory zvyšující pravděpodobnost vzniku a rozvoje kriminálního chování

1.3.4.1 Biologické faktory

Nesporným faktorem je **pohlaví** jedince. Obecně se v odborných zdrojích⁶⁴ uvádí poměr 10:1 až 6:1 v neprospěch mužů, Marešová ve statistické ročence Institutu pro kriminologii a sociální prevenci udává, že od roku 1993 do roku 2007 se počet pachateleků zvýšil z cca 9 tis. na cca 16,5 tis. osob a jejich podíl mezi všemi známými pachateli vzrostl z 8 % na 13 %.⁶⁵ Důvod je spatřován ve větším významu více agresivního a sociálně dravého jednání pro dosažení seberealizace v případě mužů, zatímco pro ženy jsou účelné jiné vzorce chování.⁶⁶

⁶⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2008. s. 807. ISBN 978-80-7367-414-4.

⁶⁵ MAREŠOVÁ, A. a kol. *Kriminalita v roce 2007*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. s. 16. ISBN 978-80-7338-083-0.

⁶⁶ RAINE, A. *The Psychopathology of Crime, Criminal Behavior as a Clinical Disorder*, San Diego: Academic Press, 1993.

Dalším významným faktorem pro rozvoj kriminálního jednání je **věk**. Tento faktor byl více popsán v předchozí kapitole.

K dalším biologických faktorům patří vrozené **neurofyzicky podmíněné dispozice** k určitým způsobům chování. Oslabení nervové soustavy je dáno geneticky nebo poruchou centrální nervové soustavy především v období prenatálním nebo perinatálním.⁶⁷ Tím jsou vytvořeny podmínky pro vznik adaptačních poruch, jejichž základem je kolísavost emočního ladění, impulzivita a nižší schopnost sebeovládání. Typickým příkladem je syndrom AD/HD nebo epilepsie.

1.3.4.1.1 Syndrom AD/HD

AD/HD („Attention Deficit Hyperactivity Disorders“)⁶⁸ je porucha pozornosti a aktivit na podkladě diskretních morfologických a funkčních změn centrálního nervového systému. Neurovývojové opoždění centrální nervové soustavy, ztráta fyziologické pravolevé asymetrie a dysfunkce dopaminerního a noradrenergního systému jsou podkladem poruchy pozornosti, hyperaktivity a impulzivity, základní triády symptomů u AD/HD.

Syndrom AD/HD je porucha, která ovlivňuje a těž komplikuje život jedinci a jeho okolí prakticky od jeho narození, do dospělosti setrvává v 50 až 70 % případů. Jeho příčinou jsou jednak genetické přenosy, druhým velice významným etiologickým faktorem jsou perinatální rizika novorozence. Děti s tímto postižením je 3- 7 % v populaci prvních ročníků ZŠ, chlapci jsou postiženi častěji v poměru 4 : 1.

Syndromu AD/HD se začíná často věnovat pozornost až v momentě, kdy dochází ke školnímu selhávání se závažnými poruchami chování. Typické projevy této poruchy jsou však zřetelné již v dřívějším věku. Tyto děti jsou nepřehlédnutelné svou neposedností, nepozorností, neschopností setrvat u jedné hry, malou potřebou spánku, impulzivitou a nezdrženlivostí. Mají problém v komunikaci, skáčí do řeči, vykřikují.

⁶⁷ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 13-14. ISBN 978-80-247-2781-3.

⁶⁸ MATÝS, J. Hyperaktivní dítě – syndrom AD/HD. *Vox pediatrice*. 2006, č. 1. s. 33-38. ISSN 1213-2241.

Kvůli svému provokujícímu chování a neschopnosti respektovat pravidla dochází k sociálnímu odcizení, jsou odmítáni svými vrstevníky a mnohdy i rodinou.

Pokud není tato porucha včas diagnostikována a podchycena, pokud rodina a i škola nejsou schopny vytvořit a dodržovat režimová opatření, která jsou základem terapie AD/HD, je pravděpodobné, že se tato porucha rozvine v celou řadu poruch chování. Neschopnost koncentrace dítěte ve škole vede k jeho neúspěchu, i přes jeho počáteční snahu jsou jeho výsledky nevyrovnané a neodpovídají vynaloženému úsilí, z neúspěchů dítě rezignuje a „realizuje“ se v disociálních aktivitách. S jeho věkem se pak pouze mění vnější projevy. Z prvotní symptomatiky AD/HD v předškolním věku se v mladším a středním školním věku rozvíjí disruptivní chování, selhávání v učení a sociální insuficience, ve starším školním věku (cca 11 – 13 let) vzdorovitost, zhoršení chování a nastupuje disocialita a kriminální činnost. Od 13 let již reálně hrozí riziko vážných problémů ve škole končící často přerušáním studia nebo vyhozením ze školy, rozvinutí disociálního chování v partě či mimo ní nebo rozvoj návykového onemocnění, zejména patologického hráčství.

Blatníková a Netík⁶⁹ uvádějí impulzivitu jako jednu z nejkritičtějších osobnostních dimenzí, která předpovídá páchaní trestné činnosti. Impulzivitu charakterizují jako nedostatečnou sebekontrolu se sklonem k rizikovému chování a snížené ovládní afektů. Z psychiatrického pohledu jde o chorobnou ztrátu kontroly impulzů, k impulzivním chorobám řadí psychiatrie např. kleptomanií, pyromanií, některé sexuální poruchy apod. Stejně tak uvádějí, na základě mnoha výzkumů, že hyperaktivita predikuje pozdější páchaní trestné činnosti. Např. v kodaňském projektu objevili Bernnan a spolupracovníci,⁷⁰ že hyperaktivita (neklid a nedostatečná koncentrace pozornosti) ve věku 11 - 13 let signifikantně předpovídala zatčení za násilný čin do věku 22 let, zejména u chlapců s perinatálními komplikacemi v anamnéze. Víc než polovina těch, u kterých byla zjištěna hyperaktivita i perinatální obtíže, byla později zatčena za násilný čin, ve srovnání s méně než 10 % zbývajících.

⁶⁹ BLATNÍKOVÁ, Š., NETÍK, K. *Predikce vývoje pachatele*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 22-24. ISBN 978-80-7338-075-5.

⁷⁰ BERNNAN, P. A., MEDNICK, B. R., MEDNICK, S. A. Parental psychopathology, congenital factors, and violence. In: HODGINS, S. (ed.): *Mental Disorder and Crime*. Newbury Park, California: Sage, 1993. s. 244-261.

1.3.4.2 Psychické faktory

Důležitým faktorem je úroveň mentálních schopností, kterou lze označit jako **inteligenci** jedince. Úroveň a kvalita inteligence má přímý dopad na rozpoznávací schopnosti jedince, schopnost posoudit situaci a zvážit důsledky vlastního jednání. Lze konstatovat, že kriminálního chování se obecně dopouštějí jedinci s nižšími rozumovými schopnostmi.⁷¹

Temperament obecně označuje dispozici k určitému způsobu reagování a prožívání. Zahrnuje vzrušivost, intenzitu, průběh i převládání citových reakcí. Podle svého temperamentu jsou též různí jedinci disponovaní k vybavení afektů. Afekty jsou intenzivní, prudce vznikající a rychle probíhající procesy, zpravidla jako reakce na situaci. Vyznačují se silnou tendencí k vybití při současném potlačení rozumové úvahy a obvyklých zábran chování.⁷² Vyšší pravděpodobnost k poruchám chování má jedinec s cholerickým laděním, který je silně vzrušivý, má sklon k výbuchům a k agresi, těžko se ovládá a reaguje často impulzivně, nerozvážně a bez zábran.⁷³

Specifické poruchy osobnosti (v dřívější terminologii psychopatie), jsou takové povahové vlastnosti jedince, kterými trpí buď on sám nebo jeho okolí. Z hlediska kriminality je nejdůležitější disociální porucha osobnosti, která je charakterizována lhostejností k citům druhých, nezodpovědností a nerespektováním sociálních norem, velmi nízkou tolerancí k frustraci a nízkým prahem pro spuštění agresivního jednání, atd. Znamky budoucí disociální poruchy bývají patrné již v dětství emoční oploštělostí a obtížnou zvladatelností.⁷⁴

Blatníková a Netík⁷⁵ ještě zmiňují schopnost **empatie**, vcítění, jako důležitý osobnostní rys, jehož deficit souvisí s kriminálním, zejména kriminálně agresivním chováním. Schopnost vcítění a soucítění umožňuje jedinci uvědomit si a spoluprožít

⁷¹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 158-159. ISDN 978-80-247-2781-3.

⁷² PAVLOVSKÝ, P. a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*, 3., rozšířené a aktualizované vydání, Praha: Grada Publishing, 2009. s. 201-202. ISBN 978-80-247-2618-2.

⁷³ NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-2000-59-27.

⁷⁴ PAVLOVSKÝ, P. a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 84-86. ISBN 978-80-247-2618-2.

⁷⁵ BLATNÍKOVÁ, Š., NETÍK, K. *Predikce vývoje pachatele*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 20-21. ISBN 978-80-7338-075-5.

pocity oběti, vcítit se do jeho utrpení. Nízká míra empatie tedy může být rizikovým faktorem pro delikventní a kriminální chování.

1.3.4.3 Sociální faktory

Významným sociálním faktorem pro utváření vzorců chování je **rodina**. Nefunkční rodina má pro vývoj dětí často negativní důsledky. Jde především o neuspokojení základní potřeby rodičovské lásky, jistoty života, potřeby sounáležitosti a pocitu vlastní hodnoty a potřebnosti. Tedy bezprostředním základem a zdrojem narušeného chování je narušení normálních vztahů člověka k okolí při uspokojování potřeb dítěte. Jako další rodinné faktory korelující s dětskou delikvencí bývají uváděny též různé formy výchovy. Za nejdůležitější dimenzi jsou považovány dohled rodičů nad dítětem, forma disciplíny a zangažovanost rodičů na činnostech s dětmi.⁷⁶ Koukolík a Drtinová⁷⁷ uvádějí, že narušené rodičovství se v současnosti považuje za jednu z klíčových příčin tělesných, psychologických, psychiatrických a sociálních onemocnění a poruch dětí a dospívající mládeže.

Dalším významným faktorem je **úroveň dosaženého vzdělání**, která souvisí s možností dosažení sociálního statusu. Pachatelé trestných činů mívají většinou nižší vzdělání, což je jednak staví do nižších společenských vrstev společnosti, jednak s nižší vzdělaností, a tím nižší kvalifikací, se pojí větší pravděpodobnost nezaměstnanosti a s ní spojené sociálně patologické jevy. S úrovní dosaženého vzdělání též koreluje inteligence jedince, nízké IQ předpovídá školní selhání a nižší úroveň dosaženého vzdělání.⁷⁸

Mezi další sociální faktory patří otázka trávení volného času, lokalita (specifické městské části, nedostatečná či absentující sociální kontrola, průmyslové oblasti atd.),

⁷⁶ BLATNÍKOVÁ, Š., NETÍK, K. *Predikce vývoje pachatele*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 28-30. ISBN 978-80-7338-075-5.

⁷⁷ KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J. *Vzpoura deprivantů*. Nové, přepracované vydání. Praha: Galén, 2006. s. 191. ISBN 80-7262-410-5.

⁷⁸ BLATNÍKOVÁ, Š., NETÍK, K. *Predikce vývoje pachatele*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 18-20. ISBN 978-80-7338-075-5.

kulturní a sociální postoje společnosti a jejich změny a další faktory, jako jsou demografické a sociální podmínky, otázka legislativy a jejího fungování, práce orgánů činných v trestním řízení atd.⁷⁹

1.3.5 Ontogenetický vývoj poruch chování

U dětí předškolního věku nelze ještě mluvit o poruchách chování v pravém slova smyslu, většinou je neobvyklé a nevhodné chování dítěte voláním o pomoc a problém je v závadové rodině. Případně se jedná o organickou či psychickou poruchu dítěte. Dítě v předškolním věku ještě zcela nechápe pojem vlastnického vztahu a teprve si začíná uvědomovat smysl morálního trestu.

Období školního věku z hlediska prevence zločinnosti je nejsložitější a nejvýznamnější etapou života. Dítě rychle rozšiřuje svůj obzor, touží po nových poznacích, lépe uvažuje. Jeho jednání je rafinovanější, lépe chápe dopad morálního trestu. V tomto období lze snadněji než v pozdější době vhodným výchovným přístupem na dítě působit a získat ho pro pozitivní zájem, protože v tomto věku velmi tíhne k dospělým. Co se týče druhu zločinnosti, v tomto období se často setkáváme s drobnými krádežemi, krádeže kol, vloupání do chat, obchodů apod.⁸⁰

Dítě minimálně od osmi let ví, co je krádež, co má udělat, když zničí věc, která není jeho, rozezná schválnost od bezděčného ublížení. Průměrně inteligentní dítě od 6 do 7 let ví, co je společností schvalované a co ne a má i určitou představu o trestu. Od 12 let je již dítě schopno se řídit vlastní úvahou a názory druhých podrobit vlastnímu hodnocení.⁸¹

Kriminalita dospívající mládeže je ovlivněna rychle se rozvíjející fyzickou konstitucí, rozumovou sférou a snahou nějakým způsobem, byť negativním, vyniknout.

⁷⁹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 161-163 ISBN 978-80-247-2781-3.

⁸⁰ MATĚJČEK, Z. *Praxe dětského psychologického poradenství*. Praha: SPN, 1991. s. 296-314. ISBN 80-04-24526-9.

⁸¹ PAVLOVSKÝ, P. a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*, 3., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 127. ISBN 978-80-247-2618-2.

Jde převážně o majetkové trestné činy, v menší míře již také násilné trestné činy a mravnostní delikty. Charakteristickým rysem zločinnosti mládeže je činnost ve skupinách. Motivem bývá často touha po vzrušení a zábavě, snaha zahnat nudu nebo důvody emocionální či vidina snadného zisku.⁸² Na jednání mladistvého delikventa působí mimo jiné také biologické a psychologické změny v době dospívání, emoční labilita a změna nálad a často až impulzivní jednání. V pozadí jednání jsou jednak problémy sexuální, současně také snaha dosáhnout nezávislosti na rodičích, jak existenční, tak psychické a další specifické vývojové problémy dospívajících v dnešní společnosti, jako je rozpor mezi fyzickou a sociální zralostí, rozpor mezi rolí a statutem, rozpor mezi hodnotami mladé a starší generace a rozpor mezi hodnotami rodiny a vnější společnosti.⁸³

1.3.6 Psychické charakteristiky pachatele trestných činů

„Představa o absolutní, zásadní a trvalé odlišnosti osobnosti pachatele od nekriminální většiny je překonaným mýtem forenzní psychologie a kriminologie.“⁸⁴

Nejde tedy postihnout typickou strukturu osobnosti jedince s kriminálním chováním, následující přehled psychických vlastností, který uvádí Vágnerová⁸⁵, jež mohou mít význam pro rozvoj delikventního chování, lze chápat pouze jako orientační.

1. extrémní emoční prožívání – afektivní reagování, negativní ladění, hostilita
2. nižší intelekt
3. neschopnost připustit si riziko svého jednání
4. rigidita myšlení
5. neschopnost adekvátně využít zpětnou vazbu
6. orientace na přítomnost

⁸² TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 96-98. ISBN 978-80-247-2982-4.

⁸³ LANGMEIER, J. *Vývojová psychologie pro dětské lékaře*. 2., doplněné vydání. Praha: Avicenum, 1991. s. 129-151. ISBN 80-201-0098-7.

⁸⁴ ČÍRTKOVÁ, L., ČERVINKA, F. *Forenzní psychologie*. Praha: Support, 1994. s. 154.

⁸⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2008. s. 810-814. ISBN 978-80-7367-414-4.

7. nezdrženlivost a důraz na neodkladné uspokojení
8. potřeba silných zážitků
9. odlišný vztah k obecně platným normám
10. odlišnost uznávaných hodnot
11. egocentrismus, pocit vlastní privilegovanosti
12. nedostatečně rozvinuté sebevědomí
13. tendence ke zjednodušenému sociálnímu hodnocení
14. bezohlednost, agresivita, sklon reagovat impulzivně

1.4 Prevence rizikového chování a prevence kriminality

Prevence (z lat. *praevenió* - předejít něčemu, předstihnout a *praevertó* - předcházet, zamezit) je obecně chápána jako soustava opatření, které mají pomoci předcházet nežádoucím jevům, například nemocem, drogovým závislostem, zločinům, nehodám, neúspěchu ve škole, sociálním konfliktům, násilí, ekologickým katastrofám a podobně. Taková opatření se nazývají **preventivní**. Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje prevenci jako prosazování zdraví jedincem a společností, kdy prosazování zdraví představuje obsáhlý sociální a politický proces, který nezahrnuje pouze činnosti směřované k posílení schopností a dovedností jednotlivců; je to také činnost směřovaná ke změně sociálních, environmentálních a ekonomických podmínek tak, aby byl zmírněn jejich vliv na veřejné zdraví a zdraví jednotlivce.⁸⁶ Světovou zdravotnickou organizací je zdraví definováno jako stav úplné fyzické, duševní a sociální pohody, nikoli jen absence nemoci nebo slabosti.⁸⁷

I v obecné významu prevence můžeme rozlišit prevenci na primární, sekundární a terciární:

⁸⁶ WHO. *Health Promotion Glossary*. [online]. [2010-04-08]. Dostupné z: URL: <http://whqlibdoc.who.int/hq/1998/WHO_HPR_HEP_98.1.pdf>

⁸⁷ Pan American Health Organisation. *Promotion and Protecting Health*. [online]. [cit. 2010-08-04]. Dostupné z: URL: <http://www.paho.org/English/D/ops98-02_ch05.pdf>

- **Primární** prevence zkoumá předpoklady, podmínky a příčiny jevů, jimž se má bránit, a hledá způsoby, jak jim předcházet. Bývá zaměřena na veškeré obyvatelstvo.
- **Sekundární** prevence se snaží příslušné jevy včas zachytit a bránit jejich prohlubování, šíření a podobně. Zaměřuje se na zvláště ohrožené skupiny.
- **Terciární** prevence se snaží zabránit opakování již vzniklých nežádoucích jevů, například trestných činů, onemocnění, drogové závislosti a podobně. Je zaměřena na osoby právě vyléčené, propouštěné z výkonu trestu a podobně.

1.4.1 Preventivní politika

Hlavním nástrojem kontroly kriminality je **bezpečnostní politika** státu. Její součástí je trestní politika a preventivní politika. **Trestní politika** formuluje cíle a prostředky společenské kontroly kriminality pomocí trestního práva.⁸⁸ Přesto trestní právo, resp. trestní represe, má omezenou účinnost, nemůže tedy samo o sobě vyřešit problém kriminality ve společnosti. Představuje krajní reakce na kriminální chování.⁸⁹

Preventivní politika je vedle trestní politiky druhou významnou složkou kriminální politiky. Je to souhrn veškerých opatření proti zločinnosti⁹⁰, kterými stát zajišťuje svůj úkol chránit společnost. Stát vymezuje prostředky, postupy a instituce, kterými bude tuto ochranu uskutečňovat. Exner⁹¹ objasňuje, že pojem právního státu implicitně obsahuje prioritu občanských svobod a lidských práv, a povinnost státu tyto svobody a práva zajišťovat. Veřejným zájmem ve veřejné správě je zájem společenství občanů. Ačkoli nový trestní zákon č. 40/2009 Sb. neobsahuje znění § 1 trestního zákona č. 140/1961 Sb., že účelem trestního zákona je chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických

⁸⁸ MUSIL, J. Úloha trestní politiky při reformě trestního práva. *Trestní právo*. 1998, č.1. ISSN 1211-2860.

⁸⁹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. s. 215-223. ISBN 80-7357-026-2.

⁹⁰ KARABEC, Z. Úloha kriminologie při vytváření trestní politiky. In: *Význam kriminologického skúmania a jeho využitie pre trestno-právnu prax*. Bratislava: Akademia policajného zboru, 2005. s. 20.

⁹¹ EXNER, J. *Obce, města, městské části*. Praha: Libri, 2004. s. 43. ISBN 80-7277-289-9.

osob,⁹² není důvod se domnívat, že účinností nového trestního zákona by byly oprávněné zájmy osob i společnosti dotčeny.

Preventivní činnost má širší rozsah, zasahuje a působí i do oblastí, které nejsou trestné ve smyslu trestního práva, ale spolupůsobí při vytváření kriminality jako tzv. kriminogenní faktory. Preventivní politika se zaměřuje na eliminaci kriminogenních faktorů a kriminálně rizikových jevů, na práci s pachateli a na pomoc obětem trestné činnosti. Zatímco trestní politika má defenzivní a reaktivní charakter (reaguje na spáchání trestného činu), preventivní politika spočívá v ofenzivních a aktivních strategiích, které jsou zaměřeny na předcházení trestné činnosti a na omezování příležitostí k jejímu páchání.⁹³ Na preventivních aktivitách se podílí široká škála veřejných institucí i soukromých subjektů. Vzhledem k rozsahu příčin trestné činnosti zasahují preventivní opatření do mnoha oblastí veřejného života, např. do oblasti sociální, zaměstnanosti, vzdělávání, osvětové, trávení volného času, krizové intervence či urbanistického plánování.⁹⁴

Úkoly státu jsou v tomto smyslu významné, ale omezené. Státní orgány musí plnit zejména úlohu koncepční, legislativní, informační a do jisté míry ekonomickou. Realizační úloha státu se týká pouze vybraných oblastí, nejmarkantnější je vyvážená a aktivní trestní politika, v níž represe plní nezastupitelnou preventivní úlohu.

1.4.2 Úrovně preventivních aktivit

Preventivní aktivity se uskutečňují na úrovni primární, sekundární a terciární.

Primární prevence se zaměřuje na kořeny delikvence, na hlubší příčiny rizikového jednání. Zahrnuje celou populaci, dospělé i děti, tedy nezasáženou část

⁹² Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁹³ NOVOTNÝ, O.; ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. s. 191-192. ISBN 80-7357-026-2.

⁹⁴ Oficiální stránky MV ČR. *Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011, část 1*. [online]. 16.10. 2007 [cit. 2010-03-29]. Dostupný z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/programy-prevence-kriminality.aspx>>.

populace. Jak uvádí Tomášek,⁹⁵ často jde o formy nepřímé, u nichž se omezování kriminality očekává jako jeden z dílčích dopadů vhodné sociální, hospodářské, vzdělanostní či jiné politiky.

Primární prevenci můžeme ještě dělit na specifickou a nespecifickou. **Nespecifická primární prevence** představuje základ a nosný prvek celého systému prevence, jde o volnočasové aktivity určené nejširším vrstvám dětí a mládeže, umožňující harmonický rozvoj osobnosti jednotlivce. **Specifická primární prevence** je realizována v rámci podpůrných programů a zaměřuje se na prevenci konkrétního rizikového chování, např. šikana, zneužívání návykových látek, gamblerství apod.

Sekundární prevence se zaměřuje na konkrétní rizikové jedince a skupiny obyvatelstva, úžeji vymezené podle věku, druhu ohrožení, teritoria apod. Sem můžeme například zařadit lidi, kteří experimentují s drogami nebo děti a mládež z vyloučených lokalit. Nástrojem sekundární prevence může být např. sociální asistent nebo různé preventivní programy zaměřené na rizikové jedince nebo skupiny. Aktivity sekundární prevence usilují o odvrácení od rizikového či kriminálního jednání a o aktivní podporu společensky akceptovatelného chování.

Terciární prevence představuje resocializační a reintegrační opatření směřující k těm, kteří se již protiprávního jednání dopustili, tedy k osobám nebo skupinám, u kterých se již naplno projevílo rizikové „patologické“ chování.

Příkladem terciární prevence je tzv. **Harm Reduction**.⁹⁶ Jako „Harm Reduction“ (HR – obvykle se nepřekládá do češtiny) se označují přístupy snižování či minimalizace poškození drogami u osob, kteří v současnosti drogy užívají a nejsou motivováni k tomu, aby užívání zanechali. HR se snaží minimalizovat, omezit či zmírnit riziko život a zdraví ohrožujících infekce. Mezi nejznámější postupy používané v HR patří výměna použitého injekčního náčiní za sterilní, poskytování informací (o možnostech léčby či jiné odborné pomoci), kontaktní (situační) poradenství a edukace o rizicích. Důležité je i zaměření na bezpečný sex včetně distribuce kondomů. V širším

⁹⁵ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 184. ISBN 978-80-247-2982-4.

⁹⁶ Informační portál o ilegálních a legálních drogách. Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti Úřad vlády České republiky. [online]. [cit. 2010-04-01]. Dostupný z: URL: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/glosar_pojmu/h>.

pohledu můžete také pod HR zahrnout i substituční léčbu. Do oblasti HR patří také aplikační místnosti – tzv. šlehárny. HR se provádí buď přímo v terénu (terénní programy, streetwork) nebo v nízkoprahových kontaktních centrech.

Odpovědnost za oblast primární prevence spadá převážně do působnosti rodiny, obce a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu ministerstva práce a sociálních věcí a ministerstva vnitra a v některých souvislostech i ministerstva spravedlnosti a ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i ministerstvo obrany.

1.4.3 Cílové skupiny preventivního působení a objekty prevence

Hlavní cílové skupiny, na které se preventivní působení zaměřuje, lze charakterizovat jako skupiny ohrožené sociálně patologickými jevy, případně skupiny s kriminální zkušeností. Sem patří zejména mládež, skuteční či potenciální pachatelé a oběti trestných činů. Konkrétně se jedná např. o děti s poruchami chování, sociálně vyloučené osoby, obyvatele prostorově vyloučených lokalit, osoby závislé na konzumaci alkoholu a omamných nebo psychotropních látek, osoby se zdravotním postižením či sociálním handicapem atd.⁹⁷

Objekty preventivních aktivit jsou:⁹⁸

- **kriminogenní faktory** - sociální prostředí, příčiny a podmínky kriminality
Sociální prevence se zaměřuje na ovlivňování sociálního prostředí, které má negativní vliv na život a vývoj jedince, zejména dětí a mládeže. Jedná se zvláště o nevhodné, nefunkční, málo podnětné až patologické rodinné prostředí, dané

⁹⁷ Oficiální stránky MV ČR. *Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011, část 1.* [online]. 16.10. 2007 [cit. 2010-04-05]. Dostupné z: URL:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>.

⁹⁸ Oficiální stránky MV ČR. *Prevence kriminality.* [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-652456.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>.

nízkou vzdělaností rodičů, nekvalifikovaností, nezaměstnaností, nízkými příjmy, závislostí na sociálních dávkách, sociální vyloučeností, dále výskytem závislosti v rodině, alkoholismem, gamblerstvím, toxikománií atd.

- **potenciální či skuteční pachatelé trestné činnosti**

Na potenciální či skutečné pachatele trestných činů se zaměřuje sekundární a terciární preventivní působení.

- **potenciální či skutečné oběti trestných činů**

Smyslem aktivit zaměřených na potenciální či skutečné oběti trestných činů je zabránit ohrožení majetku, zdraví či života možných obětí .

1.4.4 Typy preventivních opatření

Pease⁹⁹ představuje výchozí model prevence kriminality jako trojúhelník pachatel – oběť – místo trestného činu. Kriminálnímu jednání se předejde, pokud vyřadíme alespoň jeden element z této trojice. Většina teorií prevence kriminality vesměs odráží příklon k jedné straně tohoto trojúhelníku. Tomu odpovídá i často užívané členění,¹⁰⁰ a to na **prevenci sociální** (zaměřenou na osobnost pachatele a kriminogenních faktorů, které ji mohou nepříznivě formovat), **prevenci situační** (orientace na místo či podmínky, za nichž ke zločinu dochází) a **prevenci viktimologickou** (zaměřenou na oběť).

1.4.4.1 Sociální prevence

Sociální prevence představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických

⁹⁹ PEASE, K. Crime reduction. In: MAGUIRE, M., MORGAN, R., REINER R. (edd.). *The Oxford handbook of kriminology*. 3th ed. Oxford: University Press, 2002. s. 947 – 979.

¹⁰⁰ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 183-185. ISBN 978-80-247-2982-4.

podmínek. Centrem zájmu těchto preventivních aktivit je pachatel a veškeré zjistitelné faktory, které podmiňují jeho sklony k trestné činnosti. Cílem je příznivě zasáhnout do průběhu života jedince, za účelem oslabení rizikových vlivů a posílení vlivů ochranných.¹⁰¹ Je tedy nejvíce zaměřena na děti a mládež, na smysluplné trávení volného času, na eliminaci rizikových faktorů dědičných, rodinných a dalších individuálních faktorů.¹⁰² Existují nejrůznější programy a projekty podpory rodiny, školních kolektivů, místních společenství a regionálních uskupení. Projekty jsou též směřovány na podporu osob, které se vymanily zpod vlivu nějaké závislosti.¹⁰³ Efektivita sociální prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů, protože její vliv a dopady jsou dlouhodobého rázu.¹⁰⁴

1.4.4.2 Situační prevence

Situační prevence staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Směřuje k odstrašení pachatele a k znevýhodnění spáchání trestného činu ztížením podmínek, které by musel pachatel překonat. Situační prevence vychází z **teorie racionální volby**, která líčí pachatele jako jedince, který pečlivě váží výhody a nevýhody svého činu a pokud nabude dojmu, že se mu trestný čin nevyplatí, pravděpodobně se jej nedopustí.¹⁰⁵ Opatření situační prevence zvyšují riziko dopadení a vynaloženou námahu ke spáchání trestného činu. Nejeфективněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační

¹⁰¹ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 186-187. ISBN 978-80-247-2982-4.

¹⁰² MATOUŠEK, O. Etika dispenzarizace rizikové mládeže a politický kontext. In: *Sborník příspěvků ze semináře „Možnosti a meze sociálního inženýrství v oblasti sociálně patologických jevů“*, Železná Ruda. 24. – 26. dubna 1997. MČSS. Praha, 1997. str. 45 – 49.

¹⁰³ HAVRDOVÁ, E. (ed.) *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. s. 85. ISBN 978-80-239-9950-1.

¹⁰⁴ Oficiální stránky MV ČR. *Prevence kriminality*. [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-652456.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>.

¹⁰⁵ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 124. ISBN 978-80-247-2982-4.

prevence je vysoká, je však podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky do ní vložených.

Klasickou ochranou situační prevence jsou¹⁰⁶ mechanické zábrany, uzamykací systémy, zabezpečovací systémy dveří, mříže, trezory atd. Do technické obrany patří různé elektrické zabezpečovací signalizace, kontrolní systémy, ochrany dat a informací, městský kamerový dohlížecí systém atd. Mezi situační prevenci dále patří fyzická ochrana objektů policií, armádou či soukromou bezpečnostní agenturou a režimová ochrana, kterou se rozumí administrativně organizační opatření.

Úspěšnost projektů situační prevence je vysoká a měřitelná. Lze hodnotit dynamiku vývoje trestné činnosti a přestupků, míru objasněnosti trestné činnosti a do jisté míry i pocit bezpečí občanů. Efektivitu zvolených opatření (projektů) je třeba posuzovat ve vztahu k finančním a personálním prostředkům do nich vložených.

V mnoha českých městech se v posledních letech postupně budují městské kamerové dohlížecí systémy. Kamery pořizují záběry, jež jsou přenášeny na zobrazovací a záznamové zařízení určitého druhu, kde mohou být sledovány, zkoumány a/nebo uchovávány. Kamerový systém je situačním prostředkem, který umožňuje vzdálený dohled nad určitou lokalitou. Uchování záběrů může usnadnit následnou analýzu pro účely vyšetřování a k důkazním účelům.

1.4.4.2.1 Studie na vyhodnocení účinku kamerových systémů

Všeobecně se má zato, že kamerový systém je významný prostředek v prevenci kriminality, přestože nebyl u nás proveden výzkum jeho efektivity. Níže zmíněný výzkum ve Velké Británii nepřináší jednoznačně vyznívající výsledky o efektivitě kamerových systémů.

V roce 2004 byla ve Velké Británii provedena studie vyhodnocení účinku kamerových systémů (Closed Circuit Television Camera). Autory studie byli Martin

¹⁰⁶Oficiální stránky MV ČR. *Typy projektů prevence kriminality*. s. 20-27. [online]. 16.10. 2007 [cit. 2010-04-08]. Dostupné z: URL: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/ksp/typy-projektu.pdf>>.

Gill, ředitel společnosti Perpetuity Research and Consultancy International a profesor kriminologie na Univerzitě v Leicesteru, a Angela Spriggs, výzkumná pracovnice fakulty kriminologie Univerzity v Leicesteru.¹⁰⁷

Tato studie hodnotila 13 projektů (zahrnujících 14 samostatných systémů) kamerových systémů zavedených v různých podmínkách jako jsou centra městských obvodů, městská centra, parkoviště, nemocnice a obytné oblasti.

Ze 13 hodnocených systémů vykázalo šest relativně podstatné snížení kriminality v cílové oblasti ve srovnání s oblastí kontrolní, ovšem pouze dva vykázaly oproti kontrolní oblasti statisticky významné snížení, přičemž ještě v jednom z těchto případů by mohla být změna vysvětlena vedlejším vlivem jiných proměnných.

Bylo zjištěno, že systémy instalované v oblasti smíšeného typu (např. parkoviště, nemocnice a různé jiné oblasti pokryté jediným systémem) vykázaly nejslibnější výsledky ve smyslu snižování kriminality, a to zejména na parkovištích. Systémy pro centra městských obvodů a obytné oblasti vykázaly různé výsledky, kdy kriminalita v některých oblastech klesala a v některých stoupala.

Studie též analyzovala, že určité trestné činnosti byly ovlivněny více než jiné. U nepromyšlené trestné činnosti, např. trestné činy spáchané pod vlivem alkoholu, byla pravděpodobnost snížení menší než u předem promyšlených trestných činů, např. krádež motorových vozidel. Násilí vůči člověku v cílových oblastech rostlo a krádež motorových vozidel klesala.

Tyto závěry potvrzují i další studie, např. Welsh a Farrington¹⁰⁸ zjistili, že kamerové systémy nemají žádný vliv na násilné trestné činy, ale zato mají významný dopad na krádeže motorových vozidel a věcí z nich. Stejně též hodnotí umístění a zaměření systému. Studie týkající se městských center a bytových domů ukázaly, že kamerové systémy měly celkově malý pozitivní účinek, přibližně o dvě procenta lepší v experimentálních oblastech než v oblastech kontrolních. Na parkovištích byly výsledky jednoznačnější, kamerové systémy měly statisticky významný účinek, když

¹⁰⁷ GILL, M., SPRIGGS, A. *Vyhodnocení účinků kamerových systémů*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci: Praha, 2007. s 7-15, ISBN 978-80-7338-061-8.

¹⁰⁸ WELSH, B., FARRINGTON, D. *Crime Prevention Effects of Closed Circuit Television: A Systematic Review*. Home Office Research Study. č. 252. London: HMSO, 2002.

došlo ke snížení počtu krádeží motorových vozidel a věcí z nich o 41 %, ačkoli ve všech případech působila spolu s kamerovým systémem ještě další opatření, jako pouliční osvětlení. Sami autoři studie však uvádějí omezení tohoto zjednodušujícího závěru, že kamerové systémy fungují lépe na parkovištích: „...úspěch kamerových systémů na parkovištích byl omezen na snížení počtu krádeží motorových vozidel a věcí z nich (jediný měřený trestný čin) a všech pět projektů zahrnovalo i další opatření, jako je kvalitnější pouliční osvětlení a oznámení o umístění kamerového systému. Oproti tomu hodnocení projektů kamerových systémů v centrech měst a bytových domech měřila mnohem víc druhů kriminality a tyto projekty nezahrnovaly, s jedinou výjimkou, další opatření. Tyto projekty kamerových systémů, jakož i projekty zaměřené na veřejnou dopravu, měly na kriminalitu pouze malý účinek. Není možné, že by právě balík opatření zaměřených na konkrétní druh trestné činnosti byl tím, co činí projekty kamerových systémů na parkovištích účinnými?“¹⁰⁹

Tento výzkum ukázal, že kamerové systémy sice mohou být mocným nástrojem v boji s kriminalitou, je však třeba si uvědomit, že podmínky, v nichž kamerové systémy pracují, jsou velmi rozdílné.¹¹⁰

Charakteristiky, které určují, zda kamerový systém splní svůj účel, spadají do pěti okruhů: cíle projektu, jeho řízení, hustota, zorné pole kamery a její umístění, technické parametry a provoz operačního střediska. Projekt musí mít jasný cíl. Nelze jen obecně konstatovat, že kamerový systém je „dobrá věc“. Důvody, jako že v ostatních městech je taky mají nebo že má město možnost na ně získat finanční prostředky, jsou scestné, pokud nejsou dostatečně chápány možné účinky kamerových systémů a na jaký druh problémů se nejlépe hodí. Připisované úspěchy kamerových systémů též zbavují příslušné činitele zvažovat jiné alternativy.¹¹¹

¹⁰⁹ WELSH, B., FARRINGTON, D. *Crime Prevention Effects of Closed Circuit Television: A Systematic Review*. Home Office Research Study. č. 252. London: HMSO, 2002.

¹¹⁰ GILL, M.; SPRIGGS, A. *Vyhodnocení účinků kamerových systémů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. s. 5. ISBN 978-80-7338-061-8.

¹¹¹ Tamtéž. s. 7-21.

1.4.4.3 Prevence viktinnosti a pomoc obětem trestných činů

Je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situační prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciární úrovni.¹¹²

Postupy primární prevence jsou v této oblasti např. upozorňování na uzamykání vchodů domů např. formou samolepek, příručky o bezpečném pohybu po městě, pokyny k efektivní komunikaci, zejména pro děti a seniory, s neznámými lidmi přede dveřmi bytu atd. Sekundární prevence se zaměřuje na skupiny občanů, které jsou častěji napadány, např. zaměstnanci čerpacích stanic, poštovní doručovatelé atd. a také osoby, které se pohybují mezi okrajovými skupinami obyvatel či přímo v delikventním prostředí. Tyto osoby by měly mít informace a praktické dovednosti pro vyhnutí se delikventním situacím či jejich zvládnutí. Terciární prevence se zaměřuje na pomoc obětem trestných činů formou psychologické, zdravotní či právní pomoci.¹¹³

1.5 Zkušenosti ze zahraničí v prevenci kriminality

V roce 2002 přijalo OSN směrnici pro prevenci kriminality (UN Guidelines for Crime Prevention), která stanoví základní principy, na kterých by měla být založena kvalitní prevence kriminality, a uvádí řadu strategií a postupů k vybudování bezpečnějších komunit. Na svém 12. kongresu OSN o prevenci kriminality a trestním soudnictví v dubnu 2010 v brazilském Salvadoru přijal kongres OSN deklaraci Uvedení směrnic OSN o prevenci zločinnosti do praxe. Pro méně rozvinuté země se mohou zdát

¹¹²Oficiální stránky MV ČR. *Typy projektů prevence kriminality*. s. 20-27. [online]. 16.10. 2007 [cit. 2010-04-29]. Dostupné z: URL: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/ksp/typy-projektu.pdf>>.

¹¹³HAVRDOVÁ, E. (ed.) *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. s. 86-87. ISBN 978-80-239-9950-1.

tyto principy příliš náročné, ale jak prohlásila vláda jedné země: „*Prevence kriminality může zpočátku vyhlížet jako příliš nákladná, ale z dlouhodobé perspektivy, hlediska kvality života a přímých výdajů na kriminalitu je méně nákladná než jakákoliv alternativa.*“¹¹⁴

Základní principy prevence kriminality OSN jsou tyto:¹¹⁵

- Vláda a veřejná správa na všech úrovních má hrát vedoucí roli ve vytvoření efektivních strategií prevence kriminality a ve vytvoření a udržení institucionálního rámce pro jejich uskutečnění.
- Prevence kriminality by měla být integrována do všech sociálních a ekonomických konceptů a programů, včetně těch, které řeší otázky zaměstnanosti, vzdělávání, zdravotnictví, bydlení a městské výstavby, justice a sociálních služeb. Zvláštní důraz by měl být kladen na ohrožené komunity, rodiny, děti a mládež.
- Spolupráce a partnerství by měly být součástí efektivní prevence kriminality. Tato spolupráce zahrnuje státní instituce a ministerstva, komunální a nevládní organizace, podnikatelský sektor a občanskou společnost.
- Prevence kriminality vyžaduje adekvátní zdroje. Měla by být jasná zodpovědnost za zdroje, realizaci, vyhodnocení a dosažení plánovaných výsledků.
- Strategie prevence kriminality, programy a aktivity by měly být založeny na obsáhlých a multidisciplinárních znalostech příčin kriminality, jejího vývoje a efektivních postupů.

¹¹⁴ OSN. 12. kongres OSN o prevenci kriminality a trestním soudnictví. [online]. [cit. 2010-06-14].

Dostupné z: URL: <http://www.osn.cz/soubory/06-crime-cze-smernice-osn.pdf>.

¹¹⁵ United Nation Guidelines for the Prevention of Crime – 2002. [online]. [cit. 2010-06-15]. Dostupné z: URL: <[http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:M68NAp5roIcJ:www.e-doca.eu/content/docs/UNguidelines.pdf+un+Guidelines+for+Crime+Prevention&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESigEQO9AQx_56XsYhPT3bHFQ5E6dDVbmPMNRut7puCoyfEZ4WjB_nxXuKu1GNOrp_wyj6sY5Vbr43us2dQnDuzVyTp_cbofNI-eTu377gQEo7iCcJkbQdDVrqQJ6s2R0RXsvuT&sig=AHIEtbSumdFkvzAkRzjtFtr33KcGZZNx0A](http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:M68NAp5roIcJ:www.e-doca.eu/content/docs/UNguidelines.pdf+un+Guidelines+for+Crime+Prevention&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESigEQO9AQx_56XsYhPT3bHFQ5E6dDVbmPMNRut7puCoyfEZ4WjB_nxXuKu1GNOrp_wyj6sY5Vbr43us2dQnDuzVyTp_cbofNI-eTu377gQEo7iCcJkbQdDVrqQJ6s2R0RXsvuT&sig=AHIEtbSumdFkvzAkRzjtFtr33KcGZZNx0A>)>.

- Veškerá opatření prevence kriminality musí respektovat lidská práva a principy vlády práva. Kultura zákonnosti by měla aktivně podporovat prevenci kriminality.
- Národní strategie prevence kriminality by měly brát v úvahu propojení mezi místní kriminalitou a mezinárodním organizovaným zločinem.
- Strategie prevence kriminality by měly věnovat zvláštní pozornost různým potřebám mužů a žen a nejzranitelnějším členům společnosti.

Jistě existuje mnoho podobností mezi městy a zeměmi co do faktorů podmiňující trestnou činnost. Na druhou stranu jsou místní podmínky, okolnosti a zvyklosti významnými aspekty, které je třeba brát v potaz při řešení příčin patologických jevů a při použití různých strategií. Za zmínku jistě stojí některé z níže uvedených projektů v různých zemích, které byly představeny v rámci 11. kongresu OSN o prevenci kriminality a trestní justici v thajském Bangkoku ve dnech 18. – 25. dubna 2005.

Estonsko

Od obnovení Estonské republiky v roce 1991 stabilně narůstal počet registrované kriminality ze 39 570 trestných činů v roce 1995 na 53 595 v roce 2003. (Estonsko má 1,4 milionu obyvatel.) Estonsko má také nejvyšší index vězeňské populace v Evropské unii (339 uvězněných na 100000 obyvatel, Česká republika měla v březnu 2010 index vězeňské populace 209, některé evropské státy mají tyto indexy pod 100, např. Dánsko 63, Irsko 85, Itálie 97, Slovinsko 65, Švédsko 74, Finsko 67, Belgie 94, Francie 96, Německo 100, Nizozemsko 100, Rakousko 99 - údaje jsou z února 2010).¹¹⁶ Výskyt HIV mezi dospělou populací je nejvyšší v rámci Evropského regionu Světové zdravotnické organizace a je úzce spjatý s nitrožilním užíváním drog. Zřetelný vztah

¹¹⁶ Český helsinský výbor. *Vězeňství 2009*. [online]. [cit. 2010-07-02]. Dostupné z: URL: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2010051601>>.

mezi nitrožilním užíváním drog a majetkovou kriminalitou vedl k vysoké míře znepokojení a strachu z kriminality mezi obyvateli.¹¹⁷

V roce 2000 vznikl jako nezisková společnost program Estonské sousedské hlídky z přání obyvatelstva zajistit si vlastní ochranu. Posláním těchto organizací je rozvoj komunity a podpora zdraví prostřednictvím aktivizace veřejnosti. Skupiny sousedských hlídek se stávají komunálními organizacemi a zabývají se širokou škálou veřejných problémů spočívajících v protispolečenském chování, zprostředkovávají průzkum mezi obyvateli, spolupracují s občany, policií, místní samosprávou a dalšími institucemi při plnění dlouhodobých cílů jako jsou rozvoj příležitostí k volnočasovému využití pro mládež či péče o seniory.¹¹⁸

Finsko

Další neotřelý projekt byl uskutečněn v letech 1997 – 2004 v Helsinkách. Ve východní části jejich centra, v hustě zalidněném obvodu je městský park, který se jmenuje Medvědí. Tento park začal být počátkem devadesátých let navštěvován převážně opilci a pachateli drobné kriminality a většina lidí z tohoto důvodu odmítala tento park navštěvovat. Trestná činnost v tomto místě a rušení pořádku přitahovalo též pozornost policie. Projekt „Kmotři Medvědího parku“ se zaměřil na podporu řádných občanů při změně jejich parku na životní prostor a vyplynul ze spolupráce mezi místními občanskými organizacemi, odborem městských parků a policií. Zapojuje občany do práce a péče kolem parku, při vysazování květin, k péči o záhony a k pravidelné návštěvě parku. Více než stovka dobrovolníků „kmostrů“ věnuje svůj volný čas každodenním návštěvám parku a zajímavou skutečností je fakt, že nejaktivnějšími dobrovolníky jsou ženy ve věku nad 70 let, tedy ta skupina obyvatel, která měla z využívání parku největší obavy před započítím projektu.¹¹⁹

¹¹⁷ Kolektiv autorů. *Prevence městské kriminality a ohrožená mládež*. Připraveno pro 11. Kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justice. Bangkok. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006. s. 48. ISBN 80-7338-050-1.

¹¹⁸ Tamtéž. s. 48-50.

¹¹⁹ Tamtéž. s. 51-52.

Norsko

„Noční ptáci“ jsou národní občanská hnutí, která se snaží předcházet kriminalitě a násilí. Tato organizace, v Norsku založená v roce 1993, získává ke spolupráci dospělé osoby, které o víkendu v noci dobrovolně hlídkují s cílem předcházet kriminalitě a násilí mezi dětmi a mládeží, včetně konzumace drog a alkoholu. Cílem je vytvořit bezpečné prostředí a také přimět mladé lidi, aby je v případě problémů kontaktovali.

„Noční ptáci“ jsou tvořeni skupinami po třech, kteří, oblečení do žlutých vest, procházejí čtvrti města. Dobrovolníci jsou proškoleni v různých oblastech včetně drogové problematiky, psychologie mládeže, první pomoci, bezpečnosti atd.

Během deseti let fungování tohoto projektu se do něho zapojilo více než 8 % dospělé populace a policejní zprávy potvrzují, že přítomnost dospělých občanů pomáhá snižovat násilí a kriminalitu. Statistiky uvádějí, že míra víkendové kriminality se snížila o 88 % , s průměrným poklesem přes 50 %.¹²⁰

Austrálie

Většina případů krádeží motorových vozidel v Tasmánii je příležitostného charakteru. Zhruba 90 % z nich páchají mladí lidé za účelem projížďky, dopravy či ke spáchání jiného trestného činu. Krádeže vozidel jsou zřetelným indikátorem náchylnosti mladého člověka k zapojení i do dalších forem kriminality.

U-Turn je jedním z odklonných programů, který využívá zálibu mládeže v motorových vozidlech k účelům vzdělávacím a k získání pracovní kvalifikace. U-Turn se zaměřuje na pachatele ve věku 15 – 20, z nichž přibližně 15 % se stává recidivisty, a na tu část mládeže, u níž lze spatřovat riziko zapojení do krádeží vozidel. Hlavní složkou programu je desetitýdenní odborný kurz údržby vozidel a karosářství, probíhající v prostředí automechanických dílen. Součástí programu je též další běžné vzdělávání a také osobní rozvoj, bezpečnost silničního provozu aj. Účastníci též absolvují programy jako je oprava poškozených vozidel pro účely jejich předání obětem krádeže vozidla.

¹²⁰ Kolektiv autorů. *Prevence městské kriminality a ohrožená mládež*. Připraveno pro 11. Kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justice. Bangkok. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006. s. 65-66. ISBN 80-7338-050-1.

Tento projekt si získal značný respekt jak u veřejnosti, tak u účastníků programu.¹²¹

1.6 Organizace systému prevence kriminality v ČR

1.6.1 Preventivní práce v ČR

Po roce 1990, souběžně se zásadními změnami společnosti, došlo k výraznému nárůstu kriminality. Počet trestných činů se během prvních několika let ztrojnásobil oproti roku 1989. Objevily se do té doby méně rozšířené formy trestné činnosti, např. trestná činnost spojená s drogami, organizovaný zločin, kriminalita v ekonomické sféře atd. Strach z nárůstu kriminality a pocit ohrožení vedl veřejnost k tomu, že požadovala přísnější restriktivní opatření pro pachatele trestných činů. Odborná veřejnost v této problematice vnímala meze trestní represe a začala se zabývat kriminální politikou komplexně, zaměřovala se na příčiny kriminality a faktory, které kriminalitu ovlivňují. Byl znovu objeven význam prevence a preventivních opatření.¹²²

V roce 1993 uložila česká vláda v usnesení č. 22/1993 zpracovat harmonogram postupu bezpečnostních složek při omezování kriminality a program sociální prevence a prevence kriminality.¹²³ Ke konci roku bylo usnesením vlády ČR č. 617/1993 rozhodnuto o vytvoření Republikového výboru pro prevenci kriminality (RVPPK) jako meziresortního koordinačního a metodického orgánu.¹²⁴ Tento orgán byl zřízen při Ministerstvu vnitra ČR, byla v něm též zastoupena ministerstva obrany, práce a sociálních věcí, školství, mládeže a tělovýchovy, spravedlnosti, zdravotnictví a financí, Policie ČR, Nejvyšší státní zastupitelství, Vězeňská služba a Institut pro kriminologii a

¹²¹ Kolektiv autorů. *Prevence městské kriminality a ohrožená mládež*. Připraveno pro 11. Kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justice. Bangkok. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006. s. 96-98. ISBN 80-7338-050-1.

¹²² HAVRDOVÁ, E.(ed.). *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. s. 62-63. ISBN 978-80-239-9950-1.

¹²³ Usnesení vlády ČR č. 22 z 22. ledna 1993 k návrhu koncepce ministerstva vnitra v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti a k doktríně Policie ČR

¹²⁴ Usnesení vlády ČR č. 617 z 3. listopadu 1993 o projednání koncepce a programu prevence kriminality

sociální prevenci. Později byl výbor rozšířen o zástupce probační a mediační služby ČR, Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity, Rady vlády ČR pro koordinaci protidrogové problematiky a zástupce BESIP.

Výbor byl zřízen s úkolem koordinovat činnost příslušných ústředních orgánů státní správy v oblasti prevence kriminality, spolupracovat s nestátní sférou (občanskými iniciativami a hnutími, církvemi a dalšími organizacemi), metodicky vést a podporovat rozvoj preventivních aktivit a činnost místních orgánů pro prevenci kriminality, podporovat realizaci preventivních programů a projektů a vyhodnocovat jejich účinnost, vypracovávat a předkládat vládě koncepční dokumenty týkající se prevence.¹²⁵

Relativně brzy po ustanovení RVPPK byl připraven a usnesením vlády ČR č. 341 z 15. června 1994¹²⁶ schválen Program sociální prevence a prevence kriminality - aktuální stav a východiska do roku 1996; v tomto usnesení vláda současně uložila vypracovat resortní programy činnosti v oblasti prevence kriminality jako např. zřizovat střediska výchovné péče v místech s vyšším výskytem sociálně patologických jevů, vytvářet podmínky pro zřízení funkčních míst terénních sociálních pracovníků a kurátorů pro mládež, ve vybraných lokalitách zavést funkci sociálního asistenta atd. Při projednávání zprávy o plnění tohoto programu přijala vláda v roce 1995 usnesení č. 418, kterým schválila programy resortů v oblasti sociální a situační prevence a uložila místopředsedovi vlády a ministru financí vyčlenit účelové finanční prostředky na realizace Programu sociální prevence a prevence kriminality v návrhu rozpočtu na rok 1996.¹²⁷ Tímto rozhodnutím byl položen základ finanční podpory ze státního rozpočtu na program prevence kriminality, což byl jeden z podstatných impulzů pro jeho další rozvoj.¹²⁸

¹²⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2., přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. s. 191-192. ISBN 80-7357-026-2.

¹²⁶ Usnesení vlády ČR č. 341 z 15. června 1994 k Programu sociální prevence a prevence kriminality – aktuální stav a východiska do roku 1996

¹²⁷ Usnesení vlády ČR č. 418 z 12. července 1995 ke Zprávě o plnění úkolů vyplývajících z Programu sociální prevence a prevence kriminality – aktuální stav a východiska do roku 1996

¹²⁸ GJURIČOVÁ, J. Systém prevence kriminality v České republice. In: *Prevence kriminality ve městech, sborník přednášek*. MV ČR – odbor prevence kriminality, 1997. s. 11-12.

Další krok ke stabilizaci systému finančního zabezpečení byl učiněn usnesením vlády č. 137 z roku 1996,¹²⁹ kterým byly jednak uvolněny finanční prostředky ze státního rozpočtu na realizaci tohoto programu v roce 1996 a současně byla tato částka rozdělena do rozpočtových kapitol resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality. Zároveň bylo ministerstvu vnitra a předsedovi RVPPK uloženo předložit vládě návrh sdružování a vynakládání finančních prostředků ze státního rozpočtu na programy sociální prevence, prevence kriminality a drogových závislostí a zpracovat metodiku programů sociální prevence a prevence kriminality na místní úrovni. Systém vynakládání finančních prostředků ze státního rozpočtu na preventivní účely byl schválen usnesením vlády ČR pod č. 491 dne 25. 9. 1996.¹³⁰

V roce 1996 byly poprvé na prevenci kriminality vyčleněny finanční prostředky ve výši 150 mil. Kč v kapitole Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu a hlavním pilířem preventivní činnosti se stal Program prevence kriminality na místní úrovni, který byl realizován samosprávami obcí za příspěvní státní účelové dotace.¹³¹

Ve druhé polovině devadesátých let tak byl postupně vybudován a stabilizován systém preventivní práce v České republice. Byl vytvořen systém podpory preventivních aktivit ze státního rozpočtu, zpracovány první resortní programy prevence a především bylo rozhodnuto o základním zaměření preventivní práce, tj. o tom, že těžiště prevence bude orientováno na místní úroveň, do měst a obcí, a to v kompetenci a odpovědnosti místních orgánů státní správy a samosprávy. Tyto základní principy systému prevence v ČR byly vyjádřeny ve Strategii prevence kriminality do roku 2000, kterou jako koncepční dokument schválila vláda ČR usnesením č. 209 z 9. dubna 1997.¹³² Na tuto první Strategii prevence kriminality pak navázaly její další aktualizace.

¹²⁹ Usnesení vlády ČR č. 137 z 21. února 1996 ke Zprávě o plnění úkolů vyplývajících z Programu sociální prevence a prevence kriminality – aktuální stav a východiska do roku 1996

¹³⁰ Usnesení vlády ČR č. 491 z 25. září 1996 k systému sdružování a vynakládání finančních prostředků ze státního rozpočtu na programy sociální prevence, prevence kriminality a prevence drogových závislostí

¹³¹ Oficiální stránky MV ČR. *Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011, část 2.* [online]. 16.10. 2007 [cit. 2010-06-25]. Dostupné z: URL: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>>.

¹³² Usnesení vlády ČR č. 209 z 9. dubna 1997 ke Zprávě o plnění úkolů vyplývajících z Programu sociální prevence a prevence kriminality – aktuální stav a východiska do roku 1996 a Strategie prevence kriminality do roku 2000

O plnění Strategie je vláda informována v každoročních zprávách, které zároveň specifikují úkoly na další období.¹³³

1.6.2 Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011

Vláda České republiky přijala dne 15. října 2007 usnesení č. 1150 ke Strategii prevence kriminality pro léta 2008 až 2011.¹³⁴ Usnesením byl též schválen seznam měst navržených k zařazení do městské úrovně prevence kriminality a postup při stanovení finančního limitu státní účelové dotace pro kraje na krajské programy prevence kriminality pro léta 2008 až 2011. Mimoto bylo uloženo ministrům pro místní rozvoj, práce a sociálních věcí, spravedlnosti, zdravotnictví, dopravy, vnitra, školství, mládeže a tělovýchovy a ministryni obrany vyčleňovat v příslušných letech v resortních rozpočtových kapitolách státního rozpočtu České republiky finanční prostředky na oblast prevence kriminality. Vláda též doporučila hejtmanům, primátorům a starostům měst zařazených do městské úrovně prevence kriminality, aby se seznámili se Strategií prevence kriminality, respektovali její obsah a činili kroky k zajištění realizace systému prevence kriminality na krajské a městské úrovni.

Jednou z priorit Strategie prevence kriminality na období 2008 – 2011 je změna organizačního systému prevence kriminality v České republice. Od roku 2008 se nově rozděluje na tři úrovně: republikovou, krajskou a městskou. Záměrem vytvoření krajské úrovně bylo posílení kompetencí a odpovědnosti krajů při rozhodování o podobě preventivních aktivit na jejich území.

Základem systému prevence v České republice je prevence kriminality na místní úrovni. Za přípravu a praktickou realizaci preventivní práce nesou odpovědnost obecní zastupitelstva. Místní preventivní aktivity jsou koordinovány a metodicky vedeny

¹³³ HAVRDOVÁ, E. (ed.). *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. s. 64-65. ISBN 978-80-239-9950-1.

¹³⁴ Usnesení vlády ČR č. 1150 z 15. října 2007 ke Strategii prevence kriminality na léta 2008 - 2011

z centrální úrovně, kde ústřední roli plní Republikový výbor pro prevenci kriminality, který vytváří preventivní politiku vlády ČR na mezirezortní úrovni.¹³⁵

Efektivita opatření sociální prevence a prevence kriminality pak tedy závisí do značné míry na tom, jak se podaří provázat opatření jednotlivých orgánů státní správy, samosprávy a konečně i nevládních organizací a jednotlivců nejen na centrální úrovni, ale zejména na místní úrovni při realizaci konkrétních preventivních programů. Pozitivní výsledky jsou též podmíněny dobrou přípravou, kvalitním plánováním a průběžným vyhodnocováním. Strategické materiály pro oblast prevence, které vláda ČR od roku 1996 přijímá, zaručují kontinuitu realizace preventivní politiky státu, její zkvalitňování a usměrňování podle vývoje trestné činnosti a potřeb praxe. Strategický přístup k prevenci kriminality také umožňuje plánovat uvolňování finančních prostředků ze státního rozpočtu v delším časovém horizontu a zkvalitňovat podmínky fungování systému prevence po stránce organizační i personální.¹³⁶

1.6.3 Republiková úroveň prevence kriminality

Cílem republikové úrovně¹³⁷ je jednak zajistit jednotný výkon státní politiky v oblasti prevence kriminality, analyzovat a řešit problémy, které přesahují kompetence jednotlivých resortů a dalších orgánů veřejné správy, a realizovat dlouhodobý, systémový a komplexní přístup k řešení problémů souvisejících s trestnou činností. Republiková úroveň prevence kriminality umožňuje ústředním orgánům státní správy a dalším členům PVPPK realizovat mezirezortní a víceborové preventivní aktivity. Vytváří prostor pro realizaci nových projektů, které reagují na aktuální vývoj v oblasti výskytu rizikového chování a trestné činnosti. Z republikové úrovně též dochází ke

¹³⁵ HAVRDOVÁ, E. (ed.). *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. s. 65-67. ISBN 978-80-239-9950-1.

¹³⁶ Oficiální stránky MV ČR. *Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011, část 1*. [online]. 16.10. 2007 [cit. 2010-06-25]. Dostupné z: URL: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>>.

¹³⁷ Oficiální stránky MV ČR. *Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011, část 3. a 4.* [online]. 16.10. 2007 [cit. 2010-06-25]. Dostupné z: URL: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>>.

vzdělávání odborníků a pracovníků v oblasti prevence kriminality a bezpečnostní problematiky, k vytváření celorepublikových preventivních projektů, k výzkumům a studiím v této oblasti a v neposlední řadě také k informování občanů a medializaci této problematiky.

Za realizaci preventivní politiky odpovídá ministr vnitra, který je zároveň předsedou RVPPK.

1.6.3.1 Republikový výbor pro prevenci kriminality

Republikový výbor pro prevenci kriminality je meziresortní koordinační a metodický orgán zřízený při ministerstvu vnitra na základě usnesení vlády č. 617 ze dne 3. listopadu 1993.

Výbor plní zejména tyto úkoly:¹³⁸

- Odpovídá za vytváření koncepcí preventivní politiky na meziresortní úrovni a za metodické vedení regionálních (vyšších územně správních celků) a místních orgánů při realizaci koncepcí a Strategie prevence kriminality. Za tím účelem iniciuje činnost v oblasti prevence kriminality a podporuje vznik místních komisí pro prevenci kriminality a napomáhá vzniku preventivních orgánů na úrovni vyšších územně správních celků.
- Koordinuje činnost příslušných ústředních orgánů státní správy v oblasti prevence kriminality, za tím účelem vyžaduje od příslušných ústředních orgánů zastoupených ve výboru součinnost nezbytnou k zabezpečení uložených úkolů.
- Spolupracuje s nestátními neziskovými organizacemi a hromadnými sdělovacími prostředky v oblasti prevence kriminality.
- Účastní se na základě meziresortní spolupráce zpracování a realizace projektů prevence kriminality respektujících místní podmínky.

¹³⁸ Oficiální stránky MV ČR. *Republikový výbor pro prevenci kriminality*. [online]. [cit. 2010-06-29]. Dostupné z: URL: < <http://www.mvcr.cz/clanek/republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.

- Na základě meziresortní spolupráce a v součinnosti s vyššími územně správními celky se účastní zpracování a realizace projektů prevence kriminality respektujících místní podmínky.
- Vyhodnocuje účinnost preventivních programů.
- V rámci mezinárodní spolupráce se zabývá plněním úkolů vyplývajících z účasti České republiky v nadnárodních a mezinárodních organizacích v oblasti prevence kriminality.
- Schvaluje žádosti o dotace na projekty prevence kriminality, včetně výše finančních prostředků.
- Předkládá vládě České republiky Strategii prevence kriminality, jako výchozí dokument, který stanovuje priority a z nich vyplývající úkoly preventivní politiky na další období.
- Každoročně vyhodnocuje stanovené úkoly a předkládá vládě zprávu o jejich plnění.

Výbor má 19 členů, kterými jsou předseda, výkonný místopředseda a další členové. Předsedou výboru je ministr vnitra, výkonným místopředsedou náměstek ministra vnitra. Dalšími členy jsou zástupci ministerstva financí, ministerstva obrany, ministerstva práce a sociálních věcí - odboru rodinné politiky a odboru sociálních služeb, ministerstva pro místní rozvoj, ministerstva spravedlnosti, ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstva vnitra a ministerstva zdravotnictví a zástupci Nejvyššího státního zastupitelství, Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Policejního prezidia České republiky, Probační a mediační služby, Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity, Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a Soudcovské unie ČR. Tito zástupci jsou jmenováni příslušnými ministry, policejním prezidentem, nejvyšším státním zástupcem a Republikovou soudcovskou radou Soudcovské unie ČR.

Jako poradní orgán Republikového výboru byla zřízena Komise pro výběr projektů Městského programu prevence kriminality k poskytování dotací ze státního rozpočtu. Výsledkem meziresortní spolupráce je vybudovaný systém prevence

kriminality v České republice, který se opírá o resortní preventivní programy, programy prevence kriminality na místní úrovni, aktivity Policie ČR, nestátních neziskových organizací i podnikatelských subjektů.¹³⁹

1.6.3.2 Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky

Protidrogová politika je v České republice uskutečňována na národní, krajské a místní úrovni. Protidrogovou politiku na národní úrovni koordinuje Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky.¹⁴⁰

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky vznikla na základě usnesení vlády č. 643 ze dne 19. června 2002. Předchůdkyní RVKPP byla Meziresortní protidrogová komise, zřízená usnesením vlády č. 275 ze dne 26. května 1993.

Působnost RVKPP:

- RVKPP soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování jednotné protidrogové politiky vlády a koordinuje plnění úkolů Národní strategie protidrogové politiky ČR na mezinárodní, centrální, krajské a místní úrovni.
- RVKPP zpracovává Národní strategii protidrogové politiky České republiky a Akční plán její realizace jako výchozí dokumenty, které definují odpovědnosti, východiska, cíle a úkoly protidrogové politiky na další období.
- Koordinuje plnění úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je česká politika vázána, a z členství České republiky v mezinárodních organizacích.
- Sleduje a každoročně vyhodnocuje plnění úkolů, které z Národní strategie protidrogové politiky vyplývají, informaci o jejich plnění každoročně předkládá vládě České republiky.
- Metodicky řídí činnost krajských protidrogových koordinátorů.

¹³⁹ Oficiální stránky MV ČR. *Republikový výbor pro prevenci kriminality*. [online]. [cit. 2010-06-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>>.

¹⁴⁰ Vláda České republiky. *Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky*. [online]. [cit. 2010-07-01]. Dostupné z: URL: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/protidrogova-politika-72746/>>.

- Koordinuje systém poskytování finančních prostředků ze státního rozpočtu-výdaje na protidrogovou politiku.
- Posuzuje žádosti o dotace ze státního rozpočtu poskytované prostřednictvím úřadu vlády České republiky – výdaje na protidrogovou politiku a rozhoduje o poskytování dotací na realizaci programů.
- RVKPP koordinuje postup při ochraně před problémy působenými omamnými a psychotropními látkami a spolupracuje zejména s orgány státní správy, jinými správními úřady, s orgány kraje v samostatné působnosti, s orgány obce v samostatné působnosti, odbornými společnostmi a nestátními neziskovými organizacemi působícími v oblasti prevence, snižování rizik, léčby a resocializace uživatelů drog.

RVKPP má třináct členů, předsedou RVKPP je předseda vlády, místopředsedou je ministr pro oblast lidských práv a národnostních menšin nebo zmocněnec vlády pro lidská práva. Dalším členem je výkonný místopředseda, který je jmenován a odvoláván předsedou RVKPP a je zodpovědný za každodenní koordinaci orgánů a institucí, jejichž reprezentanti jsou členy RVKPP. Dalšími členy jsou ministři obrany, práce a sociálních věcí, spravedlnosti, školství, mládeže tělovýchovy, vnitra, zdravotnictví a financí, zástupce Asociace krajů ČR, zástupce společnosti pro návykové nemoci České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně a zástupce nestátních organizací zabývajících se prevencí a léčbou drogových závislostí.

1.6.3.3 Konkrétní úkoly aktivity jednotlivých ministerstev v prevenci kriminality

Usnesením č. 1150 ze dne 15. října 2007 ke Strategii prevence kriminality pro léta 2008 – 2011 bylo uloženo některým ministerstvům vyčleňovat finanční prostředky na oblast prevence kriminality.

Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra ČR v rámci Odboru prevence kriminality plní funkci ústředního orgánu státní správy v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti při tvorbě a realizaci koncepce prevence kriminality. Zároveň plní funkci sekretariátu Republikového výboru pro prevenci kriminality.

Tento odbor také zajišťuje správu dotačního systému z kapitoly Ministerstva vnitra ČR (v současné Strategii do roku 2011 to již není ze Všeobecné pokladní správy) a realizaci několika programů, které spadají do jeho gesce. Mezi tyto programy např. patří některé níže popsané.

Program **Bezpečná lokalita** reaguje na negativní zkušenosti občanů s kriminalitou a absenci pocitu bezpečí u občanů a je prezentován jako celostátní dlouhodobá preventivně-osvětová akce k ochraně majetku a osob. Je zaměřený na situační a technickou prevenci majetkové kriminality. Program Bezpečná lokalita je praktickou ukázkou partnerství veřejného a soukromého sektoru. Program nabízí občanům odbornou pomoc při výběru typu a rozsahu zabezpečení a jistotu, že přijímaná opatření dosahují standardů kvality.¹⁴¹

Další programy jsou na zdokonalování preventivní činnosti Policie ČR (např. zavádění principů **community policing** do práce policie, práce s národnostními a etnickými skupinami atd.)

V souladu se Strategií prevence kriminality na léta 2008 až 2011 Ministerstvo vnitra realizuje dotační programy prevence kriminality v systému založeném na třech úrovních – republikové, krajské a městské. (V rámci předchozí Strategie do roku 2008 byl realizován program Partnerství, který je v současné Strategii nahrazen právě krajskými a městskými programy prevence kriminality.) Tento systém prevence kriminality bude více popsán v dalších kapitolách.

Další z projektů MV ČR je projekt **Systém včasné intervence**, který byl nejdříve pilotně odzkoušen v Ostravě a ve Svitavách. V současné době je realizován v deseti českých městech, s ambicí na celorepublikové zavedení. Cílem SVI je

¹⁴¹ Oficiální stránky MV ČR. *Prevence. Bezpečná lokalita*. [online]. [cit. 2010-07-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-519728.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.

nastavení efektivní spolupráce mezi institucemi, do jejichž působnosti spadá péče o ohrožené děti a jejich rodiny.

Projekt SVI je založen na třech pilířích. **Prvním pilířem** je vytvoření metodické spolupráce mezi institucemi, které jsou účastníky SVI. V praxi je toto realizováno tzv. **Týmem pro mládež**, který je tvořený zástupci orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), Policií ČR, justičními orgány (soudy, státním zastupitelstvím, Probační a mediační službou), obecní policií, úřady práce, zdravotnickými zařízeními, školami a školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi, což umožňuje efektivně pracovat s klientem, jeho rodinou a prostředím, kde žije. **Druhým pilířem** je **Informační systém** spravovaný místně příslušným OSPOD. **Třetím pilířem** jsou konkrétní **Praktická opatření**, která tvoří samotný proces pomoci a intervence, např. probační resocializační programy, pedagogicko psychologické poradny atd.¹⁴²

Novým projektem Ministerstva vnitra ČR, který byl zahájen na podzim 2009, je projekt **Úsvit**, představující komplexní přístup k řešení sociálně vyloučených lokalit, prezentovaný jako projekt partnerské spolupráce při zlepšování situace v sídlišti Chanov v Mostě. Cílem projektu je posílit odpovědnost jednotlivých Romů za své životy a prostředí, ve kterém žijí, za pověst romské komunity mezi ostatními obyvateli Mostu a zaangažovat Romy samotné na zlepšení kvality života a bezpečnosti situace v Chanově. Současně je cílem vytvořit typový projekt „Řešení situace v rámci sociálně vyloučené romské komunity“, včetně identifikace podmínek pro úspěšné nastartování podobného projektu v jiných lokalitách a vyčíslení finančních nákladů.¹⁴³

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Prevence rizikového chování u dětí a mládeže spadá do působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a je v kompetenci úseku prevence, speciálního vzdělávání a institucionální výchovy. V oblasti protidrogové primární prevence bylo

¹⁴² Oficiální stránky MV ČR. *Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011*. [online]. [cit. 2010-07-07]. Dostupné z: URL:

<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>>.

¹⁴³ Oficiální stránky MV ČR. *Prevence: Projekt úsvit*. [online]. 23.9. 2009 [cit. 2010-07-10]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/23-09-09-nekompromisne-projekt-usvit.aspx>>.

ministerstvo usnesením vlády č. 549/2003, o posílení národní protidrogové politiky¹⁴⁴ pověřeno koordinací primární protidrogové prevence na meziresortní úrovni. Hlavní cíle a aktivity v oblasti prevence rizikového chování pro současné období jsou uvedeny ve Strategii prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 - 2012.¹⁴⁵

Ministerstvo v oblasti prevence rizikových projevů chování plní několik důležitých úkolů. Jednak je to stanovování základních strategií v daných oblastech, stanovení priorit na budoucí období, podpora vytváření vazeb a struktury subjektů realizujících či spolupodílejících se na vytyčených prioritách a v neposlední řadě podpora vytváření materiálních, personálních a finančních podmínek nezbytných pro vlastní realizaci prevence ve školství.

Primární prevence rizikových projevů chování u žáků v působnosti MŠMT je zaměřena na:

a) předcházení zejména následujícím rizikovým jevům v chování žáků (záškoláctví, šikana, násilí, divácké násilí, kriminalita, delikvence, vandalismus, závislost na politickém a náboženském extremismu, rasismus, xenofobie, užívání návykových látek, onemocnění HIV/AIDS a dalšími nemocemi šířícími se krevní cestou, poruchy příjmu potravy, netolismus a patologické hráčství)

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech (domácího násilí, týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání, ohrožování výchovy mládeže, poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie))

Na horizontální úrovni ministerstvo aktivně spolupracuje s věcně příslušnými resorty (ministerstvo zdravotnictví, ministerstvo vnitra, ministerstvo práce a sociálních věcí, ministerstvo obrany) a nadresortními orgány (Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky při Úřadu vlády a Republikový výbor prevence kriminality při

¹⁴⁴ Usnesení vlády ČR č. 549+P ze dne 4. června 2003 k závěrům Projektu PHARE Twinning 2000 Posílení národní protidrogové politiky

¹⁴⁵ Oficiální stránky MŠMT ČR. *Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012*. [online]. 7.4. 2009 [cit. 2010-07-08]. Dostupné z: URL: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/MB_38_2009_61_Strategie_prevence_RPCCh_2009_2012.pdf>.

ministerstvu vnitra). Meziresortní spolupráce byla v roce 2010 rozšířena o ministerstvo financí a ministerstvo spravedlnosti.

Na vertikální úrovni ministerstvo metodicky vede a koordinuje síť koordinátorů, tvořenou krajskými školskými koordinátory prevence (pracovníci krajských úřadů), metodiky prevence (pracovníci pedagogicko-psychologických poraden) a školními metodiky prevence (vybraní pedagogové ve školách a školských zařízeních).

Do roku 2009 poskytovalo ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ze svého rozpočtu finanční prostředky na podporu aktivit v oblasti prevence rizikového chování u dětí a mládeže. MŠMT každoročně část svých finančních prostředků poskytovala krajům, které poté vyhlášovala vlastní dotační řízení pro subjekty ve svém regionu (tzv. Program I. MŠMT). Finanční prostředky z MŠMT byly mezi kraje rozděleny podle počtu dětí, žáků a studentů.

Dalším byl **Program státní podpory práce s dětmi a mládeží** na oblast zabezpečení volného času dětí a mládeže, který podporoval aktivity v oblasti nspecifické primární prevence a byl určen pro nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží. MŠMT také každoročně financovalo **programy prevence kriminality a protidrogové prevence**.¹⁴⁶

Pro rok 2010 došlo ke změně financování projektů a ke zjednodušení systému podávání žádostí o dotace. Tento systém slučuje dosud poskytované prostředky v rámci tří programů do jednoho s tím, že vyhlášovatelem je MŠMT a celý dotační proces je realizován za aktivní účasti krajských školských koordinátorů prevence, kteří tvoří Výbor krajských školských koordinátorů prevence při MŠMT. Cílem MŠMT je podporovat projekty dlouhodobé, efektivní, systematické, cílené do problematiky specifické primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže.¹⁴⁷ Veškeré žádosti o dotace tedy podávají subjekty přímo na MŠMT s tím, že se nerozlišují programy ani finance pro školy a školská zařízení a ostatní subjekty, např. neziskové organizace.

¹⁴⁶ Oficiální stránky MŠMT ČR. *Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace na léta 2007 až 2010. Znění platné pro rok 2010*. [online]. [cit. 2010-07-12]. Dostupné z: URL: <http://crsusti.cz/tmp/mladez/dotace/00000341_Dotacni_programy_pro_r_2010.pdf>.

¹⁴⁷ Oficiální stránky MŠMT ČR. *Programy na podporu realizace aktivit v oblasti prevence rizikového chování*. [online]. [cit. 2010-07-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/programy-na-podporu-realizace-aktivit-v-oblasti-prevence>>.

Podle Metodiky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR pro poskytování dotací ze státního rozpočtu na realizaci aktivit v oblasti prevence rizikového chování v období 2010 – 2012 byly podporovány certifikované **programy dlouhodobé všeobecné primární prevence užívání drog**, zvláště zaměřené na prevenci užívání legálních drog (kouření, alkohol), necertifikované **programy dlouhodobé všeobecné primární prevence rizikového chování** (agrese, šikana, záškoláctví, rasismus a xenofobie, vandalismus, kriminální chování – krádeže, sexuální rizikové chování atd.), projekty evaluace potřebnosti, dostupnosti a efektivnosti služeb a projekty zaměřené na poskytování odborných a ověřených informací odborné i laické veřejnosti. O dotace mohly žádat právnické osoby, občanská sdružení, církevní organizace, obecně prospěšné organizace či ve výjimečných případech jiné organizace nebo fyzické osoby.¹⁴⁸

Přes dobrou spolupráci na úrovni zástupců resortů přetrvává problém v podceňování preventivní práce takřka na všech úrovních státní správy a samosprávy. Toto je limitujícím faktorem z hlediska úspěšnosti prevence ve školách.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy finančně podporuje i jiné projekty, které sice nejsou přímou prevencí rizikového chování, mají ale význam v prevenci sociálního vyloučení. Jedná se o různé projekty inkluzivního vzdělávání a vzdělávání dětí a žáků se sociokulturním znevýhodněním. Jedná se např. o rozvojové programy **Na podporu škol, které realizují inkluzivní vzdělávání a vzdělávání dětí a žáků se sociokulturním znevýhodněním** nebo **Financování asistentů pedagogů pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí** nebo některé projekty **Operačních programů Vzdělávání pro konkurenceschopnost**, v oblastech podpory rovné příležitosti dětí a žáků, včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami atd.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Oficiální stránky MŠMT ČR. *Metodika prevence rizikového chování*. [online]. [cit. 2010-07-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.msmt.cz/file/11893>>.

¹⁴⁹ Oficiální stránky MŠMT ČR. *Dotacní, rozvojové a operační programy*. [online]. [cit. 2010-07-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/dotacni-rozvojove-a-operacni-programy>>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí je ústředním orgánem státní správy, do jehož působnosti spadá mimo jiné péče o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc. Sociální vyloučení spolu s chudobou má velmi komplexní podobu a projevuje se v mnoha dimenzích, jejich řešení vyžaduje integrovaný přístup. Samotná problematika sociálního začleňování je tak problematikou mezirezortní, role ministerstva práce a sociálních věcí je zejména strategická, koncepční a koordinační.¹⁵⁰ Je v gesci odboru sociálních služeb a sociálního začleňování, oddělení politiky sociálního začleňování.

Sociální služby a jejich poskytování je upraveno zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tento zákon definuje v § 53 **služby sociální prevence** jako služby, které napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou sociálním vyloučením ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. Mezi služby sociální prevence patří:¹⁵¹

- **Raná péče** – raná péče je terénní, popřípadě ambulantní služba poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo je jeho vývoj ohrožen v důsledku nepříznivé sociální situace. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby.
- **Telefonická krizová pomoc** – je terénní služba poskytovaná na přechodnou dobu osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví či života nebo obtížné životní situaci, kterou přechodně nemohou řešit vlastními silami.
- **Tlumočnické služby** jsou terénní případně ambulantní služby poskytované osobám s poruchami komunikace způsobenými především smyslovým

¹⁵⁰ Oficiální stránky MPSV ČR. *Sociální začleňování*. [online]. 26.7. 2010 [cit. 2010-07-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/9078>>.

¹⁵¹ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, §§ 53-70

poškozením, které zamezuje běžné komunikaci s okolím bez pomoci jiné fyzické osoby.

- **Azylové domy** - poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.
- **Domy na půl cesty** - poskytují pobytové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež, a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Způsob poskytování sociálních služeb v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob.
- **Kontaktní centra** - jsou nízkoprahová zařízení poskytující ambulantní, popřípadě terénní služby osobám ohroženým závislostí na návykových látkách. Cílem služby je snižování sociálních a zdravotních rizik spojených se zneužíváním návykových látek.
- **Krizová pomoc** je terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nachází v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svojí nepříznivou situaci vlastními silami.
- **Nízkoprahová denní centra** poskytují ambulantní, případně terénní služby pro osoby bez přístřeší.
- **Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** - poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem a osobám ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.
- **Noclehárny** poskytují ambulantní služby osobám bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a přenocování.
- **Služby následné péče** - jsou terénní služby poskytované osobám s chronickým duševním onemocněním a osobám závislým na návykových látkách, které

absolvovaly ústavní léčbu ve zdravotnickém zařízení, nebo ambulantní léčbu či se jí podrobují, nebo osobám, které abstínují.

- **Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** jsou terénní, případně ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, jehož vývoj je ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a existují tu další rizika ohrožení jeho vývoje.
- **Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením** jsou terénní, případně ambulantní služby poskytované osobám v důchodovém věku nebo osobám se zdravotním postižením ohroženým sociálním vyloučením.
- **Sociálně terapeutické dílny** jsou ambulantní služby poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které nejsou z tohoto důvodu umístitelné na otevřeném ani chráněném pracovním trhu. Jejich účelem je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností prostřednictvím sociálně pracovní terapie.
- **Terapeutické komunity** poskytují pobytové služby i na přechodnou dobu pro osoby závislé na návykových látkách nebo osoby s chronickým duševním onemocněním, které mají zájem o začlenění do běžného života.
- **Terénní programy (streetwork)** - jsou terénní služby poskytované osobám, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy. Služba je určena pro problémové skupiny osob, uživatele návykových látek nebo omamných psychotropních látek, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a jiné sociálně ohrožené skupiny. Cílem služby je tyto osoby vyhledávat a minimalizovat rizika jejich způsobu života. Služba může být osobám poskytována anonymně.
- **Sociální rehabilitace** je soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem běžných výkonů. Poskytuje se formou terénních a ambulantních služeb, nebo formou pobytových služeb poskytovaných v centrech sociálně rehabilitačních služeb.

Hlavním úkolem ministerstva práce a sociálních věcí je příprava dlouhodobých systémových opatření a příslušných právních předpisů a podpora rozvoje kvality poskytovaných sociálních služeb. Vytváření podmínek, zjišťování skutečných potřeb lidí a zřizování organizací poskytující sociální služby je v pravomoci obcí a krajů. Významnými poskytovateli sociálních služeb jsou též nestátní neziskové organizace a fyzické osoby, které nabízejí široké spektrum služeb.¹⁵²

V oblasti podpory neziskového sektoru ministerstvo realizuje dotační řízení, jehož cílem je přispívat na provoz a rozvoj sociálních služeb poskytovaných nestátními neziskovými organizacemi. MPSV zajišťuje též čerpání prostředků z Evropského sociálního fondu.

V **Prioritách rozvoje sociálních služeb pro období 2009 - 2012**¹⁵³ jsou vymezeny hlavní trendy a oblasti, kterým by měla být věnována pozornost v tomto období. Z tohoto dokumentu by měly vycházet i krajské a obecní plány rozvoje sociálních služeb. Oblast služeb sociální prevence se orientuje na skupinu lidí ohrožených ve zvýšené míře sociálním vyloučením nebo lidi již sociálně vyloučené z jiných důvodů než je věk nebo zdravotní stav, tedy např. rizikové užívání návykových látek, propuštění z institucionální výchovy, život v sociálně vyloučené lokalitě nebo ohrožení rizikovým způsobem života či trestnou činností jiné osoby. Pro toto období byly jako nejaktuálnější identifikovány některé typy služeb, které je třeba rozvíjet. Jedná se o službu **terénní sociální práce** jako významného nástroje předcházení a snižování sociálního vyloučení a pro včasnou depistáž rizikové mládeže, **služby následné péče** pro lidi ohrožené sociálním vyloučením z důvodu rizikového chování spojeného se zneužíváním návykových látek a **sociální služby zaměřené na řešení situace lidí, kteří jsou řazeni do marginalizovaných skupin**, tedy problematika bezdomovectví, domácího násilí, komerčního sexuálního zneužívání a obchodování

¹⁵² Oficiální stránky MPSV. *Sociální služby*. [online]. [cit. 2010-07-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/9>>.

¹⁵³ Oficiální stránky MPSV. *Priority rozvoje sociálních služeb pro období 2009-2012*. [online]. [cit. 2010-07-29]. Dostupné z: URL: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7759Priority_rozvoje_soc_sluzeb.pdf>.

s lidmi a problematika lidí opouštějících zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy či věznic nebo výkonu trestu.

Strategickým dokumentem pro boj s chudobou a sociálním vyloučením v České republice je **Národní zpráva o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování** na léta 2008-2010.¹⁵⁴ Jejími prioritami je posílit integraci osob sociálně vyloučených nebo ohrožených sociálním vyloučením, odstranit bariéry vstupu a udržení těchto osob na trhu práce prostřednictvím sociální pomoci a služeb, rozvíjet metody a aplikaci sociální práce a příbuzných profesí tak, aby byly podporovány rodiny se specifickými potřebami, a přijímat cílená opatření, která přispějí k tomu, aby členové těchto rodin měli rovný přístup ke vzdělávání, uplatnění na trhu práce a ve společnosti a nestávali se tak sociálně vyloučenými. Třetím prioritním cílem je podporovat koncepční a rozhodovací procesy na všech úrovních veřejné správy tak, aby se opíraly o objektivní poznání chudoby a sociálního vyloučení; podporovat komunikaci a partnerství všech aktérů politiky sociálního začleňování se zaměřením na komplexní řešení problému.

Na služby sociální prevence bylo v roce 2009 ze státního rozpočtu ČR vydáno celkem **546 075 453 Kč**, z toho:¹⁵⁵

- Z celkové částky bylo na podporu služeb pro osoby ohrožené závislostí, závislé na návykových látkách ze státního rozpočtu ČR vyčleněno celkem **58 316 100 Kč** (jednalo se o sociální služby: terapeutické komunity, kontaktní centra a služby následné péče).
- Na podporu služeb pro osoby bez přístřeší, ohrožené sociálním vyloučením a sociálně vyloučené bylo ze státního rozpočtu ČR z celkové částky vyčleněno **434 663 401 Kč** (jednalo se o tyto sociální služby: azylové domy, domy na půl cesty, noclehárny, terénní programy (86 447 466 Kč.), nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež).
- Na podporu sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi bylo ze státního rozpočtu ČR z celkové částky vyčleněno **53 095 952 Kč**.

¹⁵⁴ Oficiální stránky MPSV ČR. *Národní zpráva o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování na léta 2008-2010*. [online]. [cit. 2010-07-30]. Dostupné z: URL: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/5829/zprava_cj.pdf>.

¹⁵⁵ HANUŠ, P. MPSV ČR. 17. září 2010.

Dalším zdrojem financování služeb sociální prevence v roce 2009 byly finanční prostředky z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost. Ty byly využity zejména na projekty podpory sociální integrace příslušníků romských lokalit, sociálního začleňování sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením, včetně odstraňování bariér v jejich přístupu k zaměstnání atp.

Ministerstvo zdravotnictví

Ministerstvo zdravotnictví ČR stanovilo pro rok 2010 následující priority programu Péče o děti a dorost a programu Prevence kriminality:¹⁵⁶

1. Prevence dětských úrazů.
2. Prevence násilí na dětech – se zaměřením na úmyslné sebepoškození.
3. Sociální aspekty zdraví – se zaměřením na mladistvé.

V oblasti protidrogové politiky ministerstva zdravotnictví jsou ze státního rozpočtu poskytovány dotace/příspěvky žadatelům - poskytovatelům služeb pro uživatele drog a realizátorům dalších projektů v oblasti protidrogové politiky.¹⁵⁷

Ministerstvo pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj¹⁵⁸ administruje vedle jiných programů i program „Podpora výstavby podporovaných bytů“. Dotace poskytované z tohoto a ostatních programů se řídí příslušnou dokumentací, která je k těmto programům předepsána. V rámci schválené strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011 je rozhodnutí o realizaci a finanční podpoře aktivit na republikové úrovni v kompetenci Republikového výboru pro prevenci kriminality. Dotace podporují výstavbu nájemních bytů pro osoby

¹⁵⁶ Oficiální stránky MZ ČR. *Metodika Ministerstva zdravotnictví pro přidělování neinvestičních finančních prostředků na program „Péče o děti a dorost“ a na „Program prevence kriminality“ pro rok 2010.* [online]. [cit. 2010-08-02]. Dostupné z: URL: <http://www.mzcr.cz/dokumenty/metodika-ministerstva-zdravotnictvi-pro-pridelovani-neinvesticnich-financnich-prostredku-na-program-peco-o-deti-a-dorost-a-na-program-prevence-kriminality-pro-rok_1516_848_1.html>.

¹⁵⁷ Oficiální stránky MZ ČR. *Metodika pro poskytování finančních prostředků vyčleněných za státního rozpočtu na realizaci neinvestičních projektů v oblasti protidrogové politiky MZ pro rok 2010.* [online]. [cit. 2010-08-02]. Dostupné z: URL: <http://www.mzcr.cz/dokumenty/ministerstvo-zdravotnictvi-vyhlasuje-dotacni-rizeni-na-rok-k-programu-protidrogova-politika_1448_850_1.html>.

¹⁵⁸ KOTYZA, B. Odbor rozpočtu MMR. 1. února 2010.

v nepříznivé sociální situaci, jejichž snížená soběstačnost je způsobená věkem nebo zdravotním stavem nebo pro osoby, které v důsledku nepříznivých životních okolností nemají přístup k bydlení, ale jsou přitom schopné plnit povinnosti vyplývající z nájemného vztahu.

Ministerstvo dopravy

Ačkoli Ministerstvo dopravy ČR není členem Republikového výboru pro prevenci kriminality, z usnesení vlády ČR ze dne 15. října 2007 č. 1150 vyplývá i jemu povinnost vyčleňovat finanční prostředky na oblast prevence kriminality.

Ministerstvo dopravy¹⁵⁹ díky oddělení BESIP, které je integrální součástí ministerstva dopravy, provádí preventivní činnost v oblasti bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích. Koordinovaným přístupem v oblasti prevence se snaží zvyšovat bezpečnost na pozemních komunikacích, včetně snahy o přijetí některých nutných změn v legislativní oblasti provozu na pozemních komunikacích. Soustřeďuje na preventivní aktivity v oblasti působení na lidského činitele, a to formou celostátních aktivit a projektů, např.: „Nemyslíš, zaplatíš!“, což je celostátní kampaň zaměřená na věkovou skupinu řidičů do 25 let a nejčastější příčiny jejich dopravních nehod, „Domluvme se“, kampaň zaměřená na mladé řidiče a proti jízdě pod vlivem alkoholu, „The Action“, klíčový multimediální preventivní projekt zaměřené na mladé účastníky silničního provozu. The Action zprostředkovává studentům středních škol, tedy mladým začínajícím řidičům, emotivní zážitek reálných dopadů dopravní nehody. Projekt „Bezpečná obec“ si klade za cíl napomoci komplexně řešit problematiku bezpečnosti silničního provozu ve městech a obcích poskytnutím potřebných informací odpovědným osobám a institucím.

Ministerstvo obrany

Na základě příslušných usnesení vlády ČR k prevenci kriminality vyčleňuje ministerstvo obrany¹⁶⁰ účelově ve svém rozpočtu finanční prostředky na realizaci úkolů

¹⁵⁹ Informace BESIP. [online]. 8.6. 2010 [cit. 2010-08-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.ibesip.cz/Kdo-jsme>>.

¹⁶⁰ VEREŠOVÁ, J. Tisková a informační služba MO. 27. ledna 2010.

prevence kriminality (resortní program „Prevence kriminality“). Realizace uvedeného programu je zabezpečena prostřednictvím projektů prevence sociálně nežádoucích jevů, které zpracovávají vojenské útvary a zařízení. Finanční prostředky na podporu plánovaných preventivních aktivit (např. vzdělávání, volnočasové aktivity, podpůrné preventivní aktivity apod.) jsou využívány pouze vnitroresortně, tzn. že nejsou poskytovány např. jako dotace nestátním neziskovým organizacím.

Ministerstvo spravedlnosti

Finanční prostředky na prevenci kriminality v rámci Ministerstva spravedlnosti ČR¹⁶¹ jsou přidělovány do oblastí Vězeňská služba, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Justiční akademii a Probační a mediační službu. V roce 2009 činila tato částka celkem 11 664 000 Kč.

Vězeňská služba ČR využila tyto prostředky např. na:

- zajištění výkonu všech druhů ochranných léčení v ústavní formě během výkonu trestu odnětí svobody
- zvýšení počtu odsouzených vykonávajících trest odnětí svobody na specializovaných odděleních v porovnání s rokem 2008 při zachování kvality realizovaných programů
- zvýšení počtu odsouzených ve výstupních odděleních věznic a vazebních věznic a realizovaných programů přípravy odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v porovnání s rokem 2008
- zvýšení počtu odsouzených zařazených do práce v porovnání s rokem 2008
- zvýšení počtu odsouzených zařazených do vzdělávacích a rekvalifikačních programů v porovnání s rokem 2008

Institut pro kriminologii a sociální prevenci přidělené finanční prostředky využil na seminář sekce sociální patologie a překlad a tisk odborných publikací.

Probační a mediační služba ČR využila přidělené finanční prostředky např. na vzdělávání v návaznosti na nový trestní zákoník či na projekt drogového testování.

¹⁶¹ ROZSYPAL, J. Vedoucí oddělení styku s veřejností (agenda svobodného přístupu k informacím) odbor tiskový MS. 3. února 2010.

Justiční akademie využila přidělené finanční prostředky na pořádání seminářů na témata např.:

„Násilná trestná činnost“

„Domácí násilí se zaměřením na problematiku seniorů“

„Mravnostní kriminalita – trestná činnost na mládeži“

„Trestná činnost mládeže“

1.6.4 Krajská úroveň prevence kriminality

V krajské úrovni se jedná o přenesení preventivní politiky státu na úroveň kraje. Úkolem kraje je koordinovat prevenci kriminality a rizikového chování ve svém regionu. Tento úkol je krajům připisován zhruba od roku 2005, kdy se kraje mohly ucházet o státní neinvestiční dotaci na preventivní aktivity.¹⁶²

Kraj také od roku 2006 v samostatné působnosti koordinuje a podílí se na realizaci **protidrogové politiky** na svém území a zpracovává krajskou strategii protidrogové politiky. Z krajského rozpočtu jsou též spolufinancovány některé projekty protidrogové prevence, které jsou v souladu s krajskou strategií protidrogové prevence. V roce 2006 byly zřizovány ze zákona č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami zřízeny na krajských úřadech **funkce protidrogových koordinátorů** za účelem koordinace protidrogové politiky kraje.¹⁶³ Krajsští protidrogoví koordinátoři jsou metodicky a odborně vedeni Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky ČR.

Zaměstnancem krajského úřadu je též je **koordinátor romských poradců** nebo též koordinátor pro romské záležitosti. Jeho činnost je legislativně ukotvena v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích a zaměřuje se na koordinaci a metodickou podporu dalších subjektů na lokální úrovni ve prospěch zlepšení sociální, kulturní i politické

¹⁶² HAVRDOVÁ, E. (ed.). *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. s. 68-69. ISBN 978-80-239-9950-1.

¹⁶³ Zákon č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, § 22, odst. 1

situace Romů. Dne 7. 12. 2005 přijala vláda svým usnesením č. 1573 Realizační plán koncepce romské integrace, ze kterého vyplývá povinnost ministerstvu práce a sociálních věcí zajistit metodickou podporu krajským koordinátorům pro romské záležitosti a jejich prostřednictvím romským poradcům na obcích s rozšířenou působností. Od roku 2010 bylo z důvodu efektivního systému dalšího vzdělávání koordinátorů a jejich metodického vedení z centra vedení krajských koordinátorů převedeno na kancelář Rady vlády pro záležitosti romské komunity.¹⁶⁴

Gesce ministerstva vnitra

Od roku 2008, kdy byly kraje zapojeny do systému prevence kriminality v gesce ministerstva vnitra, kraje samy zpracovávají krajské programy prevence kriminality, které jsou realizovány buď na území celého kraje, jeho části nebo na území obcí. O preventivních programech rozhoduje kraj v samostatné působnosti. Realizace Krajského programu a přidělení státní dotace je mimo jiné podmíněno např. zřízením **pozice krajského manažera prevence kriminality** (manažeri prevence kriminality fungují ve všech krajích, byť nejsou ustanoveni ze zákona), vytvořením pracovní skupiny či komise prevence kriminality, zpracováním bezpečnostní analýzy, vyčleněním 20 % finančního podílu na spolufinancování preventivních programů atd.¹⁶⁵

Úkolem kraje je iniciovat a podporovat rozvoj preventivních aktivit na úrovni kraje i v jednotlivých obcích. Krajský program může být kombinací krajských a obecních projektů. V rámci krajského programu je také umožněna spolupráce několika obcí v rámci mikroregionů. Vlastní realizace programu a projektů je v samostatné působnosti obce.

Dotace krajům z ministerstva vnitra je poskytována od roku 2009. Finanční prostředky jsou určeny na projekty neinvestiční i investiční. Příjemcem neinvestiční dotace je vždy vyšší územně správní celek, tedy kraj. Příjemcem investiční dotace je

¹⁶⁴ Oficiální stránky MPSV ČR. *Krajští koordinátoři pro romské záležitosti*. [online]. 9.7. 2009 [cit. 2010-08-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/7380>>.

¹⁶⁵ Oficiální stránky MV ČR. *Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu na výdaje realizované v rámci Krajského programu prevence kriminality a Programu prevence kriminality hl. m. Prahy v roce 2010*. [online]. [cit. 2010-08-15]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/zasady-kraj-final-verze-21-9-doc.aspx>>.

žadatel - realizátor, kterým může být kraj nebo obec. Dotace na investiční projekty je poskytována obcím do 25 tisíc obyvatel, obce nad 25 tis. obyvatel jsou zařazeny do městské úrovně prevence kriminality a z krajské úrovně mohou žádat jen na neinvestiční akce.¹⁶⁶

Dotaci ministerstva vnitra nelze poskytnout na projekty z oblasti sociální prevence na primární úrovni, které jsou zajišťovány v rámci dotačních titulů ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, na projekty protidrogové prevence, které jsou zajišťovány především prostřednictvím Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, a ani na ministerstvem vnitra určené specifikované projekty, např. projekty na zvýšení bezpečnosti v dopravě.

Gesce ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

Krajská úroveň je tvořena **krajským školským koordinátorem prevence rizikového chování**, který je zaměstnancem krajského úřadu, obvykle odboru školství, mládeže a tělovýchovy nebo odboru sociálních věcí a zdravotnictví. Krajský školský koordinátor je spojovacím článkem mezi ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a pedagogicko psychologickými poradnami na území kraje a nestátními neziskovými organizacemi. Informuje a spolupracuje se školami a školskými a jinými organizacemi pracující v oblasti prevence rizikového chování.

Od roku 2006 do roku 2009 dostávaly kraje od MŠMT finanční prostředky podle počtu dětí na školách v jednotlivých krajích, kraje pak samy vypisovaly grantové projekty podle priorit doporučených ministerstvem. Od roku 2010 jsou veškeré státní dotace v této oblasti zprostředkovávány přes MŠMT. Úloha kraje v současné době je tedy odborná, informační a metodická.

Gesce ministerstva práce a sociálních věcí

Kraje jsou ze zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách podle § 95 povinny zjišťovat potřeby poskytování sociálních služeb na svém území a zpracovávat

¹⁶⁶ Oficiální stránky MV ČR: *Metodika přípravy Krajského programu prevence kriminality a Programu prevence kriminality hl. m Prahy na rok 2010*. [online]. [cit. 2010-08-17]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/metodika-pripravy-kp-2010-doc.aspx>>.

střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s obcemi na území kraje, se zástupci poskytovatelů sociálních služeb a se zástupci osob, kterým jsou sociální služby poskytovány. Tento plán pak průběžně sledují a vyhodnocují.¹⁶⁷

Kraje získaly dotaci z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (Oblast podpory 3.1. – Podpora sociální integrace a sociálních služeb) na období 2008 – 2012 na tzv. individuální projekty. Projekty by měly umožnit nastavení systémového poskytování sociálních služeb (zejména služeb sociální prevence) pro vymezené cílové skupiny a zvýšit dostupnost kvalitních sociálních služeb pro uživatele na celém území každého jednotlivého kraje. Dlouhodobým přínosem projektu by mělo být propojení sociálních služeb na celém území kraje a vytvoření komplexní a stabilní sítě služeb pro potřebné uživatele z cílových skupin.¹⁶⁸ Kraje vypisují zakázky v kontextu priorit a potřeb vyplývajících ze střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb.

Dalšími možnostmi krajů financovat sociální prevenci jsou Regionální operační programy, např. ROP 2.5. – Rozvoj infrastruktury pro sociální integraci a Integrované operační systémy, např. IOP 5.2c) – Pilotní projekt zaměřený na řešení romských komunit ohrožených sociálním vyloučením.¹⁶⁹

Služby sociální prevence jsou zmíněny v kapitole 1.6.3.3.3.

1.6.5 Místní úroveň prevence kriminality

Prevence kriminality na místní úrovni je základem systému prevence v České republice. Velikost obce určuje možnosti obce využívat jak možností např. čerpání státních dotací na programy spojené s prevencí kriminality (např. malé obce a města pod 25 tisíc obyvatel mohou získávat finanční dotace v rámci krajských programů MV ČR, pro obce nad 25 tisíc je určena tzv. městská úroveň programu prevence

¹⁶⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

¹⁶⁸ Oficiální stránky Moravskoslezského kraje. Veřejná správa. *O projektu*. [online]. [cit. 2010-17-08]. Dostupné z: URL: <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/soc_20502.html>.

¹⁶⁹ Oficiální stránky Jihočeského kraje. *Vybrané dotační programy ze Strukturálních fondů Evropské unie*. [online]. [cit. 2010-17-08]. Dostupné z: URL: <[http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par%5Bid_r%5D=36889&par\[view\]=0](http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par%5Bid_r%5D=36889&par[view]=0)>.

kriminality), tak využívat konkrétních služeb jako je veřejně prospěšná činnost městské či obecní policie nebo specifické služby nestátních neziskových organizací a jiných organizací pracujících v oblasti prevence rizikového chování. Různě velké obce či města se též liší v druhu a častosti výskytu negativních jevů. Nicméně i za těchto rozdílných podmínek platí některé základní předpoklady shodné pro všechny obce. (Zákonné vymezení obcí a jejich povinností a pravomocí je popsáno v následující kapitole.):

- Za přípravu a praktickou realizaci preventivních aktivit nesou zodpovědnost obecní zastupitelstva.
- Důležitým předpokladem je součinnost a spolupráce všech zúčastněných subjektů, ať již jde kromě orgánu samosprávy o obecní policii a Policii ČR nebo nejrůznější občanská sdružení a iniciativy, která pracují zvláště v oblasti prevence rizikového chování, a v neposlední řadě též podnikatelských subjektů, které mohou zajišťovat situační, organizační a technickou prevenci v oblasti jejich podnikání.¹⁷⁰

Aktéři prevence na místní úrovni

Policie ČR zaujímá významné místo v prevenci kriminality, nejenže bojuje s kriminalitou jako takovou, ale plní i své specifické preventivní úkoly. V poslední době je kladen důraz na tzv. *community policing*, což lze vysvětlit jako policejní práci orientovanou na službu veřejnosti. Community policing předpokládá, že policie bude s veřejností aktivně komunikovat a nebude se chovat pouze reaktivně – tedy vyšetřovat a řešit kriminalitu, která již nastala. Zvýšená spolupráce a partnerství policie a veřejnosti při řešení problémů v dané lokalitě může mít též pozitivní dopady i co se týče pocitu bezpečí občanů.¹⁷¹

¹⁷⁰ HAVRDOVÁ, E. (ed.). *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007, s. 67-71. ISBN 978-80-239-9950-1.

¹⁷¹ Oficiální stránky MV ČR. *Community policing*. [online]. [cit. 2010-08-18]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-557663.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.

Obecní či městská policie je koncipovaná jako činnost veřejně prospěšná, jejímž prostřednictvím obec zajišťuje klid a pořádek na svém území. Podle zákona¹⁷² v rámci zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku, dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití, dohlíží na dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení obce, podílí se na prevenci kriminality v obci, odhaluje přestupky a jiné správní delikty, jejichž projednávání je v působnosti obce atd.

Ze subjektů zastupujících samosprávu jsou to např. **komise prevence kriminality** nebo komise bezpečnosti, které jsou zřizovány při městských úřadech jako poradní orgány rady města. Měly by být složeny z představitelů státních i nestátních institucí, které se významně spolupodílí na prevenci, ale také jednotlivých kvalifikovaných odborníků. Dalším zástupcem samosprávy je **manažer nebo koordinátor prevence** ve městě. Manažer prevence by měl mít klíčovou roli při koordinaci všech zainteresovaných subjektů podílejících se na prevenci.¹⁷³ V případě potřeby může též obec v samostatné působnosti zřídit funkci místního protidrogového koordinátora.¹⁷⁴

Na základě § 6, odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.¹⁷⁵ je obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen ve svém správním obvodu plnit úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti. Z tohoto ustanovení vyplývá povinnost vykonávat agendu týkající se zmíněné povinnosti, nikoli povinnost zřízení funkce **romského poradce**. Většinou jsou tedy tyto funkce přidružené k výkonům jiných funkcí. Romský poradce se zaměřuje na místní romskou komunitu, řeší její problémy ve spolupráci se školami, zdravotnickými zařízeními, nestátními neziskovými organizacemi a jinými organizacemi, dbá na zabezpečení povinné školní docházky dětí, na plnění základních občanských povinností (placení nájmu a služeb) atd.

¹⁷² Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷³ HAVRDOVÁ, E. (ed.). *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. S. 66. ISBN 978-80-230-9950-1.

¹⁷⁴ Zákon č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, §22, odst. 2d)

¹⁷⁵ Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

Spolupráce na místní úrovni zahrnuje i probační a mediační pracovníky, orgány sociálně právní ochrany dětí, metodiky prevence pedagogicko psychologických poraden a školní metodiky prevence a další.

Významnými aktéry prevence na místní úrovni jsou poskytovatelé sociálních služeb se službami sociální prevence, mezi které patří převážně různé nestátní neziskové organizace či církevní organizace, které pracují s dětmi a mládeží ohroženými rizikovým chováním nebo sociálním vyloučením. Převážně poskytují služby sociální prevence, jako jsou nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM) a terénní práce (streetwork). Nízkoprahové kluby jsou institucí, která je v kontaktu s „rizikovými skupinami“ a kterou „rizikové skupiny“ akceptují a mají k ní důvěru. Jednotlivci z cílové skupiny využívají NZDM jak k trávení volného času, tak při řešení svých životních obtíží. Zařízení mají charakter klubových prostor a jsou propojena s prací streetworkerů – terénních sociálních asistentů zaměřených na děti a mládež.¹⁷⁶

Gesce ministerstva vnitra

Do městské úrovně programu prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR je zařazeno 47 měst České republiky, které mají nad 25 tisíc obyvatel a mají statut obce s rozšířenou působností. Tato města se mohou ucházet o státní dotace přímo přes ministerstvo vnitra. Ostatní menší města a obce mohou žádat od roku 2008 na své programy prevence kriminality přes kraje, jak bylo popsáno výše. Před rokem 2008, kdy ještě neexistovalo tříúrovňové financování, tedy chyběla krajská úroveň, byla i menší města oslovována přímo ministerstvem vnitra podle zatíženosti kriminalitou.

Pro zapojení do městského programu jsou města povinna dostát následujících povinností, např. zřídit funkci **manažera prevence kriminality** na období platnosti městské koncepce, zpracovat Koncepci prevence kriminality na období 2009 – 2011, vytvořit pracovní skupinu prevence kriminality nejméně po dobu platnosti městské koncepce, vyčlenit finanční prostředky na jeho realizaci v minimální výši 20 %

¹⁷⁶ HERZOG, A. Strategie specifické sociální prevence rizikového chování v rámci nízkoprahové práce s mládeží, In: *Kontaktní práce, Analogie textů České asociace streetwork*. Publikováno v roce 2007 v rámci projektu „Profesní vzdělávání pracovníků a odborníků v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež (NZDM) a streetwork (SW) sdružených v ČAS“, s. 257 – 265.

celkových nákladů na program, každoročně zpracovat Městský program prevence kriminality atd.¹⁷⁷

Cílem Programu města je ochrana lokálních komunit před kriminalitou, posílení pocitu bezpečí občanů, snižování majetkové a násilné kriminality, eliminace kriminálně rizikových sociálně patologických jevů, kooperace všech institucí, které na místní úrovni působí, a integrace Policie ČR do preventivních aktivit města.¹⁷⁸

Dotace Ministerstva vnitra ČR jsou určeny na projekty investiční a neinvestiční. Z investičních projektů jsou zejména podporovány např. tyto typy projektů: kamerové soubory, mobilní kamerové soubory, zabezpečovací a vyhodnocovací soubory, mříže, osvětlení rizikových míst, oplocení rizikových míst, software-grafické soubory, hardware pro preventivní a bezpečnostní účely, soupravy pro sport, sportovní hřiště a plácky atd. Z neinvestičních projektů to jsou např. klubové, technicky nebo umělecky zaměřené aktivity, tedy z projektů je dotováno vybavení klubů nábytkem, sportovními potřebami, hudebními nástroji, výtvarným materiálem apod. nebo různé poznávací akce, výchovné a terapeutické pobyty, specifické projekty jako zvyšování právního vědomí, projekty zaměřené proti šikaně či na prevenci diváckého násilí atd.¹⁷⁹

Cílovými skupinami, na které jsou dotace Ministerstva vnitra ČR orientovány, jsou **pachatelé** (mládež, mladí dospělí, recidivisté, pachatelé se základním vzděláním, vyučení a pachatelé bez jakékoli kvalifikace), **oběti** (dětské oběti především mravnostní, násilné a majetkové trestné činnosti a dětské oběti šikany, oběti násilné trestné činnosti, oběti majetkové kriminality, oběti rasově, národnostně nebo nábožensky motivovaných trestných činů atd.) a **riziková jedinci v postavení potenciálních pachatelů nebo obětí** (predelikventní děti a mládež, sociálně vyloučení jedinci a skupiny, dlouhodobě nezaměstnaní a obtížně zaměstnatelní, obyvatelé prostorově vyloučených lokalit, osoby propuštěné z výkonu trestu, osoby se zdravotním

¹⁷⁷ Oficiální stránky MV ČR. *Metodika přípravy Městského programu prevence kriminality na rok 2010*. [online]. [cit. 2010-09-02]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/metodika-pripravy-mp-2010-listopad-doc.aspx>>.

¹⁷⁸ Oficiální stránky MV ČR. *Strategie prevence kriminality na léta 2008-2011*. [online]. [cit. 2010-09-03]. Dostupné z: URL: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>>.

¹⁷⁹ Oficiální stránky MV ČR. *Typy projektů prevence kriminality*. [online]. [cit. 2010-09-03]. Dostupné z: URL: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/ksp/typy-projektu.pdf>>.

postižením a sociálním handicapem, příslušníci národnostních a etnických menšin, senioři, atd.)¹⁸⁰

Gesce ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

Na místní úrovni v linii MŠMT pracují v oblasti prevence rizikového chování dětí a mládeže **metodici prevence** v pedagogicko psychologických poradnách, kteří vedou školní metodiky prevence na jednotlivých základních a středních školách. Metodici prevence dále organizují pravidelné porady pro školní metodiky, pomáhají při tvorbě minimálních preventivních programů na školách, spolupracují se státními i nestátními institucemi, které se zabývají prevencí rizikového chování, na žádost školy pomáhají ve spolupráci se školními metodiky prevence a dalšími pedagogickými pracovníky řešit aktuální problémy související s výskytem rizikového chování ve škole.

Náplň práce **školního metodika prevence** určuje vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, § 7, Příloha 3. Školní metodik prevence standardně vykonává zejména metodickou a koordinační činnost a informační a poradenskou činnost v oblasti prevence rizikového chování na škole. Vytváří a realizuje preventivní program školy, koordinuje účast školy na aktivitách zaměřených na prevenci rizikového chování, koordinuje spolupráci školy s orgány státní správy a samosprávy a s odbornými pracovišti, získává odborné informace a předává je ostatním pedagogickým pracovníkům, poskytuje poradenské služby žákům a jejich rodičům atd.¹⁸¹

Minimální preventivní program je základní a povinná strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže školy či školského zařízení. Je to konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Minimální preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a

¹⁸⁰Oficiální stránky MV ČR. *Strategie prevence kriminality na léta 2008-2011*. [online]. [cit. 2010-09-03]. Dostupné z: URL:

<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>>.

¹⁸¹Pedagogicko psychologická poradna Ústí nad Orlicí. *Metodici prevence*. [online]. [cit. 2010-09-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.pppuo.cz/default.asp?page=135>>.

spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy. Minimální preventivní program je zpracováván na jeden školní rok školním metodikem prevence, podléhá kontrole České školní inspekce, je průběžně vyhodnocován a písemné vyhodnocení účinnosti jeho realizace za školní rok je součástí výroční zprávy o činnosti školy.¹⁸²

Na tomto místě je vhodné též zmínit potřebu úpravy školních řádů v souladu s Metodickým pokynem MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 20 006/2007-51, který nabyl účinnosti dne 7. listopadu 2007. Mnoho školních řádů neobsahovalo např. tzv. sankční řád, školní řády upravovaly pouze zakázané formy jednání ze strany žáků v oblasti návykových látek, bez následného možného řešení. Pro zvýšení funkčnosti bylo tedy třeba uvažovat o nastavení sankčního řádu v rozmezí určitých sankcí či o konkretizaci sankcí za určité jednání v rozporu se školním řádem.¹⁸³

S účinností od 1. listopadu 2010 Metodiku prevence rizikového chování nahradilo Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, č.j.: 21291/2010-28. Důležitou součástí Metodického doporučení je praktický návod pro školy „Co dělat když“, který obsahuje velice detailní a současně praktické doporučení ředitelům škol a školním metodikům prevence, jak se zachovat při výskytu určitého rizikového chování ve školách.¹⁸⁴

Školám a školským zařízením vyplývá ze zákona jednoznačná odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 školského zákona č. 561/2004 Sb. jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.¹⁸⁵ Vyhláška č.

¹⁸² Oficiální stránky MŠMT ČR. *Metodický pokyn k prevenci sociálně patologických jevů a mládeže ve školách a školských zařízeních, č. j. 20 006/2007 -51.* [online]. [cit. 2010-09-05]. Dostupné z: URL: <www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/PH_20006_07_51_MP_k_prevenci_SPJ_k_podpisu_mini_pdf>.

¹⁸³ BREJCHA, B. Školní řád – návykové látky v souladu s metodickým pokynem MŠMT č.j. 20 006/2007-51. *Závislosti a my.* 2008, č. 4. s. 13-18. ISSN 1213-8584.

¹⁸⁴ Oficiální stránky MŠMT ČR. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže.* [online]. [cit. 2010-11-08]. Dostupné z: URL: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicke-doporuceni-k-primarni-prevenci-rizikoveho-chovani?highlightWords=metodick%C3%A9+doporu%C4%8Den%C3%AD>>.

¹⁸⁵ Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 24 246/2008-6

263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, upřesňuje v § 6 konkrétní formy dohledu nad žáky. Provádění dohledu nad žáky určuje ředitel školy nebo školského zařízení a má při tom vycházet z konkrétních podmínek a přihlížet zejména k vykonávané činnosti, věku žáků a jejich rozumové vyspělosti a dopravním a jiným rizikům.¹⁸⁶

Školy mohou na preventivní aktivity rizikového chování čerpat z dotací MŠMT, krajských rozpočtů nebo přímo z rozpočtu města.

Gesce ministerstva práce a sociálních věcí

Obecní úřad obce s rozšířenou působností podle zákona¹⁸⁷ koordinuje poskytování sociálních služeb a poskytuje odborné sociální poradenství osobám ohroženým sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu, osobám, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby, a osobám, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností; přitom spolupracuje se zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, s Vězeňskou službou České republiky, Probační a mediační službou České republiky, správními úřady a územními samosprávnými celky. Obce mohou též zpracovat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s krajem, poskytovateli sociálních služeb na území obce a za účasti osob, kterým jsou poskytovány sociální služby. Na rozdíl od krajského plánu neplatí pro zpracování tohoto plánu povinnost ze zákona.

V sociální oblasti mají samosprávy, nestátní neziskové organizace a další organizace možnost čerpat státní finanční prostředky na vzdělávání svých zaměstnanců s cílem posílit jejich schopnosti a dovednosti při poskytování sociálních služeb a na podporu a pomoc skupinám ohroženým sociálním vyloučením (jedná se například o příslušníky romské komunity, oběti trestné činnosti, osoby komerčně zneužívané, osoby bez přístřeší apod.). Neziskové organizace působící místně mohou též žádat

¹⁸⁶ Vyhláška č. 263/2007 Sb. ze dne 4. října, kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

¹⁸⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 92, odst. b)

dotace z účelových fondů města, např. sociálního fondu města, rozvojového fondu sociálních služeb, účelového fondu protidrogové prevence, fondu mládeže atp., jsou-li ve městě zřízeny. (Tyto fondy nejsou fondy dle § 5 zákona 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Fond je název části rozpočtu města jednoznačně vymezené dle platné rozpočtové skladby.)

1.7 Vymezení pojmů obce, města a statutárního města

Zákon o obcích č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů v § 1 definuje obec jako základní územní samosprávné společenství občanů, obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.¹⁸⁸ Podle § 2 téhož zákona má obec pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Při plnění svých úkolů má též chránit veřejný zájem. Tomu je podle Vedrala¹⁸⁹ třeba rozumět tak, že úkolem orgánů obce jakožto vykonavatelů veřejné správy, jejichž prostřednictvím obec jako korporace především vykonává jí svěřenou působnost, je pečovat o potřeby občanů obce.

Podle § 3 odst. 1 zákona o obcích je obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, městem.

V § 4 odst. 1 téhož zákona je taxativně vypočítán okruh tzv. statutárních měst. Jsou jimi Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav. Tato města mají ve srovnání s ostatními obcemi možnost členit se na (částečně) samosprávné jednotky, jimiž jsou městské části nebo městské obvody. Zákon o obcích

¹⁸⁸ Zákon o obcích (obecní zřízení) č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších zákonů

¹⁸⁹ VEDRAL, J. a kol. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 15 – 16. ISBN 978-80-7179-597-1.

ani jiný zákon nestanoví žádná kritéria, na jejichž základě by se obec mohla stát statutárním městem.¹⁹⁰

Pojem statutární město je historickým pojmem, který se na našem území používal již ve druhé polovině 19. století, ovšem v poněkud jiném významu. Statutárními městy byla v té době města se zvláštním statutem (zákonem), tzn. města, jejichž postavení a rozsah působnosti upravoval speciální zákon. V tomto smyslu je tedy v současné době jediným statutárním městem odpovídajícím původnímu významu tohoto pojmu hlavní město Praha, jehož postavení je samostatně upraveno zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Pojem „statutární město“ začal být po obnovení obecní samosprávy v roce 1990 používán v poněkud jiné souvislosti, a sice pro označení měst, která mohou vydat svůj „status“, tj. dokument, jehož prostřednictvím se upravuje vnitřní správa města, tzn. především rozdělení města na městské části nebo městské obvody a rozdělení kompetencí v oblasti samostatné a přenesené působnosti mezi město a městské části nebo městské obvody. Statuty měly podle původního znění obecního zřízení z roku 1990 formu pouhého usnesení městského zastupitelstva, od roku 1992 až do současnosti mají obligatorně formu obecně závazných vyhlášek, tedy právních předpisů vydávaných v samostatné působnosti a schvalovaných zastupitelstvem města.

Statutární města nemají ve srovnání s jinými obcemi větší rozsah kompetencí v samostatné ani přenesené působnosti, jedinou výjimkou je ona možnost členit se na městské části nebo městské obvody, všechna statutární města jsou pak obcemi s rozšířenou působností.¹⁹¹

Město je samostatně spravováno zastupitelstvem města; dalšími orgány jsou rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města, což jsou orgány zřizované na základě zvláštních zákonů speciálně pro výkon přenesené působnosti.

Statutární město je samostatně spravováno zastupitelstvem města; dalšími orgány statutárního města jsou rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města. Městský obvod nebo městská část územně členěného statutárního města je spravován

¹⁹⁰ VEDRAL, J. a kol. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 26. ISBN 978-80-7179-597-1.

¹⁹¹ Tamtéž. s. 26 – 27.

zastupitelstvem městského obvodu či městské části; dalšími orgány městského obvodu či městské části jsou rada městského obvodu či městské části, starosta, úřad městského obvodu či městské části a zvláštní orgány městského obvodu či městské části.¹⁹²

1.7.1 Samostatná působnost obce

V § 5 odst. 1 a 2 zákona o obcích je obci uloženo a umožněno spravovat své záležitosti samostatně. Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti může být omezen jen zákonem.¹⁹³ Toto ustanovení obsahuje základní obecné vymezení samosprávy (samostatné působnosti) obce. Obec podle tohoto ustanovení spravuje samostatně „své záležitosti“, kterými se rozumí její samostatná působnost, tedy vlastní územní samospráva.¹⁹⁴

§ 35 odst. 1 zákona o obcích doplňuje, že do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon.¹⁹⁵ Druhý odstavec téhož paragrafu vymezuje záležitosti patřící do samostatné působnosti obce, zejména záležitosti uvedené v § 84 (pravomoci zastupitelstva obce), § 85 (majetkoprávní úkony vyhrazené zastupitelstvu obce) a § 102 (pravomoci rady obce). Dále obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde především o uspokojení potřeby bydlení, ochrany o rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání,

¹⁹² Zákon o obcích (obecní zřízení) č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších zákonů, §5 odst. 1 a 2

¹⁹³ Tamtéž. § 7 odst. 1.

¹⁹⁴ VEDRAL, J. a kol. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 38 – 39. ISBN 978-80-7179-597-1.

¹⁹⁵ Zákon o obcích (obecní zřízení) č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších zákonů, § 35 odst. 1

celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.¹⁹⁶ Vedral¹⁹⁷ k tomu dodává, že jde o nepříliš jasnou představu při vymezení rozsahu samostatné působnosti, nicméně tento výčet nevymezuje samostatnou působnost obce sám o sobě, neboť vlastní obsah mu dávají až příslušné speciální zákony. V sociální oblasti je to především zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a ve věci ochrany veřejného pořádku především zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii. Kromě toho je také nejasná otázka, které záležitosti jsou svěřeny krajům, protože ani zákon o obcích ani zákon o krajích na to jednoznačnou odpověď nedává.

Obecná pravomoc územně samosprávných celků vydávat v rámci samostatné působnosti právní předpisy, tedy obecně závazné vyhlášky, vyplývá z čl. 104 odst. 3 ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého mohou zastupitelstva vydávat tyto právní předpisy v mezích své působnosti, která je jim stanovena jen zákonem. Podle zákona o obcích § 10 odst. a) a b) může obec v samostatné působnosti ukládat povinnosti obecně závaznou vyhláškou k zabezpečení záležitostí veřejného pořádku, může stanovit, které činnosti by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku, které činnosti lze vykonávat pouze na místech a v čase určených obecní vyhláškou, může stanovit, že na některých místech jsou takové činnosti zakázány. Obec též může uložit závazné podmínky v rozsahu nezbytném k zajištění veřejného pořádku pro pořádání, průběh a ukončení veřejnosti přístupných sportovních a kulturních podniků, včetně tanečních zábav a diskoték, stanovením závazných podmínek v rozsahu nezbytném k zajištění veřejného pořádku.¹⁹⁸ K tomu ale odstavec d) § 10 obecně doplňuje „stanoví-li tak zvláštní zákon“. O povaze a možném obsahu těchto právních předpisů, tedy o tom, co a jakým způsobem mohou regulovat, se vede nepřetržitá diskuse již od roku 1993, kdy zahájil svou činnost Ústavní soud. Nálezy, které začal k některým předpisům obcí vydávat, vedly mnohokrát ke zrušení obecně závazných vyhlášek nebo jejich částí. Dosavadní vývoj právní úpravy, judikatury

¹⁹⁶ Zákon o obcích (obecní zřízení) č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších zákonů, § 35 odst. 2

¹⁹⁷ VEDRAL, J. a kol. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 80, 187 – 199. ISBN 978-80-7179-597-1.

¹⁹⁸ Zákon o obcích (obecní zřízení) č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších zákonů, § 10 odst. a) a b)

Ústavního soudu i diskuse právních teoretiků dokládá, že na tuto otázku neexistuje jednoznačná a jednoduchá odpověď.¹⁹⁹

1.7.2 Komise rady obce

Rada obce může zřídit jako své iniciativní a poradní orgány komise. Svá stanoviska a náměty předkládají komise radě obce. Komise je ze své činnosti odpovědná radě obce.²⁰⁰

Neexistuje žádný právní předpis, který by radu obce nutil ke zřizování komisí, rozhodnutí o tom, zda rada obce komisi zřídí či nikoli, záleží pouze na vůli rady obce samotné. Stejně tak záleží na vůli rady obce, jestli projedná či neprojedná stanoviska a návrhy komise a zda se jejími stanovisky bude či nebude při svém rozhodování řídit. Vzhledem ke skutečnosti, že by orgány obce měly dbát na hospodárnost a účelnost při nakládání s veřejnými prostředky obce, nemělo by docházet k tomu, že by se rada obce nezabývala stanovisky a návrhy orgánu, který si sama jako poradní orgán zřídila.²⁰¹

Obce obvykle zřizují komise sociální, bezpečnostní, kulturní, cestovního ruchu, tělovýchovnou atd.

1.7.3 Obec s rozšířenou působností a obec s pověřeným obecním úřadem

Obecní úřady (městské úřady) obcí s rozšířenou působností (tzv. obcí III. stupně) jsou mezičlánkem přenesené působnosti státní správy mezi krajskými úřady a obecními úřady. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností mají oproti ostatním obecním úřadům některé oblasti působnosti navíc, a to nejen pro svůj vlastní, základní správní obvod, ale

¹⁹⁹ VEDRAL, J. a kol. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 71 – 81. ISBN 978-80-7179-597-1.

²⁰⁰ Zákon o obcích (obecní zřízení) č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších zákonů, §122, odst. 1 a 5

²⁰¹ VEDRAL, J. a kol. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 638 – 640. ISBN 978-80-7179-597-1.

zpravidla i pro další obce v okolí. Jsou obcemi s nejširším rozsahem výkonu státní správy v přenesené působnosti.

Po zrušení okresních úřadů převzalo 1. ledna 2003 podle zákona č. 314/2002 Sb. zhruba 80 % jejich působnosti 205 obcí s rozšířenou působností v rámci II. etapy reformy územní veřejné správy, která proběhla ke konci roku 2002. Některé působnosti zrušených okresních úřadů však přešly naopak na krajské úřady (například činnost dopravních úřadů).

Obec s pověřeným obecním úřadem je obec, na kterou stát přenáší část svých pravomocí, ovšem ne v takovém rozsahu, v jakém ji přenáší na obec s rozšířenou působností. Je to tedy obec menší, než obec s rozšířenou působností, a vždy spadá do správního obvodu nějaké obce s rozšířenou působností.²⁰²

²⁰² Elektronický portál územních samospráv. [online]. [cit. 2010-23-09]. Dostupné z: URL: <http://www.epusa.cz/index.php?platnost_k=0&sessID=0&jazyk=cz&orp=477>.

2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Definování problému

Problematika, o které tato práce pojednává, je velmi široká, takže není v možnostech rozsahu této práce detailně popsat všechny proměnné, které se vzájemně podmiňují a ovlivňují a vytvářejí negativní společenský jev, kriminalitu a rizikové chování dětí a mládeže, které ke kriminalitě za určitých okolností může vést. Vzhledem k názvu je ambicí této práce popsat situaci v několika větších městech České republiky v oblasti prevence rizikového chování a prevence kriminality, proto se autorka i přes výše uvedené touto problematikou zabývá v širším kontextu.

V teoretické části bylo popsáno mnoho teorií objasňující příčiny vzniku kriminálního chování, teorie zdůrazňující více osobnostní či společenské příčiny, teorie hledající řešení v represii či prevenci atd. Postoje „chápající“ i „odsuzující“ lze vypořádat i v naší společnosti, když se stále aktuálně řeší závadové chování u dětí a mládeže a kriminalita jako taková.

Podle autorky práce se na výskytu rizikového chování a městské kriminality odrážejí faktory, které může stát či místní samospráva regulovat jen málo nebo vůbec, a faktory, kterými může významně ovlivňovat výskyt negativních jevů. Tento okruh faktorů bývá často podceňován či mu nejsou věnovány dostatečné, zvláště finanční podmínky.

Do skupiny faktorů, které nelze jednoduše regulovat, patří podle autorky kromě polohy města také demografické podmínky, jako je struktura obyvatel daného města, podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel města, úroveň vzdělání obyvatelstva a míra nezaměstnanosti. Tyto oblasti jde regulovat jen minimálně či nepřímo.

Regulace faktorů, která mají města možnost snáze ovlivňovat, ovšem závisí na přístupu vedení města a jeho ochotě angažovat se v oblasti, která nepřinese jednoznačné a viditelné výsledky během čtyř let volebního období samosprávy. Z pohledu autorky

práce jde o několik oblastí, kde se mohou města aktivně zapojit do boje s kriminalitou a rizikovým chováním u dětí a mládeže.

Základem je kvalitní a odborně zpracovaná koncepce prevence pro dané město, která jednak vychází k konkrétní dané situace města, a také přináší konkrétní činnosti a přístupy v krátkodobém a dlouhodobém horizontu. V kontextu této strategie může město vydávat městské vyhlášky, kterými lze vymezovat a omezovat podmínky pro aktivity, které mohou narušovat bezpečnost a pořádek ve městě, např. vyhláška regulující provoz výherních hracích přístrojů (VHP), vyhláška regulující konzumaci alkoholických nápojů na veřejnosti atd.

Města jako zřizovatelé základních škol mají také velký potenciál v zajišťování pomoci školám, které mají ze zákona povinnost vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí a žáků a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů. Stejně tak jsou školy povinny zajistit bezpečnost a ochranu zdraví dětí a žáků při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech.²⁰³ Některá města k řešení úbytku dětí v posledních letech přistoupila k údajně ekonomicky výhodnějšímu řešení, k tzv. optimalizaci škol, tedy ke sloučení dvou základních škol do jednoho velkého subjektu a převedením dětí do jedné školní budovy. Větší koncentrace dětí s sebou nese větší požadavky na kvalitní zajištění bezpečnosti dětí i výchovného procesu, ve větších společenstvích též bývá nižší sociální kontrola.²⁰⁴

Na vedení města je též zodpovědnost za možnosti trávení volného času dětí zajištěním dostatečného potřebného množství herních pláček, sportovišť či jiných

²⁰³ Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů, § 29, odst. 1 a 2

²⁰⁴ **Sociální kontrola** představuje konfrontaci reálného chování jedince nebo skupiny s kolektivně sdílenými hodnotami a normami tohoto chování, průběžně prováděná účastníky sociální interakce. Zjišťuje deviaci od standardů společenského soužití a jeho regulativní mechanismus směřuje k jejich odstranění prostřednictvím sankcí. V původním, teoreticky nejoprávnějším sociologickém smyslu zahrnuje sociální kontrola nejen dodatečné posuzování sociální přijatelnosti či přiměřenosti určitého chování a případný postih, ale i výchozí informační aktivity o tom, co je považováno za žádoucí. Anglický termín „control“, z něhož koncepce sociální kontroly vychází, má proti našemu jazykovému úzu širší význam: ovládnutí, řízení, moc přikazovat. Keller definuje sociální kontrolu jako souhrnný termín označující všechny mechanismy, jež mají zajišťovat řád a stabilitu společnosti. Sociální kontrola je souborem prostředků, které mají regulovat stav společnosti jak v její stabilitě, tak v jejích proměnách. Bez této kontroly by se řád rozpadl, podobně jako se rozpadl řád tradičních společností. KELLER, J. *Úvod do sociologie*. 5. vydání. Praha: SLON, 2006. 204 s. ISBN 978-80-86429-39-7.

možností pro neorganizované trávení volného času dětí, stejně tak jako podpora nestátních neziskových a jiných, např. církevních organizací, které pracují s dětmi a mládeží, zvláště na poli specifické primární a sekundární prevence.

Souhra těchto, a zajisté i mnoha dalších, hůře měřitelných a zjištělných faktorů, přináší výsledek ve výskytu a struktuře kriminality a výskytu rizikového chování u dětí a mládeže. I kriminalita sama o sobě může být hodnocena z mnoha aspektů, kromě struktury trestné činnosti můžeme hodnotit kriminalitu dětí a mládeže, kriminalitu cizinců, kriminalitu podle dosažené úrovně vzdělání pachatelů atd. a z těchto údajů zpětně doplnit obraz o dané situaci v jednotlivých městech.

Snahou autorky je, na základě popisu a studia podmínek v jednotlivých vybraných městech, vytvořit modelový návrh prevence rizikového chování a prevence kriminality pro řešení této problematiky jak ve městech výzkumného vzorku, tak v městech jiných.

2.2 Cíle práce

1. Cílem práce je popsat a zhodnotit situaci v oblasti prevence rizikového chování a prevence kriminality ve vybraných pěti městech České republiky.
2. Cílem práce je zjistit, zda odborná a systematická koordinace preventivních aktivit na úrovni města přispívá k efektivitě prováděných aktivit a nižšímu výskytu rizikového chování u dětí.
3. Cílem práce je vytvořit modelový návrh prevence rizikového chování a prevence kriminality, který by byl aplikovatelný ve městech podobných městům použitých ve výzkumu.

2.3 Hypotézy

H 1:

Výskyt rizikového chování u žáků 8. a 9. tříd závisí na subjektivně vnímané možnosti či možnostech trávení volného času, resp. na subjektivně vnímané absenci možností trávení volného času.

H 2:

Výskyt rizikového chování u žáků 8. a 9. je vyšší u škol, kde je větší koncentrace dětí.

3. METODIKA

Hlavním úkolem výzkumného projektu byl sběr dat, jehož cílem bylo zmapování situace v jednotlivých městech výzkumného vzorku s ohledem na výskyt rizikového chování, povědomí u žáků o preventivních činnostech školy a možnosti trávení volného času u žáků 8. a 9. tříd ve vybraných základních školách.

Pro splnění zadaných cílů práce bylo potřeba získat data a informace k dalšímu popisu zkoumaného jevu, tedy popisu situace v oblasti prevence rizikového chování a prevence kriminality v jednotlivých městech výzkumného vzorku.

Významným zdrojem dat byly různé statistiky, ze kterých autorka použila údaje vztahující se k výzkumnému vzorku. Ze statistik Ministerstva práce a sociálních věcí ČR čerpala údaje o počtu obyvatel vybraných měst, zastoupení cizinců v obyvatelstvu měst a údaje o nezaměstnanosti. Údaje o struktuře obyvatelstva vzhledem k nejvyššímu ukončenému vzdělání jsou z dat Českého statistického úřadu ČR, ze zdrojů Policejního prezidia ČR jsou veškeré informace ohledně trestné činnosti. Další popisné objektivní údaje jsou vzaty z oficiálních informačních zdrojů jednotlivých měst a neziskových organizací.

3.1 Výběr výzkumného vzorku

Do výzkumu bylo vybráno pět českých měst – Kolín, Mladá Boleslav, Písek, Příbram a Tábor podle několika parametrů. Ani u takto malého vzorku ale neplatí stoprocentní podobnost ve všech zvolených parametrech. Přesto si jsou tato města v mnoha ohledech velmi podobná.

3.1.1 Parametry výběru výzkumného vzorku

- **Počet obyvatel**

Počet obyvatel všech těchto měst se pohybuje v rozmezí mezi 30 000 (resp. 29 510 obyvatel v Písku a 29 910 v Kolíně) a 40 000 obyvateli (pokud počítáme pouze občany České republiky.) Konkrétní počty a struktura obyvatelstva je uvedena níže v tabulkách v kapitole 4.2.2.1

- **Poloha**

Všechna tato města se shodují ve své poloze, a to co se týče vzdálenosti a dostupnosti od hlavního města Prahy. Jedná se o první větší města po výjezdu z Prahy ve čtyřech směrech. V tomto parametru se vymyká město Písek, protože cesta z Prahy do Písku vede přes Příbram, Písek tedy není na přímém tahu z Prahy.

Vzdálenost center měst od Prahy, nám. Republiky:

Praha – Kolín: 74 km

Praha – Mladá Boleslav: 64 km

Praha – Písek: 110 km

Praha – Příbram: 66 km

Praha – Tábor: 100 km

3. Zařazení všech těchto měst do Městské úrovně prevence kriminality

Ministerstva vnitra ČR

Systém prevence kriminality na období 2008 – 2011 Ministerstva vnitra ČR je založen na třech úrovních - republikové, krajské a městské. Města nad 25 tisíc obyvatel mají možnost při splnění stanovených podmínek čerpat finanční prostředky ze státního rozpočtu na prevenci kriminality v městských programech prevence kriminality.

3.2 Výzkum

Sběr dat pomocí dotazníkové metody v rámci kvantitativního výzkumu jsem zvolila proto, abych pomocí jeho výsledků zhodnotila situaci mezi dětmi, žáky 8. a 9. ročníků základních škol v jednotlivých městech zkoumaného vzorku. Výsledky z dotazníků jednak vypovídají o konkrétní situaci na té které škole, mohou se též vztáhnout na dětskou populaci shodného věku v každém jednotlivém městě a využít k popisu situace výskytu rizikového chování u dětí v daném městě. Lze též porovnat situaci v jednotlivých městech. Cílem autorky bylo zjistit, zda existují podstatné rozdíly ve výskytu rizikového chování a možnostech trávení volného času a jejich preference u dětí v jednotlivých městech výzkumného vzorku. Dalším cílem bylo zjistit, jak děti vnímají osvětové aktivity zaměřené na prevenci rizikového chování organizovaných jejich školou.

3.2.1 Metoda sběru dat

Vzhledem k tomu, že autorčinou představou bylo požádat o vyplnění dotazníku vždy po dvou školách v každém městě výzkumného vzorku, tedy celkem v deseti školách, a v každé škole cca mezi 70 – 80 respondenty, podle kapacit škol, a také chtěla vyloučit odmítnutí škol z důvodu narušení výuky kvůli vyplňování dotazníku, sestavila autorka pro děti velice stručný dotazník. Měl pouze deset otázek, takže jej děti nemohly vnímat jako dlouhou, nudnou a zbytečnou aktivitu.

V deseti otázkách převažovaly otázky otevřené, kde děti odpovídaly podle vlastních názorů, zkušeností či úsudků, dvě otázky byly otázky s uzavřenými odpověďmi, kdy si děti vybíraly mezi třemi, resp. čtyřmi možnostmi, a dvě otázky polootevřené, kde si mohly buď zvolit nabízené alternativy nebo vypsát svojí variantu odpovědi. Poslední otázka zjišťovala pohlaví respondentů. Dotazník byl samozřejmě anonymní, a to nejen z důvodu co nejobjektivnějších a nejpravdivějších odpovědí dětí

z pohledu autorky, anonymita byla také požadavkem mnoha ředitelů základních škol pro umožnění provedení dotazníkového šetření.

Celkový čas vyplňování dotazníku činil 10 – 12 minut, takže toto nebylo vyučujícími vnímáno jako výrazné narušení průběhu výuky.

Vlastnímu výzkumu předcházela předvýzkum dne 31. května 2010 v jedné ze tříd Základní školy Mikuláše z Husí v Táboře, jehož smyslem bylo ověření srozumitelnosti dotazníku. Tato třída pak již nebyla do výzkumu zařazena.

3.2.2 Výběr respondentů

Do výzkumu bylo zařazeno celkem deset škol z pěti měst výzkumného vzorku, tedy z Kolína, Mladé Boleslavi, Písku, Příbrami a Tábora, z každého města dvě školy. Výběr jednotlivých škol byl zcela náhodný, jediným kritériem bylo, aby jedna škola byla z centrální části města a druhá sídlištní nebo z okrajové části města. Důvodem byla snaha podchytit rovnoměrné zastoupení dětí z různých sociálních vrstev ve městě, děti z okrajových částí měst a přilehlých malých obcí v okolí a také předpokládané rozdíly mezi žáky sídlištních škol a škol v centrální zástavbě města.

Každá škola dostala 80 dotazníků pro žáky 8. a 9. tříd, podle kapacity školy bylo vyplněno od 52 do 84 dotazníků. Celkový počet dotazníků použitých ve výzkumu, resp. celkový počet respondentů byl 678.

3.2.3 Realizace výzkumu

Dotazníkový sběr dat probíhal v průběhu měsíce června 2010.

Dotazník autorka zadávala osobně pouze v jedné škole. Žákům dala instrukce, jak mají dotazník vyplňovat, jaké možnosti k odpovědím na otázky mají. V ostatních školách probíhal sběr v rámci předmětů občanské nebo rodinné výchovy, distribuce dotazníků žákům byla zajištěna vždy příslušným učitelem. Vedení školy, s kterým

autorka jednala ohledně možnosti provedení výzkumu ve škole, dostalo od ní písemné instrukce k vyplnění dotazníků žáky. Vyplněné dotazníky školy autorce na její náklady zaslaly zpět.

4. VÝSLEDKY

4.1 Vyhodnocení dotazníků

Respondenti z jednotlivých škol byli nejprve rozděleni podle pohlaví, obě skupiny pak byly zpracovávány odděleně.

Počet chlapců a dívek a celkový počet respondentů jednotlivých škol znázorňuje následující tabulka. Školy v jednotlivých městech jsou uváděny v pořadí *škola v centru města – škola na sídlišti/na předměstí*.

Tabulka č. 4.1: Počet chlapců a dívek a celkový počet respondentů jednotlivých škol

	Chlapci	dívky	celkem
Kolín - 2. ZŠ	26	36	62
Kolín – 3. ZŠ	38	19	57
Mladá Boleslav - ZŠ TGM	25	28	53
Mladá Boleslav - ZŠ Pastelka	31	21	52
Písek – ZŠ E. Beneše	43	37	80
Písek – ZŠ TGM	39	26	65
Příbram – ZŠ Jiráskovy sady	42	41	83
Příbram – ZŠ pod Svatou Horou	35	49	84
Tábor – ZŠ Mikuláše z Husi	45	34	79
Tábor – ZŠ Helsinská	32	31	63
Celkem	356	322	678

4.1.1 Přehled výsledků dotazníků

Výsledky jednotlivých škol jsou uvedeny v příloze, některé parametry z výsledků dotazníků jednotlivých škol budou zmíněny v dalších podkapitolách v popisu konkrétních situací jednotlivých měst. V této části uvádím průměrné výsledky z odpovědí na jednotlivé otázky.

Otázka č. 1:

Jaké organizované aktivity provozuješ?

- a) sport*
- b) jazyky*
- c) hudba, umění*
- d) jiné – napiš, co konkrétně*

Záměrem této otázky bylo zjistit, jaké oblasti organizovaných aktivit jsou dětmi využívány v jejich volném čase a v jakém poměru. Vzhledem k vysokým číslům u odpovědí lze poněkud pochybovat o tom, že děti zcela pochopily otázku a zmiňovaly opravdu pouze organizované aktivity (tedy aktivity zajišťované různými sportovními organizacemi a kluby, jazykovými či hudebními školami atd.), nicméně i tyto odpovědi udávají určitý obraz o přednostech zájmu ve volném čase.

Děti vybíraly ze čtyř možných odpovědí, mohly zaškrtnout více než jednu odpověď, u čtvrté varianty odpovědi měly napsat konkrétní odpověď. Zcela jednoznačně, chlapci i děvčata, preferují sportovní aktivity, na druhém místě upřednostňují hudbu či jiné umělecké zájmy, nejméně dětí se věnuje studiu jazyků. Jiné organizované aktivity, jako např. skauting, byly zmiňovány minimálním počtem dětí.

Průměrné výsledky odpovědí dětí ukazují následující tabulky.

Tabulka č. 4.2: Odpovědi na otázku č. 1 - chlapci

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	286	80,3
Jazyky	33	9,6
Hudba, umění	68	19,1
Jiné	5	1,4

Tabulka č. 4.3: Odpovědi na otázku č. 1 – dívky

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	221	68,6
Jazyky	52	16,1
Hudba, umění	124	38,5
Jiné	14	4,3

Otázka č. 2

Pokud máš zrovna volné odpoledne, kdy nejsi na žádném tréninku či v hudebce nebo na hodině angličtiny, co děláš?

Touto otázkou autorka chtěla zjistit preference dětí v neorganizovaném trávení volného času. Děti měly možnost uvádět několik odpovědí. Šíře odpovědí byla obsáhlá, odpovědi autorka rozdělila z důvodu snadnějšího a přehlednějšího zpracování do několika kategorií.

Jedním z nejvíce oblíbených způsobů trávení volného času u chlapců je počítač a různé aktivity s ním spojené. Těsně za ním stojí pobyt venku s kamarády. U těchto odpovědí nebyla specifikována činnosti či aktivita venku s kamarády, subjektivně podstatné tedy na této aktivitě je skutečnost „být se svými vrstevníky“. Tyto odpovědi udávala téměř polovina respondentů. Skoro deset procent chlapců věnuje svůj čas televizi. Kromě sportovních aktivit jsou odpovědi výrazně menšinové, část respondentů (8,4 %) udávala jako činnost volného času odpočinek, spánek nebo také přípravu do školy, ti jsou uvedeni v kolonce *nic*. Nemusí to ale znamenat, že tento počet respondentů opravdu nedělá nic ve svém volném čase, může se též jednat o ty, kteří jsou vytíženi organizovanými aktivitami a zbylý čas využívají k přípravě do školy a k odpočinku.

U dívek výrazně převládá společně trávený čas s kamarády, zřejmě též bez výrazné potřeby nějaké aktivity, prostě jen chtějí být s někým. To udávají více než dvě třetiny dívek. Méně než u chlapců, ale přesto ve výrazné oblibě, je u třetiny dívek počítač. O něco více se dívky zajímají o zvířata a přírodu, více čtou, kreslí či poslouchají hudbu a také o něco více než chlapci pomáhají doma.

Tabulka č. 4.4: Odpovědi na otázku č. 2 - chlapci

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	172	48,3
Pobyt venku s kamarády	161	45,2
Televize	33	9,3
Kolo, in-line brusle, běh	36	10,1
Jiný sport	41	11,5
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	23	6,5
Péče o zvířata, příroda	17	4,8
Nakupování	1	0,3
Domácí práce	11	3,1
Jiné	9	2,5
Nic	30	8,4

Tabulka č. 4.5: Odpovědi na otázku č. 2 - dívky

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	93	28,9
Pobyt venku s kamarády	222	68,9
Televize	40	12,4
Kolo, in-line brusle, běh	20	6,2
Jiný sport	8	2,5
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	50	15,5
Péče o zvířata, příroda	36	11,2
Nakupování	10	3,1
Domácí práce	23	7,1
Jiné	3	0,9
Nic	19	5,9

Otázka č. 3

Máš možnost někam jít?

- a) ven s kamarády*
- b) na hřiště*
- c) do klubu (Co je to za klub?)*
- d) jinam (Kam?)*

Tato otázka opět zjišťuje možnosti dětí pro trávení volného času, zjišťuje možnosti venkovního (tedy mimodomácího) neorganizovaného volného času. I u této otázky mohli žáci zaškrtnout více odpovědí. Naprostá většina respondentů, chlapců i dívek, uvádí možnost pobytu venku s kamarády, méně než polovina (35,1 % chlapců, resp. 40,4 % dívek) udává možnost trávit čas nějakou sportovní aktivitou na hřišti. Kluby (podle údajů respondentů se jedná převážně o hudební a diskotékové kluby) navštěvují častěji dívky (17,4 %) než chlapci (13,4). Část dětí (12,4 %, resp. 13,7 %) uvedla jako odpověď *jinam*, kde buď uvedla konkrétní aktivity, např. sport, nebo neuvedla nic konkrétního.

Tabulka č. 4.6: Odpovědi na otázku č. 3 - chlapci

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	308	86,5
Na hřiště	125	35,1
Do klubu	47	13,2
Jinam	44	12,4

Tabulka č. 4.7: Odpovědi na otázku č. 3 - dívky

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	293	90,1
Na hřiště	130	40,4
Do klubu	56	17,4
Jinam	44	13,7

Otázka č. 4

Jaké máš v okolí svého bydliště možnosti k trávení volného času?

V této otázce jsem chtěla zjistit konkrétní možnosti dětí k trávení volného času v blízkosti jejich bydliště, jak je subjektivně vnímají. Respondenti měli možnost uvést několik odpovědí. Odpovědi autorka opět pro přehlednější zpracování rozdělila do více kategorií. V několika kategoriích se subjektivní hodnocení možností u chlapců a dívek

shoduje, zhruba polovina dětí udává, že má v dosahu nějaké hřiště či sportovní areál, možnosti cyklostezek, in-line drah či skateparků jsou též vnímány chlapci i dívkami obdobně. Rozdíl mezi chlapci a dívkami je ve vnímání možností kulturních příležitostí; dívky tyto instituce častěji považují za možnost ke trávení volného času, stejně tak jako existence parku či přírody v okolí je dívkami více vnímána pozitivně. Malý rozdíl (cca 3%) je v subjektivním hodnocení místní situace respondenta jako místa bez jakýchkoli možností k trávení volného času (chlapci 14,3 %, dívky 11,2 %). V mnoha lokalitách ale zřejmě nejde jen o subjektivní vnímání dětí, ale o objektivní skutečnost, tedy o absenci možností k trávení volného času pro tuto věkovou skupinu dětí.

Tabulka č. 4.8: Odpovědi na otázku č. 4 - chlapci

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	172	48,3
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	56	15,7
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	71	19,9
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	14	3,9
Příroda, park	63	17,7
Jiné nebo „dobré“	50	14,0
Žádné nebo nevím	51	14,3

Tabulka č. 4.9: Odpovědi na otázku č. 4 - dívky

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	178	55,3
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	49	15,2
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	82	25,5
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	34	10,6
Příroda, park	121	37,6
Jiné nebo „dobré“	36	11,2
Žádné nebo nevím	36	11,2

Otázka č. 5

Jaké možnosti aktivit pro volný čas Ti ve Tvém okolí chybí?

Tato otázka zjišťuje absenci konkrétních možností mladých v jejich blízkém okolí. V odpovědích se často objevovaly požadavky, které nelze snadno splnit (zimní sporty, bazény, horolezecká centra atd.), přesto relativně velká skupina dětí postrádá ve svém okolí základní možnosti pro trávení volného času, tedy jakékoli hřiště, u chlapců je to 14,6 % respondentů, u dívek 12,1 %. 57,3 % chlapců uvedlo, že mu nechybí žádné možnosti, je tedy spokojeno s možnostmi trávení volného času v okolí, tedy 42,7 % chlapců nějaké možnosti postrádá. U dívek je procento ještě nižší, prakticky polovina dívek, 49,4 %, není zcela spokojená s možnostmi pro trávení volného času ve svém okolí.

Tabulka č. 4.10: Odpovědi na otázku č. 5 - chlapci

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	62	17,4
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	20	5,6
Nabídka kurzů a kroužků	5	1,4
Všeobecně hřiště	52	14,6
Příroda	11	3,1
Kino, kluby	14	3,9
Nic nebo nevím	204	57,3

Tabulka č. 4.11: Odpovědi na otázku č. 5 - dívky

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	58	18,0
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	22	6,8
Nabídka kurzů a kroužků	7	2,2
Všeobecně hřiště	39	12,1
Příroda	10	3,1
Kino, kluby	36	11,2
Nic nebo nevím	163	50,6

Otázka č. 6

V rámci školního vyučování probíhají občas programy tzv. prevence sociálně patologických jevů (asi si tam povídáte o drogách, šikaně atd.) Zajímají Tě tyto programy?

- a) ano, je to velmi zajímavé*
- b) ne, nudí mě to*
- c) vůbec nevím, že se něco takového v naší třídě děje*

Cílem této otázky bylo zjistit, jak dokážou programy prevence rizikového chování (v dřívější terminologii prevence sociálně patologických jevů, některé školy používají stále původní terminologii) děti zaujmout a zda tedy opravdu plní cíl od nich očekávaný. Děti vybíraly z výše uvedených třech možností.

U chlapců se tyto programy setkávají s pozitivním ohlasem pouze u 56,2 % respondentů, třetinu chlapců tyto programy nudí a téměř 10 % vůbec neví, že se něco takového děje.

U dívek je zájem o tyto programy větší, téměř ¾ respondentů je vnímá pozitivně, pětinu dívek tyto aktivity nudí a 5,3 % tyto programy ani nezaregistrovala.

Tabulka č. 4.12: Odpovědi na otázku č. 6 - chlapci

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	200	56,2
Nudí mě to	122	34,3
Nevím o tom	34	9,6

Tabulka č. 4.13: Odpovědi na otázku č. 6 - dívky

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	239	74,2
Nudí mě to	66	20,5
Nevím o tom	17	5,3

Otázka č. 7

Víš, na koho se ve škole obrátit v případě nějakých problémů, např. kdyby někdo šikanoval Tvého kamaráda/Tvoji kamarádku a Ty sám/sama bys mu neuměl/a pomoci? Napiš konkrétní osobu/y.

Touto otázkou autorka chtěla zjistit, zda děti mají povědomí o funkci metodika prevence. Děti mohly napsat více možností, udávaly buď konkrétní funkce (např. třídní učitel, výchovný poradce atd.) nebo psaly konkrétní jména. Na každé škole pak autorka zjišťovala, kdo konkrétně vykonává funkci výchovného poradce, metodika prevence či zda se jedná o jméno učitele či spolužáka.

Existence metodika prevence na škole není výrazně v povědomí žáků, u chlapců jej registruje pouze 7 % respondentů, u dívek 7,8 %. (U několika odpovědí byl zmíněn školní psycholog, pokud jej škola má, autorka považovala tuto odpověď za ekvivalent k odpovědi metodik prevence).

Překvapující je poměrně vysoké procento respondentů chlapců, kteří uvedli, že neví, na koho by se obrátili v případě nějakých problémů (18,5 %), u dívek je to 12,1%. Většina dětí by ale hledala pomoc u dospělých, spíše než u kamarádů.

Tabulka č. 4.14: Odpovědi na otázku č. 7 - chlapci

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	204	57,3
Výchovný poradce	66	18,5
Metodik prevence, psycholog	25	7,0
Ředitel, zástupce ředitele	59	16,6
Rodina	22	6,2
Kamarádi	31	8,7
Nikdo nebo nevím	66	18,5

Tabulka č. 4.15: Odpovědi na otázku č. 7 - dívky

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	211	65,5
Výchovný poradce	93	28,9
Metodik prevence, psycholog	25	7,8
Ředitel, zástupce ředitele	35	10,9
Rodina	11	3,4
Kamarádi	26	8,1
Nikdo nebo nevím	39	12,1

Otázka č. 8

Máš sám/sama zkušenost s nějakým „zakázaným ovocem“, třeba s kouřením, drogami, hracími automaty apod.

- a) nikdy jsem nic takového nezkusil/a*
- b) zkusil/a jsem jednou*
- c) zkusil/a jsem opakovaně*
- d) pravidelně to provozuji*

Tato otázka zjišťovala výskyt rizikového chování. Děti vybíraly jednu z možností.

Pouze jedna čtvrtina dětí (26,7 % chlapců a 27 % dívek) nemá žádnou zkušenost s rizikových chování, zhruba třetina dětí (38,3 %, resp. 32 %) má jednorázovou zkušenost. Více než třetina (35,1 % chlapců a 40 % dívek) má vícečetné zkušenosti s rizikovým chování, z toho 10,7 % chlapců uvedlo pravidelné provozování rizikového chování, u dívek dokonce 12,4 % respondentů.

Tabulka č. 4.16: Odpovědi na otázku č. 8 - chlapci

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	95	26,7
Zkusil/a jsem jednou	136	38,2
Zkusil/a jsem opakovaně	87	24,4
Pravidelně to provozuji	38	10,7

Tabulka č. 4.17: Odpovědi na otázku č. 8 - dívky

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	87	27,0
Zkusil/a jsem jednou	106	32,9
Zkusil/a jsem opakovaně	89	27,6
Pravidelně to provozuji	40	12,4

Otázka č. 9

Pokud jsi něco zkusil/a, co to bylo?

Tato otázka zjišťovala konkrétní projevy rizikového chování, respondenti mohli uvést několik možností. Odpovídali na ni ti, kteří v předchozí odpovědi uvedli, že mají nějakou zkušenost s rizikovým chováním.

Z té části respondentů mající zkušenost s rizikovým chováním, tedy 73,3 % chlapců a 73 % dívek, má výrazná většina zkušenost s kouřením, tedy 79 % chlapců a 82,1 % dívek, za kouřením následuje alkohol, se kterým má zkušenost 38,7 % respondentů chlapců a 46,8 % dívek. Zkušenost s marihuanou je u chlapců obdobná jako zkušenost s hracími automaty či obdobným sázkovým hram, a to 14,6 %, resp. 14,5 %. Hrací automaty nejsou u dívek předmětem většího zájmu, zkušenost s marihuanou má 12,8 % dívek z těch, které mají nějakou zkušenost s rizikovým chováním.

Tabulka č. 4.18: Odpovědi na otázku č. 9 – chlapci se zkušeností s rizik. chováním (celkem 261 chlapců)

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	101	38,7
Cigarety	206	79,0
Marihuana	38	14,6
Drogy	10	3,8
Hrací automaty, sázení	30	14,5
Vodní dýmka	9	3,4

Tabulka č. 4.19: Odpovědi na otázku č. 9 - dívky se zkušeností s rizik. chováním (celkem 235 dívek)

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	110	46,8
Cigarety	193	82,1
Marihuana	30	12,8
Drogy	6	2,6
Hrací automaty, sázení	4	1,7
Vodní dýmka	12	5,1

Z celkového počtu respondentů mají téměř dvě třetiny respondentů zkušenost s cigaretami (57,9 % chlapců a 60% dívek), třetina respondentů pak s alkoholem (28,4 % chlapců a 34,2 % dívek). S marihuanou má zkušenost téměř 10 % dotazovaných (10,7 % chlapců a 9,3 % dívek), automaty a sázení jsou převážně záležitostí chlapců, s touto aktivitou má zkušenost 8,4 % chlapců a pouze 1,2 % dívek.

Tabulka č. 4.20: Odpovědi na otázku č. 9 - chlapci

	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	101	28,4
Cigarety	206	57,9
Marihuana	38	10,7
Drogy	10	2,8
Hrací automaty, sázení	30	8,4
Vodní dýmka	9	2,5

Tabulka č. 4.21: Odpovědi na otázku č. 9 – dívky

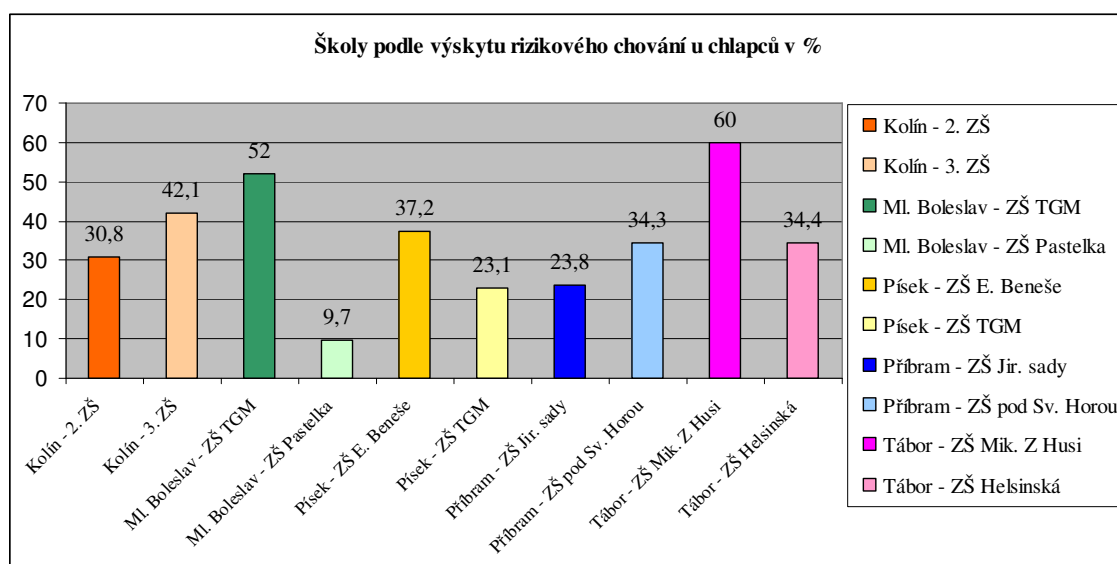
	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	110	34,2
Cigarety	193	60,0
Marihuana	30	9,3
Drogy	6	1,9
Hrací automaty, sázení	4	1,2
Vodní dýmka	12	3,7

4.1.2 Školy podle výskytu rizikového chování

Pro charakteristiku škol z pohledu kritéria výskytu rizikového chování autorka použila odpovědi respondentů z otázky č. 8. Do tohoto zpracování zařadila odpovědi c) a d), tedy skutečnost, kdy děti zmiňovaly opakované nebo pravidelné rizikové chování. (Z odpovědí na otázku č. 9 vyplynulo, že nejčastější rizikové chování u dětí 8. a 9. tříd je kouření a požívání alkoholických nápojů.)

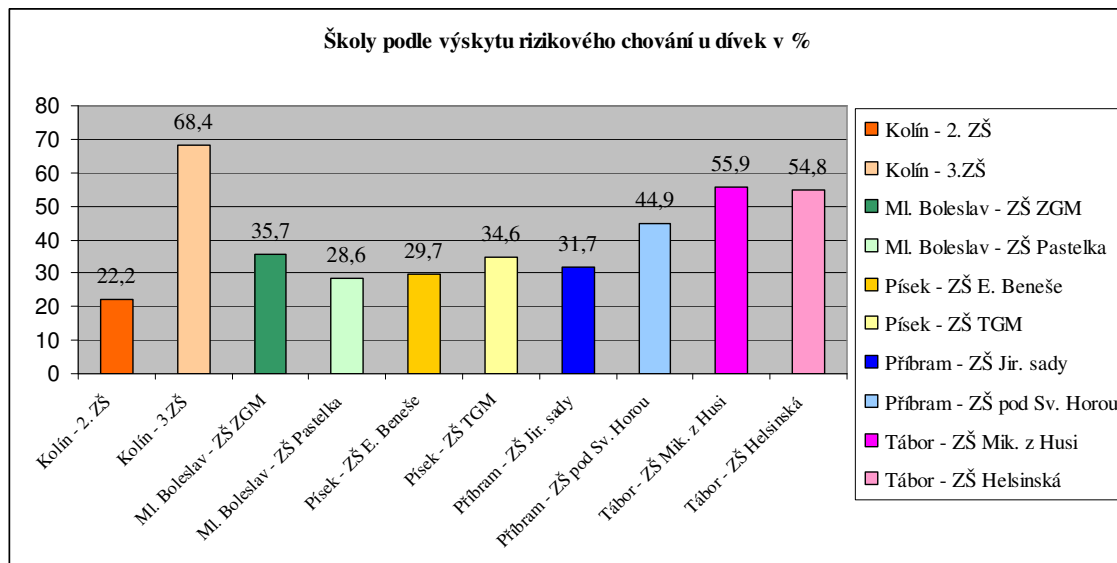
V následujících grafech je uvedeno procentuální zastoupení chlapců, dívek a celkem dětí v jednotlivých školách, které mají opakovanou či pravidelnou zkušenost s rizikovým chováním.

Graf č. 4.1: Školy podle výskytu rizikového chování u chlapců v %

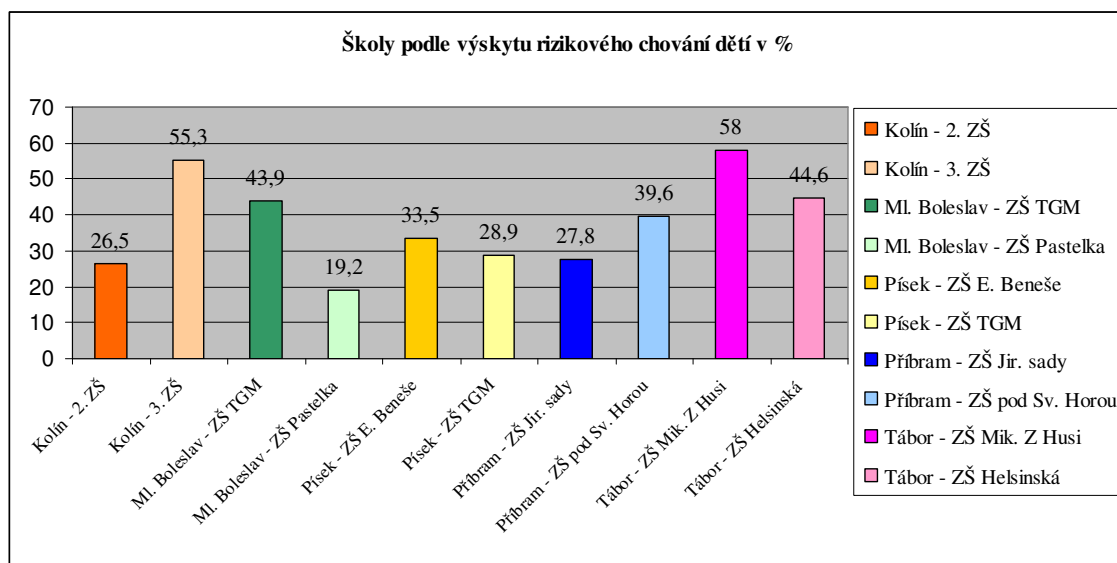
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 4.2: Školy podle výskytu rizikového chování u dívek v %

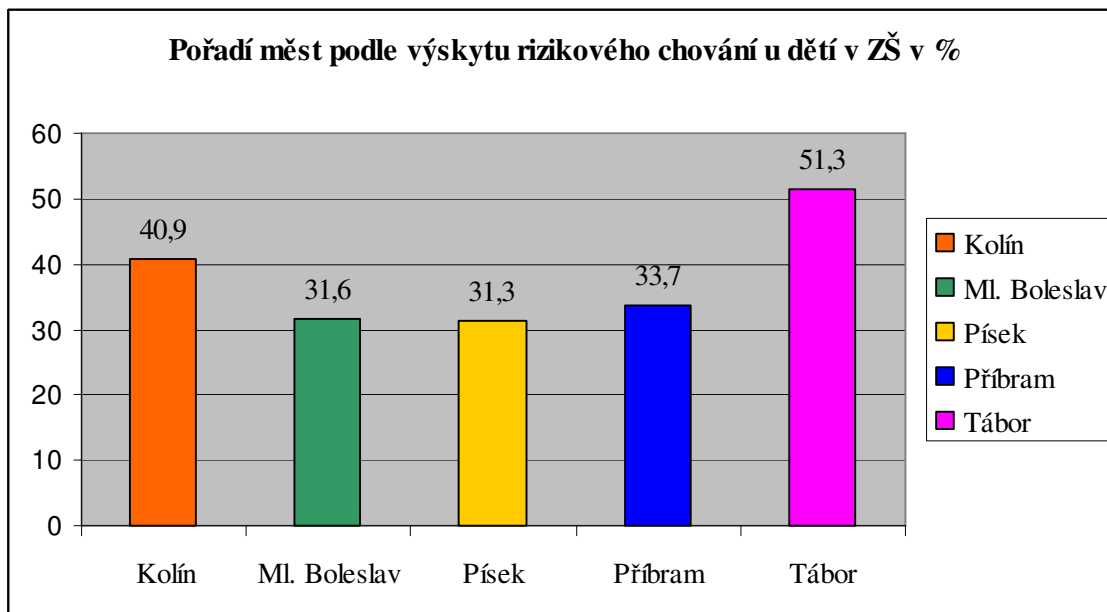
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 4.3: Školy podle výskytu rizikového chování dětí v %

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 4.4: Města podle výskytu rizikového chování u dětí v ZŠ v %

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.3 Hodnocení výsledků dotazníků pomocí statistických metod

4.1.3.1 Závislost rizikového chování dětí na absenci možností trávení volného času

Z údajů zjištěných v dotaznících autorka vybrala hodnoty výsledků dvou odpovědí. U těchto hodnot chtěla ověřit, zda mezi nimi existuje vzájemná korelace. Jednalo se o otázku č. 4: „*Jaké máš v okolí svého bydliště možnosti k trávení volného času?*“, kdy žáci odpověděli „žádnou“ eventuálně tuto otázku nechali nezodpovězenou, a odpověďmi na otázku č. 8: „*Máš sám/sama zkušenost s nějakým „zakázaným“ ovocem, třeba s kouřením, drogami, hracími automaty apod.*“ V této otázce měly děti na výběr odpovědi:

- a) nikdy jsem nic takového nezkusil/a
- b) zkusil/a jsem jednou
- c) zkusil/a jsem opakovaně
- d) pravidelně to provozuji

Pro tento účel autorka použila pouze odpovědi c) a d), tedy opakované nebo pravidelné rizikové chování.

Potvrzení hypotézy u skupiny respondentů - chlapci

Tabulka č. 4.22: Udávaná absence možností k trávení volného času a opakované či pravidelné rizikové chování u chlapců

	Žádné možnosti k trávení volného času (%)	Opakované či pravidelné rizikové chování (%)
Kolín - 2. ZŠ	15,1	30,8
Kolín – 3. ZŠ	26,3	42,1
Mladá Boleslav - ZŠ TGM	20,0	52,0
Mladá Boleslav - ZŠ Pastelka	3,2	9,7
Písek – ZŠ E. Beneše	16,3	37,2
Písek – ZŠ TGM	7,7	23,1
Příbram – ZŠ Jiráskovy sady	14,3	23,8
Příbram – ZŠ pod Svatou Horou	8,6	34,3
Tábor – ZŠ Mikuláše z Husi	15,6	60,0
Tábor – ZŠ Helsinská	15,6	34,4

Za předpokladu, že tyto hodnoty pocházejí z normálního rozdělení, můžeme provést následující test nezávislosti²⁰⁵:

Hypotéza H_0 : X (žádné možnosti k trávení volného času) a Y (opakované či pravidelné rizikové chování) jsou nezávislé.

Hypotéza H_1 : X (žádné možnosti k trávení volného času) a Y (opakované či pravidelné rizikové chování) jsou závislé.

Pro ověření hypotézy H_0 autorka použila test založený na statistice

²⁰⁵ FRIESL, M. *Pravděpodobnost a statistika. Test nezávislosti v normálním rozdělení*. [online]. 15.9. 2004 [cit. 2010-09-27]. Dostupné z: URL: <<http://home.zcu.cz/~friesl/hpsb/testnezn.html>>.

$$T = \frac{r}{\sqrt{1-r^2}} \cdot \sqrt{n-2},$$

kde r je výběrový korelační koeficient a n je počet dvojic.

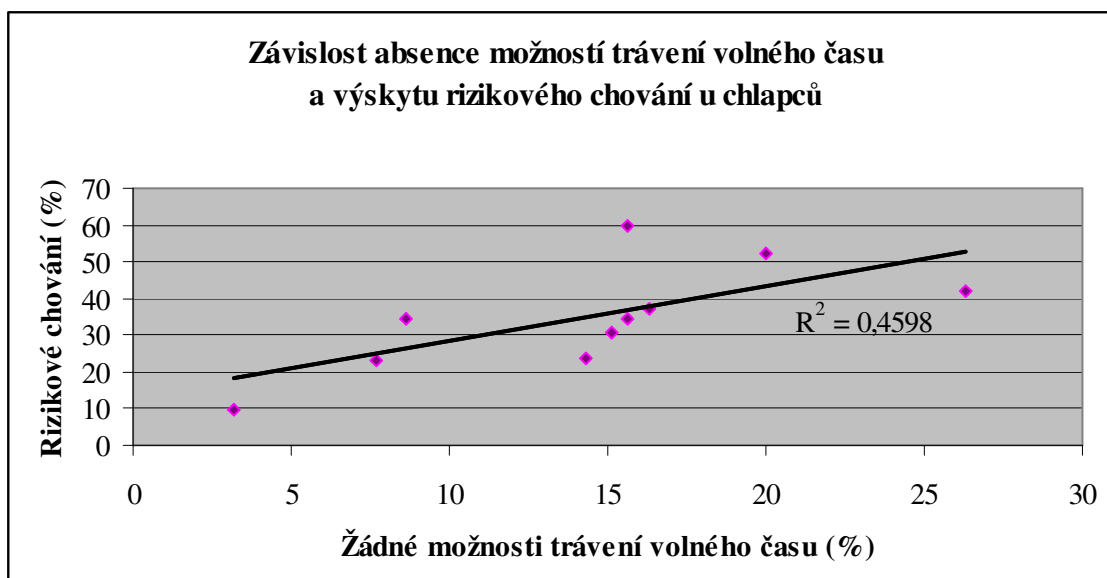
Výběrový korelační koeficient vypočítáme ze vztahu

$$r = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{\sqrt{[n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2] \cdot [n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2]}},$$

kde x_i a y_i jsou hodnoty z prvního resp. druhého sloupce tabulky. Pro jeho výpočet autorka práce použila program Excel.

Test nezávislosti: chlapci

Graf č. 4.5: Závislost absence možností trávení volného času a výskytu rizikového chování u chlapců

Zdroj: vlastní výzkum

R^2 je koeficient determinace, z něho odmocninou vypočítáme koeficient korelace:

$$r = 0,678$$

$$T = \frac{r}{\sqrt{1-r^2}} \cdot \sqrt{n-2}$$

$$T = \frac{0,678}{\sqrt{1-0,678^2}} \cdot \sqrt{10-2}$$

$$T = 2,61$$

Test hypotézy autorka provedla pomocí testového kritéria T , hypotézu H_0 zamítneme na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ pokud

$$|T| > t_{1-\alpha/2}(n-2),$$

kde $t_{1-\alpha/2}(n-2)$ je $1-\alpha/2$ -tý kvantil Studentova rozdělení s $(n-2)$ stupni volnosti.

$$1-\alpha/2 = 1-0,025 = 0,975$$

Za pomoci **t distribution calculator**²⁰⁶ autorka vypočítala:

$$t_{0,975}(8) = 2,306$$

$$|T| > t$$

$$|2,61| > 2,306$$

T „padlo“ do kritického oboru \Rightarrow hypotézu H_0 zamítáme ve prospěch hypotézy H_1 na hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

Závěr:

V souboru chlapců existuje korelační závislost mezi udávanou absencí možností trávení volného času a opakovaným či pravidelným rizikovým chováním.

²⁰⁶ Texas A&M University. *T Distribution Calculator*. [online]. [cit. 2010-09-27]. Dostupné z: URL: <<http://www.stat.tamu.edu/~west/applets/tdemo.html>>.

Potvrzení hypotézy u skupiny respondentů - dívky

Tabulka č. 4.23: Udávaná absence možností k trávení volného času a opakované či pravidelné rizikové chování u dívek

	Žádné možnosti k trávení volného času (%)	Opakované či pravidelné rizikové chování (%)
Kolín - 2. ZŠ	11,1	22,2
Kolín - 3. ZŠ	21,1	68,4
Mladá Boleslav - ZŠ TGM	10,7	35,7
Mladá Boleslav - ZŠ Pastelka	4,8	28,6
Písek - ZŠ E. Beneše	8,1	29,7
Písek - ZŠ TGM	11,5	34,6
Příbram - ZŠ Jiráskovy sady	7,3	31,7
Příbram - ZŠ pod Svatou Horou	8,2	44,9
Tábor - ZŠ Mikuláše z Husi	17,6	55,9
Tábor - ZŠ Helsinská	16,1	54,8

Opět za předpokladu, že tyto hodnoty pocházejí z normálního rozdělení, můžeme opět provést následující test nezávislosti²⁰⁷:

Hypotéza H_0 : X (žádné možnosti k trávení volného času) a Y (opakované či pravidelné rizikové chování) jsou nezávislé.

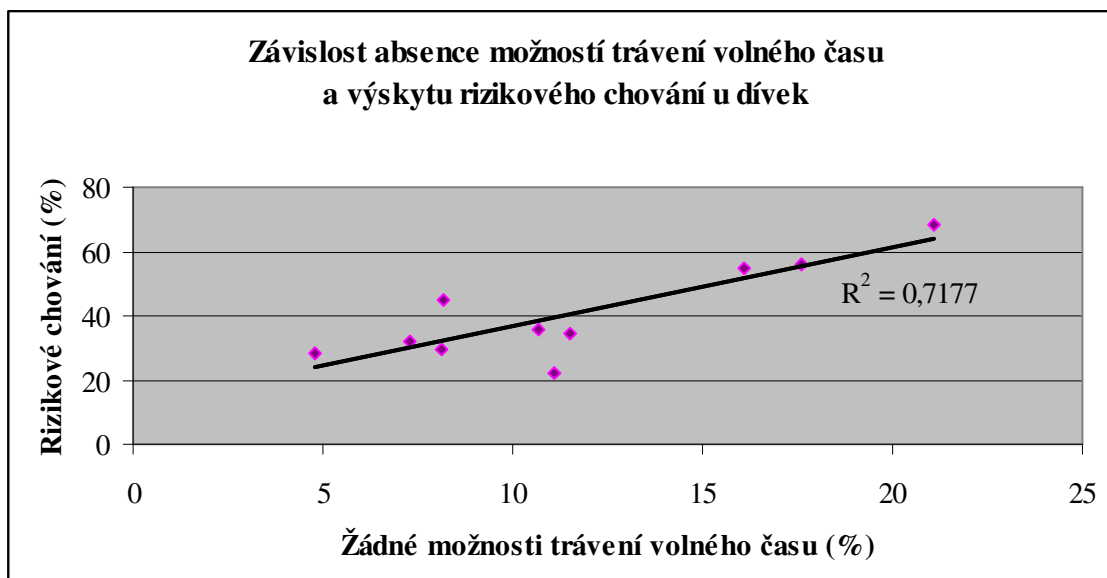
Hypotéza H_1 : X (žádné možnosti k trávení volného času) a Y (opakované či pravidelné rizikové chování) jsou závislé.

Pro ověření hypotézy H_0 použila autorka test založený na statistice T podobně jako u souboru chlapců, korelační koeficient vypočítala také podle stejného vztahu pomocí programu Excel.

²⁰⁷ FRIESL, M. *Pravděpodobnost a statistika. Test nezávislosti v normálním rozdělení*. [online]. 15.9. 2004 [cit. 2010-09-27]. Dostupné z: URL: < <http://home.zcu.cz/~friesl/hpsb/testnezn.html> >.

Test nezávislosti: dívky

Graf č. 4.6: Závislost absence možností trávení volného času a výskytu rizikového chování u dívek

Zdroj: vlastní výzkum

R^2 je koeficient determinace, z něho odmocninou vypočítáme koeficient korelace:

$$r = 0,847$$

$$T = \frac{0,847}{\sqrt{1 - 0,847^2}} \cdot \sqrt{10 - 2}$$

$$T = 4,51$$

Test hypotézy autorka provedla pomocí testového kritéria **T**, hypotézu H_0 zamítneme na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ pokud

$$|T| > t_{1-\alpha/2}(n-2),$$

Podobně jako u souboru chlapců:

$$1 - \alpha / 2 = 1 - 0,025 = 0,975$$

$$t_{0,975}(8) = 2,306$$

$$|T| > t$$

$$|4,51| > 2,306$$

T „padlo“ do kritického oboru => hypotézu H_0 zamítáme ve prospěch hypotézy H_1 na hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

Závěr:

V souboru dívek existuje korelační závislost mezi udávanou absencí možností trávení volného času a opakovaným či pravidelným rizikovým chováním.

Spearmanův pořadový test

Existence korelační závislosti mezi žáky udávanou nulovou možností trávení volného času a opakovaným či pravidelným rizikovým chováním byla ověřena a potvrzena ještě **pořadovým testem podle Spearmanova koeficientu pořadové korelace**.

Při této metodě se nahrazují hodnoty obou proměnných pořadovými čísly, z nichž se pak na základě čtverců jejich rozdílu u jednotlivých jednotek provádí výpočet. Koeficient pořadové korelace r_s nabývá hodnot od -1 do +1 a interpretuje se analogicky jako obyčejný korelační koeficient r .²⁰⁸

Koeficient korelace pořadových čísel se vypočte podle Spearmanovy formule jako

$$r_s = 1 - \frac{6 \cdot \sum_{i=1}^n d_i^2}{n \cdot (n^2 - 1)}.$$

²⁰⁸ SYNEK, V. *Regresní a korelační analýza*. [online]. [cit. 2010-09-27]. Dostupné z: URL: <<http://fzp.ujep.cz/~synek/statistika/prednasky/LESS7COR2.DOC>>.

Na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ při počtu dvojic $n = 10$ byla zkoumána korelační závislost.

Tabulková hodnota $r_{s(\alpha=0,05, n=10)} = 0,636$

Spearmanův koeficient korelace pro chlapce:

$r = 0,858 > 0,636$

Spearmanův koeficient korelace pro dívky:

$r = 0,733 > 0,636$

Závěr:

U obou souborů, chlapců i dívek, byla i tímto způsobem prokázána korelace mezi žáky udávanou absencí možností trávení volného času a opakovaným či pravidelným rizikovým chováním.

Hypotéza H 1 - Výskyt rizikového chování u žáků 8. a 9. tříd závisí na subjektivně vnímané možnosti či možnostech trávení volného času resp. na subjektivně vnímané absenci možností trávení volného času. – **byla potvrzena.**

4.1.3.2 Závislost výskytu rizikového chování ve školách s větší koncentrací dětí

Pro potvrzení či zamítnutí hypotézy H 2 autorka použila údaje o celkovém počtu dětí v jednotlivých školách ve školním roce 2008/2009, které získala z výročních zpráv škol zveřejněných na webových stránkách jednotlivých škol. V případě dvou škol v Mladé Boleslavi, kde tyto zprávy nebyly k dispozici na oficiálních stránkách škol, kontaktovala autorka práce ředitele školy.

Pro údaj o výskytu rizikového chování dětí použila autorka odpovědi z dotazníku na otázku č. 8, stejně jako u potvrzování hypotézy H 1. I pro tento účel použila pouze odpovědi c) a d), tedy opakované nebo pravidelné rizikové chování.

Tabulka č. 4.24: Celkový počet dětí jednotlivých škol a opakované či pravidelné rizikové chování dětí 8. a 9. ročníků jednotlivých škol v %

	Celkový počet dětí ve škole	Opakované či pravidelné rizikové chování (v %)
Kolín - 2. ZŠ	304	26,5
Kolín - 3. ZŠ	566	55,3
Mladá Boleslav - ZŠ TGM	248	43,9
Mladá Boleslav - ZŠ Pastelka	401	19,2
Písek - ZŠ E. Beneše	676	33,5
Písek - ZŠ TGM	539	28,9
Příbram - ZŠ Jiráskovy sady	481	27,8
Příbram - ZŠ pod Svatou Horou	515	39,6
Tábor - ZŠ Mikuláše z Husi	458	58,0
Tábor - ZŠ Helsinská	498	44,4

Opět za předpokladu, že tyto hodnoty pocházejí z normálního rozdělení, můžeme provést následující test nezávislosti²⁰⁹:

Hypotéza H_0 : X (celkový počet dětí ve škole) a Y (opakované či pravidelné rizikové chování) jsou nezávislé.

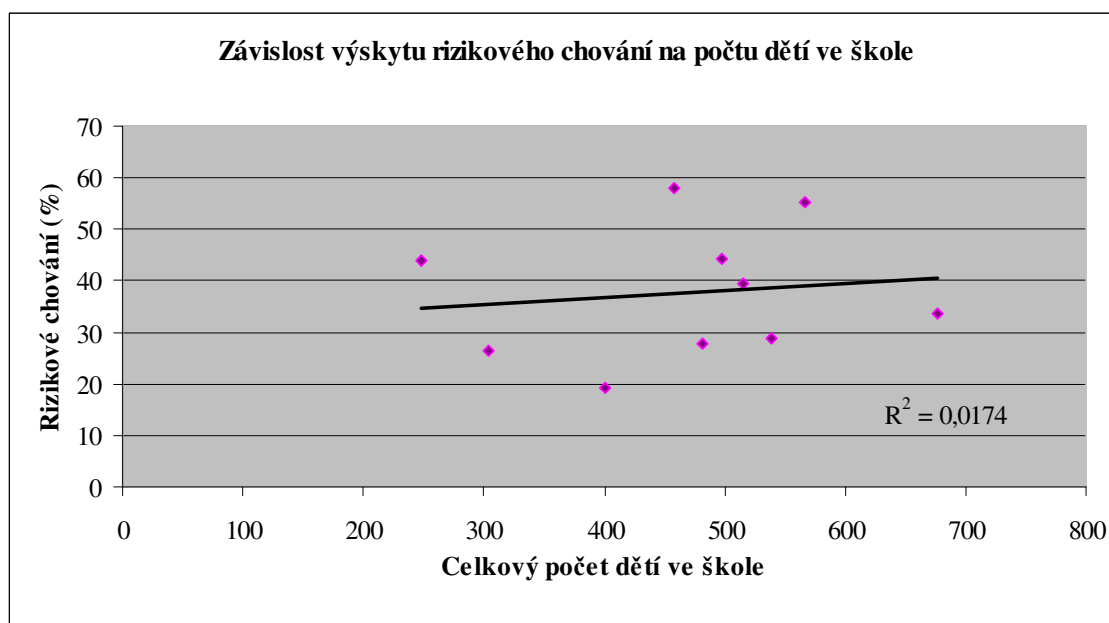
Hypotéza H_1 : X (celkový počet dětí ve škole) a Y (opakované či pravidelné rizikové chování) jsou závislé.

Pro ověření hypotézy H_0 autorka opět jako v předchozích případech použila test založený na statistice T a vypočítala korelační koeficient pomocí programu Excel.

²⁰⁹ FRIESL, M. *Pravděpodobnost a statistika. Test nezávislosti v normálním rozdělení*. [online]. 15.9. 2004 [cit. 2010-09-27]. Dostupné z: URL: <<http://home.zcu.cz/~friesl/hpsb/testnezn.html>>.

Test nezávislosti:

Graf č. 4.7: Závislost výskytu rizikového chování na počtu dětí ve škole

Zdroj: vlastní výzkum

R^2 je koeficient determinace, z něho odmocninou vypočítáme koeficient korelace:

$$r = 0,1318$$

Nízká hodnota korelačního koeficientu ukazuje na velmi slabou (žádnou) závislost rizikového chování na celkovém počtu dětí ve škole. Variabilita rizikového chování může být pouze z 1,75% (koeficient determinace) vysvětlena lineární závislostí rizikového chování na celkovém počtu dětí ve škole.

I přes tento výsledek provedla autorka test hypotézy pomocí testového kritéria T , pomocí stejného vztahu jako v předchozích případech.

$$T = 0,38$$

$$t_{0,975}(8) = 2,306$$

$$|T| > t$$

$|0,38| < 2,306$

Z výsledku testovacího kritéria T , stejně jako z nízké hodnoty r , hypotézu H_0 o nezávislosti nezamítáme.

Závěr:

V souboru škol existuje pouze velmi slabá, resp. žádná závislost mezi celkovým počtem dětí ve škole a výskytem rizikového chování u dětí 8. a 9. tříd.

Hypotéza H 2 - Výskyt rizikového chování u žáků 8. a 9. je vyšší u škol, kde je větší koncentrace dětí. – **nebyla potvrzena.**

4.2 Další charakteristiky výzkumného vzorku

4.2.1 Obecná charakteristika jednotlivých měst výzkumného vzorku

Kolín

Město Kolín se nachází v polabské nížině, přibližně 60 kilometrů východně od Prahy. Charakteristickým rysem města je historické centrum a řada významných památek. Dnešní Kolín je i centrem regionu a městem s rozvinutým průmyslem, zejména chemickým, potravinářským, strojírenským a polygrafickým. Je důležitou železniční křižovatkou a obchodním přístavem.²¹⁰

V roce 2005 zahájila v Kolíně provoz automobilka japonsko-francouzského koncernu T.P.C.A. (Toyota – Peugeot - Citroën Automobile). Předpokládalo se, že tato továrna přinese přibližně 3 000 pracovních míst.²¹¹ Automobilka byla postavena v průmyslové zóně Kolín – Ovčáry a kromě nových pracovních míst přinesla i výrazné

²¹⁰ Kolín – turistické informace. [online]. [cit. 2010-09-15]. Dostupné z: URL: <<http://www.turistik.cz/cz/kraje/stredocesky-kraj/okres-kolin/kolin/>>.

²¹¹ E.Stav - český stavební portál. [online]. [cit. 2010-09-15]. Dostupné z: URL: <<http://www.estav.cz/zpravy/clanek158.asp>>.

dopravní zatížení. Předpokládá se, že vysoká fluktuace zaměstnanců T.P.C.A., kde se jedná zejména o občany příhraničních okresů, Slovenska, Polska apod., u kterých není přehled o jejich totožnosti a místě jejich pobytu, se podílí na nárůstu kriminality.²¹² Z oficiálních statistik toto nelze jednoznačně doložit, protože do roku 2004 včetně neměla obvodní oddělení Policie ČR povinnost vykazovat veškeré údaje, tuto povinnost měla pouze krajská oddělení.

V Kolíně je problematická lokalita Zengrova, kde žije velká koncentrace Romů společně s většinou komunitou, a kde často dochází k vzájemným konfrontacím.²¹³ Agenturou pro sociální začleňování byl Kolín vybrán jako jedno z měst, která se mohou ucházet o zapojení do projektu začleňování v romských lokalitách.²¹⁴ V Kolíně je též v roce 2010 realizován projekt MV ČR Úsvit, který komplexně řeší problémy v sociálně vyloučených lokalitách.

Týdeník Ekonom²¹⁵ v rámci své soutěže Město pro byznys udělil městu Kolín v roce 2010 141. místo (z 205 zúčastněných měst). Kolín se umístil v tomto hodnocení jako nejhorsí z pěti měst výzkumného vzorku. Např. v kritériu *Kvalita veřejné správy* dosáhl pořadí 143. V roce 2009 se Kolín umístil na 182. místě.

Mladá Boleslav

Mladá Boleslav je historické město ležící severovýchodně od Prahy. Dynamiku vnesl městu konec 18. století a především pak století devatenácté, kdy byly ve městě i v okolí bouřlivě zakládány manufaktury a první továrny. Dějiny té nejznámější, mladoboleslavské automobilky, se začaly psát v roce 1895, kdy turnovský mechanik Laurin a mladoboleslavský knihkupec Klement otevřeli dílnu na výrobu jízdních kol. Roku 1899 si dvojice troufla na konstrukci prvního motocyklu. V roce 1905 se započala

²¹² Oficiální stránky města Kolín. *Koncepce prevence kriminality města Kolín na období 2009-2011*. [online]. [cit. 2010-09-17]. Dostupné z: URL: <www.mukolin.cz/UserFiles/File/XII.ZM%20-%20příloha%20č.3.doc>.

²¹³ Kolín. *Samosprávy mají vyřešit sousedské rozpory v Zengrovce*. [online]. [cit. 2010-09-15]. Dostupné z: URL: <line cit. 2010-09-15 Dostupné z: URL:<[http://www.kolin.cz/Samospravy-maji-vyresit-soused...>](http://www.kolin.cz/Samospravy-maji-vyresit-soused...)>.

²¹⁴ Zpravodajský server Romea.cz. *Kocáb oznámí obce do projektu začleňování v romských lokalitách*. 12.2. 2010. [online]. [cit. 2010-09-17]. Dostupné z: URL: <http://www.romea.cz/index.php?id=detail&detail=2007_7526>.

²¹⁵ Celkové hodnocení soutěže Město pro byznys 2010. *Ekonom*. 2010, č. 44. Příloha. ISSN 1210-0714.

tradice automobilové výroby. Automobilka poskytuje tisíce pracovních míst. Značka Škoda, která nahradila původní označení firemních výrobků Laurin a Klement v roce 1925, je od roku 1991 součástí nadnárodního koncernu Volkswagen.²¹⁶

1. ledna 2003 se Mladá Boleslav stala statutárním městem.

Agenturou pro sociální začleňování byla Mladá Boleslav vybrána jako jedno z měst, která se mohou ucházet o zapojení do projektu začleňování v romských lokalitách.²¹⁷

Město Mladá Boleslav se v rámci soutěže Město pro byznys umístilo v roce 2010 na 68. místě jako třetí z pěti měst výzkumného vzorku. V kritériu *Kvalita veřejné správy* dosáhla Mladá Boleslav pořadí 26. V roce 2009 se Mladá Boleslav umístila na 86. místě.²¹⁸

Písek

Jihočeské město Písek leží asi 45 km severozápadně od Českých Budějovic. Historie města sahá do raného středověku, zhruba do poloviny 13. století, kdy vzniklo jako osada u rýžovišť zlatého písku na levém břehu Otavy. Od roku 1308 byl Písek svobodným královským městem. Za vlády Karla IV. byla v Písku založena solnice a sklad obilí, tehdy největší v Čechách. Po staletí bylo město Písek držitelem největšího městského panství v Čechách, zejména lesů.²¹⁹

V současné době v průmyslové výrobě v Písku převažuje zpracovatelský průmysl. Jedná se zejména o výrobu automobilových dílů, strojů a zařízení, oděvů a potravin. Tradičními píseckými podniky jsou textilka Jitex, Schneider Electric (bývalý Elektropřístroj), masokombinát ZŘUD a výrobní podnik Agpi a.s. Další podniky vznikly

²¹⁶ Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Dějiny města automobilů*. [online]. [cit. 2010-09-17]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,dejiny-mesta-automobilu>>.

²¹⁷ Zpravodajský server Romea.cz. *Kocáb oznámí obce do projektu začleňování v romských lokalitách*. 12.2. 2010. [online]. [cit. 2010-09-17]. Dostupné z: URL: <http://www.romea.cz/index.php?id=detail&detail=2007_7526>.

²¹⁸ Celkové hodnocení soutěže Město pro byznys 2010. *Ekonom*. 2010, č. 44. Příloha. ISSN 1210-0714.

²¹⁹ Jižní Čechy a Šumava. *Průvodce po zajímavostech a pamětihodnostech regionu*. [online]. [cit. 2010-09-19]. Dostupné z: URL: <<http://www.jiznicechy.org/cz/index.php?path=mest/pisek.htm>>.

v průmyslové zóně na severním okraji města na konci 90. let a díky ní v současnosti zažívá Písek velký průmyslový rozkvět.²²⁰

V Písku žije poměrně početná romská komunita. V 90. letech docházelo v Písku k rasově motivovaným trestným činům. Vyloučená lokalita v Písku je tzv. Svatoplukova, kde je dům ve vlastnictví města s 23 byty, do kterých město umísťuje rodiny, které jsou vystěhovány z nájemních bytů pro porušování nájemní smlouvy.²²¹

Město Písek se v rámci soutěže Město pro byznys týdeníku Ekonom umístilo v roce 2010 na 1. ze všech 205 zúčastněných měst. V kritériu *Kvalita veřejné správy* dosáhl Písek 2. pořadí. Na první místo Písek dosáhl z 59. místa v roce 2009.²²²

Příbram

Příbram je historické město založené na nalezištích stříbra a železné rudy. Svého rozkvětu dosáhla na konci 18. století, kdy se úspěšně rozvíjela těžba a město rostlo. V Příbrami v té době vznikla též Vysoká škola báňská. Tento rozmach trval asi sto let, koncem 19. století začala těžba stagnovat a klesat a město se začalo vyklidňovat. Polovina dvacátého století znamenala v dějinách Příbrami nový zvrat. Počínající uranový věk zahájil novou epochu zdejšího dolování - rychlý rozvoj těžby uranu a tím i opětný růst města. Po roce 1989 velké báňské podniky, starobylé doly na stříbro a olovo i novodobé doly na uranovou rudu zanikly.²²³

Po ukončení těžby uranu na počátku devadesátých let minulého století výrazně klesla životní úroveň obyvatel a město se potýká s nárůstem kriminality a sociálně patologických jevů.

Agenturou pro sociální začleňování byla Příbram vybrána jako jedno z měst, která se mohou ucházet o zapojení do projektu začleňování v romských lokalitách.²²⁴

²²⁰ Jihočeská hospodářská komora. *Podnikatelský registr Písecka*. [online]. [cit. 2010-09-19]. Dostupné z: URL: <<http://www.registrpisecka.cz/index.php?akce=clanek&ide=36>>.

²²¹ Občanské sdružení Naděje. *Pobočka Písek*. [online]. [cit. 2010-09-19]. Dostupné z: URL: <<http://www.nadeje.cz/pisek/svatoplukova.htm>>.

²²² Celkové hodnocení soutěže Město pro byznys 2010. *Ekonom*. 2010, č. 44. Příloha. ISSN 1210-0714.

²²³ Oficiální stránky města Příbram. *Cesta dějinami*. [online]. [cit. 2010-09-20]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/index.php?vid=914>>.

²²⁴ Zpravodajský server Romea.cz. *Kocáb oznámí obce do projektu začleňování v romských lokalitách*. 12.2. 2010 [online]. [cit. 2010-09-17]. Dostupné z: URL: <http://www.romea.cz/index.php?id=detail&detail=2007_7526>.

Město Příbram se v rámci soutěže Město pro byznys týdeníku Ekonom umístilo v roce 2010 na 18. ze zúčastněných měst. V kritériu *Kvalita veřejné správy* dosáhla Příbram 22. místa. V roce 2009 se Příbram umístila na 102. místě.²²⁵

Tábor

Město Tábor vzniklo v roce 1420 jako pevnost, která měla chránit své obyvatele proti nepřátelům. Město se brzy stalo především mocenským centrem husitství. V 19. století způsobilo úsilí několika generací české vlastenecké inteligence probuzení a rozvoj národního života. To se odrazilo i v novém vzestupu kulturního významu Tábora. Založení reálného gymnázia s výlučně českým vyučovacím jazykem (prvního svého druhu v tehdejší habsburské monarchii) a vyšší hospodářské školy v 60. letech 19. století obnovilo tradici vyspělého táborského školství.²²⁶

V současné době je Tábor, který leží na trase z Prahy na jih Čech, přirozeným centrem regionu. Průmysl v Táboře není výrazně rozvinut, jedná se pouze o jednu firmu Brisk Tábor, která vyrábí zapalování a žhavicí svíčky a technickou keramiku.²²⁷ Ostatní průmysl je soustředěn v aglomeraci Tábor – Sezimovo Ústí – Planá nad Lužnicí, kde jsou podniky strojínského průmyslu (Kovosvit Sezimovo Ústí) a chemického průmyslu (Silon Planá nad Lužnicí).

Táborská problémová lokalita je tzv. Fišlovka, třípodlažní dům IV. kategorie, kam město sestěhovává neplatiče nájemného. Zde je největší koncentrace romských obyvatel v Táboře.

Město Tábor se v rámci soutěže Město pro byznys umístila v roce 2010 na 100. místě jako čtvrté z pěti měst výzkumného vzorku. V kritériu *Kvalita veřejné správy* se Tábor umístil na 93. místě z 205 zúčastněných měst. V roce 2009 se Tábor umístil na 124. místě.²²⁸

²²⁵ Celkové hodnocení soutěže Město pro byznys 2010. *Ekonom*. 2010, č. 44. Příloha. ISSN 1210-0714.

²²⁶ Oficiální informační systém města Tábora. *Historie Tábora*. [online]. [cit. 2010-09-20]. Dostupné z: URL: <<http://www.tabor.cz/cs/turista/historie-a-pamatky/historie-tabora/>>.

²²⁷ BRISK Tábor, a.s. [online]. [cit. 2010-09-20]. Dostupné z: URL: <<http://www.brisk.cz/page.php>>.

²²⁸ Celkové hodnocení soutěže Město pro byznys 2010. *Ekonom*. 2010, č. 44. Příloha. ISSN 1210-0714.

4.2.2 Obyvatelstvo a jeho struktura

4.2.2.1 Počet obyvatel a zastoupení cizinců v obyvatelstvu měst

V níže uvedených tabulkách jsou uvedeny počty obyvatel jednotlivých měst, a to jak občanů České republiky, tak cizinců s trvalým i přechodným pobytem. Ti jsou ještě rozdělení na občany Evropské unie a na cizince mimo Evropskou unii. Tyto ukazatele se jeví jako významné vzhledem k trestné činnosti v jednotlivých městech.

V tabulce jsou kromě oficiálních údajů (celkové počty mužů a žen a počty občanů starších 15 let) dopočítány též počty dětí do 15 let a jejich procentuální zastoupení ve městě.

Tabulka č. 4.25: Občané ČR – k 1. 1. 2010

	Muži	Muži 15+	Ženy	Ženy 15+	Celkem	Celkem 15+	Celkem 15-	15- v %
Kolín	14 563	12 533	15 347	13 536	29 910	26 069	3 841	12,8
Mladá Boleslav	19 092	16 536	20 535	18 088	39 627	34 624	5 003	12,6
Písek	14 172	12 115	15 338	13 391	29 510	25 506	4 004	13,6
Příbram	16 280	14 131	17 435	15 369	33 715	29 500	4 215	12,5
Tábor	16 940	14 684	18 109	15 983	35 049	30 667	4 382	12,5

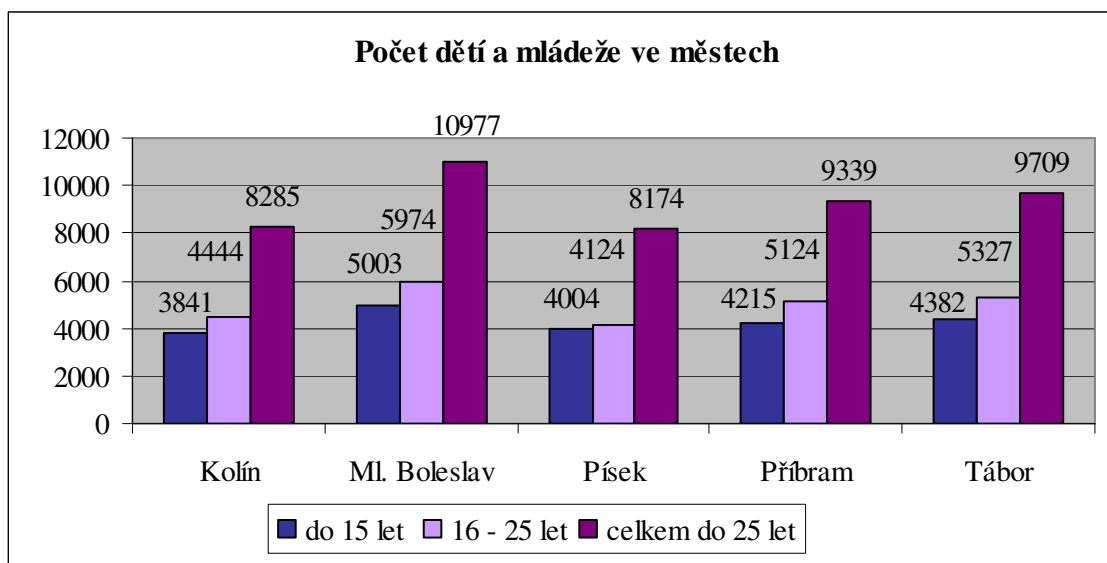
Zdroj: MV ČR

Zatímco čtyři města – Kolín, Mladá Boleslav, Příbram a Tábor nevykazují výrazný rozdíl v procentuelním zastoupení dětí v celkovém počtu obyvatel města (tyto města mají zastoupení dětí do 15 let procentuelně obdobné jako velká města, např. Praha 12,1 %, České Budějovice 12,8 %), v Písku je procentuelní zastoupení dětí o 1 % vyšší (vyšší procentuální zastoupení dětí je charakteristické pro menší města, např. Třeboň 13,4 %, Jindřichův Hradec 13,6 %, Chýnov 15,4 %). Republikový průměr procentuelního zastoupení dětí do 15 let byl 14,1 % v roce 2008, údaj z roku 2009 ještě

nebyl k dispozici.²²⁹ Všechna sledovaná města tedy mají poměrné zastoupení dětí do 15 let nižší než je celorepublikový průměr.

Kromě údajů o zastoupení dětí v celkovém počtu obyvatel se jeví vzhledem ke zkoumanému jevu jako významný údaj též zastoupení mladistvých a mladých dospělých ve věku 15 – 25 let včetně.²³⁰ Tento údaj nebylo možné zjistit pro jednotlivá města, pouze jako celorepublikový průměr. Podle údajů z 1. 1. 2010 bylo při celkovém počtu občanů ČR 10 231 946 v populaci 1 393 059 občanů ve věku 15 – 25 let, tedy 13,6 % obyvatel. Průměrné procentuální zastoupení dětí a mládeže do 26 let činilo v roce 2009 zhruba 27,7 %. Následující graf ukazuje celkový konkrétní počet dětí do 15 let a počet mládeže od 16 do 25 let a celkem počet dětí a mládeže do 25 let podle celorepublikového průměru v jednotlivých městech.

Graf č. 4.8: Počet dětí a mládeže ve městech

Zdroj: MV ČR, ČSÚ ČR

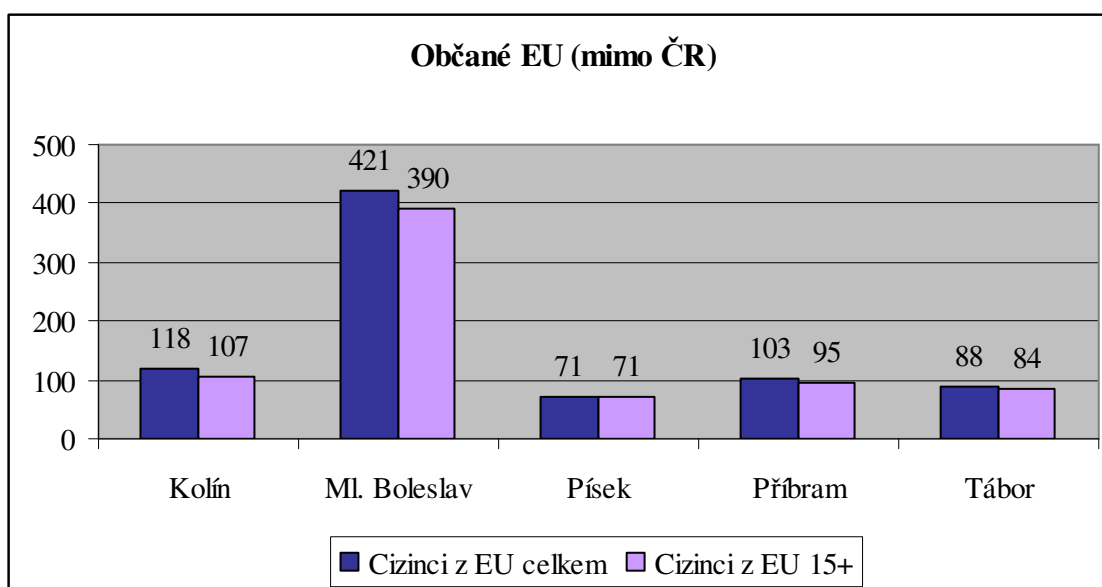
Pro srovnání vývoje zastoupení mládeže v populaci autorka uvádí údaje z roku 2001, kdy z celkového počtu obyvatel 10 235 070 bylo 1 685 664 lidí ve věku 15 – 26

²²⁹ Zdroj: Český statistický úřad ČR

²³⁰ Autorka používá klasifikaci mládeže podle Průchy, Walterové a Mareše, kteří definují mládež jako sociální skupinu tvořenou lidmi ve věku 15 – 25 let, kteří již ve společnosti neplní role dětí, avšak společnosti jim ještě nepřiznává role dospělých: PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4., rozšířené vydání. Praha: Portál 2009. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

let, tedy 16,5 % a průměrné zastoupení dětí do 14 let včetně bylo 15,9 %, tedy celkem 32,4 %. Porovnání těchto údajů svědčí o výrazném, téměř 5ti procentním úbytku mladých lidí do 26 let v průběhu osmi let.²³¹ Ve zkoumaných městech tedy za posledních osm let ubylo přibližně od 1 380 do 1 850 (podle velikosti města) mladých lidí.

Graf č. 4.9: Občané EU (mimo ČR)

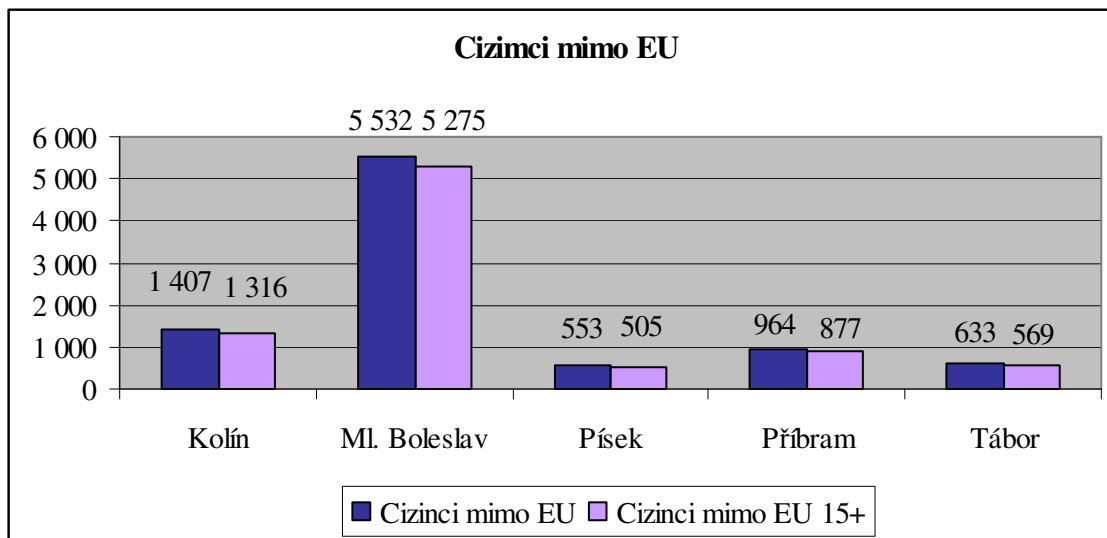
Zdroj: MV ČR

Čtyři města – Kolín, Písek, Příbram a Tábor vykazují relativně shodné zastoupení cizinců, občanů Evropské unie. Pouze Mladá Boleslav vykazuje významně vyšší počet těchto obyvatel, důvodem je zřejmě její velikost (největší město ze zkoumaného vzorku), statut statutárního města a také nejkratší vzdálenost od Prahy (64 km). V Mladé Boleslavi také žije největší počet dětí cizinců z EU, celkem 31.

Z porovnání grafů 4.9 a z následujícího grafu 4.10 vyplývá, že zastoupení cizinců mimo občanů Evropské unie je výrazně vyšší než občanů Evropské unie.

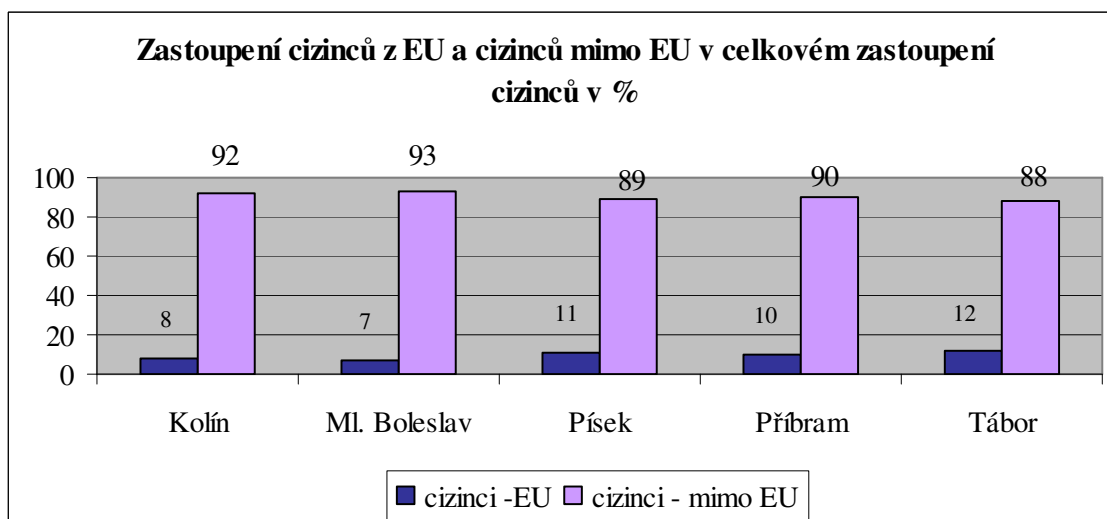
²³¹ Údaj byl vypočítán ze statistik Ministerstva vnitra o počtech obyvatel ČR podle roku narození.

Graf č. 4.10: Cizinci mimo EU – k 1. 1. 2010

Zdroj: MV ČR

Graf č. 4.11: Zastoupení cizinců z Evropské unie a cizinců mimo Evropskou unii v celkovém zastoupení cizinců v %

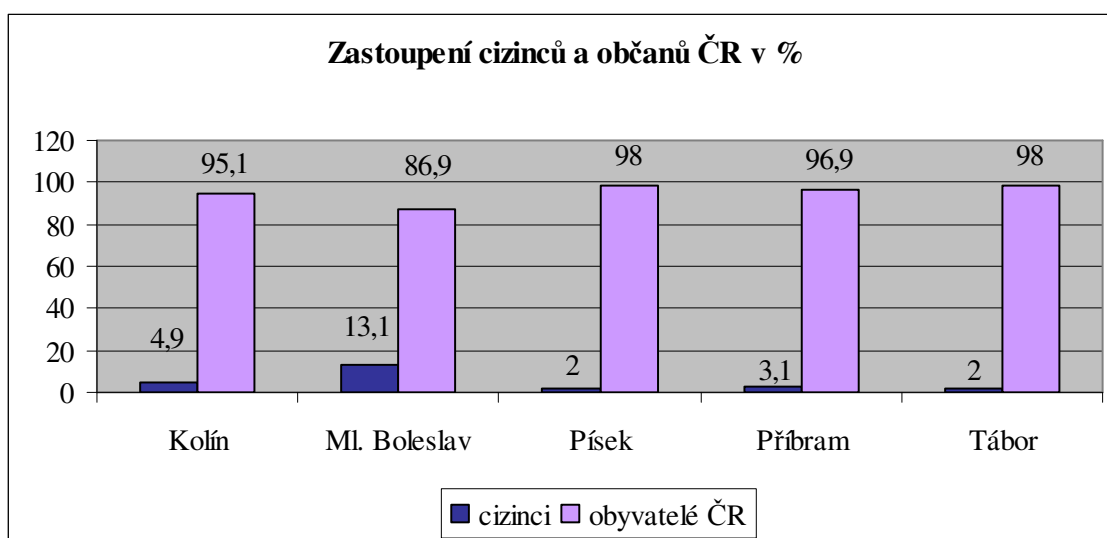
Zdroj: MV ČR

Poměr zastoupení cizinců občanů Evropské unie a cizinců mimo občany Evropské unie ve sledovaných městech ukazuje graf 4.11 (v údajích k 1.1. 2010). Tento

graf ukazuje, že procentuální zastoupení cizinců mimo Evropskou unii vzhledem k cizincům z Evropské unie nevykazuje ve městech zkoumaného vzorku významný rozdíl.

Poměr cizinců k občanům ČR ve městě ukazuje následující graf. (Údaje k 1.1. 2010.)

Graf č. 4.12: Zastoupení cizinců a občanů ČR ve městě v %

Zdroj: MV ČR

Z těchto údajů výrazně vyčnívá město Mladá Boleslav s celkovým zastoupením cizinců s více než 13 %. Tento počet cizinců v celkovém počtu obyvatel města není zanedbatelný.

Tabulka č. 4.26: Celkový počet obyvatel ve městech (občané ČR i cizinci) k 1.1.2010

Kolín	Mladá Boleslav	Písek	Příbram	Tábor
31 435	45 580	30 134	34 782	35 770

Zdroj: MV ČR

Následující tabulka srovnává údaje o počtu obyvatel 1. 1. 2010 a k 1. 1. 2006. Z předchozích let (před rokem 2006) nelze vyvodit relevantní statistiku počtu cizinců u nás, protože se cizinci zaváděli do systému postupně.

Tabulka č. 4.27: Srovnání počtu občanů ve městech v letech 2006 a 2010

	2006			2010		
	Občané ČR	Cizinci	Celkem	Občané ČR	Cizinci	Celkem
Kolín	30 029	756	30 785	29 910	1 525	31 435
Mladá Boleslav	41 708	3 057	44 765	39 627	5 953	45 580
Písek	29 698	403	30 101	29 510	624	30 134
Příbram	34 865	688	35 553	33 715	1 067	34 782
Tábor	35 806	442	36 248	35 049	721	35 770

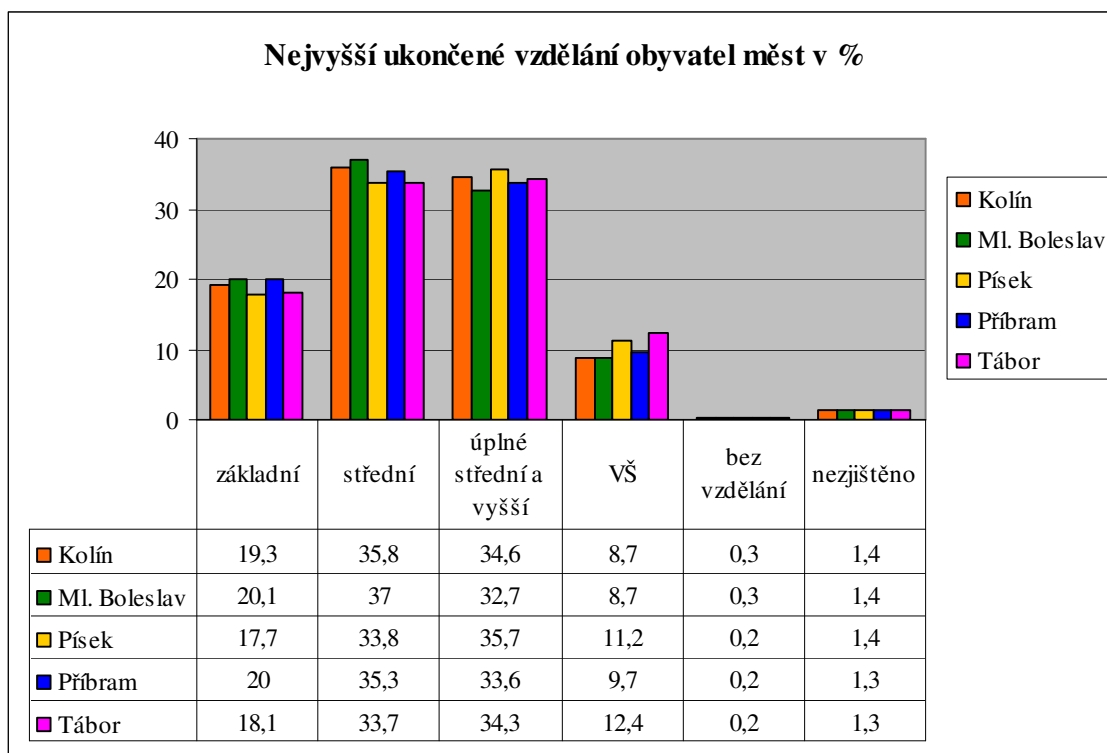
Zdroj: MV ČR

Z výše uvedené tabulky je zřejmé postupné snižování počtu občanů ČR ve zkoumaných městech oproti výraznému, ve dvou městech – Mladá Boleslav a Kolín – až dvojnásobnému nárůstu cizinců během posledních čtyř let. Kvůli tomuto faktu je ve zmíněných dvou městech zřetelný malý nárůst počtu obyvatel, ve městě Písek jen velmi nepatrný, na rozdíl od měst Příbram a Tábor, kde i přes nárůst počtu cizinců počet obyvatel klesá.

4.2.2.2 Úroveň vzdělání obyvatelstva

Úroveň dosaženého vzdělání obyvatelstva má obecně velký význam v mnoha aspektech, ať již jde o možnosti uplatnění na trhu práce, míry nezaměstnanosti a samozřejmě také v pohledu na trestnou činnost.

Graf č. 4.13: Nejvyšší ukončené vzdělání podle výsledků sčítání lidu k 1. 3. 2001 v %

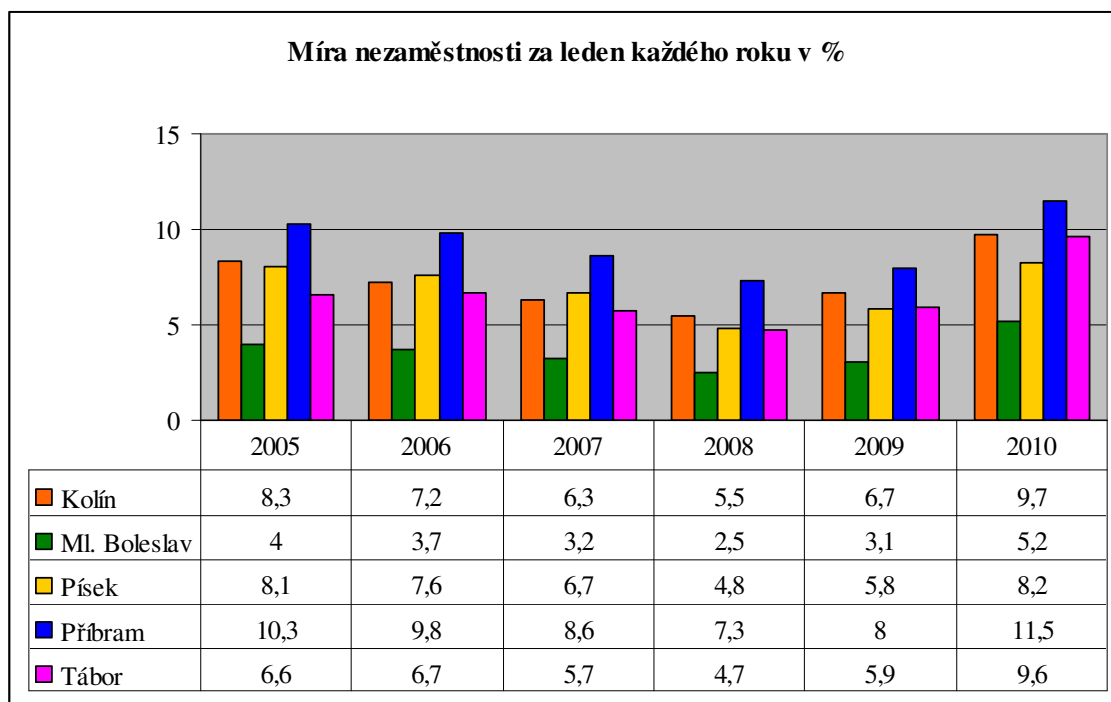
Zdroj: Český statistický úřad

Z uvedeného grafu vyplývají poměrně významné rozdíly mezi městy co se týče úrovně dosaženého vzdělání jejich obyvatel. Data v tabulce jsou již bohužel devět let stará, ale tyto údaje se získávají jen při sčítání obyvatelstva, které proběhlo právě v roce 2001, a další sčítání bude v roce 2011. Zatímco sloupec *bez vzdělání* a *nezjištěno* nevykazuje výrazné výkyvy v hodnotách, zbylé čtyři sloupce rozdělují města na dvě skupiny. Ve městech Kolín, Mladá Boleslav a Příbram je větší podíl obyvatelstva se základním a středním nejvyšším dosaženým vzděláním. Tato část obyvatelstva procentuálně převyšuje obyvatele s úplným středním a vyšším a vysokoškolským vzděláním o 11,80 %, o 15,69 %, resp. o 12,04 %. Oproti tomu v Písku a v Táboře je obyvatel s nižším vzděláním pouze o 4,62 %, resp. o 5,12 % více než obyvatel s vyšším dosaženým vzděláním. V Táboře a Písku je největší procentuální zastoupení vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a nejméně obyvatel se základním vzděláním z měst výzkumného vzorku.

4.2.3 Nezaměstnanost

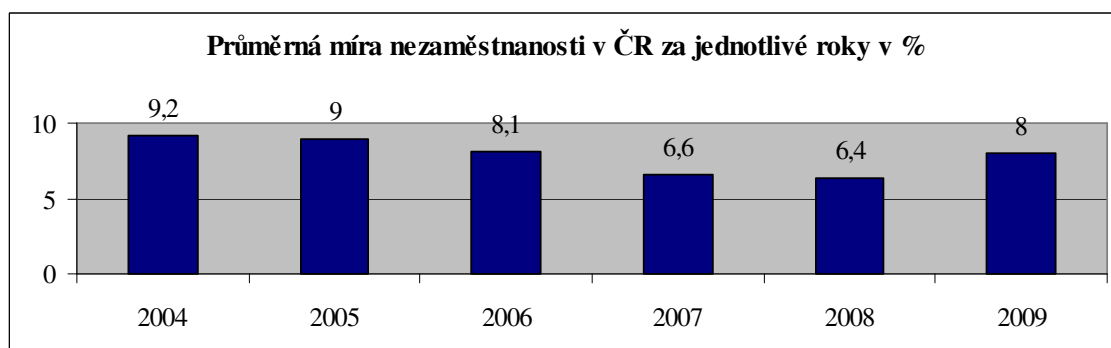
V míře nezaměstnanosti vykazují zkoumaná města velké rozdíly. V následujícím grafu je uvedena míra nezaměstnanosti od roku 2005 v jednotlivých městech.

Graf č. 4.14: Míra nezaměstnanosti za leden každého roku v %

Zdroj: MPSV ČR

Graf č. 4.15: Průměrná míra nezaměstnanosti v ČR za jednotlivé roky v %

Zdroj: MPSV ČR

Město Kolín do roku 2008 včetně vykazovalo podprůměrnou míru nezaměstnanosti, v roce 2009 nezaměstnanost mírně stoupla nad průměrné hodnoty.

Město Mladá Boleslav vykazuje výrazně podprůměrné hodnoty nezaměstnanosti, v posledním roce zde též zaznamenali nárůst nezaměstnanosti o 2 %, přesto se nezaměstnanost držela výrazně níže než byla průměrná míra v roce 2009. V hodnotách nezaměstnanosti se Mladá Boleslav více blíží hodnotám nezaměstnanosti hlavního města Prahy než průměrným celorepublikovým hodnotám.

Město Písek do roku 2008 včetně se drží v mírném celorepublikovém podprůměru, v roce 2009 nezaměstnanost mírně stoupla nad průměrné hodnoty.

Město Příbram se pohybovalo do roku 2009 v mírně nadprůměrných hodnotách míry nezaměstnanosti, v roce 2009 se zvýšila míra nezaměstnanosti o 3,5 % oproti průměrným hodnotám.

Město Tábor vykazovalo podprůměrné hodnoty míry nezaměstnanosti, nárůst se opět projevil v roce 2009, kdy nezaměstnanost stoupla o 1,6 % nad republikový průměr.

Průměrná míra nezaměstnanosti za rok 2008 znatelně poklesla oproti předchozím rokům, proto v tomto roce města zaznamenávají skokový nárůst nezaměstnanosti oproti celorepublikovému průměru, ačkoli nárůst v jednotlivých městech není tak výrazný. Průměrná míra nezaměstnanosti v roce 2009 vzrostla oproti roku 2008 o 2,6 p.b. na 8 %.

(Autorka srovnávala údaj průměrné míry nezaměstnanosti v ČR za konkrétní rok s údajem o míře nezaměstnanosti města za leden následujícího roku.)

4.2.4 Kriminalita

Statistiky kriminality je možné hodnotit z mnoha různých pohledů a srovnávat různé parametry. Následující tabulky a grafy ukáží základní údaje sledované v souvislosti s kriminalitou. Pro srovnání vývoje kriminality uvádím někde údaje za roky 2005, 2007 a 2009. Za dřívější roky nelze jednotlivá města přesně hodnotit,

protože nebyla povinnost obvodních oddělení Policie ČR vykazovat veškeré údaje, tuto povinnost měla pouze krajská oddělení.

Obvodní oddělení policie, ze kterých jsou tyto údaje vykazovány, jsou tvořena danými městy s přilehlými obcemi, pouze město Mladá Boleslav je vykazováno dvěma obvodními odděleními policie ČR. Procentuální podíl počtu obyvatel daného města na celkovém počtu obyvatel v působnosti obvodního oddělení PČR je následující:

- Kolín – 86,2 %
- Mladá Boleslav – 80,3 %
- Písek – 93 %
- Příbram – 100 %
- Tábor – 96,5 %

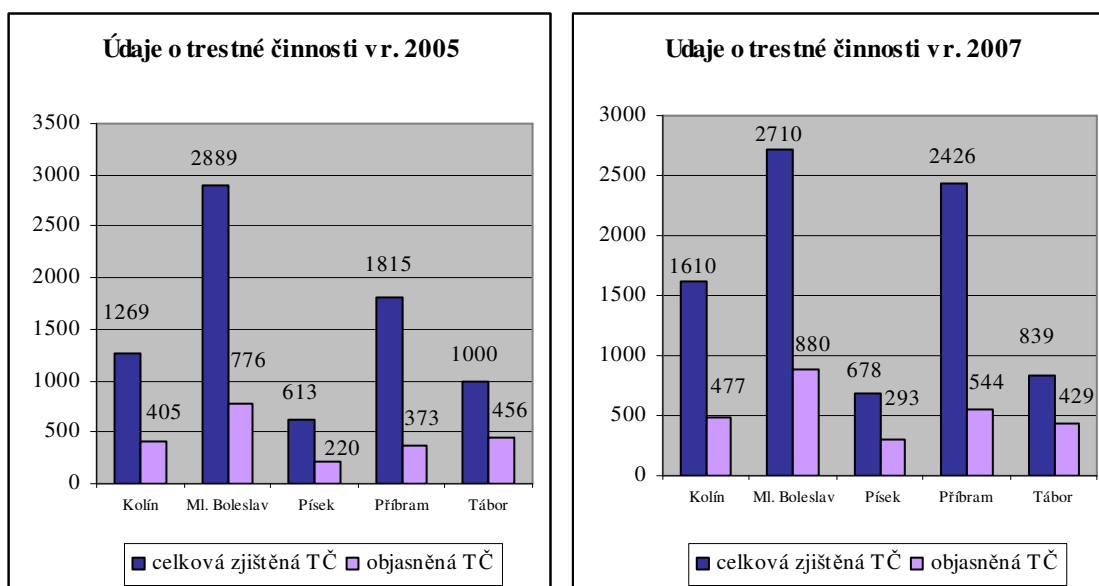
Čím je procentuální zastoupení vyšší, tím přesnější jsou dané statistické údaje pro dané město, protože počet obyvatel v okolních malých obcích rozptyluje dané hodnoty.

Údaj *celková trestná činnost* vyjadřuje veškeré spáchané a nahlášené trestné činy v daném roce, údaj *objasněnost* se vztahuje k trestným činům z daného roku. *Dodatečně objasněné trestné činy* jsou činy z předchozích let objasněné v daném roce. Procentuální vyjádření *spácháno dětmi*, *spácháno mladistvými* a *celkem mládeží* je počítáno z celkové objasněnosti, tedy včetně dodatečně objasněných trestných činů.

Hodnota *celkem mládeží* neudává součet hodnot *spácháno dětmi*, *spácháno mladistvými*. Ve výkazech hodnoty *spácháno dětmi* a *spácháno mladistvými* uvádějí počty pachatelů, na rozdíl od hodnoty *celkem mládeží*, která vykazuje počet trestných činů spáchaných mládeží. Pokud byl jeden trestný čin vykonán několika pachateli nebo jeden pachatel vykonal více trestných činů, ovlivní tato skutečnost hodnotu *celkem mladistvými*.

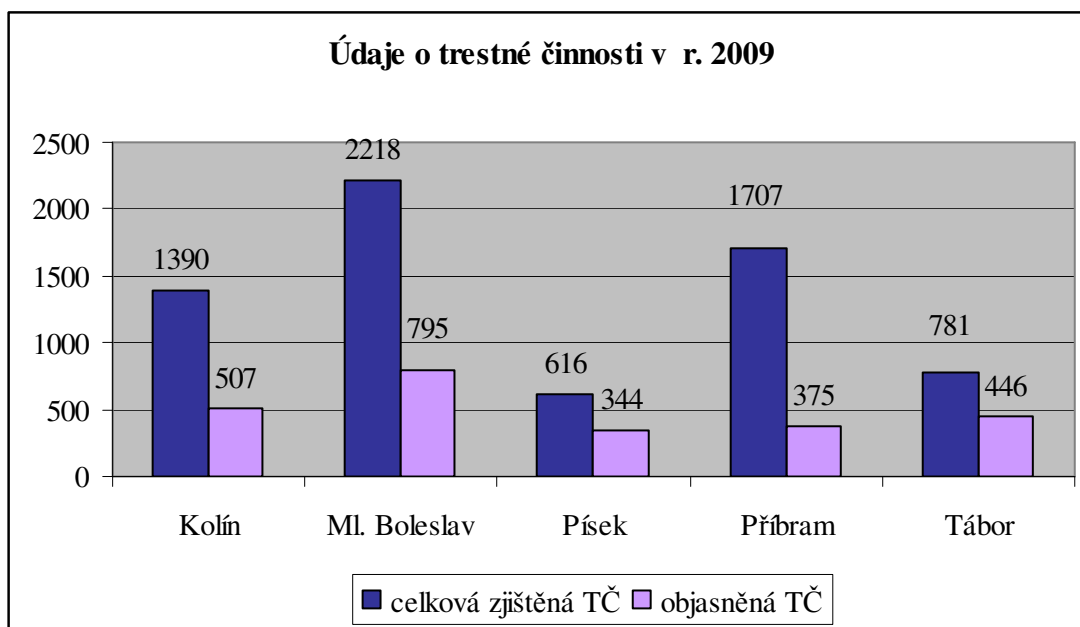
Ačkoli autorka srovnává údaje o trestné činnosti v roce 2005 a 2009, použila pro doplnění ještě údaje z roku 2007, které mohou pomoci určit, zda jde o vývojový trend nebo o náhodné výkyvy v určitém jevu.

Grafy č. 4.16 a 4.17: Údaje o trestné činnosti v roce 2005 a 2007

Zdroj: Policejní prezídium ČR

Graf č. 4.18: Údaje o trestné činnosti v roce 2009

Zdroj: Policejní prezídium ČR

V celkové zjištěné trestné činnosti ve městě Kolín došlo v roce 2009 oproti roku 2005 k mírnému navýšení, údaj z roku 2007 potvrzuje, že k nárůstu trestné činnosti dochází. Mladá Boleslav vykazuje mírný pokles evidovaných trestných činů, byť je v nápadu trestné činnosti jednoznačně na prvním místě ze zkoumaných měst. Město Písek si udržuje přibližně stejnou hladinu trestné činnosti, v roce 2007 došlo jen k mírnému navýšení, pak hodnoty opět klesly. V Příbrami výrazně stoupl v roce 2007 počet trestných činů oproti roku 2005, v roce 2009 došlo opět k výraznému snížení. Město Tábor vykazuje postupné snižování celkových trestných činů na zhruba $\frac{3}{4}$ hodnoty v roce 2009 z hodnoty 2005. Pořadí měst co do celkové zjištěné trestné činnosti koreluje s pořadím měst podle vzdáleností a snadnou dostupností od Prahy, tedy Mladá Boleslav je nejvíce zatížena trestnou činností narozdíl od Písku, kde je trestná činnost nejnižší.

Přestože jde o statistické zpracování údajů podle daných parametrů a pokynů, přesto nemají tyto údaje stoprocentní vypovídací hodnotu. Je to způsobeno rozdíly v zanášení údajů do statistického zpracování, které je zapříčiněno zejména:

1. **Vnímáním kriminality:** u některých méně závažných trestných činů je hranice mezi přestupkem a trestným činem závislá na individuálním posouzení. Přestupky se do statistik nezapočítávají, pouze trestné činy. Někde může být vyšší nápad trestných činů proto, že jejich kvalifikace je „přísnější“.
2. **Stanoviskem státního zástupce k problematice kriminality:** v případech, kdy dojde k několika trestným činům během krátké doby (např. několik vloupání během jedné noci), může docházet k rozdílné kvalifikaci trestných činů jednotlivými policejními orgány rozdílných územních odborů policie ČR (dříve okresních ředitelství). Tento rozdíl je důsledkem nezávislého posuzování trestných činů místně příslušnými státními zástupci, zejména pak v působnosti rozdílných krajských státních zastupitelství. (V praxi to může znamenat, že někde je série vloupání počítána jako jeden trestný čin, předpokládá-li se, že šlo o jednoho pachatele, jinde je každé vloupání kvalifikováno samostatně.)

Lze tedy říci, že můžeme srovnávat údaje každého jednotlivého města a usuzovat na vývoj trestné činnosti v tom daném městě, předpokládáme-li, že se výrazně nezměnilo personální obsazení a styl práce, který určuje přístup k zadávání údajů do statistického zpracování. I v tomto případě je třeba uvažovat meziroční rozdíly způsobené průběžnými změnami směrnic, ustanovení, zákonů (rekodifikace trestného činu a přestupku) atd. Při srovnávání měst mezi sebou je však třeba počítat s určitými odlišnostmi.²³²

Index nápadu celkové trestné činnosti, který je vypočítán jako poměr trestných činů na tisíc obyvatel příslušného obvodního oddělení Policie ČR (obvodní oddělení PČR ne vždy pokrývají území shodné s územím obce či města, např. Mladá Boleslav je pokryta dvěma obvodními odděleními PČR, jinde do OO PČR spadají ještě přilehlé malé obce) je ukázán v následující tabulce. V tabulce je též celkové pořadí měst zkoumaného vzorku v celkovém počtu 47 měst České republiky s více než 25 tis. obyvatel v roce 2009. Z pořadí měst v nápadu trestné činnosti se města též rozdělují na dvě skupiny, středočeská města se řadí na počáteční místa v pořadí měst, jihočeská města ke konci (počátek 4. čtvrtiny) v pořadí měst.

Tabulka č. 4.28: Index trestné činnosti a pořadí měst podle indexu trestné činnosti v roce 2009

	Kolín	Mladá Boleslav	Písek	Příbram	Tábor
Index TČ	444,6	445,2	230,7	567,5	232,8
Pořadí	6	5	38	2	35

Zdroj: MV ČR

Jednotlivá města se též liší v objasněnosti trestných činů. Největší procento objasněných trestných činů, v roce 2007 a 2009 nadpoloviční, vykazuje Tábor, nejnižší procento, pouze cca pětinu objasněných trestných činů, vykazuje město Příbram.

²³² MELŠA, J. Vrchní komisař a tiskový mluvčí Policejního prezidia ČR.

I v otázce vykazovaných hodnot objasněnosti trestných činů je třeba uvažovat příčny, které objasněnost trestných činů ovlivňují:

1. **Demografické hledisko a struktura kriminality:** poloha města a složení obyvatelstva předurčuje městu charakteristický druh trestné činnosti. Některé trestné činy jsou snadněji objasnitelné, jiné hůře.
2. **Personální obsazení Policie ČR a organizace jednotlivých územních odborů Policie ČR:** v personálním obsazení jde zejména o plošné pokrytí území, tedy ne přesný poměr počtu policistů na počet obyvatel či zatíženost oblasti trestnou činností. V organizaci jednotlivých ředitelství jde zejména o rozložení policistů, techniky atd. a způsob práce, preferenci prevence či represe atd.

V těchto konkrétních případech, kdy jsou ve výzkumném vzorku dvě města z Jihočeského kraje a tři města ze Středočeského kraje, je zřejmý rozdíl mezi objasněností trestných činů v jihočeských a středočeských městech vysvětlitelný skutečností, že Jihočeské krajské ředitelství PČR má menší nápad trestné činnosti než Středočeské krajské ředitelství, v Jihočeském kraji je též nižší počet obyvatel. I z tohoto důvodu může být v obvodních odděleních v Písku a Táboře, kde je též jiná struktura trestné činnosti a nižší nápad trestné činnosti, objasněnost trestné činnosti vyšší než ve středočeských městech.²³³

4.2.4.1 Struktura trestné činnosti

V policejních statistikách jsou trestné činy řazeny do několika kategorií podle typů trestné činnosti.

V kategorii vraždy je několik druhů vražd podle motivu či způsobu spáchání vraždy.

²³³ MELŠA, J. Vrchní komisař a tiskový mluvčí Policejního prezidia ČR.

V kategorii násilné trestné činy jsou zařazeny loupeže, úmyslné ublížení na zdraví, rvačky, vydírání, týrání svěřené osoby atd.

V kategorii mravnostní činy je kromě znásilnění také šíření pornografie, ohrožování pohlavní nemocí, kuplířství atd.

V kategorii krádeže vloupáním jsou krádeže vloupáním do obchodů, do restaurací a hostinců, do škol, do bytů, rodinných domů, chat atd.

V kategorii krádeže prosté jsou zahrnuty kapesní krádeže, krádeže motorových vozidel, krádeže věcí z automobilů atd.

V kategorii majetkové činy jsou podvod, zpronevěra, neoprávněné užívání cizí věci, poškozování cizí věci atd.

V kategorii ostatní kriminální činy celkem jsou trestné činy jako výtržnictví, sprejství, nedovolená výroba a distribuce psychotropních látek a jedů pro jiného, pro sebe a pro výrobu, šíření toxikomanie, nedovolené ozbrojování, maření výkonu úředního rozhodnutí atd.

V kategorii zbývající kriminalita jsou trestné činy jako nedbalostní dopravní nehody, ublížení na zdraví z nedbalosti, zanedbávání povinné výživy, podněcování k národnostní a rasové nenávisti, podpora a propagace hnutí atd.

V kategorii hospodářské činy jsou např. neoprávněné podnikání, porušování povinností při správě cizího majetku, krádež, podvod proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění, krácení daně, ochrana měny, podvod, neoprávněné držení platební karty, pojistný podvod, úvěrový podvod atd.

V níže uvedených grafech, které jsou vytvořeny podle dalších statistických tabulek Policejního prezidia ČR, jsou uváděny buď konkrétní trestné činy nebo skupiny trestných činů.

Pod kolonkou loupeže jsou započítány jen trestné činy loupeže a loupeže na finančních institutech z kategorie násilné činy.

Pod kolonkou úmyslné ublížení na zdraví je započítán pouze tento trestný čin z kategorie násilné činy.

Pod kolonkou vloupání do obchodů je započítán pouze tento trestný čin z kategorie krádeže vloupáním.

Pod kolonkou vloupání do bytů je započítán pouze tento trestný čin z kategorie krádeže vloupáním.

Pod kolonkou krádeže aut je započítán pouze trestný čin krádeže motorových vozidel dvoustopých z kategorie krádeže prosté.

Pod kolonkou podvod je započítán pouze tento trestný čin z kategorie majetkové činy.

Pod kolonkou hospodářský podvod je započten pouze tento trestný čin z kategorie hospodářské činy.

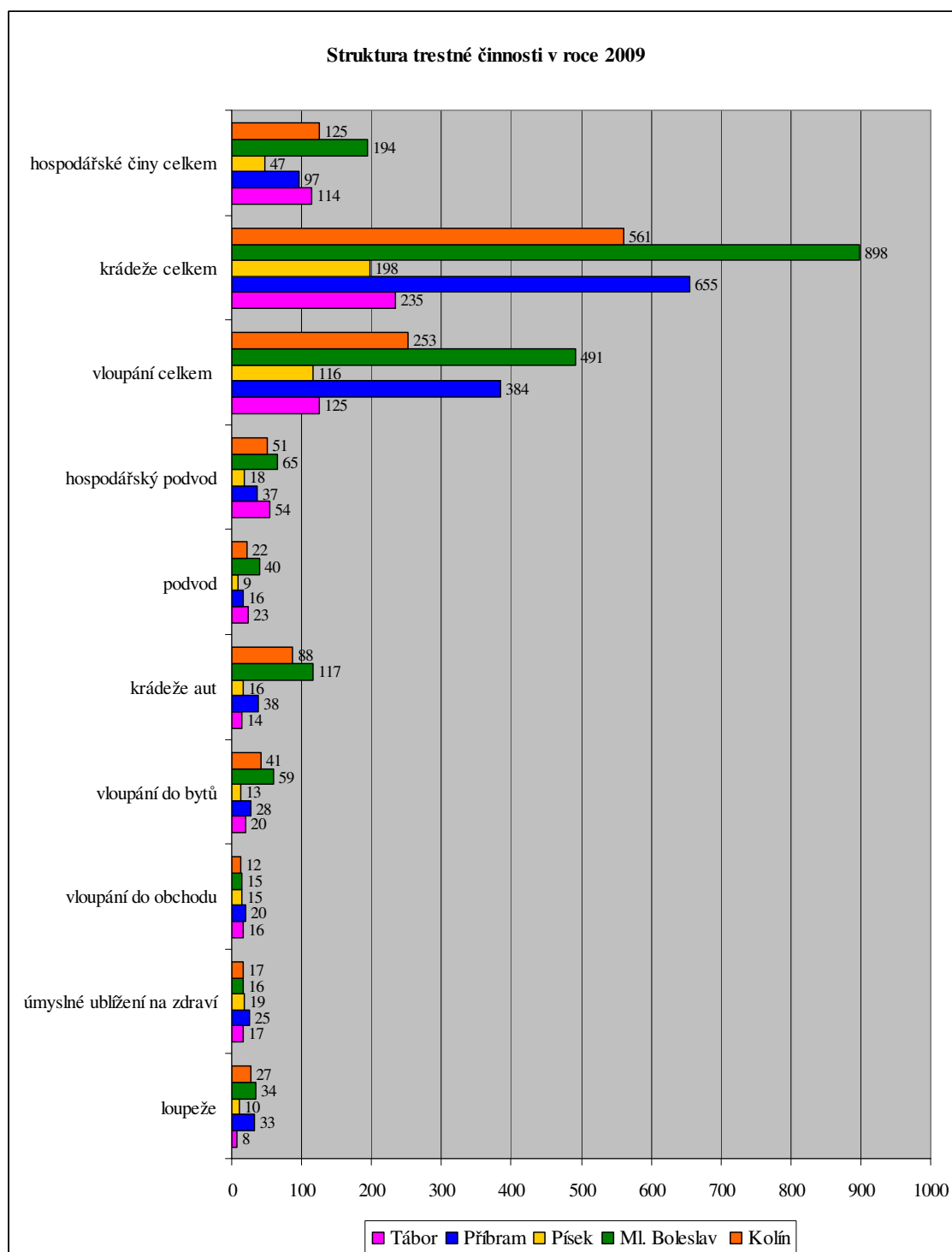
V kolonce vloupání celkem jsou započteny všechny trestné činy kategorie krádeže vloupáním.

V kolonce krádeže celkem jsou započteny všechny trestné činy kategorie krádeže prosté.

V kolonce hospodářské činy celkem jsou zahrnuty všechny trestné činy kategorie hospodářské činy.

Z následujícího grafu je zřejmá převládající majetková kriminalita, resp. krádeže prosté, na druhém místě jsou trestné činy krádeže vloupáním.

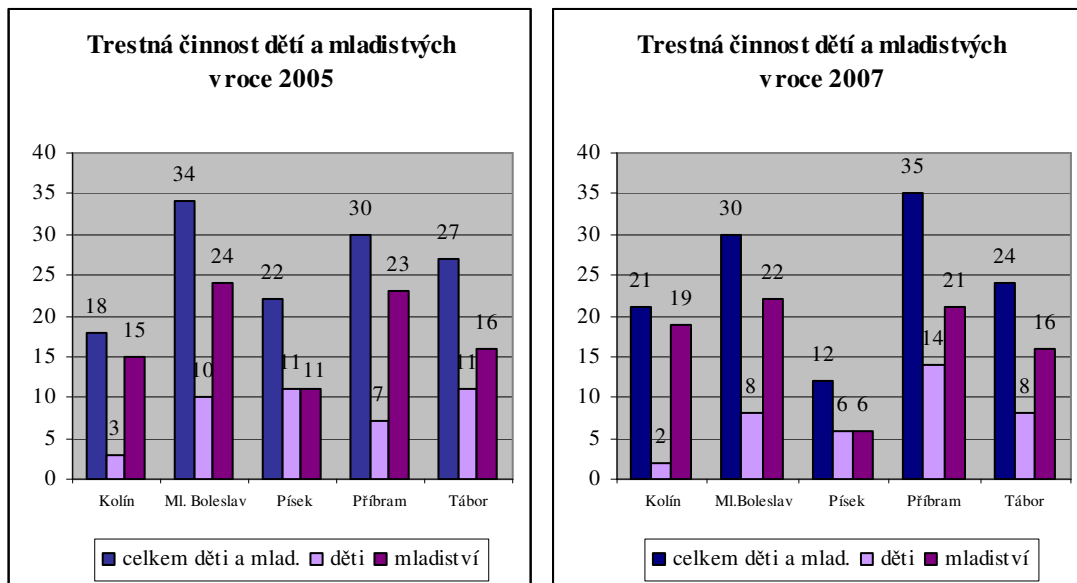
Graf č. 4.19: Struktura trestné činnosti v roce 2009

Zdroj: Policejní prezídium ČR

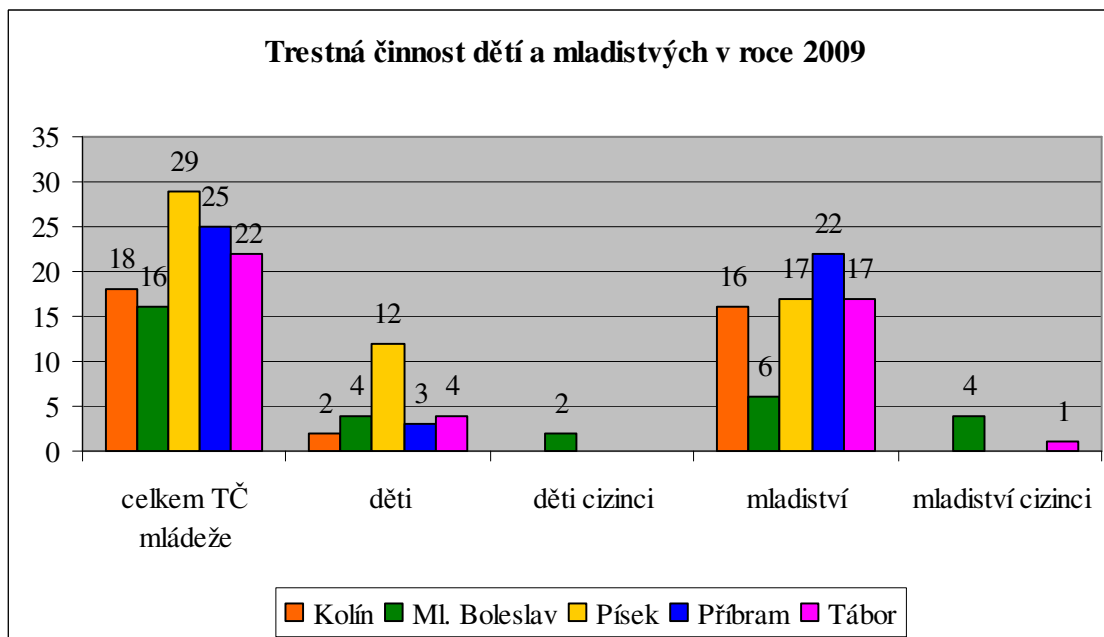
4.2.4.2 Trestná činnost dětí a mládeže

Grafy č. 4.20 a 4.21: Trestná činnost dětí a mladistvých v roce 2005 a 2007

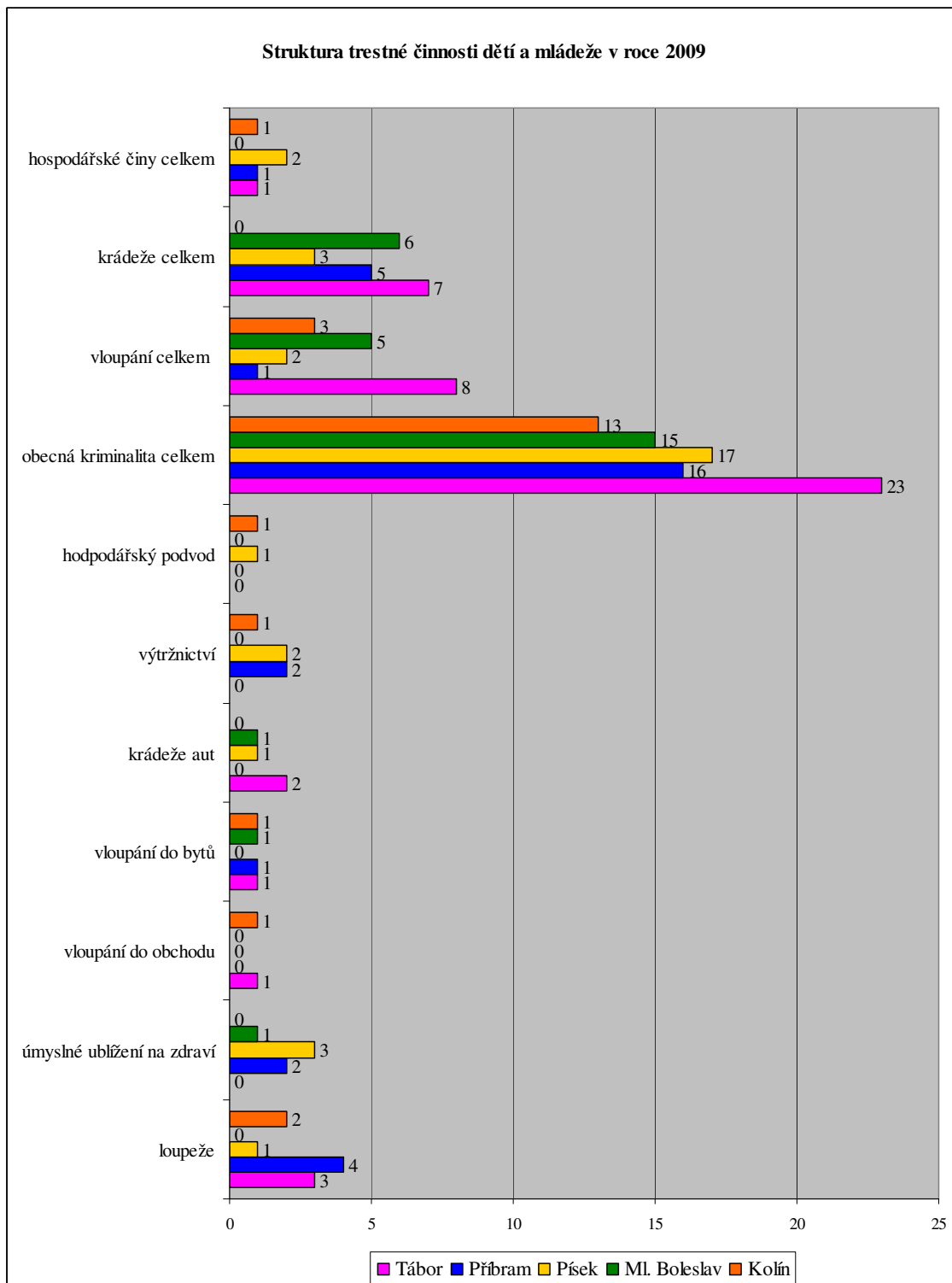
Zdroj: Policejní prezídium ČR

Graf č. 4.22: Trestná činnost dětí a mladistvých v roce 2009

Zdroj: Policejní prezídium ČR (nadstandardní statistiky)

Graf č 4.23: Struktura trestné činnosti dětí a mládeže v roce 2009

Zdroj: Policejní prezídium ČR (oficiální statistiky)

Kolín

Trestné činy spáchané dvěma dětmi je trestný čin výtržnictví a trestný čin z kategorie ostatní trestná činnost.²³⁴

Trestná činnost mládeže je pestřejší. Ze spáchaných trestných činů jsou dvě loupeže, spáchané třemi pachateli, celkem tři vloupání (do rodinných domů a obchodu) spáchané šesti pachateli, jedna krádež věcí z auta, jedno úmyslné ublížení na zdraví, jedno vydírání, jedno pohlavní zneužití a tři trestné činy z kategorie ostatní trestná činnost, celkem 16 mladistvých pachatelů trestné činnosti.

Mladá Boleslav

Šest dětských pachatelů spáchalo trestný čin krádeže (dva pachatelé), omezování osobní svobody (dva pachatelé) a poškozování cizí věci (dva pachatelé).

Z 16 mladistvých pachatelů spáchali dva trestný čin vloupání (do rodinného domu a do jiného objektu), tři pachatelé krádeže věcí z aut a v bytě, jeden pachatel neoprávněného užívání cizí věci a čtyři pachatelé trestné činy z kategorie ostatní trestná činnost.

Písek

V Písku bylo za trestný čin souzeno celkem 12 dětí. Dvě děti za trestný čin poškozování cizí věci, dvě děti za loupež, dvě děti za krádeže vloupáním, jedno za nebezpečné vyhrožování, dvě za pohlavní zneužívání, jedno za podávání alkoholických nápojů mladistvým a dvě děti za trestné činy z kategorie ostatní trestná činnost.

Ze 17 mladistvých pachatelů trestných činů spáchali dva trestný čin úmyslného ublížení na zdraví, dva pohlavního zneužití, dva trestný čin sprejerství, dva výtržnictví, jeden krádež vloupáním, jeden krádež motorového vozidla, jeden poškozování cizí věci, jeden trestný čin nedovolené výroby a držení psychotropních látek a jedů pro jiného,

²³⁴ Údaje z oficiálních statistik Policejního prezidia se v některých údajích liší od nadstandardně poskytnutých statistik, které si autorka práce vyžádala na Policejním prezídiu ČR. V nadstandardních statistikách jsou informace o věku, spáchaném trestném činu, nejvyšším ukončeném vzdělání a národnosti pachatele trestného činu. Konkrétní údaje o spáchaných trestných činech dětí a mladistvých jsou čerpány z nadstandardních statistik (graf č. 4.22), číselné údaje o struktuře trestných činů jsou z oficiálních statistik (graf č. 4.23).

jeden padělání a pozměňování peněz a tři pachatelé trestný čin z kategorie ostatní trestné činy.

Příbram

Dvě děti spáchaly trestný čin ublížení z nedbalosti a jedno dítě trestný čin výtržnictví. Celkem tři děti se dopustily trestného činu.

Čtyři mladiství spáchali trestný čin loupeže, dva úmyslné ublížení na zdraví, jeden krádež vloupáním do rodinného domu, jeden krádež v bytu, tři krádeže v jiných objektech, jeden trestný čin krádeže, pět mladistvých spáchalo trestný čin výtržnictví, jeden poškozování cizí věci, jeden trestný čin podpory a propagace hnutí, tři pachatelé trestný čin z kategorie ostatní trestné činy a jeden hospodářský trestný čin.

Tábor

Ze čtyř trestných činů spáchaných dětmi byla jedna loupež, jedna krádež vloupáním do obchodu, jedna krádež vloupáním do bytu, jedna krádež motorového dvoustopého vozidla.

Z 22 mladistvých pachatelů tři spáchali trestný čin loupeže, jeden úmyslné ublížení na zdraví, jeden krádež vloupáním do školy a dva do ostatních objektů, jeden krádež motorového vozidla jednostopého a jeden dvoustopého vozidla, jeden trestný čin zpronevěry, jeden padělání a pozměňování peněz, jeden porušování domovní svobody, dva sprejerství, jeden šíření poplašné zprávy, jeden poškozování cizí věci, jeden pachatel spáchal trestný čin krádeže prosté a jeden nedovolené výroby a distribuce psychotropních látek a jedů pro jiného.²³⁵

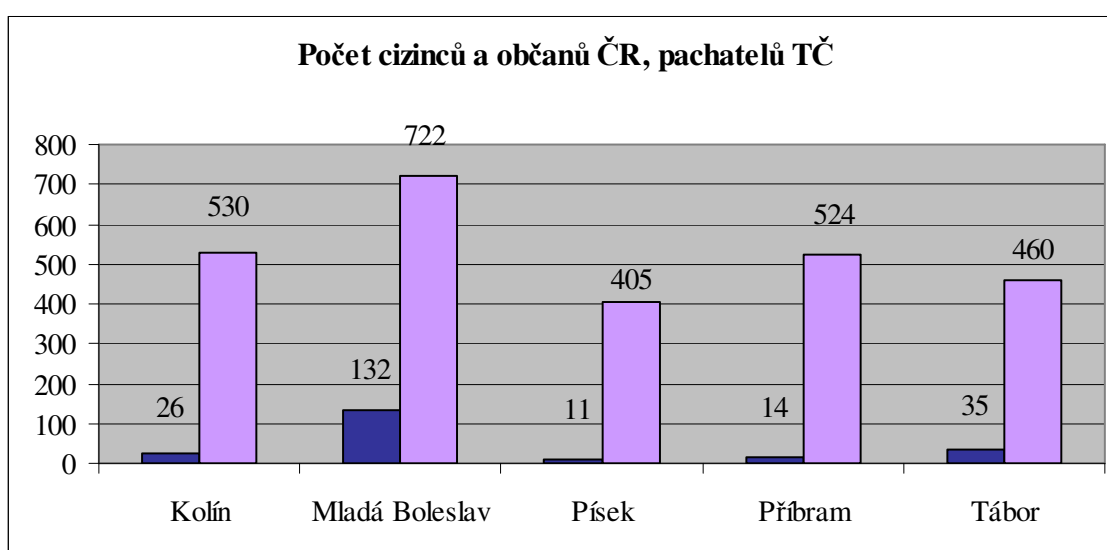
Velký nápad trestných činů u mládeže nemusí výhradně vypovídat o špatné situaci mezi mládeží, může též značit lepší spolupráci a informovanost mezi jednotlivými institucemi pracujícími s dětmi a mladistvými – školy, orgány sociálně právní ochrany dítěte atd. Velký nápad trestné činnosti může být také způsoben rozsáhlou trestnou činností několika pachatelů.

²³⁵ Nadstandardní statistiky Policejního prezidia ČR

4.2.4.3 Trestná činnost cizinců

Z celkem 2 859 pachatelů trestné činnosti v pěti městech výzkumného vzorku v roce 2009 bylo celkem 218 pachatelů (tj. 7,6 %) jiné státní příslušnosti než ČR. Následující graf znázorňuje zastoupení pachatelů trestných činů – cizinců mezi pachateli trestných činů v jednotlivých městech.

Graf č. 4.24: Počet občanů ČR a cizinců, pachatelů TČ

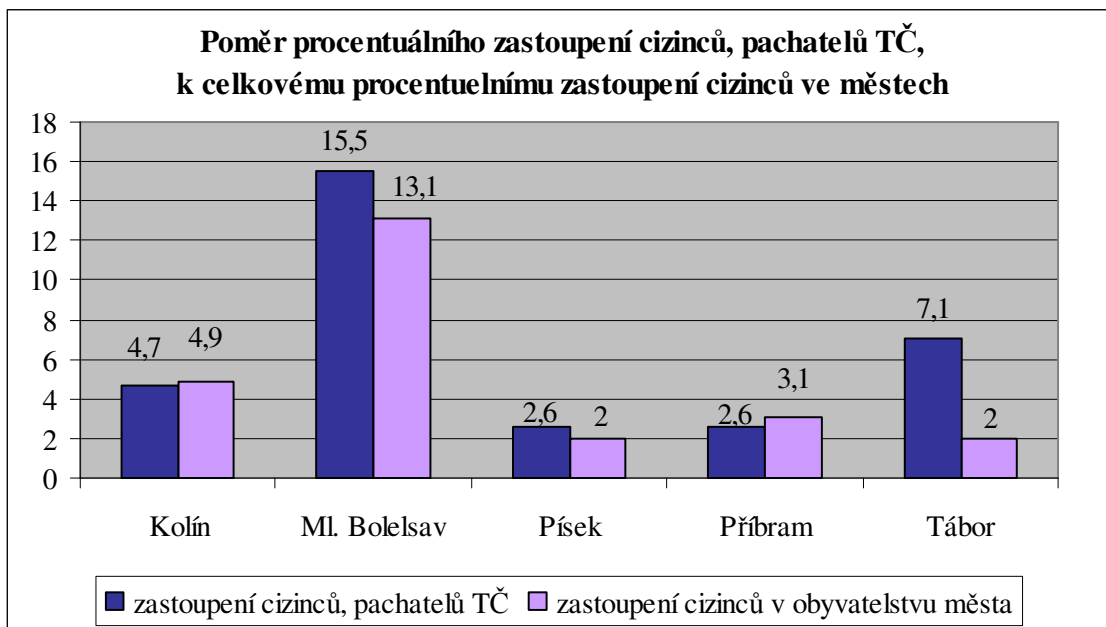

Zdroj: Policejní prezídium ČR

Z následujícího grafu vyplývá, že nejvyšší zastoupení pachatelů – cizinců je v Mladé Boleslavi, kde mají cizí státní příslušníci na svědomí více než 15 % trestných činů spáchaných na území města. Na druhém místě je město Tábor, kde pachatelé – cizinci činí 7 % všech pachatelů trestných činů.

U Mladé Boleslavi koreluje procentuální zastoupení pachatelů cizinců trestných činů se zastoupením cizinců v obyvatelstvu města, 15,5 % k 13,1 % (viz graf č. 4.12). V Kolíně (4,7 % k 4,9 %), Písku (2,6 % k 2,0 %) a Příbrami (2,6 % k 3,1 %) též koreluje procentuální zastoupení pachatelů cizinců trestných činů se zastoupením cizinců v obyvatelstvu města. V Táboře je procentuální zastoupení pachatelů cizinců vzhledem k procentuálnímu zastoupení cizinců v obyvatelstvu města výrazně vyšší, (7,1 % k 2 %).

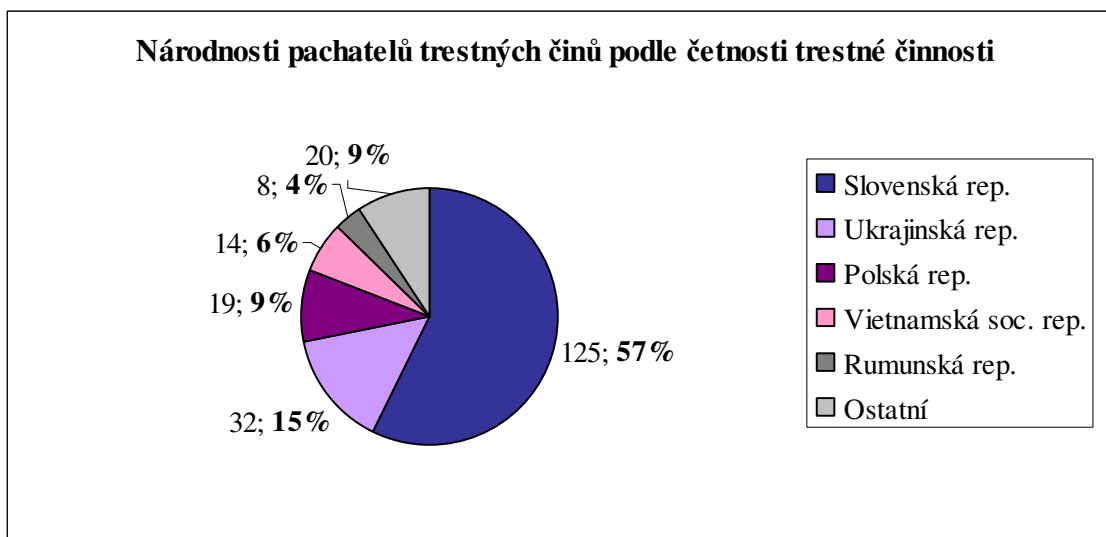
Graf č. 4.25: Poměr procentuálního zastoupení cizinců, pachatelů TČ, k celkovému procentuálnímu zastoupení cizinců ve městech

Zdroj: Policejní prezídium ČR

Graf č. 4.26 ukazuje národnosti pachatelů trestných činů podle četnosti trestné činnosti v roce 2009.

Graf č. 4.26: Národnosti pachatelů trestných činů podle četnosti trestné činnosti

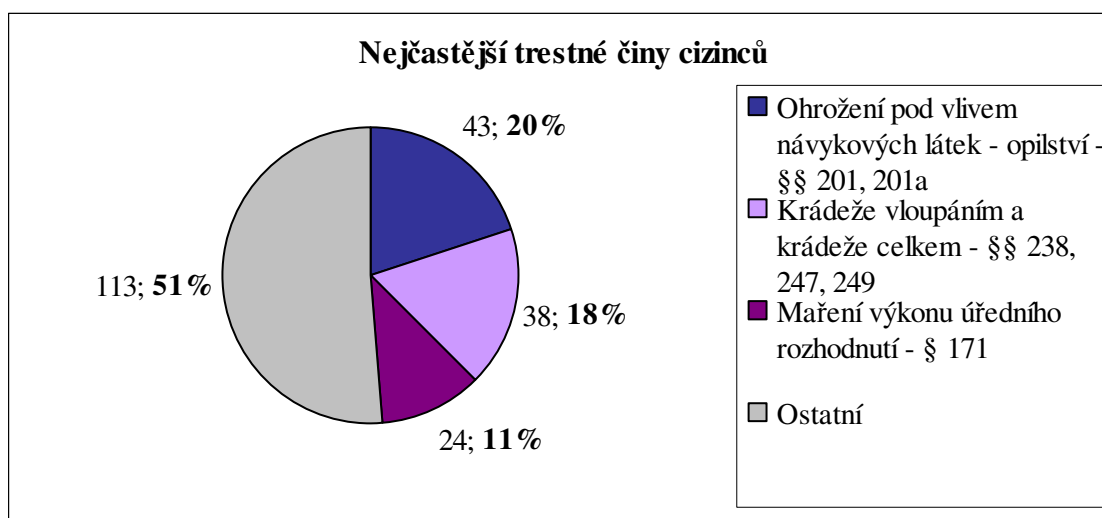
Zdroj: Policejní prezídium ČR

Z údajů v grafu vyplývá, že 91 % pachatelů trestné činnosti je generováno ze státních příslušníků Slovenské, Ukrajinské, Polské, Vietnamské a Rumunské republiky, více než polovinu z celkového počtu tvoří příslušníci Slovenské republiky. Z ostatních zemí to jsou jednotlivci. Jedná se o země: Alžírská lidově demokratická republika, Spolková republika Německo, Srbská republika, Marocké království, Bangladéšská lidově demokratická republika, Čínská lidově demokratická republika, Francouzská republika, Gruzie, Chorvatská republika, Maďarská republika, Moldavská republika, Mongolsko a Ruská federace.

Z celkového počtu cizinců slovenské národnosti je též celkem sedm pachatelů ve věku dětí a mladistvých. Z toho dvě děti ve věku 11 a 13 let, čtyři patnáctiletí a jeden sedmnáctiletý. Všichni tito mladiství jsou pachateli v kategorii krádeže (krádeže prosté, krádeže v rod. domcích, v bytech, věcí z aut a motorových vozidel).

Následující graf ukazuje nejčastější druhy trestné činnosti cizinců z celkové trestné činnosti cizinců. Téměř polovina (49 %) trestných činů cizinců je tvořena trestnými činy ohrožení pod vlivem návykových látek – opilství, krádeže vloupáním a krádeže celkem a maření výkonu úředního rozhodnutí.

Graf č. 4.27: Nejčastější trestné činy cizinců ve sledovaných městech v roce 2009

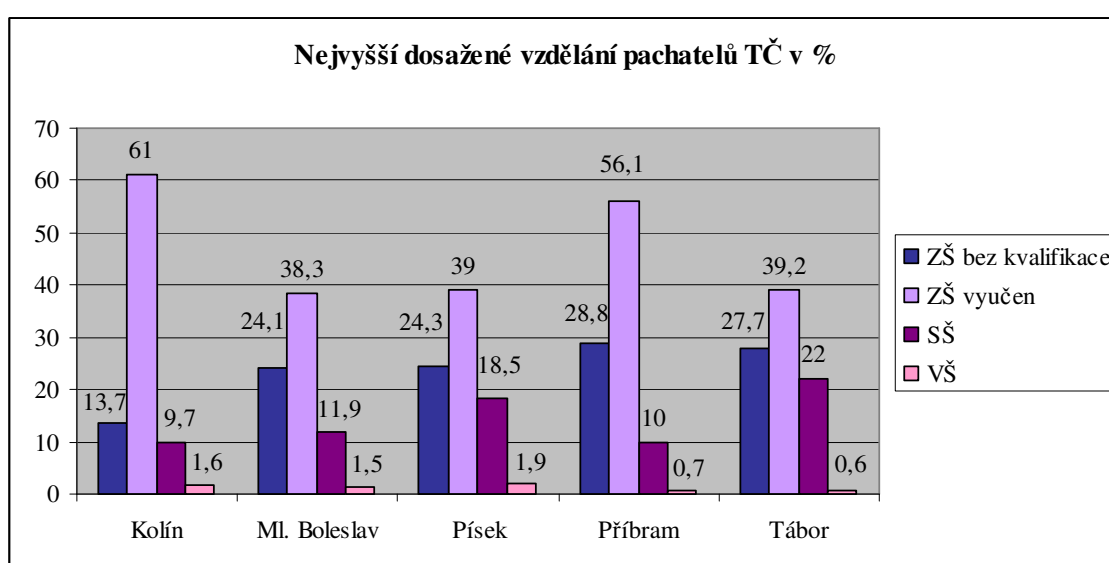

Zdroj: Policejní prezídium ČR

4.2.4.4 Trestná činnost podle dosaženého vzdělání pachatelů

Jak bylo zmíněno v teoretické části této práce v kapitole 1.3.6.3, pachatelé trestných činů dosahují většinou nižšího vzdělání. Následující graf ukazuje složení pachatelů trestné činnosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání v jednotlivých městech. Údaje jsou za rok 2009.

Graf č. 4.28: Nejvyšší dosažené vzdělání pachatelů TČ v %

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Z grafu vyplývá, že nejvíce pachatelů trestných činů se řadí do skupin *ukončené základní školy bez další kvalifikace* (cca 1/4 všech pachatelů, pouze v Kolíně je toto číslo nižší), a ze skupiny *vyučení po základní škole*, kde se zastoupení pachatelů pohybuje od cca 40 % pachatelů do cca 60 % pachatelů (Kolín). Potvrzuje to předpoklad o nižší úrovni dosaženého vzdělání pachatelů. Tyto údaje též korelují z údaji o nejvyšším ukončeném vzdělání obyvatel jednotlivých měst, viz graf 4.13, kdy města Písek a Tábor mají nejvyšší procentuelní zastoupení obyvatel s úplným středním a vysokoškolským vzděláním, Písek a Tábor vykazují v tabulce cca pětinu pachatelů se středoškolským vzděláním, na rozdíl od cca jedné desetiny těchto pachatelů ve zbylých třech městech.

4.2.5 Školství

Kolín

Město Kolín je zřizovatelem sedmi základních škol, všechny školy jsou pro 1. – 9. stupeň vzdělání, a osmi mateřských škol. Zřizovatelem praktické a speciální ZŠ a MŠ je Středočeský kraj. Ve městě také působí Středisko výchovné péče pro děti a mládež, které je zařízením v působnosti Diagnostického ústavu Dobřichovice. Jeho zřizovatelem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Základní školy²³⁶ nabízí různá zaměření, od rozšířené výuky jazyků, tělesné výchovy včetně zaměření na sportovní gymnastiku a lehkou atletiku, přes informatiku, matematiku a přírodní vědy po hudební a výtvarnou výchovu. Jedna škola nabízí výuku angličtiny pomocí metody Helen Doron. Jedna ze škol, 3. ZŠ, nabízí péči o děti s vývojovými poruchami učení.²³⁷

3. ZŠ byla vybrána do výzkumu, ovšem zcela náhodně, pouze pro svojí polohu sídlištní školy. Kromě zaměření na děti s vývojovými poruchami učení má třídy zaměřené na sportovní gymnastiku. Druhou školou ve výzkumu byla 2. ZŠ se specializací na matematiku a přírodní vědy.²³⁸ Tyto školy mezi sebou vykazují velké rozdíly, je zřejmé, že se ve výsledcích odráží zaměřenost školy. Zatímco 2. ZŠ se umístila na 9. místě z deseti škol výzkumného vzorku s 26,5 % výskytu rizikového chování u dětí v 8. a 9. ročnících, 3. ZŠ se umístila na druhém nejhorším místě s 54,5 % výskytu rizikových jevů. Celkem školy Kolína umístily svoje město na druhé nejhorší místo s průměrem 40,9 % výskytu rizikového chování u dětí v 8. a 9 ročnících.

Mladá Boleslav

Město Mladá Boleslav je zřizovatelem deseti základních škol a šesti mateřských škol. Další tři mateřské školy jsou součástí základní školy a tři mateřské školy ve městě

²³⁶ Oficiální stránky města Kolín. *Seznam školských zařízení v Kolíně*. [online]. [cit. 2010-10-25].

Dostupné z: URL: < <http://www.mukolin.cz/skolska-zarizeni-m267>>.

²³⁷ Oficiální stránky školy. *3. ZŠ Prokopa Velikého, Kolín*. [online]. [cit. 2010-10-25]. Dostupné z: URL: <<http://web.iol.cz/3zskolin/>>.

²³⁸ Oficiální stránky školy. *2. ZŠ Kmochova, Kolín*. [online]. [cit. 2010-10-25]. Dostupné z: URL: <<http://www.2zskolin.cz/>>.

jsou soukromé, kterým město částečně přispívá na provoz. Zřizovatelem dvou základních škol a mateřské školy pro vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (základní škola speciální a základní škola praktická) je Středočeský kraj.²³⁹

Všechny základní školy zřizované městem jsou pro 1. – 9. stupeň vzdělání. Některé z těchto škol nabízejí rozšířenou výuku, např. jazyků, tenisu a informatiky, jedna ze škol vyučuje anglický jazyk od 1. třídy metodou Helen Doron. Z pohledu tématu práce je velmi zajímavá 1. ZŠ, která má ve škole výhradně třídy pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Náplň výuky v této škole se neliší od klasické ZŠ, pouze metody a formy práce se žáky jsou ve specializované úrovni. Velkým rozdílem je počet žáků ve třídách, který se škola snaží udržet na maximálním počtu 14. Za těchto podmínek má vyučující větší možnosti individuálního přístupu k žákovi.²⁴⁰ Ještě další škola nabízí speciální pedagogickou péči, 4. ZŠ, kde u nejstarších dětí v MŠ a v 1. třídě se diagnostikují poruchy učení a následně je těmto dětem poskytována speciální pedagogická péče formou individuální integrace nebo zařazením do specializované třídy.²⁴¹

Do výzkumu byly vybrány základní školy: 4. ZŠ – TGM, se speciální péčí o děti s poruchami učení, a 9. ZŠ Pastelka²⁴², která vyučuje podle školního vzdělávacího programu „Pastelka“ (pouze 5. třída je vyučována podle vzdělávacího programu „Obecná škola“). Jednotlivě se tyto školy umístily na 4. a 10. místě v pořadí podle výskytu nežádoucích jevů, škola Pastelka měla nejnižší výskyt nežádoucího chování u dětí ze všech deseti škol vybraných do výzkumu. Mezi výsledky těchto dvou škol jsou výrazné rozdíly ve výskytu rizikového chování u dětí v 8. a 9. třídách. Celkově se Mladá Boleslav v hodnocení škol umístila na čtvrtém místě z pěti zkoumaných měst,

²³⁹ Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Školství*. [online]. [cit. 2010-10-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,skolstvi>>.

²⁴⁰ Oficiální stránky školy. *1. ZŠ Komenského nám. 76, Mladá Boleslav*. [online]. [cit. 2010-10-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.1zsmb.cz/>>.

²⁴¹ Oficiální stránky školy. *4. ZŠ, Mladá Boleslav*. [online]. [cit. 2010-10-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.4zs.mb-net.cz/oskole/index.php>>.

²⁴² Oficiální stránky školy. *ZŠ Pastelka, Mladá Boleslav*. [online]. [cit. 2010-10-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.zspastelka.cz/skola.html>>.

tedy s druhým nejnižším výskytem nežádoucích jevů u dětí, s 31,6 %. Rozdíl oproti nejlepšímu městu Písek je ale velmi nepatrný, pouhých 0,3 %.

Písek

Město Písek je zřizovatelem šesti základních škol s 1. - 9. stupněm vzdělání. Základní školy jsou zřízeny jako příspěvkové organizace s právní subjektivitou a pod každou školu spadá některá z 13. mateřských škol, včetně mateřské školy křesťanské a waldorfské.

V Písku je také základní, praktická a 1. stupeň ZŠ speciální při dětském domově zřizované Jihočeským krajem.²⁴³

Základní školy v Písku se zaměřují na rozšířenou výuku matematiky a přírodovědných předmětů, tělesné výchovy, v jedné ze škol je poradenské pracoviště pro žáky a rodiče (vlastní školní psycholog, výchovný poradce, koordinátor prevence negativních jevů), jiná nabízí výuku 5 cizích jazyků od 1. třídy, v jedné ze škol probíhá výuka podle principů waldorfské pedagogiky.²⁴⁴

Do výzkumu byla vybrána Základní škola Edvarda Beneše, která pracuje podle školního vzdělávacího programu „Tvořivá škola“, ve 4. a 5. ročníku se pracuje podle vzdělávacího programu „Základní škola“. Druhá škola vybraná do výzkumu byla Základní škola T.G. Masaryka, kde probíhá výuka podle školního vzdělávacího programu „Chceme a dokážeme“ a vzdělávacího programu „Základní škola“, jsou zde třídy s rozšířenou výukou tělesné výchovy. Jednotlivě se tyto školy umístily na 6. a 7. místě v pořadí podle výskytu nežádoucích jevů, tedy obě školy s poměrně nízkým výskytem rizikového chování dětí. Celkově se město Písek v hodnocení škol umístilo na pátém místě z pěti zkoumaných měst, tedy z měst výzkumného vzorku je městem s nejnižším výskytem nežádoucích jevů u dětí v 8. a 9. třídách, s 31,3 %.

²⁴³ Oficiální stránky Dětský domov, Mateřská škola, Základní škola, Praktická škola, Školní jídelna, Školní družina, Školní klub a Přípravný stupeň základní školy speciální, Písek. [online]. [cit. 2010-10-27]. Dostupné z: URL: <<http://www.ddaskoly.cz/Zakladni-informace.htm>>.

²⁴⁴ Oficiální stránky města Písek. *Přehled základních škol zřizovaných městem Písek*. [online]. [cit. 2010-10-27]. Dostupné z: URL: <<http://www.mesto-pisek.cz/odbory-mestskeho-uradu/odbor-skolstvi-mladeze-a-telovychovy/prehled-zakladnich-skol-zrizovanych-mestem-pisek>>.

Příbram

Město Příbram je zřizovatelem šesti základních škol, všechny pro 1. – 9. stupeň vzdělání, a 13 mateřských škol. Jedna ze škol má sportovní třídy s důrazem na míčové hry, zejména volejbal, jedna škola má rozšířenou výuku hudební a výtvarné výchovy. Jedna ze škol zřizovaných městem Příbram je Waldorfská škola, jejíž součástí je základní škola, gymnázium a střední odborné učiliště.²⁴⁵

V Příbrami též působí mateřská škola pro děti se zdravotním a mentálním postižením a speciální škola, obě zřizované Středočeským krajem, a ambulantní pracoviště Střediska výchovné péče, které je detašovaným pracovištěm Diagnostického ústavu v Praze – Hodkovičky.

Do výzkumu byla vybrána Základní škola pod Svatou Horou, škola se sportovními volejbalovými třídami,²⁴⁶ a Základní škola Jiráskovy sady,²⁴⁷ která se charakterizuje jako inkluzivní škola, která vzdělává všechny žáky včetně nadaných žáků a žáků se speciálním vzdělávacími potřebami a současně s rozšířenou výukou matematiky a přírodovědných předmětů. Škola vyučuje podle školského vzdělávacího programu „Moje škola“. Jednotlivě se tyto školy umístily na 5. místě v pořadí podle výskytu nežádoucích jevů (ZŠ pod Svatou Horou – 39,6 %) a na 8. místě, tedy třetí škola s nejnižším výskytem nežádoucích jevů (ZŠ Jiráskovy sady s 27,8 % výskytu negativních jevů u dětí 8. a 9. tříd.) Celkově jsou školy v Příbrami na třetím místě s 33,7 % výskytu negativních jevů. Rozdíl oproti městu se školami s nejnižším výskytem negativních jevů (Písek) je pouze 2,4 %, zatímco rozdíl oproti městu se školami s nejvyšším výskytem negativních jevů (Tábor) je 17,6 %.

Tábor

Město Tábor je zřizovatelem šesti základních škol a 12 mateřských škol. Sedm mateřských škol je odloučeným pracovištěm základních škol, nemá tedy právní

²⁴⁵ Oficiální stránky města Příbram. *Základní školy*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/index.php?vid=424>>.

²⁴⁶ Oficiální stránky školy. *ZŠ pod Svatou Horou. Příbram*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.lzs-pb.cz/>>.

²⁴⁷ Oficiální stránky školy. *ZŠ Jiráskovy Sady. Příbram*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.zsjs.cz/www/o-skole/vize/>>.

subjektivitu, zbylých pět MŠ tvoří dva právní subjekty sdružující dvě a tři samostatné mateřské školy. Ze šesti základních škol zřizovaných městem Tábor jsou dvě školy pouze pro 1. stupeň výuky. Čtyři velké základní školy nabízí rozšířenou výuku jazyků, matematiky a tělesné výchovy, zaměřenou na jednotlivých školách na lehkou atletiku, lední hokej, kopanou, basketbal a moderní gymnastiku.²⁴⁸ Ve městě působí též dvě soukromé školy, církevní ZŠ Orbis - Pictus, s.r.o.,²⁴⁹ škola rodinného typu pro 135 žáků s maximálně 15 žáky ve třídě a s rozšířenou výukou anglického jazyka, výtvarné a dramatické výchovy, a Základní škola Bernarda Bolzana, o.p.s.

V Táboře působí též Základní škola a Mateřská škola, specializované školské zařízení zřizované Krajským úřadem v Českých Budějovicích a Základní škola Kaňka o.p.s., která nabízí i terapeutické a volnočasové aktivity pro děti s postižením.²⁵⁰

Do výzkumu byla vybrána Základní škola Mikuláše z Husi a Základní škola Helsinská. ZŠ Mikuláše z Husi nabízí rozšířenou výuku jazyků a tělesné výchovy se specializací na lehkou atletiku. Vyučuje podle vzdělávacího programu „Základní škola“ a školního vzdělávacího programu pro základní vzdělání „Naše škola“.²⁵¹ ZŠ Helsinská nabízí rozšířenou výuku matematiky a tělesné výchovy se zaměřením na basketbal a atletiku.²⁵² Jednotlivě se tyto školy umístily na prvním nejhorším místě podle výskytu nežádoucích jevů (ZŠ Mikuláše z Husi – 58,0 %) a na 3. místě (ZŠ Helsinská s 44,6 % výskytu negativních jevů u dětí 8. a 9. tříd.) Celkově jsou školy města Tábor na 1. místě s 51,3 % výskytu negativních jevů. Rozdíl oproti městu se školami s nejnižším výskytem negativních jevů (Písek) je 20,0 %, rozdíl oproti školám města s druhým nejvyšším výskytem negativních jevů (Kolín) je 10,4 %.

²⁴⁸ Oficiální stránky města Tábor. *Školství. Adresář škol a zařízení*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.tabor.cz/cs/obcan/skolstvi/adresar-skol-a-zarizeni/>>.

²⁴⁹ Církevní základní škola Orbis – Pictus s.r.o. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.orbiska.cz/>>.

²⁵⁰ Centrum Kaňka. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.kanka.info/>>.

²⁵¹ Oficiální stránky města Tábor. *ZŠ a MŠ Tábor, nám. Mik. Z Husi*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.tabor.cz/cs/obcan/skolstvi/adresar-skol-a-zarizeni/zakladni-skoly/zakladni-skola-a-materska-skola-tabor-nam--mikulase-z-husi-45.html>>.

²⁵² Oficiální stránky města Tábor. *ZŠ a MŠ Tábor, Helsinská*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.tabor.cz/cs/obcan/skolstvi/adresar-skol-a-zarizeni/zakladni-skoly/zakladni-skola-a-materska-skola-tabor-nam--mikulase-z-husi-45.html>>.

4.2.6 Činnost NNO a církevních subjektů pracujících v oblasti prevence sociálně patologických jevů

Kolín

V Kolíně pracuje v oblasti prevence sociálně patologických jevů občanské sdružení Prostor o.s.²⁵³ Občanské sdružení zahájilo činnost v roce 2003 a nabízí několik programů. V rámci programu **kontaktního centra** nabízí kontaktní a poradenské služby pro uživatele drog, rodiče a blízké okolí. Tento program využilo v roce 2008 325 klientů, uživatelů drog, v roce 2007 to bylo 378 klientů, uživatelů. V rámci programu **terénní služby** provozuje mobilní služby pro uživatele drog a jejich blízké okolí. Mezi hlavní činnosti patří aktivní vyhledávání a oslovování lidí pohybujících se na otevřené i skryté drogové scéně, výměna injekčního materiálu a bezplatný výdej zdravotního materiálu, který slouží k minimalizaci poškození zdraví uživatelů při injekčním užívání drog a poskytování poradenství v oblasti sociální, právní a zdravotní.

Program **primární prevence** o.s. Prostor se zaměřuje na specifickou formu prevence sociálně nežádoucích jevů s cílem předat cílové skupině znalosti, dovednosti a postoje podporující zdravý životní styl, které dokáže uplatnit ve svém chování nejen v době realizace programu, ale i v budoucnosti. Cílovou skupinou programu jsou žáci v kontextu třídního kolektivu na 2. stupni ZŠ a SŠ, jejich třídní učitelé, metodici prevence a rodiče na okresech Kolín a Kutná Hora.

Sociální programy o.s. Prostor aktivně vyhledávají sociálně ohrožené rodiny i jednotlivce žijící v sociálně vyloučených lokalitách i mimo ně na území města Kolína a blízkého okolí, pomáhají minimalizovat rizika jejich způsobu života. Nabízí svou pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí a tím přispívají k zvyšování jejich kvality života a začlenění do společnosti. Prostor o.s. se zabývá i situací v lokalitě Zengrova, snaží se stát se prostředníky v oblasti navázání a rozvoje komunikace mezi místními obyvateli (z 90 % se jedná o romské etnikum) a zástupci města Kolína. V roce 2009 byl v lokalitě Zengrova ze státních dotací

²⁵³ Občanské sdružení Prostor [online]. [cit. 2010-11-02]. Dostupné z: URL: <<http://www.os-prostor.cz/cz/programy>>.

vybudován sportovní plácek včetně jeho vybavení a též vybavena klubovna pro místní děti.

V roce 2010 občanské sdružení ve spolupráci s městem Kolín a za přispění státní dotace buduje sportovní hřiště v lokalitě Kolárka, kde také sdružení zamýšlí zřídit nízkoprahový klub pro děti a mládež.

Další možností nabízející neorganizované aktivity pro děti a mládež je tzv. otevřený **klub Céčko**, který je součástí Domu dětí a mládeže v Kolíně a je společným zařízením Města Kolín a DDM Kolín. Byl vybudován za přispění finančních prostředků prevence kriminality a je určen pro spontánní aktivity zejména dospívajících mladých lidí. Nabízí hudební zkušebnu, taneční a pohybovou zkušebnu, možnost audiovizuální projekce vlastních projektů a tvorbu fotografií, didaktický kout – k získávání informací i pro zábavu, výtvarný ateliér a další aktivity např. stolní tenis, stolní fotbal, kulečnick, šipky, stolní hry.²⁵⁴ Tento klub nabízí přístup i aktivity nízkoprahového zařízení, tato služba ale není registrována podle zákona o sociálních službách.

Mladá Boleslav

V Mladé Boleslavi působí v oblasti prevence rizikového chování a sociálně patologických jevů několik organizací.

Středisko **Naděje** poskytuje několik služeb podle zákona o sociálních službách, nízkoprahové denní centrum, noclehárnu pro muže a pro ženy a terénní program. Jako další službu nabízí misijní program. Středisko Naděje působí v Mladé Boleslavi od roku 2000.²⁵⁵

V oblasti protidrogové prevence pracuje na území města Mladá Boleslav od roku 2006 jedno ze středisek občanského sdružení Semiramis, **K centrum Semiramis**, které nabízí standardní služby kontaktního centra.²⁵⁶ Služby kontaktního centra využilo v roce 2009 asi 450 klientů, uživatelů drog. Oproti předchozím létům došlo k mírnému nárůstu

²⁵⁴ Dům dětí a mládeže, Kolín. *Otevřený klub Céčko*. [online]. [cit. 2010-11-02]. Dostupné z: URL: <http://www.ddmkolin.cz/cs/Klub_C>.

²⁵⁵ Občanské sdružení Naděje. *Pobočka Mladá Boleslav*. [online]. [cit. 2010-11-03]. Dostupné z: URL: <<http://www.nadeje.cz/index.php?q=node/61>>.

²⁵⁶ Před rokem 2006 existovalo dle výpovědi zaměstnance K centra Semiramis jiné kontaktní centrum, kdo byl jeho zřizovatel a proč toto centrum a kdy zaniklo, se autorce práce nepodařilo zjistit.

uživatelů – 405 klientů v roce 2008 a 389 v roce 2007. Semiramis o.s. dále provádí terénní program. Posláním sdružení je též poskytování profesionální intervence a odborného poradenství v oblasti primární prevence rizikového chování školám a školským zařízením prostřednictvím Dlouhodobých programů specifické primární prevence.²⁵⁷

Dalším občanským sdružením je o.s. **Jekhetani Luma – Společný svět**, jehož posláním je přispívat ke zvyšování kvality života zejména jedinců a skupin obyvatel sociálně vyloučených nebo tímto ohrožených z důvodu etnické příslušnosti, národnosti, stupně dosaženého vzdělání, nízkého právního vědomí, nezaměstnanosti, zdravotního stavu, nepříznivého či chybějícího rodinného prostředí, snížené možnosti přístupu ke službám, informacím a vzdělání, a k předcházení sociálního vyloučení osob z cílové skupiny a podporovat společenskou integraci těchto osob.²⁵⁸ Občanské sdružení má pět registrovaných sociálních služeb. Zahájilo svoji činnost v roce 2004.

V druhé polovině roku 2010 otevřelo občanské sdružení Proxima Sociale, jehož činnost je soustředěna převážně v Praze, v Mladé Boleslavi **nízkoprahový klub Činžák**.²⁵⁹ Klub nabízí služby, které vyplývají z definice této služby zákonem o sociálních službách.

Písek

V Písku pracuje středisko občanského sdružení Naděje. Činnost píseckého střediska je zaměřena na pomoc lidem na pokraji sociálního vyloučení. Naděje provozuje dvě střediska, středisko Svatoplukova a středisko Purkratice. Středisko Svatoplukova je zařazeno doprostřed obousměrného víceúrovňového integračního systému (standardní nájemní byt - sociální byt - holobyty). Do střediska jsou umísťovány rodiny, které jsou z různých důvodů vystěhovávány z jejich dosavadních nájemních bytů. Rodinám je poskytována **sociálně aktivizační služba pro rodiny s**

²⁵⁷ Občanské sdružení Semiramis. [online]. [cit. 2010-11-03]. Dostupné z: URL: <<http://www.os-semiramis.cz/>>.

²⁵⁸ Občanské sdružení Jekhetani Luma – Společný svět. [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.luma-mb.cz/poslani.php>>.

²⁵⁹ Občanské sdružení Proxima Sociale. *Klub Činžák*. [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.proximasociale.cz/kluby-mladaboleslav.php>>.

děťmi. Součástí činnosti střediska je práce s dospělými a práce s dětmi v předškolním klubu a odpoledním klubu pro školní děti.²⁶⁰ Středisko Purktatice je koncovým prvkem víceetapového integračního systému (standardní nájemní byt - sociální byt - holobyt). Toto středisko zahájilo svoji činnost v polovině roku 2002. Od roku 2003 i zde probíhá denní klub pro předškolní a školní děti. V tomto středisku je poskytována sociální služba **terénní program.**²⁶¹

Dalším programem střediska Naděje je projekt **terénní sociální práce**, který je realizován od roku 2006. Hlavním cílem programu je prevence vystěhování z nájemních bytů, prevence předluženosti rodin a sociálně-patologických jevů. V rámci činnosti střediska jsou vyhledávány osoby a rodiny ohrožené ztrátou bydlení a sociálním vyloučením a poskytována pomoc v nepříznivé životní situaci.²⁶²

V oblasti sociální prevence Písku též pracuje občanské sdružení **Arkáda**, sociálně psychologické centrum, které vzniklo v roce 1994. V roce 1997 otevřela Arkáda krizové centrum, od roku 1998 se začala věnovat drogové problematice. V současnosti toto sdružení poskytuje několik registrovaných sociálních služeb. **Krizová pomoc** nabízí ambulantní službu včasné a snadno dosažitelné pomoci všem, kteří se ocitli v obtížné životní situaci, kterou nejsou sami schopni řešit. Dále Arkáda nabízí **rodinné poradenství** a **telefonickou krizovou pomoc**. V oblasti protidrogové prevence nabízí sdružení Arkáda **nízkoprahové služby pro uživatele drog**, službu **následné péče** a **terénní program**. V roce 2008 využilo služby kontaktního centra 87 klientů, uživatelů drog, v roce 2007 to bylo 100 klientů, uživatelů.²⁶³

Příbram

V Příbrami v oblasti protidrogové prevence pracovalo od roku 2002 K-centrum Příbram, jehož zřizovatelem byla Arcidiecézní charita Praha. Od srpna 2008 přešlo K

²⁶⁰ Občanské sdružení Naděje. *Středisko Svatoplukova. Písek*. [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.nadeje.cz/pisek/svatoplukova.htm>>.

²⁶¹ Občanské sdružení Naděje. *Středisko Purktatice. Písek*. [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.nadeje.cz/pisek/purktatice.htm>>.

²⁶² Občanské sdružení Naděje. *Středisko U Sadů. Písek*. [online]. [cit. 2010-11-06]. Dostupné z: URL: <<http://www.nadeje.cz/pisek/usadu.htm>>.

²⁶³ Arkáda. Sociálně psychologické centrum. [online]. [cit. 2010-11-07]. Dostupné z: URL: <<http://www.arkadacentrum.cz/page.php?paragraph=1>>.

centrum s terénními a primárně preventivními programy pod obecně prospěšnou společností Magdaléna, která svými činnostmi zasahuje do několika středočeských měst. Služby kontaktního centra využilo v roce 2009 156 klientů, uživatelů drog, což byl téměř dvojnásobný počet oproti dvěma předchozím letům (v roce 2007 i 2008 85 klientů – uživatelů).²⁶⁴

Na počátku roku 2010 otevřelo občanské sdružení Ponton, které má své sídlo v Plzni, v Příbrami nízkoprahový klub Bedna pro děti a mládež od 11 do 20 let. NZDM Bedna je registrovanou sociální službou dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.²⁶⁵

Tábor

V Táboře pracuje v oblasti protidrogové prevence centrum **Auritus**, které je součástí církevní organizace Farní charity Tábor. Auritus nabízí své služby od roku 1998 (zpočátku pouze služby kontaktního centra). Jedná se o služby kontaktního centra, poradenského centra a terénního programu. Nabízí též resocializační programy formou pracovních programů, výkonů obecně prospěšných prací, probačního programu a programu psychosociální složky substituční subutexové léčby. Centrum Auritus poskytuje též primární prevenci na základních a středních školách v Táboře. V roce 2009 využilo různé služby centra Auritus 156 klientů, uživatelů drog, v roce 2008 190 uživatelů a v roce 2007 192 uživatelů drog.²⁶⁶

Od roku 1997 nabízí svoje služby komunitní centrum pro děti a mládež **Cheiron T**, obecně prospěšná společnost. Komunitní centrum uskutečňuje svojí činností sociální službu, která svým zaměřením a vymezením cílové skupiny spadá pod nízkoprahová zařízení pro děti a mládež podle zákona o sociálních službách.²⁶⁷ Služba je určena převážně neorganizovaným dětem a mládeži, kteří jsou ohroženi sociálně patologickými

²⁶⁴ Magdaléna o.p.s. *Centrum adiktologických služeb Magdaléna - Příbram*. [online]. [cit. 2010-11-07]. Dostupné z: URL: <<http://www.magdaléna-ops.cz/index.php?c=prod&detail=83>>.

²⁶⁵ Ponton, o.s. *NZDM Bedna. Příbram*. [online]. [cit. 2010-11-07]. Dostupné z: URL: <<http://www.ponton.cz/pribram/>>.

²⁶⁶ Auritus, Centrum pro lidi ohrožené drogou. [online]. [cit. 2010-11-08]. Dostupné z: URL: <<http://www.auritus.cz/index.html>>.

²⁶⁷ Komunitní centrum Cheiron T, Tábor. *Výroční zpráva 2009*. [online]. [cit. 2010-11-08]. Dostupné z: URL: <<http://www.cheiront.cz/>>.

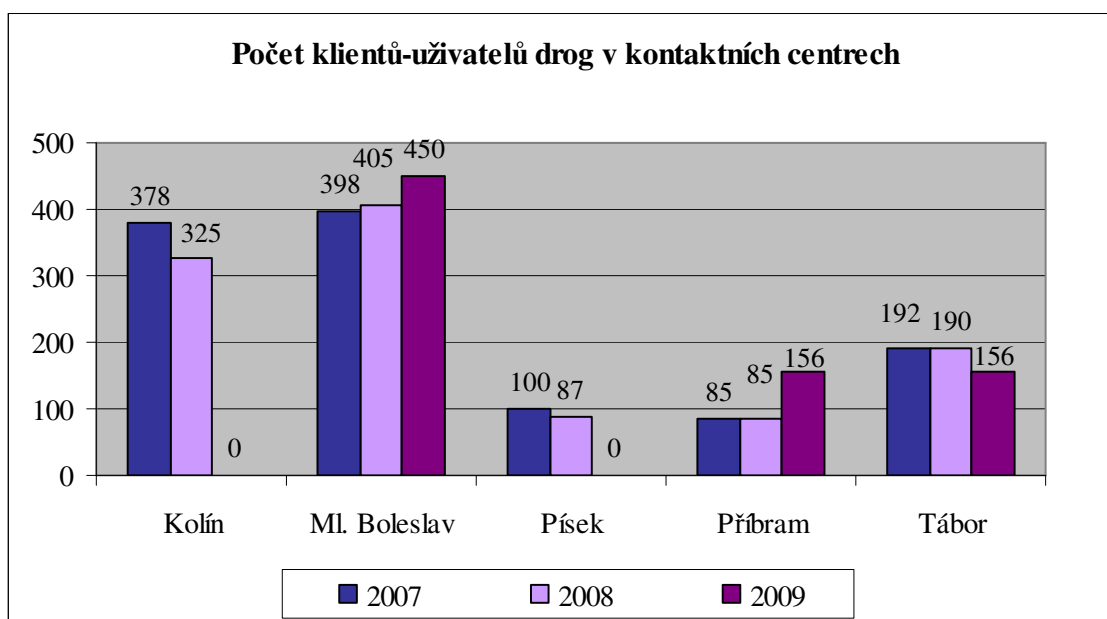
jevy nebo mají vyhraněný životní styl neakceptovaný většinou společností. Mezi základní poskytované činnosti patří výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů při obstarávání osobních záležitostí a terénní práce.

Ačkoli jsou služby centra zaměřeny na děti a mládež bez etnických a jiných rozdílů, v posledních letech jeho služby využívají téměř výhradně romské děti a mládež z městské lokality tzv. Fišlovky.

V oblasti sociální prevence v Táboře působí též dobrovolníci z celosvětové organizace Kiwanis – Kiwanis Junior Tábor. Tento klub byl velmi aktivní v letech 2002 – 2006, kdy dobrovolníci převážně z řad studentů pořádali během roku několik odpoledních a víkendových akcí různě tematicky zaměřených a o prázdninách týdenní pobyty pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí (lokalita Fišlovka a azylový dům pro matky s dětmi) a děti z dětského domova Radenín. S projektem Filia – pomoc dětem několikrát získali státní dotaci z MV ČR a MŠMT ČR. V současné době je činnost tohoto klubu omezena na letní týdenní pobyt, a to z důvodu změn životních rolí nejaktivnějších členů klubu.²⁶⁸

²⁶⁸ Zakladatelem tohoto klubu v Táboře a tvůrcem idey tohoto klubu byl manžel autorky této práce, autorka této práce byla supervizorem projektu Filia – pomoc dětem. Původní aktivní členové tohoto klubu včetně jeho zakladatele jsou v současné době vytíženi svými rodinnými a pracovními záležitostmi, proto se činnost klubu v této oblasti omezila jen na zmíněné letní a víkendové pobyty.

Graf č. 4.29: Počet klientů – uživatelů drog v kontaktních centrech

Zdroj: výroční zprávy organizací

4.2.7 Činnost městských samospráv

Kolín

Město Kolín se začalo zabývat bezpečnostní situací v roce 1996, protože se řadilo svým nápadem trestné činnosti mezi nejzatíženější města v České republice. V roce 1997 byl Kolín zařazen do Komplexního součinnostního programu prevence kriminality na místní úrovni.

Pro zařazení města do Městské úrovně prevence kriminality na léta 2008 – 2011 splnilo město Kolín podmínky Ministerstva vnitra ČR. Radou města Kolín byl jmenován manažer Městského programu prevence kriminality na léta 2008 – 2011, který byl současně pověřen řízením pracovní skupiny pro přípravu a realizaci Městského programu prevence kriminality na léta 2008 – 2011. Manažer prevence kriminality je zaměstnán na dohodu o pracovní činnosti na dobu trvání Městského programu prevence kriminality a je zodpovědný Radě města Kolína. Současně je

ředitelem občanského sdružení Prostor. Na návrh manažera prevence kriminality byla Radou města Kolín ustanovena Pracovní skupina prevence kriminality. Jejímí členy se stali zástupci oblastí, kteří se problematikou bezpečnosti a sociálně patologickými jevy profesionálně zabývají. Pracovní skupina je koordinačním, konzultativním a iniciativním orgánem rady města pro oblast prevence kriminality. Úkolem pracovní skupiny bylo mimo jiné zpracovat koncepci prevence kriminality na dobu trvání Městského programu prevence kriminality, na základě schválené koncepce připravovat program prevence kriminality na kalendářní rok a zpracovávat žádosti o poskytnutí dotace na projekty programu.

Koncepce prevence kriminality na léta 2009 – 2011 města Kolín je dostupná na webových stránkách města. Obsahuje všechny ministerstvem vnitra požadované podklady – sociodomografickou analýzu, analýzu kriminality města, institucionální analýzu subjektů atd. včetně priorit obsahující konkrétní dlouhodobé cíle a aktivity vedoucí k naplnění cílů a priorit, a střednědobé a krátkodobé aktivity vedoucí k naplnění cílů.²⁶⁹

Kromě pracovní skupiny prevence kriminality ve městě působí též komise bezpečnostní Rady města Kolín. Žádné informace o ní nejsou na webu města k dispozici (pravděpodobně vzhledem k tomu, že komunálními volbami byla ukončena činnost komisí a výborů městských samospráv a nové ještě nebyly nominovány.)

Na webových stránkách města Kolína v seznamu vyhlášek a nařízení města není žádná vyhláška ani nařízení, které by se vztahovalo k prevenci kriminality či bezpečnosti.

Město disponuje 18 kamerovými body.

²⁶⁹ Oficiální stránky města Kolín. *Koncepce prevence kriminality města Kolín na období 2009-2011*. [online]. [cit. 2010-11-10]. Dostupné z: URL: <www.mukolin.cz/UserFiles/File/XII.ZM%20-%20příloha%20č.3.doc>.

Seznam podpořených projektů Městského programu prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR podaných městem Kolín a získané státní dotace:

Rok 2009:

- Zbudování sportovního plácku v lokalitě Zengrova – 450 tis.
- Vybavení sportovního a herního plácku – 60 tis.
- Vybavení klubovny – 200 tis.
- Informační kampaň „Znám svého policistu“ – 20 tis.

Celkem: 730 tis. státní dotace

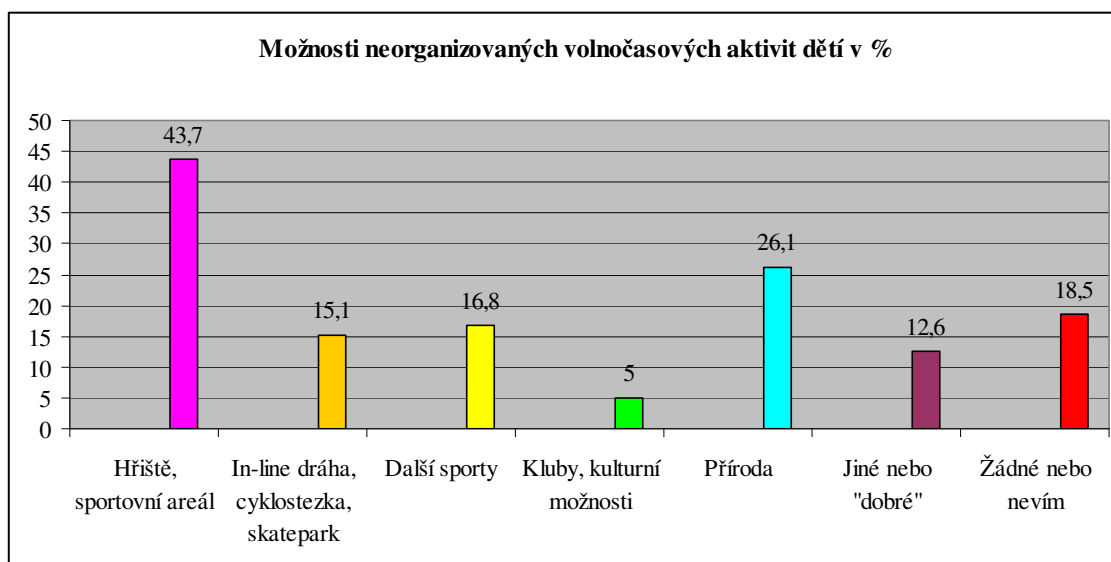
Rok 2010:

- Zbudování sportovního plácku v lokalitě Kolárka – 650 tis.
- Vybavení sportovního plácku pro rizikovou mládež – 170 tis.
- Informační kampaň „Bezpečný Kolín“ krok II. – 30 tis.

Celkem: 850 tis. státní dotace

Následující graf znázorňuje možnosti neorganizovaných volnočasových aktivit, které udávají děti z 8. a 9. ročníků základních škol města (119 respondentů).

Graf č. 4.30: Možnosti neorganizovaných volnočasových aktivit dětí v %

Zdroj: vlastní výzkum

Mladá Boleslav

Mladá Boleslav je na jedné straně městem s vysokou životní úrovní a nízkou mírou nezaměstnanosti, na straně druhé ale i městem s vysokým počtem uživatelů drog, lidí závislých na alkoholu, zvyšujícím se počtem lidí bez domova a v složité životní situaci.²⁷⁰

Ve městě Mladá Boleslav spadá oblast prevence kriminality pod Městskou policii Statutárního města Mladá Boleslav. Manažer prevence kriminality je strážník městské policie, který má tuto agendu přiřčenou ke své hlavní pracovní činnosti. Jeho hlavním úkolem je koordinace preventivních aktivit a projektů s MVČR a získávání finančních prostředků z jeho fondů. Funkce manažera byla v Mladé Boleslavi zřízena dříve, než jí Ministerstvo vnitra ČR podmínilo zařazení do městských programů.

Na webových stránkách Statutárního města Mladá Boleslav autorka nenašla žádné konkrétní materiály týkající se Městského programu prevence kriminality v letech 2008 – 2011, není k dispozici ani Koncepce prevence kriminality na léta 2009 – 2011, ani jednotlivé městské programy na konkrétní roky. Na stránkách městské policie jsou pouze závěrečné zprávy týkající se činnosti městské policie v letech 2008 a 2009 a Zpráva o činnosti oddělení Prevence kriminality za rok 2009.²⁷¹

Město disponuje 42 kamerovými body, které byly pořízeny zejména za státní dotace MVČR. Sledování záznamů z kamer je zajišťováno 24 hodin denně šesti osobami se zdravotním postižením.

Město též zřídilo v roce 2005 účelový fond Nová šance. Účelem nadačního fondu je protidrogová prevence na všech úrovních, podpora protidrogových a volnočasových aktivit, které směřují proti užívání drog, osvětová práce a vzdělávání, protidrogová prevence dětí, mládeže a veřejnosti.²⁷²

²⁷⁰ Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Prevence nežádoucích jevů*. [online]. [cit. 2010-11-10]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,prevence-nezadoucich-jevu>>.

²⁷¹ Městská policie Mladá Boleslav.[online]. [cit. 2010-11-10]. Dostupné z: URL <http://www.mpm.cz/?page_id=14>.

²⁷² Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Nadační fond Nová šance*. [online]. [cit. 2010-11-11]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,nadacni-fond-nova-sance>>.

Zastupitelstvo v roce 2009 schválilo vyhlášku č. 1/2009 o stanovení míst, na kterých mohou být provozovány výherní hrací automaty.²⁷³ Tato vyhláška snížila počet heren s původních 65 na 39.²⁷⁴ Vyhláška č. 1/2008 o zákazu konzumace alkoholických nápojů na veřejném prostranství vymezuje plochy veřejného prostranství, na které se vztahuje zákaz konzumace alkoholických nápojů.²⁷⁵

Seznam podpořených projektů Městského programu prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR podaných městem Mladá Boleslav a získané státní dotace:

Rok 2009:

- Informovanost specifických skupin obyvatelstva – 328 tis. (tento projekt nebyl v roce 2009 z důvodů problémů s dodavatelem uskutečněn, dotace byla vrácena a v následujícím roce bylo o ni znovu požádáno)
- Sportovní plácky pro problematickou mládež – 290 tis.
- Podaná ruka – 90 tis.
- „Vítá Vás Statutární město Mladá Boleslav“ – 19 tis.

Celkem: 727 tis. státní dotace

Rok 2010:

- Informovanost specifických skupin obyvatel – 328 tis.

Celkem: 328 tis. státní dotace

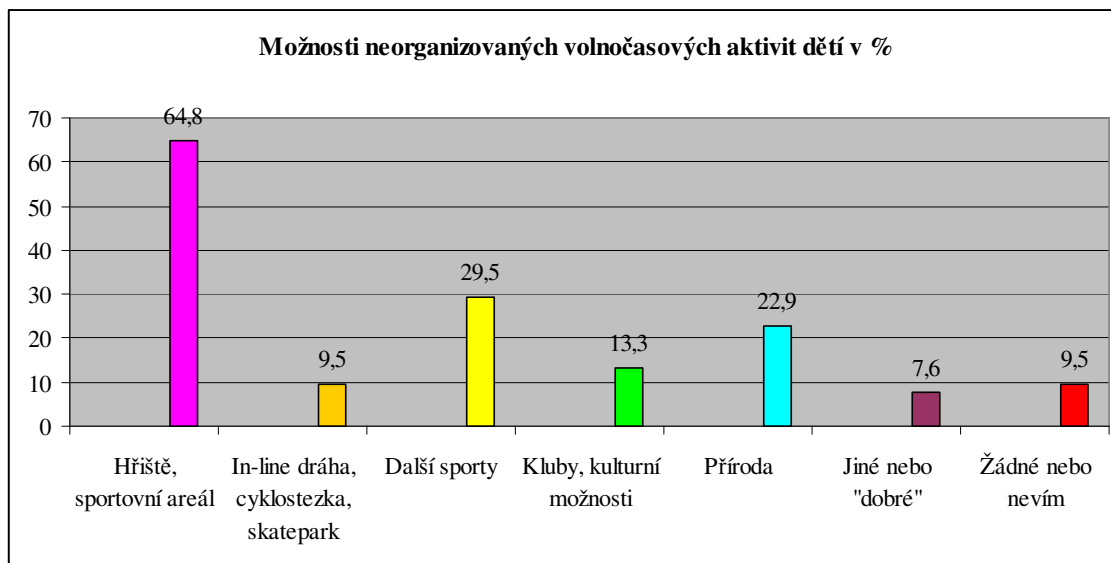
Následující graf znázorňuje možnosti neorganizovaných volnočasových aktivit, které udávají děti z 8. a 9. ročníků základních škol města (105 respondentů).

²⁷³ Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Vyhláška č 1/2009*. [online]. [cit. 2010-11-11]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,vyhlasky>>.

²⁷⁴ Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. [online]. [cit. 2010-11-11]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,12315.radnice-bojuje-ucinne-proti-hernam-a-hazardu>>.

²⁷⁵ Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Vyhláška č 1/2008*. [online]. [cit. 2010-11-11]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,vyhlasky>>.

Graf č. 4.31: Možnosti neorganizovaných volnočasových aktivit dětí v %

Zdroj: vlastní výzkum

Písek

V Písku pracuje manažer prevence kriminality od roku 2000, kdy město začalo řešit záležitosti prevence. Manažer současně zastává funkci zástupce velitele Městské policie Písek a dle jeho slov je činnost těchto dvou funkcí vyvážená. Od roku 2000 zde též funguje pracovní skupina prevence kriminality, ve které jsou zastoupeni zástupci institucí MěPo, PČR, Úřadu práce, MěÚ – protidrogový koordinátor atd.

Město Písek nemá na webových stránkách města vyvěšenou Koncepti kriminality na léta 2009 – 2011, ani Městské programy na jednotlivé roky. Dle slov manažera obsahují tyto materiály detailní a interní informace (např. popisy bezpečnostní situace v jednotlivých ulicích), proto jsou tyto materiály považovány za interní záležitost a nejsou veřejně k dispozici.

Město Písek disponuje 20 kamerami (některé byly financovány ze státních dotací MV ČR, některé z Evropských projektů v rámci revitalizace sídlišť). Kamery jsou během dne (06 - 18 hod.) zajištěny strážníky ve službě, resp. strážníkem velitelem, od 18 do 06 hod. je zajištěna služba jedním strážníkem.

1. července 2009 nabyla v Písku účinnost vyhláška č. 6/2009 o omezení konzumace alkoholu na veřejných prostranstvích.²⁷⁶ Vyhláška vymezuje místa ve městě, kde je zakázána konzumace alkoholu na veřejném prostranství. V březnu 2010 byla Zastupitelstvem města Písek schválena vyhláška č. 1/2010 o stanovení veřejně přístupných míst, na kterých je provozování výherních hracích přístrojů zakázáno.²⁷⁷ Vyhláška obsahuje seznam ulic v Písku, ve kterých nesmí být VHP provozovány.

Seznam podpořených projektů Městského programu prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR podaných městem Písek a získané státní dotace:

Rok 2009:

- Městský kamerový dohlížecí systém – 350 tis.
- Program „Junior a senior“ – projektor – 40 tis.

Celkem: 390 tis. státní dotace

Rok 2010:

- Městský kamerový monitorovací systém – 400 tis.
- Preventivně informační „Leták“ – 20 tis.

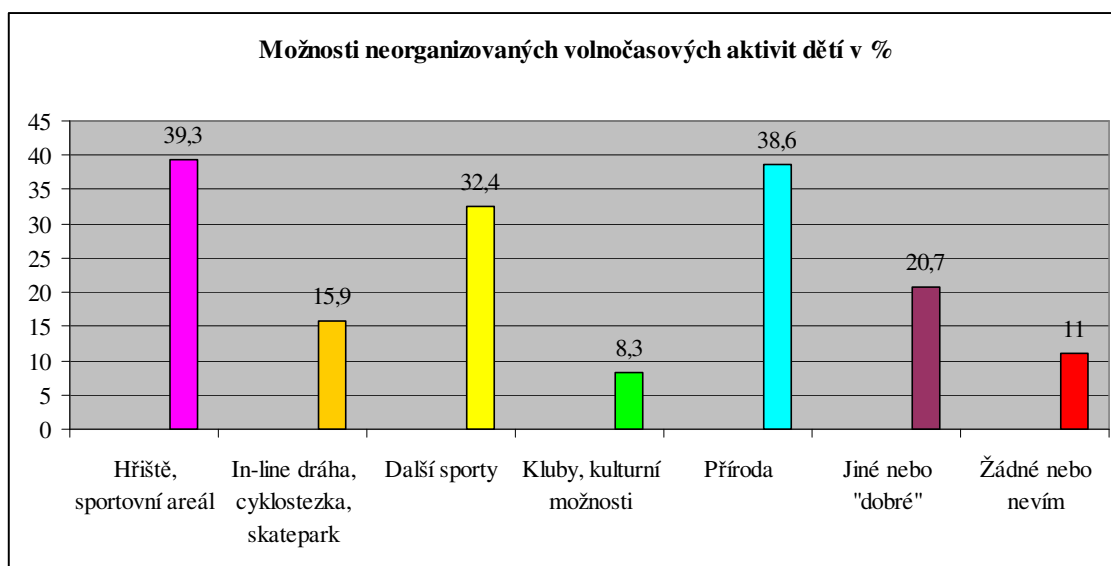
Celkem: 420 tis. státní dotace

Následující graf znázorňuje možnosti neorganizovaných volnočasových aktivit, které udávají děti z 8. a 9. ročníků základních škol města (145 respondentů).

²⁷⁶ Oficiální stránky města Písek. *Obecně závazná vyhláška č. 6/2009 k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku spočívajících v omezení konzumace alkoholu na veřejném prostranství.* [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.mesto-pisek.cz/soubory/dokument7575.doc>>.

²⁷⁷ Oficiální stránky města Písek. *Obecně závazná vyhláška č. 1/2010 o stanovení veřejně přístupných míst, na kterých je provozování výherních hracích automatů zakázáno.* [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.mesto-pisek.cz/soubory/dokument7712.pdf>>.

Graf č. 4.32: Možnosti neorganizovaných volnočasových aktivit dětí v %

Zdroj: vlastní výzkum

Příbram

Příbram byla v roce 2006 v žebříčku kriminality (podle nápadu trestné činnosti) mezi městy s více než 25 tisíc obyvatel na třetím místě v republice, v roce 2007 na prvním místě, v roce 2009 na místě druhém. Město Příbram se od roku 1996 zapojovalo do aktivit prevence kriminality podporované dotační politikou Ministerstva vnitra ČR pouze nesystematicky a nahodile (jen v letech 1999, 2000 a 2003). Od roku 1999 se budoval Městský kamerový dohlížecí systém, který má v současné době 14 kamerových bodů.

V prosinci roku 2007 zřídilo město Příbram pracovní skupinu prevence kriminality a jmenovalo manažera prevence kriminality. Manažer kriminality je samostatnou jednotkou úřadu, je v přímé podřízenosti starosty města. Součástí náplně práce manažera prevence kriminality jsou přednášky primární prevence a činnost tiskového mluvčího Městské policie Příbram. Pracovní skupina prevence kriminality je složena ze zástupců pracujících v oblasti prevence kriminality či práce s ohroženými dětmi a mládeží. Komise zpracovala Konceptci prevence kriminality na léta 2009 – 2011 a zpracovává Městské programy prevence na jednotlivé roky.

Na webových stránkách města Příbram je dostupná Koncepce prevence kriminality na léta 2009 – 2011²⁷⁸, stejně tak jako Městský program prevence na roky 2008 a 2010. Koncepce obsahuje kromě analýzy kriminality města, sociodemografické a institucionální analýzy města též konkrétní priority a opatření a aktivity, které vedou k naplnění vytyčených priorit. Každoroční městský program obsahuje aktuální analýzu kriminality města a popis projektů prevence kriminality na konkrétní rok.

Město Příbram v roce 2008 vydalo obecně závaznou vyhlášku č. 3/2008, kterou stanovilo místa, na kterých mohou být provozovány výherní hrací přístroje.²⁷⁹ Tato vyhláška obsahuje seznam 59 ulic v městských částech Příbrami, kde mohou být VPH provozovány. V roce 2009 byla tento seznam zúžen vyhláškou č. 2/2009.²⁸⁰ Z původního seznamu ubylo dalších 19 míst. Hned v lednu 2010 byla znovu vyhláška upravena a doplněna, do seznamu míst, kde se smějí VHP provozovat, znovu přibyly dvě ulice.²⁸¹

Seznam podpořených projektů Městského programu prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR podaných městem Příbram a získané státní dotace:

Rok 2009:

- Rozšíření Městského kamerového dohlížecího systému – 3. etapa – 600 tis.
- Osvětlení rizikových míst – 128 tis.
- Projekt informování občanů „Chraňte si svůj majetek“ – 10 tis.
- Pilotní projekt 5P – 87 tis.
- Půjčovna vybavení – 40 tis.
- Areál extrémních sportů – 247 tis.

²⁷⁸ Oficiální stránky města Příbram. *Koncepce prevence kriminality města na léta 2009-2011*. [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/document.php?obrid=8041>>.

²⁷⁹ Oficiální stránky města Příbram. *Obecně závazná vyhláška č. 3/2008 o stanovení míst, na kterých mohou být provozovány výherní hrací přístroje*. [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/clanek.php?clid=4002&vid=263&nad=1>>.

²⁸⁰ Oficiální stránky města Příbram. *Obecně závazná vyhláška č. 2/2009, kterou se mění obecně závazná vyhláška č. 3/2008*. [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/clanek.php?clid=4781&vid=263&nad=1>>.

²⁸¹ Oficiální stránky města Příbram. *Obecně závazná vyhláška č. 1/2010, kterou se mění a doplňuje obecně závazná vyhláška č. 3/2008*. [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/clanek.php?clid=4836&vid=263&nad=1>>.

- Kurz bezpečného chování a sebeobrany pro rizikovou skupinu žen – 30 tis.

Celkem: 1. 142 tis. státní dotace

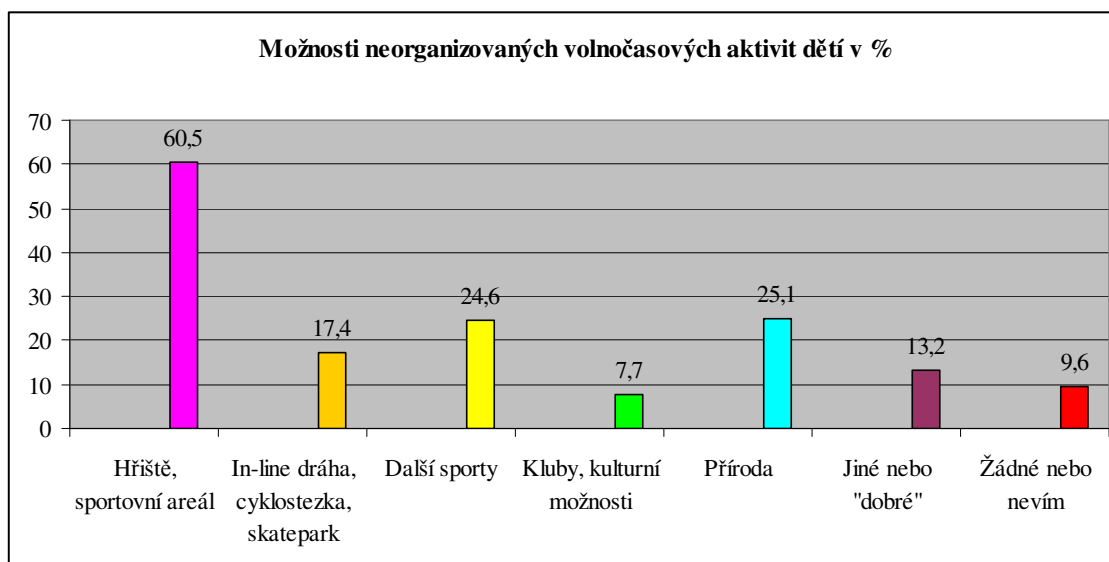
Rok 2010:

- Rozšíření Městského kamerového dohlížecího systému – 4. etapa – 350 tis.
- Osvětlení rizikových míst – 196 tis.
- Vybavení pro NZDM Bedna – 67 tis.
- Letní sociálně-rehabilitační pobyt v rámci projektu „Provázení“ – 50 tis.
- Pilotní projekt odborné přípravy strážníků – 60 tis.
- Poradna pro oběti trestných činů a odborné sociální poradenství – 30 tis.

Celkem: 753 tis. státní dotace

Následující graf ukazuje možnosti neorganizovaných volnočasových aktivit, které udávají děti z 8. a 9. ročníků základních škol města (167 respondentů).

Graf č. 4.33: Možnosti neorganizovaných volnočasových aktivit dětí v %

Zdroj: vlastní výzkum

Tábor

Město Tábor zřídilo roce 2000 jako poradní orgán rady města Komisi prevence kriminality a schválilo program prevence kriminality. Od roku 2001 čerpalo město Tábor státní dotace v Programech prevence kriminality na místní úrovni (původně Komplexní součinnostní program prevence kriminality na místní úrovni 1996 – 2004, od roku 2005 v programu Partnerství a od roku 2008 v Městském programu prevence kriminality). Od tohoto roku byla též v Táboře zřízena funkce manažera prevence kriminality, kterou zastával zástupce velitele městské policie, jehož hlavní činností při výkonu této funkce bylo podávání projektů na MVČR a agenda s tím spojená. Žádosti o dotace se z většiny týkaly investičních akcí, budování a rozšiřování městského kamerového dohlížecího systému a informačních radarových měřičů. V současné době má kamerový systém v Táboře 19 bodů.

Pro zařazení města do Městského programu prevence kriminality město formálně splnilo požadavky Ministerstva vnitra ČR. Požadovanou funkci manažera prevence kriminality nadále vykonává v rámci svojí pracovní agendy zástupce velitele Městské policie Tábor. Konceptní materiál Koncepce prevence kriminality na období 2009 – 2011 není volně k dispozici na webových stránkách města.²⁸² Tento materiál je velmi chaotická sbírka různých statistik a výročních zpráv různých institucí, postrádá konkrétní krátkodobé a dlouhodobé cíle, zmíněné úkoly v prevenci kriminality jsou jen popisem obecných úkolů institucí jako je Městský úřad Tábor, Městská policie Tábor, Policie ČR a Úřad práce Tábor.

V Táboře nebyla vytvořena pracovní skupina prevence kriminality, působí zde Komise pro bezpečnost a prevenci kriminality, která je ale až na zástupce Policie ČR tvořena nikoli odborníky, ale zástupci politických stran, které jsou zastoupeny v samosprávě města. Kromě toho je minimálně sporné, zda nebyla porušena podmínka Ministerstva vnitra ČR (vytvoření pracovní skupiny prevence kriminality, jejíž činnost má trvat minimálně po dobu trvání Městského programu prevence kriminality, tedy do roku 2011), když v souvislosti s komunálními volbami na podzim 2010 byla činnost

²⁸² Autorka této práce si jej vyžádala jako členka Komise pro bezpečnost a prevenci kriminality Rady města Tábor v letech 2006 – 2010.

Komise pro bezpečnost a prevenci kriminality ukončena odvoláním členů nominovaných v minulém volebním období a noví členové komise budou jmenováni až v lednu roku 2011.

Město Tábor nedisponuje žádnými vyhláškami či nařízeními vztahujícími se k prevenci kriminality v Táboře. Naopak, vyhláška města č. 08/2004 o povolování výherních hracích přístrojů²⁸³ stanovuje okruh vzdálenosti na 20 m, podle § 17 odst. 11 zákona 202/1990 Sb. o loteriích, ve znění zákona 149/1998 Sb. („*Provozování výherních hracích přístrojů nesmí být povoleno ve školách, školských zařízeních, v zařízeních sociální a zdravotní péče, v budovách státních orgánů a církví, jakož i v sousedství uvedených budov. Okruh vzdálenosti do 100 m od těchto budov může stanovit obec vyhláškou.*“).²⁸⁴

Seznam podpořených projektů Městského programu prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR podaných městem Tábor a získané státní dotace:

Rok 2009:

- Městský kamerový dohlížecí systém – VII. etapa – 370 tis.

Celkem: 370 tis. státní dotace

Rok 2010:

- Městský kamerový monitorovací systém – VIII. etapa – 200 tis.
- Skatepark Tábor – sídliště Nad Lužnicí – 650 tis.

Celkem: 850 tis. státní dotace²⁸⁵

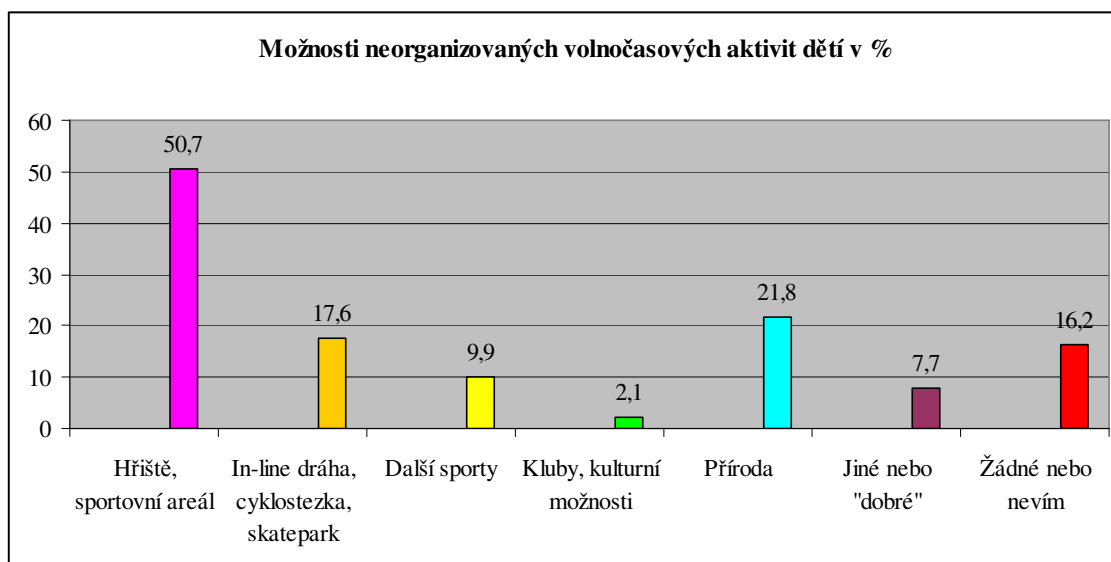
²⁸³ Oficiální stránky města Tábor. *Obecně závazná vyhláška města Tábora č. 08/2004 o povolování výherních hracích přístrojů*. [online]. [cit. 2010-11-13]. Dostupné z: URL: <www.tabor.cz/docstore/dulezite-dokumenty/vy_08_04.pdf>.

²⁸⁴ 24. srpna 2009 předložili opoziční zastupitelé za Stranu zelených materiál Zastupitelstvu města Tábor, na kterém se podílela i autorka této práce, s návrhem obecně závazné vyhlášky o regulaci výherních hracích přístrojů. Návrh vymezoval lokality v městě, kde by měl být provoz výherních hracích přístrojů zakázán, navrhoval navýšení vzdálenosti provozování VHP od škol, školských zařízení, zařízení sociální a zdravotní péče a budov státních orgánů a církví z táborskou vyhláškou povolených 20 m na 100 m a navrhoval časové omezení provozu heren. Tato vyhláška nebyla Zastupitelstvem města Tábor přijata.

²⁸⁵ Informace o podpořených projektech jednotlivých měst jsou získány z oficiálních stránek Ministerstva vnitra ČR: Oficiální stránky MV ČR. *Podpořené projekty Městského programu prevence kriminality na rok 2009*. [online]. [cit. 2010-11-13]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/seznam-podporenych-projektu.aspx>>.

Následující graf ukazuje možnosti neorganizovaných volnočasových aktivit, které udávají děti z 8. a 9. ročníků základních škol města (142 respondentů).

Graf č. 4.34: Možnosti neorganizovaných volnočasových aktivit dětí v %

Zdroj: vlastní výzkum

Oficiální stránky MV ČR. *Seznam podpořených projektů v rámci Městského programu prevence kriminality v roce 2010.* [online]. [cit. 2010-11-27]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr/soubor/seznam-podporenych-projektu-691365.aspx>>.

5. DISKUSE

5.1 Výzkum u dětí základních škol

Cílem výzkumu, který by proveden v deseti základních školách v pěti městech výzkumného vzorku, byl sběr dat, pomocí kterých měly být popsány podmínky v jednotlivých městech s ohledem na výskyt rizikového chování u čtrnácti a patnáctiletých dětí a na jejich subjektivní vnímání možností pro neorganizované volnočasové aktivity. Výsledky z dotazníků ze dvou škol z každého města výzkumného vzorku podávají charakteristiku města v přístupu městských samospráv k zajištění trávení volného času dětí.

Právo na volný čas a jeho odpovídající využití je dětem a mládeži garantováno i legislativou. Zákon č. 104/1991 Sb. o Úmluvě o právech dítěte²⁸⁶ v článku 31 uvádí:

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti odpovídající jeho věku, jakož i na svobodnou účast v kulturním životě a umělecké činnosti.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají a zabezpečují právo dítěte na všestrannou účast v kulturním a uměleckém životě a napomáhají k tomu, aby dětem byly poskytovány odpovídající a rovné možnosti v oblasti kulturní, umělecké, oddechové činnosti a využívání volného času.

Ve zkoumaných městech v průměru téměř 13 % dětí subjektivně vnímá absenci možností k trávení svého volného času v blízkosti svého bydliště, dvě města výrazně tento průměr výrazně převyšují, 18,5 % dětí v Kolíně, resp. 16,2 % dětí v Táboře, udává absenci možností k trávení svého volného času v blízkosti svého bydliště.

²⁸⁶ Zákon č. 104/1991 Sb. o Úmluvě o právech dítěte

Na základě údajů z dotazníků subjektivně udávané absence možností trávení volného času a udáním opakovaným a pravidelným rizikovým chováním, rozdělné na soubory chlapců a dívek z jednotlivých škol, byla statistickými metodami prokázána závislost mezi udávanými žádnými možnostmi trávení volného času a opakovaným či pravidelným rizikovým chováním, jak v souboru chlapců, tak v souboru dívek. Tato skutečnost se jeví jako velmi významná a zásadní pro konkrétní rozhodování o urbanistickém plánování a revitalizacích městských obytných částí městskými samosprávami. Z pohledu každodenních potřeb trávení volného času dětí a mládeže jako prvence rizikového chování nejsou až tak důležitá nákladná obrovská sportovní centra budovaná obvykle na periferiích měst, ale možnosti, které jsou v docházkové vzdálenosti od bydliště dětí.

Ze získaných údajů nebyla statistickými metodami prokázána závislost mezi počtem dětí ve škole, tedy velikostí školy, a výskytem opakovaného či pravidelného rizikového chování. Lze tedy říci, že velikost školy či počet dětí ve třídě není z pohledu prevence rizikového chování zásadním faktorem, na atmosféře školy a na výskytu rizikového chování dětí se podílí evidentně celá řada dalších faktorů. Ve výzkumu byla škola, které je relativně malá co do počtu dětí, přesto výskyt rizikového chování u dětí byl nadprůměrný v rámci výzkumného vzorku (ZŠ TGM Mladá Boleslav), na druhou stranu jedny z největších škol (obě ZŠ Písek) vykazovaly procentuální výskyt rizikového chování u dětí v nižších hodnotách a celkově se zařadily mezi nejlepší školy z výzkumného vzorku co do výskytu rizikového chování dětí.

Lze usuzovat, že na výskytu rizikového chování se podílí jednak objektivní skutečnosti, tedy poloha školy a z ní vyplývající struktura dětí, zaměření školy (sportovní zaměření versus umělecké či přírodovědné, zaměření na děti se speciálními vzdělávacími potřebami atd.), zřejmě se na něm odráží i celkový přístup vedení města jako zřizovatele základních škol k prevenci jako takové, který motivuje nebo naopak nechává v nečinnosti i vedení škol. Tato vzájemnost může samozřejmě fungovat i obráceně, vedení školy nezávisle na důrazech vedení města může aktivně přistupovat k problematice prevence rizikových jevů, např. kvalitně zpracovaným a také kvalitně naplňovaným minimálním preventivním programem školy, odborným vzděláváním

pedagogů, žádostmi o dotace na preventivní a volnočasové aktivity, ale také na asistenty k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami atd.

Tyto faktory jsou ale těžko objektivně měřitelné, nicméně na ně mohou ukazovat údaje získané z dotazníků tohoto výzkumu, tedy údaje o tom, jak děti vnímají preventivní aktivity školy, zda je dokáží zaujmout nebo je nudí či je vůbec neregistrují, či údaje o tom, na koho by se obrátily v případě zjištění problémů u svého spolužáka či svých vlastních (např. známky šikany či projevy závislosti na psychotropních látkách). U některých škol je procento dětí, které uvedly, že neví, na koho by se v těchto případech obrátily, velmi vysoké (19 – 29 %). Tyto školy též častěji vykazují nižší procento dětí, které mají zájem o preventivní programy školy a také častěji vykazují vyšší procento dětí s opakovaným či pravidelným rizikovým chováním. Tyto údaje popisující jednotlivé konkrétní školy jsou uvedeny v příloze, protože nebylo v možnostech rozsahu práce ani cílem této práce zkoumat tyto jevy a věnovat se těmto údajům detailně. Ze stejného důvodu nebyly zpracovány ještě některé další údaje získané z odpovědí z dotazníků. Tuto problematiku by bylo vhodné zkoumat v samostatném výzkumu.

Z celkového vyhodnocení otázek týkajících se mimoškolních neorganizovaných volnočasových aktivit, kde se velmi často objevují pasivní možnosti trávení volného času (počítač, televize) nebo čas strávený s kamarády venku, obvykle bez nějaké smysluplné náplně, se výsledky z výzkumu na základních školách autorky práce mohou ztotožnit s výsledky teoreticko-empirické analytické studie *Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže od roku 2007* Petra Saka, výzkumu Tomáše Houšky *Účast mladých lidí na politickém a společenském životě* a kontinuálními výzkumy Národního institutu dětí a mládeže, které jsou založené na srovnání v dlouhých časových řadách. Tyto výzkumy identifikovaly následující trendy v hodnotových orientacích:²⁸⁷

„Současná mladá generace je nastavena poměrně jednoznačně. Preferuje orientaci na vlastní ego, na sebe sama, avšak na sebe reflektovaného smyslově. Vnitřní

²⁸⁷ Oficiální stránky MŠMT. *Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 – 2013*. [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupné z: URL: <<http://www.msmt.cz/mladez/koncepce-statni-politiky-pro-oblast-deti-a-mladeze-na-obdobi-2007-2013>>.

svět je ochuzován (ideje, myšlenky, transcendentní dimenze) a tato chudoba je jedním z důvodů rostoucího zájmu o drogy.

Výrazným trendem ve vývoji mládeže je klesající vliv jakýchkoli sociálně duchovních systémů, ať již sekulárních či náboženských a duchovních. Jejich význam od počátku devadesátých let trvale klesá. Tento trend je konzistentní s vývojem hodnotové orientace mládeže, která ukazuje na hédonismus a pragmatismus mládeže, prováděný poklesem významu globálních a sociálních hodnot.

Hlavní proud uvnitř mladé generace je adaptován na společnost a se společností se identifikuje. Výrazným současným nástrojem společenské konformity jsou „mainstreamová“ média. Média ve stále větší míře a rozsahu vtiskávají do mysli a vědomí člověka obsahy, které vůbec či jen v malé míře odrážejí realitu přirozeného světa a ve stále větší míře produkují mediální a virtuální realitu. Hlavní proud mladé generace je ve značné míře manipulován médii a názory a postoje produkované médii přijímá.

Význam médií pro mládež dokládá i to, že třetinu svého času tráví s některým z médií a z disponibilního času tráví mládež s médii dvě třetiny. Jedním z důsledků je, že virtuální a mediální realita vytěsňuje z životního pole člověka vitální složku.

Hédonistická a pragmatická orientace mladé generace s absencí společenské vize přispívají k pokračujícímu rozšiřování konzumace alkoholu, nikotinizmu a konzumaci drog. Roste tolerance k drogám a kouření marihuany je již v určitých vrstvách společnosti chápáno jako standardní součást životního stylu.

Výsledky autorčina výzkumu potvrdily, že nejčastějším projevem rizikového chování u čtrnácti a patnáctiletých dětí základních škol je zneužívání legálních drog, tedy požívání alkoholu a kouření. S cigaretami má zkušenost přibližně 60 % dětí, s alkoholem zhruba 1/3 dětí (o něco více dívek než chlapců). S kouřením marihuany má zkušenost přibližně jedna desetina dětí, přibližně stejně chlapců i dívek. Doménou chlapců jsou hrací automaty, se kterými má zkušenost přibližně 8,4 % všech chlapců tohoto věku. Výzkum nezkoumal výskyt nové formy závislosti, fenomén novodobých

komunikačních závislostí, tzv. netolismu, tedy závislosti na virtuálních drogách (počítačové hry, používání mobilního telefonu, internet, sociální sítě atd.).²⁸⁸

5.2 Zhodnocení situace v oblasti prevence rizikového chování a prevence kriminality ve městech výzkumného vzorku

Popis situace v jednotlivých městech se zaměřil na sociodemografickou analýzu měst, rozbor trestné činnosti, popis situace v oblasti školství a charakteristiku nestátních neziskových organizací, které pracují v oblasti prevence. Činnosti státních institucí, jejichž činnosti je shodná ve všech městech, tedy pedagogicko psychologické poradny, probační a mediační služba či orgány sociálně-právní ochrany dětí, tedy odbory péče o mládež příslušného pověřeného městského úřadu, jsou zmíněny pouze okrajově, protože zde se nepředpokládají výrazné rozdíly v jejich činnosti v jednotlivých městech.

Přestože byla města Kolín, Mladá Boleslav, Písek, Příbram a Tábor vybrána podle kritérií, která mají tato města společné – počet obyvatel, poloha vzhledem k hlavnímu městu a zařazení měst do Městského programu prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, z dalšího popisu vyplývá mnoho rozdílů mezi nimi.

V **sociodemografických údajích** města vykazují relativně velké rozdíly. Tyto ukazatele poukazují na specifické rozdíly mezi městy. Zastoupení cizinců, vzdělanostní úroveň města, podíl mladých lidí na celkovém počtu obyvatel či míra nezaměstnanosti, jsou faktory, které mají určitý vliv na situaci ve městě a míru kriminality, jsou to ale faktory, které jsou obtížně nebo vůbec ovlivnitelné. Tyto údaje tedy slouží pouze k popisu daných měst.

Nápad trestné činnosti a struktura trestné činnosti koreluje jednak se vzdáleností měst a snadnou dostupností měst od hlavního města Prahy, tedy dvě jihočeská města jsou v této oblasti na tom lépe než města středočeská. Stejně tak může

²⁸⁸ HUPKOVÁ, I. *Kult tela a komunikačné závislosti v kontexte sociálno-patologických javov a vybrané aspekty ich primárnej prevencie*. VII. ročník mezinárodní konference Primární prevence rizikového chování, Praha, 8. – 9. 11. 2010.

být příčinou větší kriminality průmyslové zaměření středočeských měst, zejména Mladé Boleslavi a Kolína, s velkými automobilovými továrnami, kde je velká fluktuace obyvatel s nižším stupněm dosaženého vzdělání a také pracovníků ze zahraničí. Na výši trestné činnosti se podílí zejména majetkové trestné činy, zejména krádeže a vloupání.

V trestné činnosti dětí a mládeže má překvapivě nejvyšší čísla město Písek (podle nadstandardních, detailních statistik), které má jinak nejnižší nápad trestné činnosti a také nejlepší výsledky co do výskytu rizikového chování u dětí na základních školách. Ve výčtu trestných činů spáchaných mládeží se objevují některé trestné činy častěji než v ostatních městech. Jedná se o trestný čin poškozování cizí věci a nebezpečné vyhrožování u dětí a trestný čin úmyslného ublížení na zdraví a poškozování cizí věci u mladistvých. Tyto trestné činy mohou souvislost s šikanou ve školních kolektivech. Vyšší výskyt těchto trestných činů může signalizovat větší důslednost a spolupráci škol s orgány Policie ČR, spíše než horší situaci mezi mladistvými v tomto městě.

Zjištěné údaje ohledně dosažené úrovně vzdělání se shodují s mnoha výzkumy potvrzenou skutečností,²⁸⁹ že nízká úroveň rozumových schopností a školních výsledků predikuje juvenilní delikvenci i odsouzení v dospělém věku. Přibližně tři čtvrtiny pachatelů ve zkoumaných městech mají pouze základní vzdělání nebo jsou vyučeni. Struktura úrovně dosaženého vzdělání obyvatel jednotlivých měst též koreluje s výskytem trestné činnosti. Města, ve kterých je zastoupení středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných lidí největší (Tábor a Písek), vykazují nejnižší nápad celkové trestné činnosti, na druhou stranu je v těchto městech vyšší procento pachatelů středoškolsky vzdělaných než u zbylých měst.

Jednotlivá města se též liší v **oblasti základního školství**. Město Mladá Boleslav je zřizovatelem největšího počtu základních škol, celkem deset škol s 1. – 9. stupněm vzdělání, jedna ze škol má výhradně třídy pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami a ještě další ze škol nabízí speciální pedagogickou péči. Město Kolín je

²⁸⁹ BLATNÍKOVÁ, Š.; NETÍK, K. *Predikce vývoje pachatele*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. s. 18-20. ISBN 978-80-7338-075-5.

zřizovatel sedmi základních škol pro 1. – 9. stupeň vzdělání, jedna ze škol nabízí péči o děti s vývojovými poruchami učení. Města Písek a Příbram jsou zřizovateli šesti základních škol pro 1. – 9. stupeň vzdělání, v Písku v jedné ze škol je poradenské pracoviště pro žáky a rodiče, vždy jedna ze škol v těchto městech nabízí alternativní výuku podle principů waldorfské pedagogiky. Město Tábor je zřizovatelem také šesti základních škol, dvě z nich jsou ale jen pro první stupeň vzdělávání, tyto děti pak na druhý stupeň přecházejí do ostatních čtyř škol (tyto školy zanikly tzv. optimalizací škol v roce 2003, kdy bylo z ekonomických důvodů sloučeno osm původních základních škol do čtyř právních subjektů). V Táboře jsou dvě základní školy soukromé, které mají omezenou kapacitu dětí, církevní škola má maximální počet dětí na třídu 15, v každém ročníku je jen jedna třída, ZŠ Bernarda Bolzana má v každém ročníku též jen po jedné třídě. Město Tábor má přitom po Mladé Boleslavi nejvyšší počet dětí do 15 let z ostatních měst (viz graf č. 4.8). Ačkoli na základě údajů získaných z výzkumu autorky nebyla potvrzena závislost mezi velikostí školy a výskytu rizikového chování, z popisu situace základního školství ve městech lze usoudit, že v průměru navštěvuje městské základní školy v Táboře více dětí než v ostatních městech. Školy z Tábora podle výzkumu dosahují nejhorší výsledky co do výskytu rizikového chování u dětí v 8. a 9. třídách. Z tohoto důvodu by bylo vhodné sledovat a popsat tuto závislost počtu dětí ve škole a výskytem rizikového chování v samostatném výzkumu s větším počtem škol.

Ve všech zkoumaných městech fungují **neziskové organizace**, které se věnují **drogové problematice**, provozují kontaktní centra, terénní program a určité formy primární či specifické primární prevence. Přesto i v této oblasti jsou mezi městy rozdíly. Středočeská města Kolín a Mladá Boleslav vykazují výrazně vyšší počet klientů – uživatelů drog v kontaktních centrech, Příbram a jihočeská města se pohybují v obdobných počtech (viz graf č. 4.29). Za povšimnutí ovšem stojí skutečnost, že v Kolíně bylo kontaktní centrum otevřeno teprve v roce 2003, zatímco kontaktní centra v jihočeských městech fungují již od roku 1998.

V oblasti **nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM)** města vykazují velké rozdíly. První NZDM vzniklo v Táboře již roku 1997, v současné době je ale

navštěvováno převážně romskými dětmi. V Mladé Boleslavi a v Příbrami byly nízkoprahové kluby otevřeny až v roce 2010, v Kolíně se otevření klubu plánuje, v Písku není žádná organizace, která by měla registrovanou službu nízkoprahového zařízení pro děti a mládež.

Pouze v Mladé Boleslavi funguje organizace, která nabízí služby pro osoby bez přístřeší, a v Mladé Boleslavi a v Písku jsou organizace zaměřené na skupiny obyvatel sociálně vyloučených či na lidi na pokraji sociálního vyloučení.

Přístup jednotlivých **městských samospráv** v oblasti prevence rizikového chování a prevence kriminality se v jednotlivých městech významně odlišuje. V **Kolíně** byla funkce manažera prevence kriminality zřízena od roku 2008 na základě podmínky MV ČR o zařazení města do Městského projektu prevence kriminality. Manažer je na úřadě zaměstnán formou dohody o pracovní činnosti a je současně ředitelem obecně prospěšné společnosti pracující v oblasti prevence ve městě. Město má vypracovanou kvalitní Koncepti prevence kriminality na léta 2009 – 2011, která je dostupná na webu města. Ve městě funguje pracovní skupina prevence kriminality a komise bezpečnostní Rady města Kolín. Město zatím nedisponuje vyhláškami regulující provoz VHP či konzumaci alkoholických nápojů na veřejných prostranstvích. V současné době je podle výzkumu 18,5 % dětí bez možností trávení neorganizovaného volného času v okolí svého bydliště. Vzhledem k typům projektů, které byly podpořeny v rámci Městského programu prevence kriminality v posledních dvou letech, se nechá očekávat pozitivní vývoj díky odborné koordinaci prevence kriminality ve městě.

V **Mladé Boleslavi** je manažer prevence kriminality současně strážníkem Městské policie. Na webových stránkách města není k dispozici Koncepte kriminality města. Pozitivní přístup města lze spatřovat v existenci účelového fondu Nová šance, jehož posláním je protidrogová prevence na všech úrovních, podpora protidrogových a volnočasových aktivit, které směřují proti užívání drog, osvětová práce a vzdělávání, protidrogová prevence dětí, mládeže a veřejnosti. Město též disponuje vyhláškami regulujícími provoz VHP či konzumaci alkoholických nápojů na veřejných prostranstvích. V Mladé Boleslavi udává 9,5 % dětí absenci možností trávení volného času, nejméně ze všech zkoumaných měst.

V **Písku** je pozice manažera prevence kriminality zřízena od roku 2000, stejně jako pracovní skupina prevence kriminality. Koncepční materiály nejsou na webu města k dispozici. Ve městě jsou platné vyhlášky regulující provoz VHP či konzumaci alkoholických nápojů na veřejných prostranstvích. V Písku vnímá absenci možností trávení volného času v blízkosti svého bydliště 11 % dětí.

V **Příbrami** byla pozice manažera prevence kriminality zřízena na sklonku roku 2007, stejně tak jako pracovní skupina prevence kriminality na základě požadavku MV ČR o zařazení města do Městského projektu prevence kriminality. Manažer je samostatnou jednotkou úřadu a kromě funkce manažera přednáší primární prevenci a je též tiskovým mluvčím Městské policie v Příbrami. Na stránkách města jsou přístupné koncepční materiály města pro oblast prevence kriminality, zpracované na kvalitní úrovni. Město disponuje vyhláškami regulujícími provoz VHP. V Příbrami 9,6 % dětí udává absenci možností trávení volného času. Vzhledem k podpořeným projektům v rámci Městského programu prevence kriminality v posledních dvou letech a v přístupu města se nechá v Příbrami stejně jako v Kolíně očekávat pozitivní vývoj v oblasti prevence kriminality ve městě.

V **Táboře** je pozice manažera prevence kriminality zřízena od roku 2005, je přiřazená k pozici zástupce velitele Městské policie. Komise pro bezpečnost a prevenci kriminality byla zřízena v roce 2000, její členové jsou nominováni politickými subjekty v zastupitelstvu města. Koncepční materiál města Tábor je zpracován velmi neodborně a nekvalitně, není k dispozici na webu města. Město neschválilo žádné regulační vyhlášky ohledně provozu VHP či konzumace alkoholu, naopak je ve městě platná vyhláška zkracující okruh vzdálenosti povoleného provozu VHP zákonem o loteriích na výrazně kratší vzdálenost od škol a dalších zařízení uvedených v zákoně o loteriích. V Táboře 16,2 % dětí udává absenci možností trávení volného času v blízkosti svého bydliště. Vzhledem k tomuto údaji, k údaji o výskytu rizikového chování u dětí na základních školách a k přístupu vedení města k problematice prevence rizikového chování a prevence kriminality se město Tábor jeví jako nejproblematictější ze zkoumaných měst.

5.3 Návrh prevence rizikového chování a prevence kriminality na městské úrovni

Gesce městských samospráv

Vedení města vědomě, záměrně a koncepčně zapojuje preventivní opatření do rozhodování v rámci svých pravomocí v oblastech veřejného života ve městě.

V oblasti **urbanistického plánování** a při revitalizacích obytných částí města věnuje zvýšenou pozornost dostatečnému množství volných ploch či herních pláček a hřišť k neorganizovanému, přirozenému a bezpečnému trávení volného času dětí a mládeže různého věkového zastoupení. Vedení města spolupracuje s neziskovými organizacemi pracující s dětmi a mládeží, které mohou zajišťovat v problematických lokalitách neformální dozor a jsou schopné v případě potřeby podchytit problematické skupiny či jednotlivce a pracovat s nimi.

V oblasti **vzdělávání** se město jako zřizovatel základních škol ve městě podílí na zabezpečení podmínek k zajištění obecných zásad a cílů vzdělávání, k vytváření podmínek pro zdravý vývoj dětí a předcházení vzniku sociálně patologických jevů (viz Školský zákon č. 561/2004 Sb. §§ 2 a 29). Finanční prostředky poskytuje nejen na údržbu či rekonstrukce školních objektů, které jsou ve vlastnictví města, ale zajišťuje též prostředky na zkvalitnění výuky nad rámec státního příspěvku, zejména zabezpečením podmínek pro nízký počet dětí ve třídách, financováním asistentů pedagogů pro děti se speciálně vzdělávacími potřebami atd., poskytuje škole potřebnou pomoc k vytvoření podmínek pro aktivní a atraktivní trávení volného času v době mimo vyučování, a to nejen pro děti z nižších školních ročníků. Město též zajišťuje využívání školních tělocvičen a hřišť pro veřejnost, zejména pak pro neorganizované děti a mládež žijící v okolí školy, např. formou neformálního dozoru (učitel tělesné výchovy – důchodce zaměstnaný formou dohody o provedení práce).

Zastupitelstvo města přijímá vyhlášky, které chrání bezpečnost a klidné soužití občanů a eliminují vznik společenských negativních jevů. Reguluje v rámci legislativních možností provoz výherních hracích přístrojů, vymezuje pro jejich provoz lokality, které nejsou frekventované, stejně tak vymezuje veřejná prostranství se zákazem požívání alkoholických nápojů.

Na městském úřadě je zřízena pozice **manažera prevence kriminality**, kterou vykonává příslušně odborně vzdělaný pracovník. Manažer je samostatnou jednotkou, je v přímé podřízenosti starosty města. Koordinuje preventivní činnost ve městě, informuje další subjekty činné v oblasti prevence, má na starosti dotační a grantové záležitosti v této oblasti, píše žádosti a zpracovává vyúčtování získaných dotací.

Manažer prevence je současně předsedou **pracovní komise prevence kriminality**, jejímiž členy jsou odborní pracovníci z institucí a organizací zabývajících se prevencí rizikového chování u dětí a prevencí kriminality – metodik prevence pedagogicko psychologické poradny, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí městského úřadu, drogový koordinátor, romský koordinátor, zástupci neziskových organizací z oblasti protidrogové prevence a nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, dále zástupci městské policie a Policie ČR atd. Pracovní skupina se schází minimálně jednou za dva měsíce, v případě potřeby častěji. Konzultuje aktuální situaci ve městě, hledá vhodná řešení v rámci kompetencí zastoupených subjektů. Vytváří dlouhodobé koncepční a strategické materiály pro oblast prevence kriminality ve městě, aktuálně zpracovává program prevence kriminality na příslušný rok. Manažer prevence kriminality obstarává a předkládá pracovní skupině informace o aktuálních možnostech čerpání dotací na činnosti spojené s prevencí rizikového chování a kriminality a pracovní skupina rozhoduje, o které dotace bude město žádat.

Manažer prevence kriminality průběžně předkládá zastupitelstvu města informační zprávy ohledně stavu rizikového chování a kriminality ve městě, s odůvodněním překládá zastupitelům ke schválení finanční spoluúčast města k požadovaným dotacím.

Gesce základních škol

Základní školy hrají významnou roli ve výchově ke zdravému životnímu stylu a v prevenci rizikového chování. Na školách je zřízena ze zákona pozice školního metodika prevence rizikového chování. Nejedná se ale o pouhé formální naplnění zákonné povinnosti, školní metodik má ke své činnosti příslušné odborné vzdělání a také kompetence. Je v kontaktu s ostatními metodiky prevence škol ve městě a

s metodikem prevence z pedagogicko psychologické poradny, od kterého získává aktuální informace o programech, dotacích, dalším vzdělávání atd. Školní metodik sestavuje preventivní programy školy, vyhodnocuje úspěšnost programů pomocí zpětné vazby od dětí.

Vedení školy zajišťuje dostatečný dozor a dohled nad žáky o přestávkách a před vyučováním v závislosti na konkrétních podmínkách, struktuře dětí, výskytu problematických dětí atd. a zvýšený dozor v případech podezření na výskyt šikany mezi konkrétními dětmi.

Škola zajišťuje vzdělávání pedagogů v oblasti prevence rizikového chování, zejména zjišťování a řešení případů šikany mezi dětmi tak, aby každý pedagog byl vyškolen v profesionálním přístupu řešení tohoto jevu. Pedagogové umí pracovat s třídním kolektivem.

Škola je iniciativní v informování rodičovské veřejnosti ohledně možných forem rizikového chování a jejich projevů. Má zpracované tematické letáky pro rodiče a děti s kontakty na odborníky či instituce, kde najít konkrétní pomoc.

Škola spolupracuje s orgány sociálně právní ochrany dětí, s dětskými lékaři, s rodiči a eventuálně se specializovanými organizacemi (např. organizacemi zabývajícími se protidrogovou prevencí a terapií atd.) v případě podezření na rizikové chování u dítěte. Vedení školy též informuje vedení města a manažera prevence kriminality o situaci ve škole ohledně výskytu a projevů rizikového chování.

6. ZÁVĚR

Práce se zabývá aktuálním tématem soudobé společnosti. První část je věnována teoretickým východiskům etiologie rizikového chování a kriminality a podrobně popisuje systém prevence kriminality v České republice na všech úrovních, včetně charakteristik jednotlivých zúčastněných aktérů v prevenci.

Ve výzkumné části se autorka snažila detailně popsat a zhodnotit situaci v problematice prevence rizikového chování a prevence kriminality v pěti českých městech. Mezi městy existují rozdíly v oblasti sociodemografické, které jsou těžko či vůbec ovlivnitelné vnějšími zásahy městských samospráv, jsou mezi nimi ale i zřejmé rozdíly v přístupu a v akcentaci problematiky prevence rizikového chování a kriminality ze stran vedení města. Touto částí byl naplněn první cíl práce.

Ve městech byl též na deseti základních školách proveden sběr dat pomocí dotazníkové metody v rámci kvantitativního výzkumu. Smyslem výzkumu bylo potvrzení autorkou stanovených hypotéz, tedy potvrzení závislosti rizikového chování dětí na absenci možností trávení volného času a závislosti výskytu rizikového chování na celkovém počtu dětí ve škole. Statistickými metodami byla potvrzena závislost rizikového chování dětí na subjektivně vnímané absenci možností trávení volného času, a to jak u souboru chlapců, tak u souboru dívek. Nebyla potvrzena závislost vyššího výskytu rizikového chování u škol s větším počtem dětí. Výskyt rizikového chování u dětí je tedy ovlivněn celou řadou jiných faktorů, velikost školy, resp. počet dětí na škole, není faktorem zásadním.

Výsledky jednotlivých škol vypovídající o výskytu rizikového chování dětí a jejich možnostech, resp. absencích možností trávení neorganizovaného volného času odpovídají zjištěným popsáním skutečností ohledně odborné a systematické koordinace preventivních aktivit na úrovni města. Lze konstatovat, že aktivní či podporující postoj vedení města k problematice prevence rizikového chování a kriminality se odráží v nižším výskytu rizikového chování u žáků 8. a 9. tříd základních škol, a naopak, nesystematický, nedůsledný, nekoordinovaný, laxní či přezíravý přístup vedení města k problematice prevence, resp. k faktorům a činnostem, které mají

preventivní charakter, se odráží ve vyšším výskytu rizikového chování u dětí. Tímto zjištěním byl naplněn druhý cíl práce.

V závěru práce autorka vytvořila modelový návrh prevence rizikového chování a prevence kriminality, který by byl aplikovatelný ve městech podobných městům použitých ve výzkumu. Tím byl naplněn třetí vytyčený cíl práce.

Z odpovědí dětí, respondentů výzkumu, vyvstává další problematika, která již přesahuje rámec této práce, nicméně bylo by účelné jí věnovat větší pozornost. Velká část dětí, zejména na některých školách, vnímá preventivní programy školy jako neatraktivní a nudné, s touto skutečností pak souvisí i nevědomost dětí, na koho se s případným problémem obrátit. Bylo by vhodné zaměřit se na výzkum srovnání jednotlivých školních programů s cílem zjistit jejich schopnost ovlivnit názory a postoje dětí k danému jevu.

Současná Strategie prevence kriminality na léta 2009 – 2011, jejíž součástí jsou Městské projekty prevence kriminality, bude v příštím roce ve své závěrečné části. Již nyní se diskutuje další připravovaná Strategie na období 2012 – 2015. Předpokládá se, že v této oblasti dojde k výrazné změně, po mnoha letech převažujícího extenzivního přístupu a snahy o širokospektrální komplexní záběr se přistoupí k přístupu intenzivnějšímu, tedy k přesnějšímu zacílení preventivních programů a projektů na konkrétní problémové okruhy. Bylo by zajímavé, a zcela jistě i pro danou problematiku přínosné, s odstupem času vyhodnotit situaci v oblasti prevence v konkrétních městech zkoumaných v této práci.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

Monografie:

1. BERNAN, P. A., MEDNICK, B. R., MEDNICK, S. A. Parental psychopathology, congenital factors, and violence. In: HODGINS, S. (ed.): *Mental Disorder and Crime*. Newbury Park, California: Sage, 1993. s. 244-261.
2. BLATNÍKOVÁ, Š., NETÍK, K. *Predikce vývoje pachatele*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. 217 s. ISBN 978-80-7338-075-5.
3. BOWLBY, J. *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál, 2010. 360. s. ISBN 978-80-7367-670-4.
4. BURFEIND, J., BARTUSCH, D., J. *Juvenile Delinquency: An Integrated Approach*. 2nd ed. Sudbury: Jones and Bartlett Publisher, 2010. s. 119-120. IBNS 978-0-7637-5810-3.
5. CURRAN, D., J., RENZETTI, C., M. *Theories of crime*. 2., přepracované vydání. Boston: Allyn and Bacon, 2001. ISBN 978-02-052-7588-5.
6. ČÍRTKOVÁ, L., ČERVINKA, F. *Forezní psychologie*. Praha: Support, 1994. 206 s.
7. EXNER, J. *Obce, města, městské části*. Praha: Libri, 2004. 407 s. ISBN 80-7277-289-9.
8. FARRINGTON, P.,D. Childhood factors and risk-focussed prevention. In: MAGUIRE, M., MORGAN, R., REINER, R. (Eds.): *The Oxford handbook of criminology*. (4th ed.) Oxford: Oxford University Press, 2007. s. 602-640.
9. FISCHER, S.; ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada, 2009. 218 s. ISBN 978-80-247-2781-3.
10. GIBSON, M., RAFTER, N., H. Cesare Lombroso: *Criminal man, Translated and with a new introduction*. Durham: Duke University Press, 2006. 424 s. ISBN 0-8223-3723-1.
11. GILL, M., SPRIGGS, A. *Vyhodnocení účinků kamerových systémů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. s. 5. ISBN 978-80-7338-061-8.
12. HAGAN, F., E. *Introduction to Criminology: Theories, Methods, and Criminal Behavior*, 7th ed. USA: Sage Publications, 2010, s. 146-147. ISBN 978-1-4129-7971-9.
13. HAVRDOVÁ, E. (ed.). *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. 186 s. ISBN 978-80-247-2781-3.
14. HERZOG, A. Strategie specifické sociální prevence rizikového chování v rámci nízkoprahové práce s mládeží, In: *Kontaktní práce, Analogie textů České asociace streetwork*. Publikováno v roce 2007 v rámci projektu „Profesní vzdělávání

pracovníků a odborníků v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež (NZDM) a srtrtetwork (SW) sdružených v ČAS“, s. 257 – 265.

15. HRČKA, M. *Sociální deviace*. Praha: SLON, 2001. 304 s. ISBN 80-85850-68-0.
16. KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti I*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. s. 151. ISBN 80-86734-05-6.
17. KAPR, J. a kol. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. 2., upravené vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. s. 93. ISBN 80-85850-03-6.
18. KELLER, J. *Dějiny klasické sociologie*, 2. vydání - dotisk. Praha: SLON, 2010. s. 140-157. ISBN 978-80-86429-52-6.
19. KELLER, J. *Úvod do sociologie*. 5. vydání. Praha: SLON, 2006. 204 s. ISBN 978-80-86429-39-7.
20. KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. 2., doplněné vydání. Praha: Portál, 2005. 255 s. ISBN 80-7367-014-3.
21. Kolektiv autorů. *Prevence městské kriminality a ohrožená mládež*. Připraveno pro 11. Kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justice. Bangkok. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006. s. 51-52. ISBN 80-7338-050-1.
22. KOUKOLÍK, F., DRTINOVÁ, J. *Vzpouřa deprivantů*. Nové, přepracované vydání. Dotisk. Praha: Galén, 2008. s. 93-96. ISBN 978 -80-7262-410-2.
23. KRAUS, B. *Sociální aspekty výchovy*. 2. vydání, Hradec Králové: Gaudeamus, 1999. s. 46-47. ISBN 80-7041-135-X.
24. LANGMEIER, J. *Vývojová psychologie pro dětské lékaře*. 2., doplněné vydání. Praha: Avicenum, 1991. s. 129-151. ISBN 80-201-0098-7.
25. MAREŠOVÁ, A. a kol. *Kriminalita v roce 2007*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 114 s. ISBN 978-80-7338-083-0.
26. MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada Publishing, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
27. MATĚJČEK, Z. *Praxe dětského psychologického poradenství*. Praha: SPN, 1991. s. 296-314. ISBN 80-04-24526-9.
28. NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-2000-59-27.
29. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7367-267-6.
30. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2., přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. s. 191-192. ISBN 80-7357-026-2.
31. PAVLOVSKÝ, P. a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 52. ISBN 978-80-247-2618-2.

32. PEASE, K. Crime reduction. In: MAGUIRE, M., MORGAN, R., REINER R. (edd.). *The Oxford handbook of kriminology*. 3th ed. Oxford: University Press, 2002. s. 947 – 979.
33. PLHÁKOVÁ, A. *Dějiny psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2006. 328 s. ISBN 978-80-247-0871-3.
34. POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. s. 9. ISBN 80-86568-04-0.
35. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4., rozšířené vydání. Praha: Portál 2009. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.
36. RAINE, A. *The Psychopatlogy of Crime, Criminal Behavior as a Clinical Disorder*, San Diego: Academic Press, 1993.
37. REID, S., T. *Crime and Criminology*. 12th ed. USA: Oxford University Press, 2008. 624 s. ISBN 9780195370447.
38. SADOSK, B., J., SADOCK, V., A. (eds.). *Comprehensive Textbook of Psychiatry*. 7th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2000.
39. SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže, uvedení do problematiky*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 33. ISBN 978-80-247-2907-7.
40. ŠTĚCHOVÁ, M. a kol. *Právní ochrana etnických menšin v ČR*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. s. 3-7. ISBN 80-86008-99-1.
41. TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. 214 s. ISBN 978-80-247-2982-4.
42. VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha: Karolinum, 2010. 467 s. ISBN 978-80-246-1832-6.
43. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2008. s. 805. ISBN 978-80-7367-414-4.
44. VEDRAL, J. a kol. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2008. 861 s. ISBN 978-80-7179-597-1.
45. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2007. s. 426-433. ISBN 978-80-7367-342-0.
46. WHITE, R., HAINES, F. *Crime and kriminology. An introduction*. 2nd ed. Melbourne: Oxford University Press, 2000. s. 36.

Časopisecké statě, sborníky a studie:

1. BREJCHA, B. Školní řád – návykové látky v souladu s metodickým pokynem MŠMT č.j. 20 006/2007-51. *Závislosti a my*. 2008, č. 4. s. 13-18. ISSN 1213-8584.
2. Celkové hodnocení soutěže Město pro byznys 2010. *Ekonom*. 2010, č. 44. Příloha. ISSN 1210-0714.
3. DANIELOVÁ, K. Rasismus a xenofobie v České republice. *Geografie - Sborník České geografické společnosti*. Praha: Česká geografická společnost. 2003, č. 2. s. 115-129. ISSN 1210-115X.
4. GJURIČOVÁ, J. Systém prevence kriminality v České republice. In: *Prevence kriminality ve městech, sborník přednášek*. MV ČR – odbor prevence kriminality, 1997. s. 11-12.
5. KARABEC, Z. Úloha kriminologie při vytváření trestní politiky. In: *Význam kriminologického skúmania a jeho využitie pre trestno-právnu prax*. Bratislava: Akademia policajného zboru, 2005. s. 20.
6. KYVSGAARD, B. *The criminal career. The Danish Longitudinal Study*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
7. MATOUŠEK, O. Etika dispenzarizace rizikové mládeže a politický kontext. In: *Sborník příspěvků ze semináře „Možnosti a meze sociálního inženýrství v oblasti sociálně patologických jevů“*, Železná Ruda. 24. – 26. dubna 1997. MČSS. Praha, 1997. str. 45 – 49.
8. MATÝS, J. Hyperaktivní dítě – syndrom AD/HD. *Vox pediatricae*. 2006, č. 1. s. 33-38. ISSN 1213-2241.
9. MOULISOVÁ, M. Typologie kriminálních drah. In: LUBELCOVÁ, G., DŽAMBAZOVIČ, R. (eds.). *Sociálne deviácie a kriminalita ako aktuálne spoločenské problémy*. Bratislava: IRIS, 2008. s. 127–143.
10. MUSIL, J. Úloha trestní politiky při reformě trestního práva. *Trestní právo*. 1998, č.1. ISSN 1211-2860.
11. NOVOTNÝ, J. *Studie hazardních her v České republice a navrhované změny*. Praha: Senát Parlamentu České republiky, 2008. s. 13-17.
12. RAFTER, N. Earnest A. Hooton and the Biological Tradition in American Criminology. *Criminology*. Vol. 42. 2006, Issue 3. pp. 735-772. ISSN 0011-1348.
13. WELSH, B., FARRINGTON, D. *Crime Prevention Effects of Closed Circuit Television: A Systematic Review*. Home Office Research Study. č. 252. London: HMSO, 2002.

Internetové zdroje:

1. Arkáda. Sociálně psychologické centrum. [online]. [cit. 2010-11-07]. Dostupné z: URL: <<http://www.arkadacentrum.cz/page.php?paragraph=1>>.
2. Auritus, Centrum pro lidi ohrožené drogou. [online]. [cit. 2010-11-08]. Dostupné z: URL: <<http://www.auritus.cz/index.html>>.
3. BECCARIA, C.: *Of crime and Punishments*, Chap. 45 Of Education. [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: URL: <http://www.constitution.org/cb/crim_pun.htm>.
4. BRISK Tábor, a.s. [online]. [cit. 2010-09-20]. Dostupné z: URL: <<http://www.brisk.cz/page.php>>.
5. Centrum Kaňka. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.kanka.info/>>.
6. Církevní základní škola Orbis – Pictus s.r.o. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.orbiska.cz/>>.
7. Český helsinský výbor. *Vězeňství 2009*. [online]. [cit. 2010-07-02]. Dostupné z: URL: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2010051601>>.
8. Dům dětí a mládeže, Kolín. *Otevřený klub Céčko*. [online]. [cit. 2010-11-02]. Dostupné z: URL: <http://www.ddmkolin.cz/cs/Klub_C>.
9. Elektronický portál územních samospráv. [online]. [cit. 2010-23-09]. Dostupné z: URL: <http://www.epusa.cz/index.php?platnost_k=0&sessID=0&jazyk=cz&orp=477>.
10. E.Stav - český stavební portál. [online]. [cit. 2010-09-15]. Dostupné z: URL: <<http://www.estav.cz/zpravy/clanek158.asp>>.
11. FERRI, E. *Criminal sociology*. Chapter I. The Data of Criminal Antropology. [online]. [cit. 2010-03-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.marxists.org/archive/ferri/criminal-sociology/ch01.htm>>.
12. FRIESL, M. *Pravděpodobnost a statistika. Test nezávislosti v normálním rozdělení*. [online]. 15.9. 2004 [cit. 2010-09-27]. Dostupné z: URL: <<http://home.zcu.cz/~friesl/hpsb/testnezn.html>>.
13. Informace BESIP. [online]. 8.6. 2010 [cit. 2010-08-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.ibesip.cz/Kdo-jsme>>.
14. Informační portál o ilegálních a legálních drogách. Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti Úřad vlády České republiky. [online]. [2010-04-01]. Dostupné z: URL: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/glosar_pojmu/h>.
15. Jihočeská hospodářská komora. *Podnikatelský registr Písecka*. [online]. [cit. 2010-09-19]. Dostupné z: URL: <<http://www.registrpisecka.cz/index.php?akce=clanek&ide=36>>.

16. Jižní Čechy a Šumava. *Průvodce po zajímavostech a pamětihodnostech regionu*. [online]. [cit. 2010-09-19]. Dostupné z: URL: <<http://www.jiznicechy.org/cz/index.php?path=mest/pisek.htm>>.
17. Kolín. *Samosprávy mají vyřešit sousedské rozpory v Zengrovce*. [online]. [cit. 2010-09-15]. Dostupné z: URL: <line cit. 2010-09-15 Dostupné z: URL: <<http://www.kolin.cz/Samospravy-maji-vyresit-soused...>>.
18. Kolín – turistické informace. [online]. [cit. 2010-09-15]. Dostupné z: URL: <<http://www.turistik.cz/cz/kraje/stredocesky-kraj/okres-kolin/kolin/>>.
19. Komunitní centrum Cheiron T, Tábor. *Výroční zpráva 2009*. [online]. [cit. 2010-11-08]. Dostupné z: URL <<http://www.cheiront.cz/>>.
20. Magdalena o.p.s. *Centrum adiktologických služeb Magdaléna - Příbram*. [online]. [cit. 2010-11-07]. Dostupné z: URL: <<http://www.magdalena-ops.cz/index.php?c=prod&detail=83>>.
21. Městská policie Mladá Boleslav. [online]. [cit. 2010-11-10]. Dostupné z: URL <http://www.mpmb.cz/?page_id=14>.
22. MIOVSKÝ, M; ZAPLETALOVÁ, J. Centrum adiktologie. *Rizikové chování*. [online]. 28.2.2006 [cit. 2010-02-15]. Dostupné z: URL: <<http://www.adiktologie.cz/articles/cz/70/154/Rizikove-chovani.html>>.
23. MIOVSKÝ, M.; ZAPLETALOVÁ, J. Konference Primární prevence rizikového chování III. Praha, 27.-28. listopadu 2006. *Systém prevence rizikového chování na rozcestí: specializace versus integrace*. [online]. 19.7. 2009 [cit. 2010-02-15]. Dostupné z: URL: <<http://www.pprch.cz/Dokumenty/104/>>.
24. Občanské sdružení Jekhetani Luma – Společný svět. [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.luma-mb.cz/poslani.php>>.
25. Občanské sdružení Naděje. *Pobočka Mladá Boleslav*. [online]. [cit. 2010-11-03]. Dostupné z: URL: <<http://www.nadeje.cz/index.php?q=node/61>>.
26. Občanské sdružení Naděje. *Pobočka Písek*. [online]. [cit. 2010-09-19]. Dostupné z: URL: <<http://www.nadeje.cz/pisek/svatoplukova.htm>>.
27. Občanské sdružení Naděje. *Středisko Purkratice. Písek*. [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.nadeje.cz/pisek/purkratice.htm>>.
28. Občanské sdružení Naděje. *Středisko Svatoplukova. Písek*. [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.nadeje.cz/pisek/svatoplukova.htm>>.
29. Občanské sdružení Naděje. *Středisko U Sadů. Písek*. [online]. [cit. 2010-11-06]. Dostupné z: URL: <<http://www.nadeje.cz/pisek/usadu.htm>>.
30. Občanské sdružení Prostor. [online]. [cit. 2010-11-02]. Dostupné z: URL: <<http://www.os-prostor.cz/cz/programy>>.
31. Občanské sdružení Proxima Sociale. *Klub Činžák*. [online]. [cit. 2010-11-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.proximasociale.cz/kluby-mladaboleslav.php>>.

32. Občanské sdružení Semiramis. [online]. [cit. 2010-11-03]. Dostupné z: URL: <<http://www.os-semiramis.cz/>>.
33. Oficiální informační systém města Tábora. *Historie Tábora*. [online]. [cit. 2010-09-20] Dostupné z: URL: <<http://www.tabor.cz/cs/turista/historie-a-pamatky/historie-tabora/>>.
34. Oficiální stránky Dětský domov, Mateřská škola, Základní škola, Praktická škola, Školní jídelna, Školní družina, Školní klub a Přípravný stupeň základní školy speciální, Písek. [online]. [cit. 2010-10-27]. Dostupné z: URL: <<http://www.ddaskoly.cz/Zakladni-informace.htm>>.
35. Oficiální stránky Jihočeského kraje. *Vybrané dotační programy ze Strukturálních fondů Evropské unie*. [online]. [cit. 2010-17-08]. Dostupné z: URL: <[http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par%5Bid_r%5D=36889&par\[view\]=0](http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par%5Bid_r%5D=36889&par[view]=0)>.
36. Oficiální stránky města Kolín. *Koncepce prevence kriminality města Kolín na období 2009-2011*. [online]. [cit. 2010-09-17]. Dostupné z: URL: <www.mukolin.cz/UserFiles/File/XII.ZM%20-%20příloha%20č.3.doc>.
37. Oficiální stránky města Kolín. *Seznam školských zařízení v Kolíně*. [online]. [cit. 2010-10-25]. Dostupné z: URL: <<http://www.mukolin.cz/skolska-zarizeni-m267>>.
38. Oficiální stránky města Písek. *Obecně závazná vyhláška č. 1/2010 o stanovení veřejně přístupných míst, na kterých je provozování výherních hracích automatů zakázáno*. [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.mesto-pisek.cz/soubory/dokument7712.pdf>>.
39. Oficiální stránky města Písek. *Obecně závazná vyhláška č. 6/2009 k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku spočívajících v omezení konzumace alkoholu na veřejném prostranství*. [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.mesto-pisek.cz/soubory/dokument7575.doc>>.
40. Oficiální stránky města Písek. *Přehled základních škol zřizovaných městem Písek*. [online]. [cit. 2010-10-27]. Dostupné z: URL: <<http://www.mesto-pisek.cz/odbory-mestskeho-uradu/odbor-skolstvi-mladeze-a-telovychovy/prehled-zakladnich-skol-zrizovanych-mestem-pisek>>.
41. Oficiální stránky města Příbram. *Cesta dějinami*. [online]. [cit. 2010-09-20]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/index.php?vid=914>>.
42. Oficiální stránky města Příbram. *Koncepce prevence kriminality města na léta 2009-2011*. [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/document.php?obrid=8041>>.
43. Oficiální stránky města Příbram. *Obecně závazná vyhláška č. 1/2010, kterou se mění a doplňuje obecně závazná vyhláška č. 3/2008*. [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/clanek.php?clid=4836&vid=263&nad=1>>.
44. Oficiální stránky města Příbram. *Obecně závazná vyhláška č. 2/2009, kterou se mění obecně závazná vyhláška č. 3/2008*. [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/clanek.php?clid=4781&vid=263&nad=1>>.

45. Oficiální stránky města Příbram. *Obecně závazná vyhláška č. 3/2008 o stanovení míst, na kterých mohou být provozovány výherní hrací přístroje*. [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/clanek.php?clid=4002&vid=263&nad=1>>.
46. Oficiální stránky města Příbram. *Základní školy*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.pribram-city.cz/index.php?vid=424>>.
47. Oficiální stránky města Tábor. *Obecně závazná vyhláška města Tábora č. 08/2004 o povolování výherních hracích přístrojů*. [online]. [cit. 2010-11-13]. Dostupné z: URL: <www.tabor.cz/docstore/dulezite-dokumenty/vy_08_04.pdf>.
48. Oficiální stránky města Tábor. *Školství. Adresář škol a zařízení*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.tabor.cz/cs/obcan/skolstvi/adresar-skol-a-zarizeni/>>.
49. Oficiální stránky města Tábor. *ZŠ a MŠ Tábor, Helsinská*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.tabor.cz/cs/obcan/skolstvi/adresar-skol-a-zarizeni/zakladni-skoly/zakladni-skola-a-materska-skola-tabor-nam--mikulase-z-husi-45.html>>.
50. Oficiální stránky města Tábor. *ZŠ a MŠ Tábor, nám. Mik. Z Husi*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.tabor.cz/cs/obcan/skolstvi/adresar-skol-a-zarizeni/zakladni-skoly/zakladni-skola-a-materska-skola-tabor-nam--mikulase-z-husi-45.html>>.
51. Oficiální stránky Moravskoslezského kraje. Veřejná správa. *O projektu*. [online]. [cit. 2010-17-08]. Dostupné z: URL: <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/soc_20502.html>.
52. Oficiální stránky MPSV ČR. *Krajští koordinátoři pro romské záležitosti*. [online]. 9.7. 2009 [cit. 2010-08-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/7380>>.
53. Oficiální stránky MPSV ČR. *Národní zpráva o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování na léta 2008-2010*. [online]. [cit. 2010-07-30]. Dostupné z: URL: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/5829/zprava_cj.pdf>.
54. Oficiální stránky MPSV. *Priority rozvoje sociálních služeb pro období 2009-2012*. [online]. [cit. 2010-07-29]. Dostupné z: URL: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7759Priority_rozvoje_soc_sluzeb.pdf>.
55. Oficiální stránky MPSV. *Sociální služby*. [online]. [cit. 2010-07-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/9>>.
56. Oficiální stránky MPSV ČR. *Sociální začleňování*. [online]. 26.7. 2010 [cit. 2010-07-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.mpsv.cz/cs/9078>>.
57. Oficiální stránky MŠMT ČR. *Dotační, rozvojové a operační programy*. [online]. [cit. 2010-07-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/dotacni-rozvojove-a-operacni-programy>>.

58. Oficiální stránky MŠMT ČR. *Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 – 2013*. [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupné z: URL: <<http://www.msmt.cz/mladez/koncepce-statni-politiky-pro-oblast-deti-a-mladeze-na-obdobi-2007-2013>>.
59. Oficiální stránky MŠMT. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže*. [online]. [cit. 2010-11-08]. Dostupné z: URL: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicke-doporuceni-k-primarni-prevenci-rizikoveho-chovani?highlightWords=metodick%C3%A9+doporu%C4%8Den%C3%AD>>.
60. Oficiální stránky MŠMT ČR. *Metodický pokyn k prevenci sociálně patologických jevů a mládeže ve školách a školských zařízeních, č. j. 20 006/2007 -51*. [online]. [cit. 2010-09-05]. Dostupné z: URL: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/PH_20006_07_51_MP_k_prevenci_SPJ_k_podpisu_mini_pdf>.
61. Oficiální stránky MŠMT ČR. *Metodika prevence rizikového chování*. [online]. [cit. 2010-07-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.msmt.cz/file/11893>>.
62. Oficiální stránky MŠMT ČR. *Programy na podporu realizace aktivit v oblasti prevence rizikového chování*. [online]. [cit. 2010-07-12]. Dostupné z: URL: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/programy-na-podporu-realizace-aktivit-v-oblasti-prevence>>.
63. Oficiální stránky MŠMT ČR. *Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace na léta 2007 až 2010. Znění platné pro rok 2010*. [online]. [cit. 2010-07-12]. Dostupné z: URL: <http://crsusti.cz/tmp/mladez/dotace/00000341_Dotacni_programy_pro_r._2010.pdf>.
64. Oficiální stránky MŠMT ČR. *Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012*. [online]. 7.4. 2009 [cit. 2010-07-08]. Dostupné z: URL: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/MB_38_2009_61_Strategie_prevence_RPCCh_2009_2012.pdf>.
65. Oficiální stránky MV ČR. *Community policing*. [online]. [cit. 2010-08-18]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-557663.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.
66. Oficiální stránky MV ČR: *Metodika přípravy Krajského programu prevence kriminality a Programu prevence kriminality hl. m Prahy na rok 2010*. [online]. [cit. 2010-08-17]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/metodika-pripravy-kp-2010-doc.aspx>>.
67. Oficiální stránky MV ČR. *Metodika přípravy Městského programu prevence kriminality na rok 2010*. [online]. [cit. 2010-09-02]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/metodika-pripravy-mp-2010-listopad-doc.aspx>>.

68. Oficiální stránky MV ČR. *Prevence. Bezpečná lokalita*. [online]. [cit. 2010-07-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-519728.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.
69. Oficiální stránky MV ČR. *Prevence kriminality*. [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-652456.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>.
70. Oficiální stránky MV ČR. *Prevence: Projekt úsvit*. [online]. 23.9. 2009 [cit. 2010-07-10]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/23-09-09-nekompromisne-projekt-usvit.aspx>>.
71. Oficiální stránky MV ČR. *Podpořené projekty Městského programu prevence kriminality na rok 2009*. [online]. [cit. 2010-11-13]. Dostupné z: URL <<http://www.mvcr.cz/soubor/seznam-podporenych-projektu.aspx>>.
72. Oficiální stránky MV ČR. *Republikový výbor pro prevenci kriminality*. [online]. [cit. 2010-06-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>>.
73. Oficiální stránky MV ČR. *Seznam podpořených projektů v rámci Městského programu prevence kriminality v roce 2010*. [online]. [cit. 2010-11-27]. Dostupné z: URL <<http://www.mvcr.cz/soubor/seznam-podporenych-projektu-691365.aspx>>.
74. Oficiální stránky MV ČR. *Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011*. [online]. 16.10. 2007 [cit. 2010-06-25]. Dostupné z: URL: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>>.
75. Oficiální stránky MV ČR. *Typy projektů prevence kriminality*. s. 20-27. [online]. 16.10. 2007 [cit. 2010-04-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/programy-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>>.
76. Oficiální stránky MV ČR. *Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu na výdaje realizované v rámci Krajského programu prevence kriminality a Programu prevence kriminality hl. m. Prahy v roce 2010*. [online]. [cit. 2010-08-15]. Dostupné z: URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/zasady-kraj-final-verze-21-9-doc.aspx>>.
77. Oficiální stránky MZ ČR. *Metodika Ministerstva zdravotnictví pro přidělování neinvestičních finančních prostředků na program „Péče o děti a dorost“ a na „Program prevence kriminality“ pro rok 2010*. [online]. [cit. 2010-08-02]. Dostupné z: URL: <http://www.mzcr.cz/dokumenty/metodika-ministerstva-zdravotnictvi-pro-pridelovani-neinvesticnich-financnich-prostredku-na-program-pace-o-deti-a-dorost-a-na-program-prevence-kriminality-pro-rok_1516_848_1.html>.
78. Oficiální stránky MZ ČR. *Metodika pro poskytování finančních prostředků vyčleněných za státního rozpočtu na realizaci neinvestičních projektů v oblasti protidrogové politiky MZ pro rok 2010*. [online]. [cit. 2010-08-02]. Dostupné z:

- URL: <http://www.mzcr.cz/dokumenty/ministerstvo-zdravotnictvi-vyhlasuje-dotacni-rizeni-na-rok-k-programu-protidrogova-politika_1448_850_1.html>.
79. Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. [online]. [cit. 2010-11-11]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,12315.radnice-bojuje-ucinne-proti-hernam-a-hazardu>>.
 80. Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Dějiny města automobilů*. [online]. [cit. 2010-09-17]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,dejiny-mesta-automobilu>>.
 81. Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Nadační fond Nová šance*. [online]. [cit. 2010-11-11]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,nadacni-fond-nova-sance>>.
 82. Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Prevence nežádoucích jevů*. [online]. [cit. 2010-11-10]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,prevence-nezadoucich-jevu>>.
 83. Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Školství*. [online]. [cit. 2010-10-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,skolstvi>>.
 84. Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Vyhláška č 1/2008*. [online]. [cit. 2010-11-1]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,vyhlasky>>.
 85. Oficiální stránky Statutárního města Mladá Boleslav. *Vyhláška č 1/2009*. [online]. [cit. 2010-11-11]. Dostupné z: URL: <<http://www.mb-net.cz/?page=cz,vyhlasky>>.
 86. Oficiální stránky školy. *1. ZŠ Komenského nám. 76. Mladá Boleslav*. [online]. [cit. 2010-10-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.1zsmb.cz/>>.
 87. Oficiální stránky školy. *2. ZŠ Kmochova. Kolín*. [online]. [cit. 2010-10-25]. Dostupné z: URL: <<http://www.2zskolin.cz/>>.
 88. Oficiální stránky školy. *3. ZŠ Prokopa Velikého. Kolín*. [online]. [cit. 2010-10-25]. Dostupné z: URL: <<http://web.iol.cz/3zskolin/>>.
 89. Oficiální stránky školy. *4. ZŠ. Mladá Boleslav*. [online]. [cit. 2010-10-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.4zs.mb-net.cz/oskole/index.php>>.
 90. Oficiální stránky školy. *ZŠ Jiráskovy Sady. Příbram*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.zsjs.cz/www/o-skole/vize/>>.
 91. Oficiální stránky školy. *ZŠ Pastelka. Mladá Boleslav*. [online]. [cit. 2010-10-26]. Dostupné z: URL: <<http://www.zspastelka.cz/skola.html>>.
 92. Oficiální stránky školy. *ZŠ pod Svatou Horou. Příbram*. [online]. [cit. 2010-10-29]. Dostupné z: URL: <<http://www.1zs-pb.cz/>>.
 93. OSN. *12. kongres OSN o prevenci kriminality a trestním soudnictví*. [online]. [cit. 2010-06-14]. Dostupné z: URL: <<http://www.osn.cz/soubory/06-crime-cze-smernice-osn.pdf>>.

94. Pan American Health Organisation. *Promotion and Protecting Health*. [online]. [cit. 2010-08-04]. Dostupné z: URL: <http://www.paho.org/English/D/ops98-02_ch05.pdf>.
95. Pedagogicko psychologická poradna Brno. *Poradenství*. [online]. [cit. 2010-02-27]. Dostupné z: URL: <<http://www.poradenskecentrum.cz/gambling.php>>.
96. Pedagogicko psychologická poradna Ústí nad Orlicí. *Metodici prevence*. [online]. [cit. 2010-09-05]. Dostupné z: URL: <<http://www.pppuo.cz/default.asp?page=135>>.
97. Ponton, o.s. *NZDM Bedna. Příbram*. [online]. [cit. 2010-11-07]. Dostupné z: URL: <<http://www.ponton.cz/pribram/>>.
98. SYNEK, V. *Regresní a korelační analýza*. [online]. [cit. 2010-09-27]. Dostupné z: URL: <<http://fzp.ujep.cz/~synek/statistika/prednasky/LESS7COR2.DOC>>.
99. Texas A&M University. *T Distriburtion Calculator*. [online]. [cit. 2010-09-27]. Dostupné z: URL: <<http://www.stat.tamu.edu/~west/applets/tdemo.html>>.
100. United Nation Guidelines for the Prevention of Crime – 2002. [online]. [cit. 2010-06-15]. Dostupné z: URL: <http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:M68NAp5roIcJ:www.e-doca.eu/content/docs/UNguidelines.pdf+un+Guidelines+for+Crime+Prevention&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEEESigEQO9AQx_56XsYhPT3bHFQ5E6dDVbmPMNRut7puCoyfEZ4WjB_nxXuKu1GNOrp_wyj6sY5Vbr43us2dQnDuzVyTp_cbofNI-eTu377gQEo7iCcJkbQdDVrqQJ6s2R0RXsvuT&sig=AHIEtbSumdFkvzAkRzjtFtr33KcGZZNx0A>.
101. Vláda České republiky. *Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky*. [online]. [cit. 2010-07-01]. Dostupné z: URL: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/protidrogova-politika-72746/>>.
102. WHO. *Health Promotion Glossary*. [online]. [2010-04-08]. Dostupné z: URL: <http://whqlibdoc.who.int/hq/1998/WHO_HPR_HEP_98.1.pdf>.
103. Zpravodajský server Romea.cz. *Kocáb oznámí obce do projektu začleňování v romských lokalitách*. 12.2. 2010. [online]. [cit. 2010-09-17]. Dostupné z: URL: <http://www.romea.cz/index.php?id=detail&detail=2007_7526>.

Zákony, usnesení vlády ČR a metodické pokyny

1. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 24 246/2008-6
2. Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 24 246/2008- 6, upraveno podle platné legislativy trestního zákona 40/2009 Sb.

3. Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů
4. Usnesení vlády ČR č. 22 z 22. ledna 1993 k návrhu koncepce ministerstva vnitra v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti a k doktríně Policie ČR
5. Usnesení vlády ČR č. 137 z 21. února 1996 ke Zprávě o plnění úkolů vyplývajících z Programu sociální prevence a prevence kriminality – aktuální stav a východiska do roku 1996
6. Usnesení vlády ČR č. 209 z 9. dubna 1997 ke Zprávě o plnění úkolů vyplývajících z Programu sociální prevence a prevence kriminality – aktuální stav a východiska do roku 1996 a Strategie prevence kriminality do roku 2000
7. Usnesení vlády ČR č. 341 z 15. června 1994 k Programu sociální prevence a prevence kriminality – aktuální stav a východiska do roku 1996
8. Usnesení vlády ČR č. 418 z 12. července 1995 ke Zprávě o plnění úkolů vyplývajících z Programu sociální prevence a prevence kriminality – aktuální stav a východiska do roku 1996
9. Usnesení vlády ČR č. 491 z 25. září 1996 k systému sdružování a vynakládání finančních prostředků ze státního rozpočtu na programy sociální prevence, prevence kriminality a prevence drogových závislostí
10. Usnesení vlády ČR č. 549+P ze dne 4. června 2003 k závěrům Projektu PHARE Twinning 2000 Posílení národní protidrogové politiky
11. Usnesení vlády ČR č. 617 z 3. listopadu 1993 o projednání koncepce a programu prevence kriminality
12. Usnesení vlády ČR č. 1150 z 15. října 2007 ke Strategii prevence kriminality na léta 2008 - 2011
13. Vyhláška č. 263/2007 Sb. ze dne 4. října, kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí
14. Zákon č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, ve znění pozdějších předpisů
15. Zákon č. 104/1991 Sb. o Úmluvě o právech dítěte
16. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
17. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
18. Zákon č. 200/1999 Sb., přestupkový zákon, ve znění pozdějších předpisů
19. Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů
20. Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

21. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů
22. Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů
23. Zákon o obcích (obecní zřízení) č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších zákonů

Další zdroje:

1. HANUŠ, P. MPSV ČR. 17. září 2010.
2. HUPKOVÁ, I. *Kult tela a komunikačné závislosti v kontexte sociálno-patologických javov a vybrané aspekty ich primárnej prevencie*. VII. ročník mezinárodní konference Primární prevence rizikového chování, Praha, 8. – 9. 11. 2010.
3. KOTYZA, B. Odbor rozpočtu MMR. 1. února 2010.
4. MELŠA, J. Vrchní komisař a tiskový mluvčí Policejního prezidia ČR. 25. října 2010.
5. ROZSYPAL, J. Vedoucí oddělení styku s veřejností (agenda svobodného přístupu k informacím) odbor tiskový MS, 3. února 2010.
6. VEREŠOVÁ, J. Tisková a informační služba MO, 27. ledna 2010.

8. KLÍČOVÁ SLOVA

- městské samosprávy
- možnosti trávení volného času
- kriminalita
- prevence kriminality
- prevence rizikového chování
- školství
- školy

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Výsledky dotazníků jednotlivých škol

Příloha č. 2: Grafické znázornění odpovědí na otázky č. 6 a 7 dotazníku

Seznam škol zahrnutých ve výzkumu:

Kolín - 2. ZŠ, Kmochova 943

Kolín – 3. ZŠ, Prokopa Velikého 633

Mladá Boleslav - ZŠ T. G. Masaryka, Svatovítská 574

Mladá Boleslav - ZŠ Pastelka, 17. listopadu 1325

Písek – ZŠ E. Beneše, Mírové nám. 1466

Písek – ZŠ T. G. Masaryka, Čelakovského 24

Příbram – ZŠ Jiráskovy sady, Jiráskovy sady 273

Příbram – ZŠ pod Svatou Horou, Balbínova 328

Tábor – ZŠ Mikuláše z Husi, nám. Mikuláše z Husi 45

Tábor – ZŠ Helsinská, Helsinská 2732

Příloha č. 1: Výsledky dotazníků jednotlivých škol

Kolín – 2. ZŠ, chlapci, 26 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	19	73,1
Jazyky	1	3,8
Hudba, umění	4	15,4
Jiné	0	0

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	10	38,5
Pobyt venku s kamarády	10	38,5
Televize	3	11,5
Kolo, in-line brusle, běh	1	3,8
Jiný sport	3	11,5
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	0	0
Péče o zvířata, příroda	5	19,2
Nakupování	0	0
Domácí práce	1	3,8
Jiné	0	0
Nic	2	7,7

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	19	73,1
Na hřiště	9	34,6
Do klubu	4	15,1
Jinam	6	23,1

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	11	42,3
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	3	11,5
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	2	7,7
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	0	0
Příroda	8	30,8
Jiné nebo „dobré“	2	7,7
Žádné nebo nevím	4	15,1

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	5	19,2
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	0	0
Nabídka kurzů a kroužků	0	0
Všeobecně hřiště	5	19,2
Příroda	0	0
Kino, kluby	2	7,7
Nic nebo nevím	14	53,8

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	17	65,4
Nudí mě to	8	30,8
Nevím o tom	1	3,8

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	15	57,7
Výchovný poradce	6	23,1
Metodik prevence, psycholog	8	30,8
Ředitel, zástupce ředitele	5	19,2
Rodina	3	11,5
Kamarádi	3	11,5
Nikdo nebo nevím	4	15,4

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	8	30,8
Zkusil/a jsem jednou	10	38,5
Zkusil/a jsem opakovaně	4	15,4
Pravidelně to provozuji	4	15,4

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	6	23,1
Cigarety	13	50,0
Marihuana	1	3,85
Drogy	0	0
Hrací automaty, sázení	1	3,85
Vodní dýmka	0	0

Kolín – 2. ZŠ, dívky, 36 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	22	61,1
Jazyky	7	19,4
Hudba, umění	14	38,9
Jiné	1	2,8

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	11	30,6
Pobyt venku s kamarády	27	75,0
Televize	3	8,3
Kolo, in-line brusle, běh	2	5,6
Jiný sport	0	0
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	6	16,7
Péče o zvířata, příroda	6	16,7
Nakupování	0	0
Domácí práce	4	11,1
Jiné	0	0
Nic	0	0

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	29	80,6
Na hřiště	12	33,3
Do klubu	2	5,6
Jinam	6	16,7

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	17	47,2
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	2	5,6
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	5	13,9
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	3	8,3
Příroda	9	25,5
Jiné nebo „dobré“	8	22,2
Žádné nebo nevím	4	11,1

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	10	27,8
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	4	11,1
Nabídka kurzů a kroužků	1	2,8
Všeobecně hřiště	4	11,1
Příroda	1	2,8
Kino, kluby	2	5,6
Nic nebo nevím	18	50,0

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	31	86,1
Nudí mě to	5	13,9
Nevím o tom	0	0

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	19	52,8
Výchovný poradce	11	30,6
Metodik prevence, psycholog	9	25
Ředitel, zástupce ředitele	2	5,6
Rodina	2	5,6
Kamarádi	2	5,6
Nikdo nebo nevím	4	11,1

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	12	33,3
Zkusil/a jsem jednou	16	44,4
Zkusil/a jsem opakovaně	3	8,3
Pravidelně to provozuji	5	13,9

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	8	22,2
Cigarety	16	44,4
Marihuana	5	13,9
Drogy	1	2,8
Hrací automaty, sázení	0	0
Vodní dýmka	0	0

Kolín, 3. ZŠ – chlapci, 38 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	27	71,1
Jazyky	5	13,2
Hudba, umění	9	23,7
Jiné	0	0

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	15	39,5
Pobyt venku s kamarády	17	44,7
Televize	0	0
Kolo, in-line brusle, běh	5	13,2
Jiný sport	7	18,4
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	2	5,3
Péče o zvířata, příroda	0	0
Nakupování	0	0
Domácí práce	3	7,9
Jiné	0	0
Nic	2	5,3

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	31	81,6
Na hřiště	13	34,2
Do klubu	5	13,2
Jinam	5	13,2

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	17	44,7
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	7	18,4
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	9	23,7
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	2	5,3
Příroda	4	10,5
Jiné nebo „dobré“	5	13,2
Žádné nebo nevím	10	26,3

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	4	10,5
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	2	5,3
Nabídka kurzů a kroužků	1	2,6
Všeobecně hřiště	3	7,9
Příroda	2	5,3
Kino, kluby	1	2,6
Nic nebo nevím	26	68,4

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	16	42,1
Nudí mě to	18	47,4
Nevím o tom	4	10,5

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	15	39,5
Výchovný poradce	8	21,1
Metodik prevence, psycholog	4	10,5
Ředitel, zástupce ředitele	8	21,1
Rodina	0	0
Kamarádi	2	5,3
Nikdo nebo nevím	11	28,9

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	14	36,8
Zkusil/a jsem jednou	8	21,1
Zkusil/a jsem opakovaně	10	26,3
Pravidelně to provozuji	6	15,8

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	16	42,1
Cigarety	20	52,6
Marihuana	3	7,9
Drogy	1	2,6
Hrací automaty, sázení	1	2,6
Vodní dýmka	2	5,3

Kolín – 3. ZŠ, dívky, 19 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	14	73,7
Jazyky	4	21,1
Hudba, umění	9	47,4
Jiné	0	0

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	9	44,7
Pobyt venku s kamarády	11	57,9
Televize	3	15,8
Kolo, in-line brusle, běh	2	10,5
Jiný sport	0	0
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	3	15,8
Péče o zvířata, příroda	1	5,3
Nakupování	0	0
Domácí práce	2	10,5
Jiné	0	0
Nic	0	0

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	16	84,2
Na hřiště	7	36,8
Do klubu	5	26,3
Jinam	4	21,1

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	7	36,8
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	6	31,6
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	4	21,1
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	1	5,3
Příroda	10	52,6
Jiné nebo „dobré“	0	0
Žádné nebo nevím	4	21,1

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	0	0
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	0	0
Nabídka kurzů a kroužků	2	10,5
Všeobecně hřiště	0	0
Příroda	2	10,5
Kino, kluby	3	15,8
Nic nebo nevím	12	63,2

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	10	52,6
Nudí mě to	4	21,1
Nevím o tom	5	26,3

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	9	47,4
Výchovný poradce	10	52,6
Metodik prevence, psycholog	1	5,3
Ředitel, zástupce ředitele	2	10,5
Rodina	0	0
Kamarádi	1	5,3
Nikdo nebo nevím	5	26,3

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	2	10,5
Zkusil/a jsem jednou	4	21,1
Zkusil/a jsem opakovaně	6	31,6
Pravidelně to provozuji	7	36,8

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	9	47,4
Cigarety	10	52,6
Marihuana	2	10,5
Drogy	0	0
Hrací automaty, sázení	1	5,3
Vodní dýmka	0	0

Mladá Boleslav – ZŠ TGM, chlapci, 25 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	23	92,0
Jazyky	1	4,0
Hudba, umění	6	24,0
Jiné	0	0

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	14	56,0
Pobyt venku s kamarády	13	52,0
Televize	0	0
Kolo, in-line brusle, běh	5	20,0
Jiný sport	3	12,0
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	1	4,0
Péče o zvířata, příroda	1	4,0
Nakupování	0	0
Domácí práce	0	0
Jiné	2	8,0
Nic	0	0

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	24	96,0
Na hřiště	13	52,0
Do klubu	8	32,0
Jinam	7	28,0

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	17	68,0
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	5	20,0
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	5	20,0
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	4	16,0
Příroda	2	8,0
Jiné nebo „dobré“	0	0
Žádné nebo nevím	5	20,0

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	5	20,0
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	2	8,0
Nabídka kurzů a kroužků	0	0
Všeobecně hřiště	3	12,0
Příroda	0	0
Kino, kluby	0	0
Nic nebo nevím	15	60,0

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	12	48,0
Nudí mě to	9	36,0
Nevím o tom	4	16,0

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	9	36,0
Výchovný poradce	5	20,0
Metodik prevence, psycholog	0	0
Ředitel, zástupce ředitele	7	28,0
Rodina	1	4,0
Kamarádi	5	20,0
Nikdo nebo nevím	7	28,0

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	0	0
Zkusil/a jsem jednou	12	48,0
Zkusil/a jsem opakovaně	8	32,0
Pravidelně to provozuji	5	20,0

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	6	24,0
Cigarety	22	88,0
Marihuana	6	24,0
Drogy	2	8,0
Hrací automaty, sázení	4	16,0
Vodní dýmka	0	0

Mladá Boleslav – ZŠ TGM, dívky, 28 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	22	78,6
Jazyky	5	17,9
Hudba, umění	10	35,7
Jiné	3	10,7

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	4	14,3
Pobyt venku s kamarády	20	71,4
Televize	2	7,1
Kolo, in-line brusle, běh	2	7,1
Jiný sport	3	10,7
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	1	3,6
Péče o zvířata, příroda	2	7,1
Nakupování	2	7,1
Domácí práce	3	10,7
Jiné	0	0
Nic	3	10,7

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	26	92,9
Na hřiště	15	53,6
Do klubu	7	25,0
Jinam	3	10,7

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	19	67,9
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	2	7,1
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	12	42,9
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	2	7,1
Příroda	5	17,9
Jiné nebo „dobré“	3	10,7
Žádné nebo nevím	3	10,7

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	6	21,4
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	3	10,7
Nabídka kurzů a kroužků	0	0
Všeobecně hřiště	3	10,7
Příroda	1	3,6
Kino, kluby	7	25,0
Nic nebo nevím	11	39,3

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	17	60,7
Nudí mě to	10	35,7
Nevím o tom	1	3,6

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	13	46,4
Výchovný poradce	6	21,4
Metodik prevence, psycholog	0	0
Ředitel, zástupce ředitele	9	32,1
Rodina	1	3,6
Kamarádi	1	3,6
Nikdo nebo nevím	6	21,4

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	10	35,7
Zkusil/a jsem jednou	8	28,6
Zkusil/a jsem opakovaně	6	21,4
Pravidelně to provozuji	4	14,3

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	9	32,1
Cigarety	13	46,4
Marihuana	3	10,7
Drogy	2	7,1
Hrací automaty, sázení	1	3,6
Vodní dýmka	4	14,3

Mladá Boleslav – ZŠ Pastelka, chlapci, 31 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	24	77,4
Jazyky	7	22,6
Hudba, umění	9	29,0
Jiné	1	3,2

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	14	45,2
Pobyt venku s kamarády	10	32,3
Televize	4	12,9
Kolo, in-line brusle, běh	0	0
Jiný sport	2	6,5
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	5	16,1
Péče o zvířata, příroda	2	6,5
Nakupování	0	0
Domácí práce	0	0
Jiné	0	0
Nic	7	22,6

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	28	90,3
Na hřiště	15	48,4
Do klubu	4	12,9
Jinam	0	0

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	16	51,6
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	1	3,2
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	4	12,9
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	3	9,7
Příroda	9	29,0
Jiné nebo „dobré“	5	16,1
Žádné nebo nevím	1	3,2

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	5	16,1
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	1	3,2
Nabídka kurzů a kroužků	0	0
Všeobecně hřiště	3	9,7
Příroda	2	6,5
Kino, kluby	0	0
Nic nebo nevím	21	67,7

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	20	64,5
Nudí mě to	10	32,3
Nevím o tom	1	3,2

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	22	71,0
Výchovný poradce	0	0
Metodik prevence, psycholog	0	0
Ředitel, zástupce ředitele	9	29,0
Rodina	3	9,7
Kamarádi	1	3,2
Nikdo nebo nevím	5	16,1

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	11	35,5
Zkusil/a jsem jednou	17	54,8
Zkusil/a jsem opakovaně	3	9,7
Pravidelně to provozuji	0	0

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	6	19,4
Cigarety	16	51,6
Marihuana	0	0
Drogy	0	0
Hrací automaty, sázení	3	9,7
Vodní dýmka	0	0

Mladá Boleslav – ZŠ Pastelka, dívky, 21 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	16	76,2
Jazyky	2	9,5
Hudba, umění	6	28,6
Jiné	0	0

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	5	23,8
Pobyt venku s kamarády	16	76,2
Televize	4	19,0
Kolo, in-line brusle, běh	2	9,5
Jiný sport	2	9,5
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	3	14,3
Péče o zvířata, příroda	1	4,8
Nakupování	0	0
Domácí práce	1	4,8
Jiné	0	0
Nic	1	4,8

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	21	100,0
Na hřiště	13	61,9
Do klubu	1	4,8
Jinam	2	9,5

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	16	76,2
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	2	9,5
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	10	47,6
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	5	23,8
Příroda	8	38,1
Jiné nebo „dobré“	0	0
Žádné nebo nevím	1	4,8

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	2	9,5
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	1	4,8
Nabídka kurzů a kroužků	0	0
Všeobecně hřiště	4	4,8
Příroda	0	0
Kino, kluby	4	19,0
Nic nebo nevím	11	52,4

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	15	71,4
Nudí mě to	6	28,6
Nevím o tom	0	0

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	21	100,0
Výchovný poradce	1	4,8
Metodik prevence, psycholog	0	0
Ředitel, zástupce ředitele	3	14,3
Rodina	1	4,8
Kamarádi	1	4,8
Nikdo nebo nevím	0	0

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	7	33,3
Zkusil/a jsem jednou	8	38,1
Zkusil/a jsem opakovaně	6	28,6
Pravidelně to provozuji	0	0

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	4	19,0
Cigarety	14	66,7
Marihuana	1	4,8
Drogy	0	0
Hrací automaty, sázení	1	4,8
Vodní dýmka	0	0

Písek – ZŠ Edvarda Beneše, chlapci, 43 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	32	74,4
Jazyky	4	9,3
Hudba, umění	11	25,6
Jiné	0	0

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	23	53,5
Pobyt venku s kamarády	19	44,2
Televize	4	9,3
Kolo, in-line brusle, běh	8	18,6
Jiný sport	4	9,3
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	5	11,6
Péče o zvířata, příroda	3	7,0
Nakupování	0	0
Domácí práce	3	7,0
Jiné	1	2,3
Nic	2	4,7

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	35	81,3
Na hřiště	15	34,9
Do klubu	4	9,3
Jinam	11	25,6

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	23	53,5
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	8	18,6
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	8	18,6
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	2	4,7
Příroda	18	41,9
Jiné nebo „dobré“	8	18,6
Žádné nebo nevím	7	16,3

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	5	11,6
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	4	9,3
Nabídka kurzů a kroužků	1	2,3
Všeobecně hřiště	11	25,6
Příroda	2	4,7
Kino, kluby	1	2,3
Nic nebo nevím	19	44,2

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	30	70,0
Nudí mě to	11	25,6
Nevím o tom	2	4,7

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	21	48,8
Výchovný poradce	21	48,8
Metodik prevence, psycholog	0	0
Ředitel, zástupce ředitele	8	18,6
Rodina	3	7,0
Kamarádi	8	18,6
Nikdo nebo nevím	5	11,6

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	9	20,9
Zkusil/a jsem jednou	18	41,9
Zkusil/a jsem opakovaně	12	27,9
Pravidelně to provozuji	4	9,3

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	8	18,6
Cigarety	29	67,4
Marihuana	2	4,7
Drogy	1	2,3
Hrací automaty, sázení	0	0
Vodní dýmka	3	7,0

Písek – ZŠ Edvarda Beneše, dívky, 37 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	24	64,9
Jazyky	14	37,8
Hudba, umění	19	51,3
Jiné	1	2,7

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	5	13,5
Pobyt venku s kamarády	30	81,1
Televize	5	13,5
Kolo, in-line brusle, běh	1	2,7
Jiný sport	0	0
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	9	24,3
Péče o zvířata, příroda	3	8,1
Nakupování	0	0
Domácí práce	4	10,1
Jiné	0	0
Nic	4	10,1

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	35	94,6
Na hřiště	8	21,6
Do klubu	0	0
Jinam	7	18,9

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	13	35,1
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	6	16,2
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	8	21,8
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	4	10,1
Příroda	24	64,9
Jiné nebo „dobré“	9	24,3
Žádné nebo nevím	3	8,1

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	9	24,3
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	3	8,1
Nabídka kurzů a kroužků	0	0
Všeobecně hřiště	2	5,4
Příroda	2	5,4
Kino, kluby	7	18,9
Nic nebo nevím	14	37,8

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	35	94,6
Nudí mě to	2	5,4
Nevím o tom	0	0

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	29	78,4
Výchovný poradce	14	37,8
Metodik prevence, psycholog	0	0
Ředitel, zástupce ředitele	6	16,2
Rodina	2	5,4
Kamarádi	3	8,1
Nikdo nebo nevím	3	8,1

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	13	35,1
Zkusil/a jsem jednou	13	35,1
Zkusil/a jsem opakovaně	9	24,3
Pravidelně to provozuji	2	5,4

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	8	21,6
Cigarety	19	51,4
Marihuana	1	2,7
Drogy	0	0
Hrací automaty, sázení	0	0
Vodní dýmka	5	13,5

Písek - ZŠ T. G.Masaryka, chlapci, 39 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	30	76,9
Jazyky	3	7,7
Hudba, umění	6	15,4
Jiné	1	2,6

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	21	53,8
Pobyt venku s kamarády	18	46,2
Televize	4	10,3
Kolo, in-line brusle, běh	7	17,9
Jiný sport	3	7,7
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	1	2,6
Péče o zvířata, příroda	0	0
Nakupování	0	0
Domácí práce	0	0
Jiné	0	0
Nic	2	5,1

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	36	92,3
Na hřiště	7	17,9
Do klubu	5	12,8
Jinam	5	12,8

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	11	28,2
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	4	10,3
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	20	51,3
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	0	0
Příroda	3	7,7
Jiné nebo „dobré“	12	30,8
Žádné nebo nevím	3	7,7

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	9	23,1
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	5	12,8
Nabídka kurzů a kroužků	1	2,6
Všeobecně hřiště	3	7,7
Příroda	2	5,1
Kino, kluby	2	5,1
Nic nebo nevím	21	53,8

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	20	51,3
Nudí mě to	11	28,3
Nevím o tom	8	20,5

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	22	56,4
Výchovný poradce	1	2,6
Metodik prevence, psycholog	6	15,4
Ředitel, zástupce ředitele	2	5,1
Rodina	0	0
Kamarádi	1	2,6
Nikdo nebo nevím	10	25,6

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	9	23,1
Zkusil/a jsem jednou	21	53,8
Zkusil/a jsem opakovaně	6	15,4
Pravidelně to provozuji	3	7,7

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	11	28,2
Cigarety	21	53,8
Marihuana	8	20,5
Drogy	0	0
Hrací automaty, sázení	11	28,2
Vodní dýmka	0	0

Písek - ZŠ TGM, dívky, 26 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	16	61,5
Jazyky	6	23,1
Hudba, umění	6	23,1
Jiné	2	7,7

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	9	34,6
Pobyt venku s kamarády	17	65,4
Televize	4	15,4
Kolo, in-line brusle, běh	2	7,7
Jiný sport	0	0
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	5	19,2
Péče o zvířata, příroda	5	19,2
Nakupování	2	7,7
Domácí práce	4	15,4
Jiné	0	0
Nic	0	0

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	25	96,1
Na hřiště	7	26,9
Do klubu	5	19,2
Jinam	4	15,4

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	10	38,5
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	5	19,2
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	11	42,3
Kino, divadlo, kluby, diskotéky, knihovna, čajovna	6	23,1
Příroda	11	42,3
Jiné nebo „dobré“	1	3,8
Žádné nebo nevím	3	11,5

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	6	23,1
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	2	7,7
Nabídka kurzů- hudební, umělecké, vzdělávací, atd., kroužky	1	3,8
Všeobecně hřiště	4	15,4
Příroda	0	0
Kino, kluby	2	7,7
Nic nebo nevím	11	42,3

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	20	76,9
Nudí mě to	5	19,2
Nevím o tom	1	3,8

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	22	84,6
Výchovný poradce	2	7,7
Metodik prevence, psycholog	2	7,7
Ředitel, zástupce ředitele	3	11,5
Rodina	2	7,7
Kamarádi	2	7,7
Nikdo nebo nevím	4	15,4

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	8	30,8
Zkusil/a jsem jednou	9	34,6
Zkusil/a jsem opakovaně	6	23,1
Pravidelně to provozuji	3	11,5

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	11	42,3
Cigarety	16	61,5
Marihuana	3	11,5
Drogy	0	0
Hrací automaty, sázení	0	0
Vodní dýmka	0	0

Příbram – ZŠ Jiráskovy sady, chlapci, 42 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	39	92,9
Jazyky	4	9,5
Hudba, umění	5	11,9
Jiné	0	0

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	21	50,0
Pobyt venku s kamarády	21	50,0
Televize	5	11,9
Kolo, in-line brusle, běh	2	4,8
Jiný sport	8	19,0
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	2	4,8
Péče o zvířata, příroda	2	4,8
Nakupování	0	0
Domácí práce	2	4,8
Jiné	1	2,4
Nic	2	4,8

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	33	78,6
Na hřiště	14	33,3
Do klubu	4	9,5
Jinam	2	4,8

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	21	50,0
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	8	19,0
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	4	9,5
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	1	2,4
Příroda	5	11,9
Jiné nebo „dobré“	3	7,1
Žádné nebo nevím	6	14,3

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	7	16,7
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	1	2,4
Nabídka kurzů a kroužků	0	0
Všeobecně hřiště	7	16,7
Příroda	1	2,4
Kino, kluby	2	4,8
Nic nebo nevím	25	59,5

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	23	54,8
Nudí mě to	16	38,1
Nevím o tom	3	7,1

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	30	71,4
Výchovný poradce	11	26,2
Metodik prevence, psycholog	1	2,4
Ředitel, zástupce ředitele	8	19,0
Rodina	1	2,4
Kamarádi	2	4,8
Nikdo nebo nevím	5	11,9

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	18	42,9
Zkusil/a jsem jednou	14	33,3
Zkusil/a jsem opakovaně	6	14,3
Pravidelně to provozuji	4	9,5

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	8	19,0
Cigarety	19	45,2
Marihuana	1	2,4
Drogy	1	2,4
Hrací automaty, sázení	1	2,4
Vodní dýmka	2	4,8

Příbram – ZŠ Jiráskovy sady, dívky, 41 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	33	80,5
Jazyky	4	9,8
Hudba, umění	13	31,7
Jiné	1	2,4

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	18	43,9
Pobyt venku s kamarády	25	61,0
Televize	9	22,0
Kolo, in-line brusle, běh	1	2,4
Jiný sport	0	0
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	6	14,6
Péče o zvířata, příroda	4	9,8
Nakupování	0	0
Domácí práce	2	4,9
Jiné	2	4,9
Nic	3	7,3

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	39	95,1
Na hřiště	19	46,3
Do klubu	7	17,0
Jinam	5	12,2

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	27	65,9
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	4	9,8
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	14	34,1
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	7	17,0
Příroda	15	36,6
Jiné nebo „dobré“	5	12,2
Žádné nebo nevím	3	7,3

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	5	12,2
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	1	2,4
Nabídka kurzů a kroužků	2	4,9
Všeobecně hřiště	3	7,3
Příroda	0	0
Kino, kluby	3	7,3
Nic nebo nevím	28	68,3

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	35	85,4
Nudí mě to	4	9,8
Nevím o tom	2	4,9

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	29	70,7
Výchovný poradce	20	48,8
Metodik prevence, psycholog	3	7,3
Ředitel, zástupce ředitele	2	4,9
Rodina	2	4,9
Kamarádi	5	12,2
Nikdo nebo nevím	3	7,3

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	13	31,7
Zkusil/a jsem jednou	15	36,6
Zkusil/a jsem opakovaně	11	26,8
Pravidelně to provozuji	2	4,9

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	12	29,3
Cigarety	26	63,4
Marihuana	2	4,9
Drogy	0	0
Hrací automaty, sázení	1	2,4
Vodní dýmka	0	0

Příbram – ZŠ pod Svatou Horou, chlapci, 35 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	30	85,7
Jazyky	3	8,6
Hudba, umění	7	20,0
Jiné	0	0

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	17	48,6
Pobyt venku s kamarády	17	48,6
Televize	4	11,4
Kolo, in-line brusle, běh	2	5,7
Jiný sport	7	20,0
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	4	11,4
Péče o zvířata, příroda	0	0
Nakupování	1	2,9
Domácí práce	1	2,9
Jiné	1	2,9
Nic	4	11,4

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	32	91,4
Na hřiště	18	51,4
Do klubu	5	14,3
Jinam	0	0

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	17	48,6
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	8	22,9
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	10	28,6
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	1	2,9
Příroda	6	17,1
Jiné nebo „dobré“	6	17,1
Žádné nebo nevím	3	8,6

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	7	20,0
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	0	0
Nabídka kurzů a kroužků	0	0
Všeobecně hřiště	8	22,9
Příroda	1	2,9
Kino, kluby	3	8,6
Nic nebo nevím	17	48,6

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	16	45,7
Nudí mě to	14	40,0
Nevím o tom	5	14,3

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	22	62,9
Výchovný poradce	4	11,4
Metodik prevence, psycholog	0	0
Ředitel, zástupce ředitele	3	8,6
Rodina	4	11,4
Kamarádi	4	11,4
Nikdo nebo nevím	6	17,1

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	11	31,4
Zkusil/a jsem jednou	12	34,3
Zkusil/a jsem opakovaně	10	28,6
Pravidelně to provozuji	2	5,7

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	11	31,4
Cigarety	19	54,3
Marihuana	3	8,6
Drogy	0	0
Hrací automaty, sázení	5	14,3
Vodní dýmka	0	0

Příbram – ZŠ pod Svatou Horou, dívky, 49 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	38	77,6
Jazyky	5	10,2
Hudba, umění	18	36,7
Jiné	0	0

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	17	34,7
Pobyt venku s kamarády	39	80,0
Televize	3	6,1
Kolo, in-line brusle, běh	3	6,1
Jiný sport	2	4,1
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	10	20,4
Péče o zvířata, příroda	6	12,2
Nakupování	2	4,1
Domácí práce	2	4,1
Jiné	0	0
Nic	4	8,2

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	47	96,0
Na hřiště	27	55,1
Do klubu	8	16,3
Jinam	7	14,3

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	36	73,5
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	9	18,4
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	13	26,5
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	4	8,2
Příroda	16	32,7
Jiné nebo „dobré“	8	16,3
Žádné nebo nevím	4	8,2

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	10	20,4
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	3	6,1
Nabídka kurzů a kroužků	0	0
Všeobecně hřiště	8	16,3
Příroda	1	2,0
Kino, kluby	3	6,1
Nic nebo nevím	24	49,0

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	40	81,6
Nudí mě to	7	14,3
Nevím o tom	2	4,1

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	31	63,3
Výchovný poradce	16	32,7
Metodik prevence, psycholog	5	10,2
Ředitel, zástupce ředitele	3	6,1
Rodina	0	0
Kamarádi	1	2,0
Nikdo nebo nevím	5	10,2

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	10	20,4
Zkusil/a jsem jednou	16	32,7
Zkusil/a jsem opakovaně	18	36,7
Pravidelně to provozuji	5	10,2

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	27	55,1
Cigarety	38	77,6
Marihuana	4	8,2
Drogy	0	0
Hrací automaty, sázení	0	0
Vodní dýmka	0	0

Tábor – ZŠ a MŠ Mikuláše z Husi, dotazník chlapci, 45 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	32	71,7
Jazyky	4	8,9
Hudba, umění	8	17,8
Jiné	2	4,4

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	20	44,4
Pobyt venku s kamarády	17	37,8
Televize	7	15,6
Kolo, in-line brusle, běh	5	11,1
Jiný sport	1	2,2
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	3	6,7
Péče o zvířata, příroda	4	8,9
Nakupování	0	0
Domácí práce	1	2,2
Jiné	0	0
Nic	5	11,1

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	42	93,3
Na hřiště	15	33,3
Do klubu	5	11,1
Jinam	5	11,1

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	23	51,1
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	5	11,1
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	4	8,9
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	1	2,2
Příroda	6	13,3
Jiné nebo „dobré“	8	17,8
Žádné nebo nevím	7	15,6

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	6	13,3
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	5	11,1
Nabídka kurzů a kroužků	1	2,2
Všeobecně hřiště	6	13,3
Příroda	0	0
Kino, kluby	2	4,4
Nic nebo nevím	25	55,6

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	26	57,8
Nudí mě to	17	37,8
Nevím o tom	2	4,4

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	27	60,0
Výchovný poradce	10	22,2
Metodik prevence, psycholog	3	6,7
Ředitel, zástupce ředitele	5	11,1
Rodina	3	6,7
Kamarádi	4	8,9
Nikdo nebo nevím	8	17,8

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	9	20,0
Zkusil/a jsem jednou	9	20,0
Zkusil/a jsem opakovaně	22	48,9
Pravidelně to provozuji	5	11,1

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	17	37,8
Cigarety	27	60,0
Marihuana	10	22,2
Drogy	3	6,7
Hrací automaty, sázení	1	2,2
Vodní dýmka	1	2,2

Tábor – ZŠ a MŠ Mikuláše z Husi, dotazník dívky, 34 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	21	61,8
Jazyky	2	5,9
Hudba, umění	16	47,1
Jiné	2	5,9

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	10	29,4
Pobyt venku s kamarády	20	58,8
Televize	6	17,6
Kolo, in-line brusle, běh	2	5,9
Jiný sport	0	0
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	3	8,8
Péče o zvířata, příroda	6	17,6
Nakupování	0	0
Domácí práce	1	2,9
Jiné	1	2,9
Nic	3	8,8

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	28	82,4
Na hřiště	13	38,2
Do klubu	12	35,3
Jinam	3	8,8

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	17	50,0
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	5	14,7
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	1	2,9
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	0	0
Příroda	14	41,2
Jiné nebo „dobré“	2	5,9
Žádné nebo nevím	6	17,6

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	3	8,8
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	5	14,7
Nabídka kurzů a kroužků	0	0
Všeobecně hřiště	9	26,5
Příroda	2	5,9
Kino, kluby	3	8,8
Nic nebo nevím	15	44,1

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	20	58,8
Nudí mě to	14	41,2
Nevím o tom	0	0

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	21	61,8
Výchovný poradce	10	29,4
Metodik prevence, psycholog	0	0
Ředitel, zástupce ředitele	2	5,9
Rodina	0	0
Kamarádi	7	20,6
Nikdo nebo nevím	2	5,9

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	3	8,8
Zkusil/a jsem jednou	12	35,3
Zkusil/a jsem opakovaně	12	35,3
Pravidelně to provozuji	7	20,6

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	11	32,4
Cigarety	24	70,6
Marihuana	5	14,7
Drogy	2	5,9
Hrací automaty, sázení	0	0
Vodní dýmka	3	8,8

Tábor – ZŠ Helsinská, chlapci, 32 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	30	93,8
Jazyky	1	3,1
Hudba, umění	3	9,4
Jiné	1	3,1

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	17	53,1
Pobyt venku s kamarády	19	59,4
Televize	2	6,3
Kolo, in-line brusle, běh	1	3,1
Jiný sport	3	9,4
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	0	0
Péče o zvířata, příroda	0	0
Nakupování	0	0
Domácí práce	0	0
Jiné	4	12,5
Nic	4	12,5

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	28	87,5
Na hřiště	6	18,8
Do klubu	3	9,4
Jinam	3	9,4

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	16	50,0
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	7	21,9
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	5	15,6
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	0	0
Příroda	2	6,3
Jiné nebo „dobré“	1	3,1
Žádné nebo nevím	5	15,6

č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	8	25,0
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	0	0
Nabídka kurzů a kroužků	1	3,1
Všeobecně hřiště	3	9,4
Příroda	1	3,1
Kino, kluby	1	3,1
Nic nebo nevím	21	65,6

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	20	62,5
Nudí mě to	8	25,0
Nevím o tom	4	12,5

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	21	65,6
Výchovný poradce	0	0
Metodik prevence, psycholog	3	9,4
Ředitel, zástupce ředitele	4	12,5
Rodina	4	12,5
Kamarádi	1	3,1
Nikdo nebo nevím	5	15,6

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	6	18,8
Zkusil/a jsem jednou	15	46,9
Zkusil/a jsem opakovaně	6	18,8
Pravidelně to provozuji	5	15,6

Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	12	37,5
Cigarety	20	62,5
Marihuana	4	12,5
Drogy	2	6,3
Hrací automaty, sázení	3	9,4
Vodní dýmka	1	3,1

Tábor – ZŠ Helsinská, dívky, 31 respondentů

Otázka č. 1

Organizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Sport	15	48,4
Jazyky	3	9,7
Hudba, umění	13	42,0
Jiné	4	13,0

Otázka č. 2

Neorganizované volnočasové aktivity	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
PC	5	16,1
Pobyt venku s kamarády	17	54,8
Televize	1	3,2
Kolo, in-line brusle, běh	3	9,7
Jiný sport	1	3,2
Poslech hudby, čtení, kreslení, modelářství	4	13,0
Péče o zvířata, příroda	2	6,5
Nakupování	4	13,0
Domácí práce	0	0
Jiné	0	0
Nic	1	3,2

Otázka č. 3

Možnosti někam jít	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Ven s kamarády	27	87,1
Na hřiště	9	29,0
Do klubu	9	29,0
Jinam	3	9,7

Otázka č. 4

Možnosti v okolí bydliště	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Hřiště (basket, fotbal), sportovní areál	16	51,6
In-line dráha, cyklostezka, skatepark, běh	8	25,8
Další sporty (tenis, posilovna, koupání atd.)	4	13,0
Kino, divadlo, kluby, knihovna, čajovna	2	6,5
Příroda, park	9	29,0
Jiné nebo „dobré“	0	0
Žádné nebo nevím	5	16,1

Otázka č. 5

Jaké možnosti chybí	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Zařízení pro specif. sporty (horolezecké centrum, jízda na koni, zimní sporty, bazén)	7	22,6
Skatepark, in-line dráha, cyklostezka	0	0
Nabídka kurzů a kroužků	1	3,2
Všeobecně hřiště	2	6,5
Příroda	1	3,2
Kino, kluby	2	6,5
Nic nebo nevím	19	61,3

Otázka č. 6

Zájem o preventivní programy	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Velmi zajímavé	16	51,6
Nudí mě to	9	29,0
Nevím o tom	6	19,4

Otázka č. 7

Ke komu se obrátit pro pomoc	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Třídní učitel, učitel	17	54,8
Výchovný poradce	3	9,7
Metodik prevence, psycholog	5	16,1
Ředitel, zástupce ředitele	3	9,7
Rodina	1	3,2
Kamarádi	3	9,7
Nikdo nebo nevím	7	22,6

Otázka č. 8

Zkušenost s rizikovým chováním	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Nikdy jsem nic nezkusil/a	9	29,0
Zkusil/a jsem jednou	5	16,1
Zkusil/a jsem opakovaně	12	38,7
Pravidelně to provozuji	5	16,1

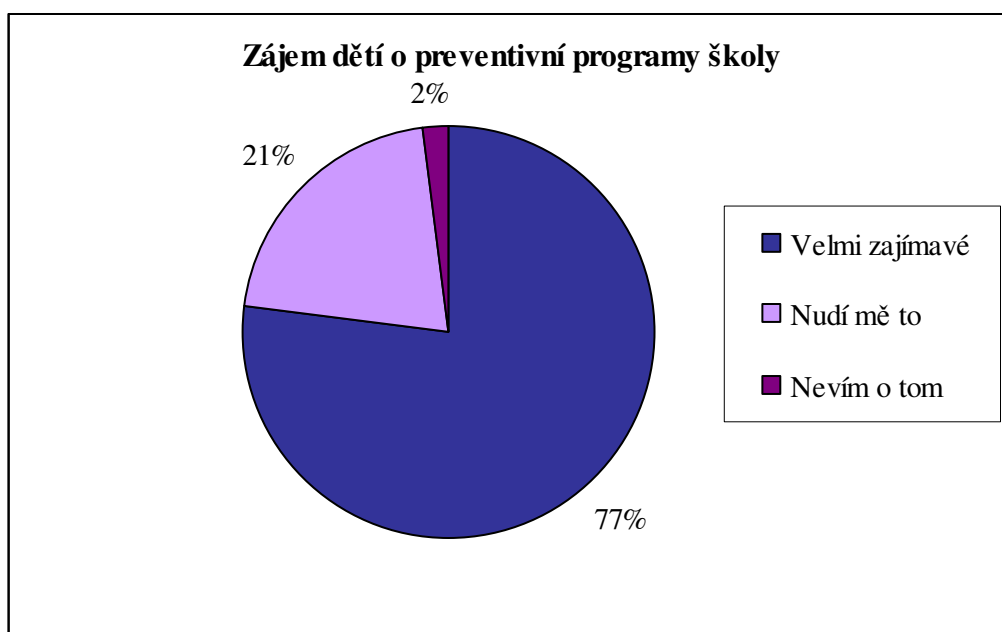
Otázka č. 9

Co jsi zkusil/a?	Respondentů (abs.)	Respondentů (v %)
Alkohol	11	35,5
Cigarety	17	54,8
Marihuana	4	12,9
Drogy	1	3,2
Hrací automaty, sázení	0	0
Vodní dýmka	0	0

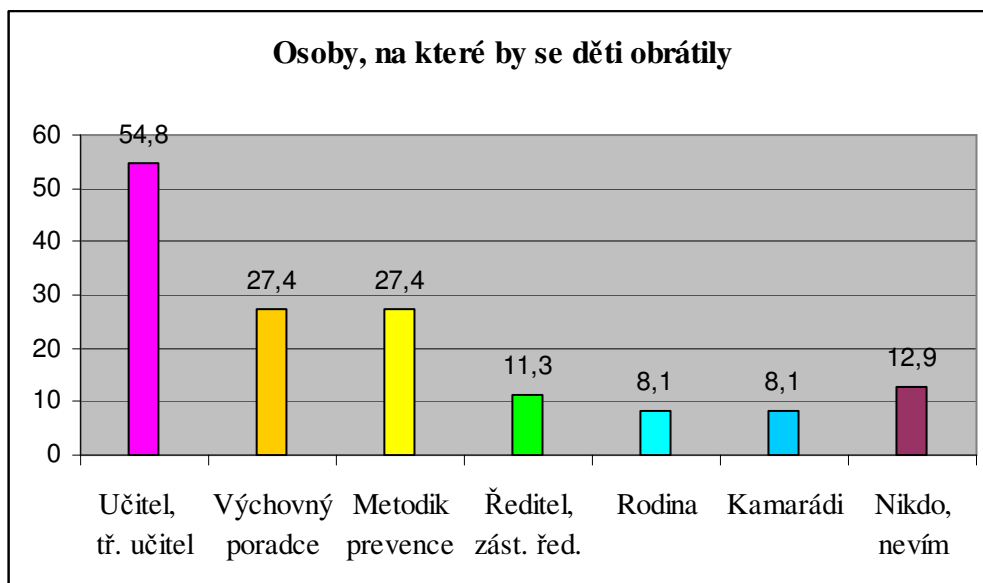
Příloha č. 2: Grafické znázornění odpovědí na otázky č. 6 a 7 dotazníku

Kolín - 2. ZŠ:

Graf č. P.1: Zájem o preventivní programy – 2. ZŠ Kolín

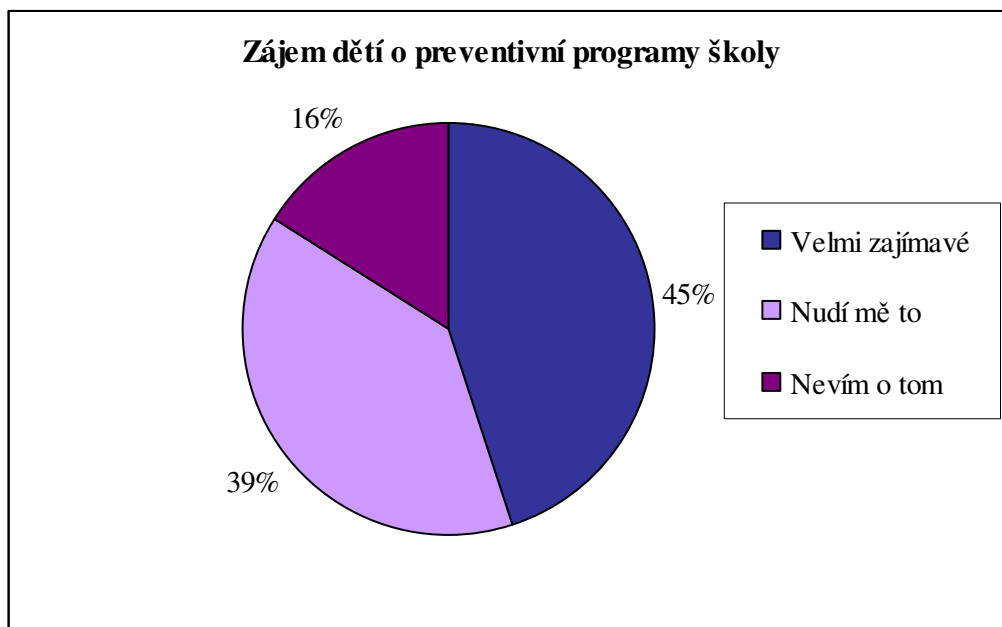

Graf č. P.2: Osoby, na které by se děti obrátily – 2. ZŠ Kolín

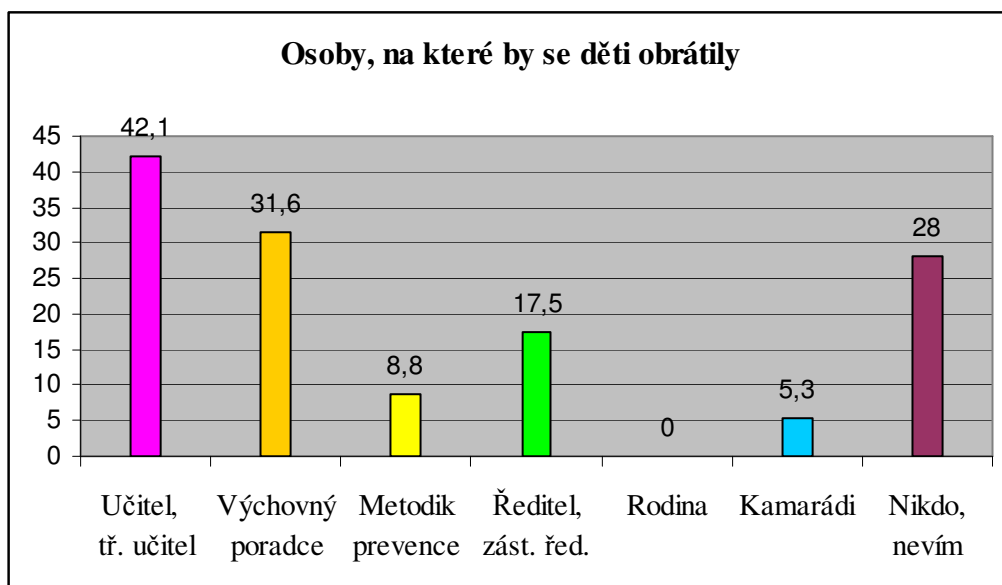

Kolín - 3. ZŠ Kolín

Graf č. P.3: Zájem o preventivní programy – 3. ZŠ Kolín

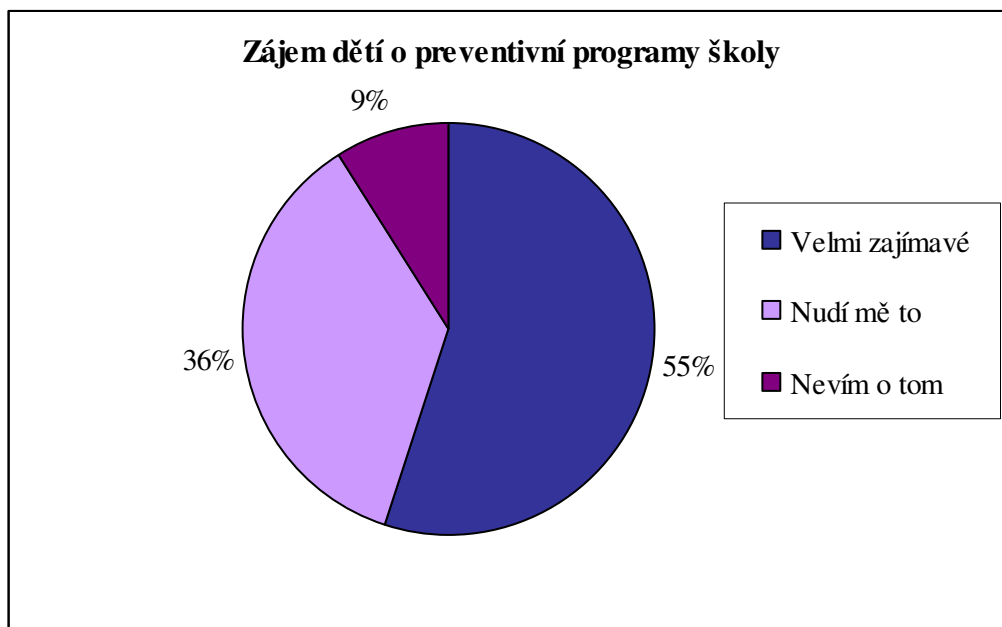

Graf č. P.4: Osoby, na které by se děti obrátily – 3. ZŠ Kolín

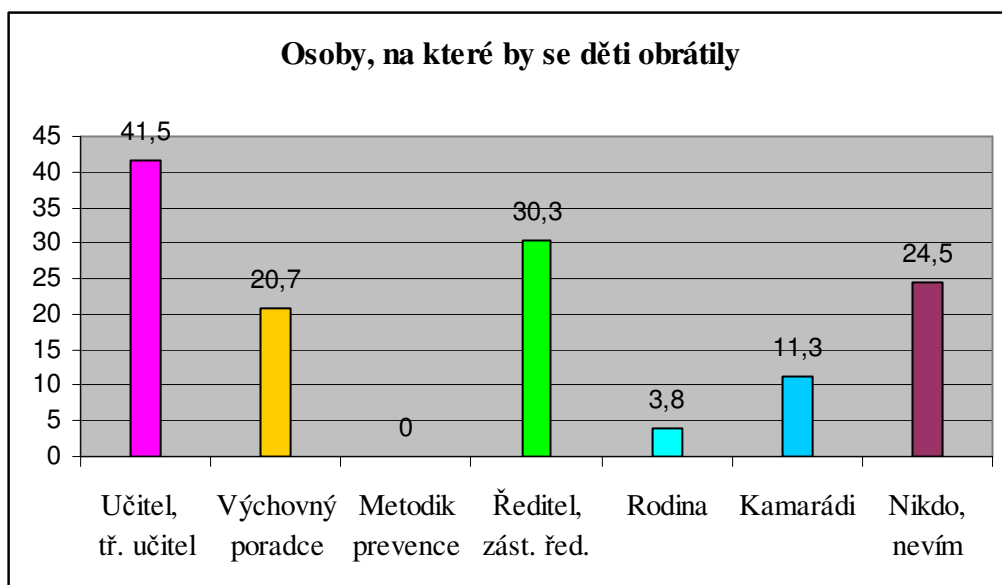

Mladá Boleslav - ZŠ T.G. Masaryka

Graf č. P.5: Zájem o preventivní programy – ZŠ TGM Mladá Boleslav

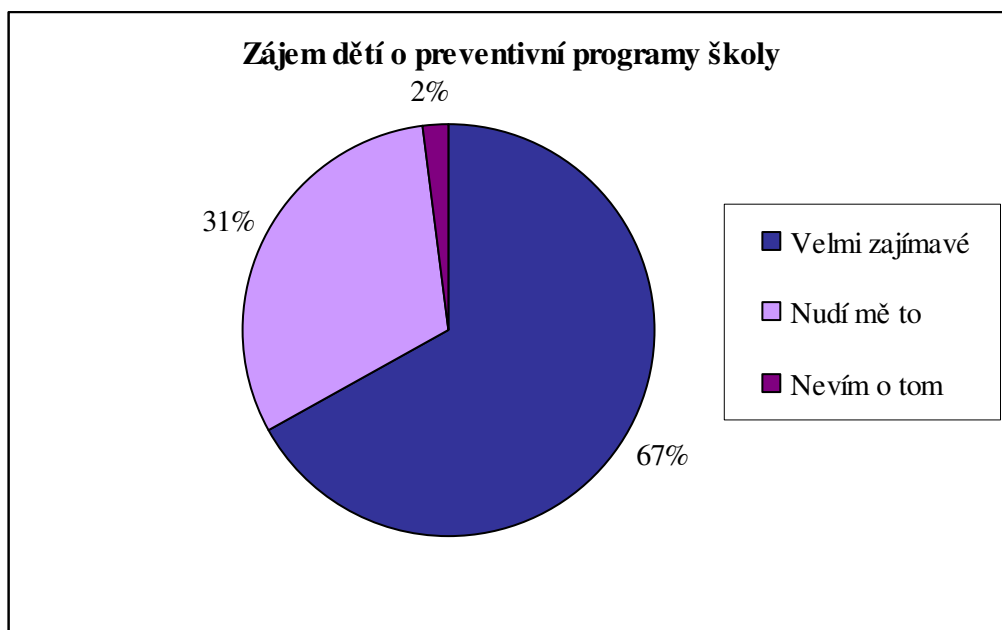

Graf č. P.6: Osoby, na které by se děti obrátily – ZŠ TGM Mladá Boleslav

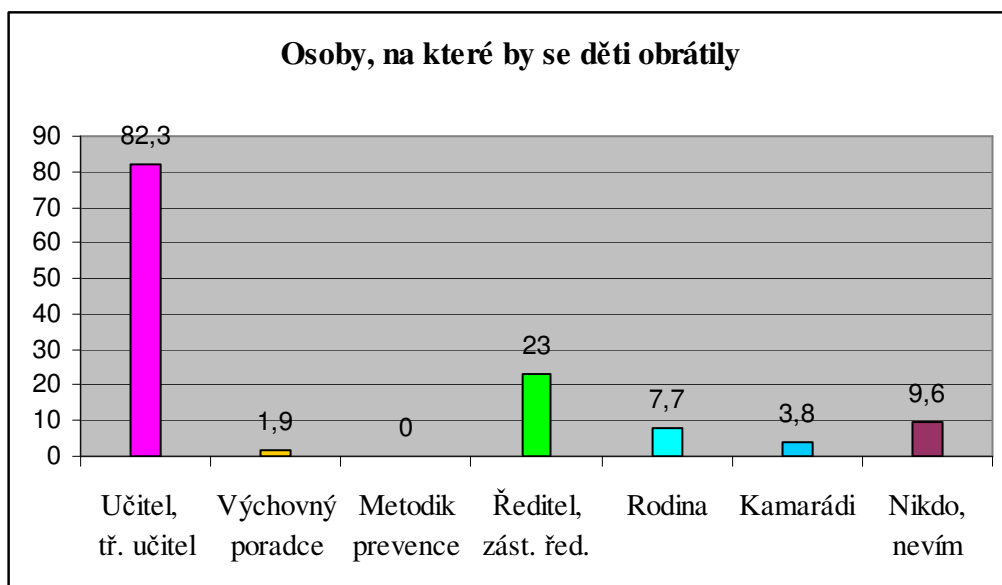

Mladá Boleslav - ZŠ Pastelka

Graf č. P.7: Zájem o preventivní programy – ZŠ Pastelka Mladá Boleslav

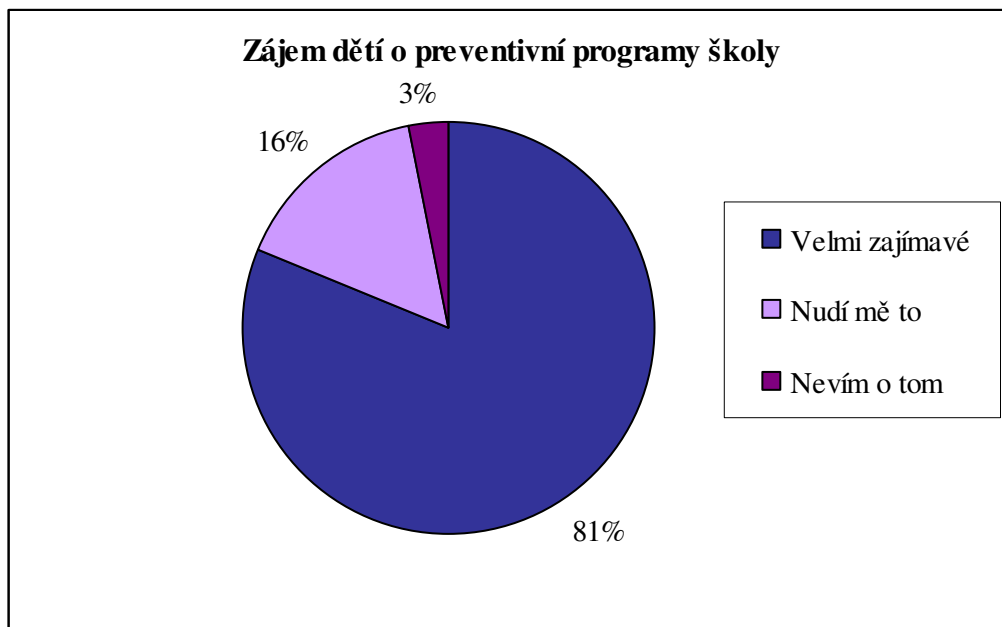

Graf č. P.8: Osoby, na které by se děti obrátily – ZŠ Pastelka Mladá Boleslav

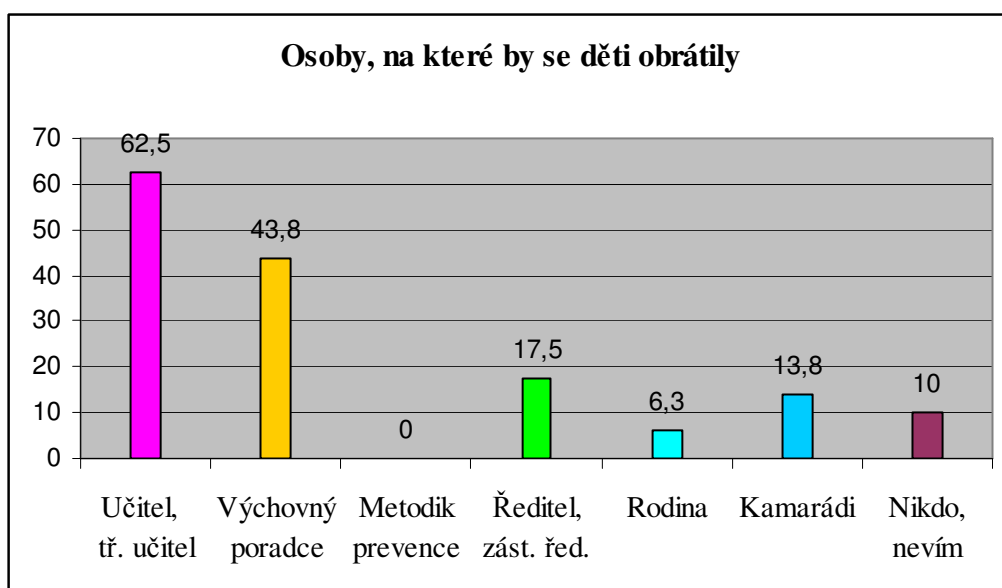

Písek - ZŠ Edvarda Beneše

Graf č. P.9: Zájem o preventivní programy – ZŠ E. Beneše Písek

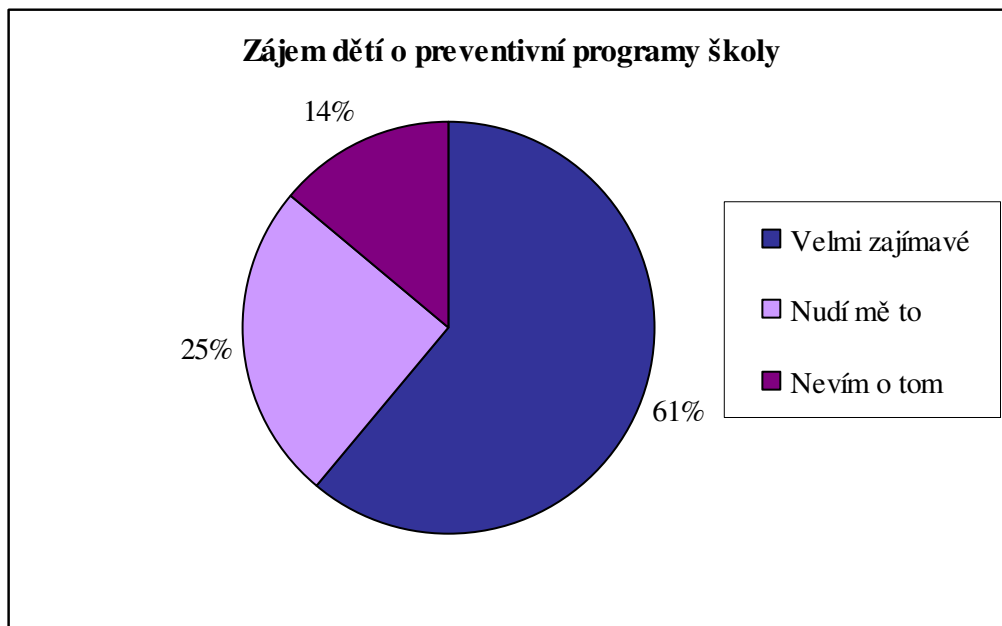

Graf č. P.10: Osoby, na které by se děti obrátily – ZŠ E. Beneše Písek

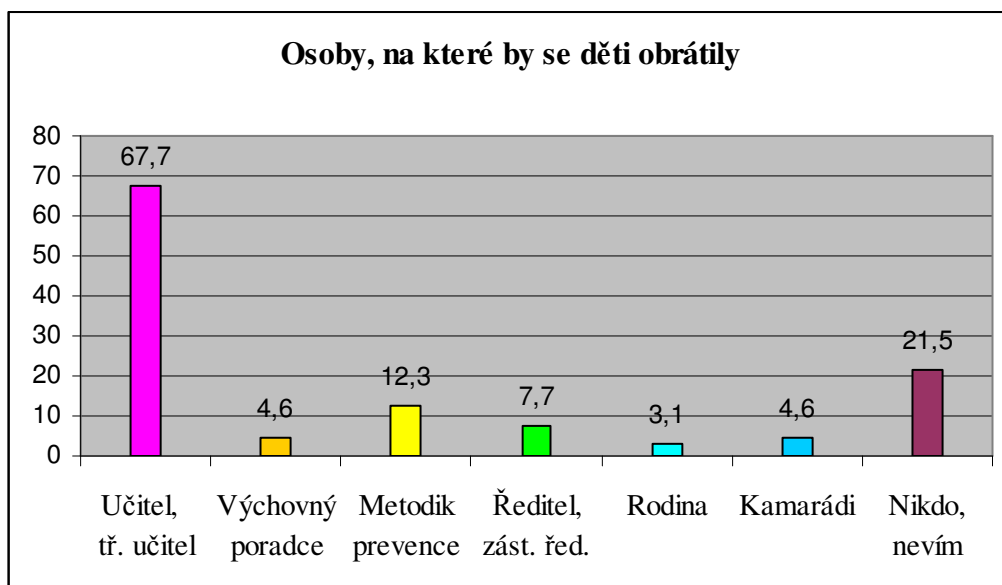

Písek - ZŠ T.G. Masaryka

Graf č. P.11: Zájem o preventivní programy – ZŠ TGM Písek

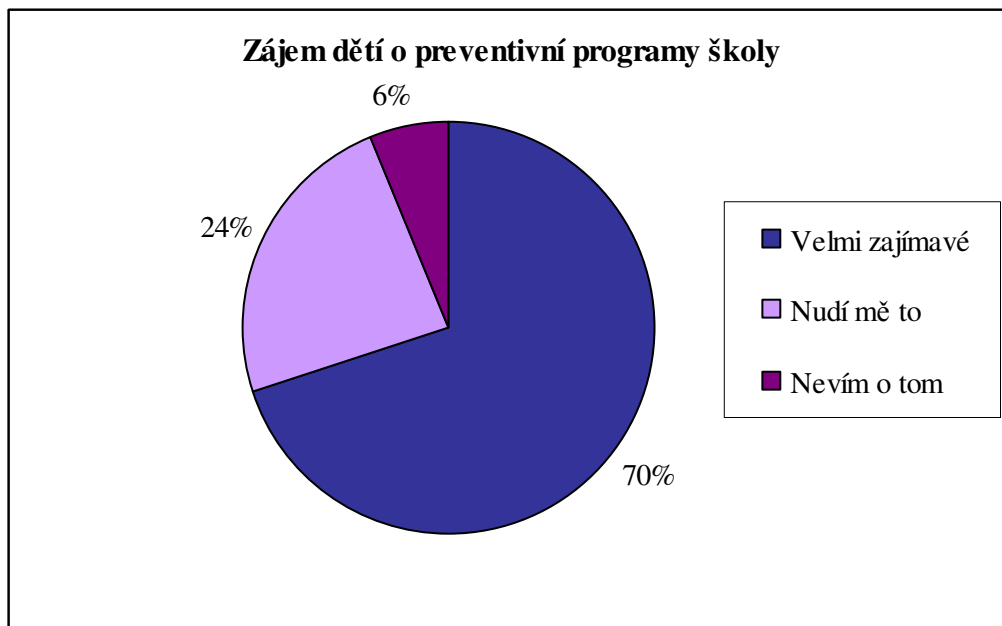

Graf č. P.12: Osoby, na které by se děti obrátily – ZŠ TGM Písek

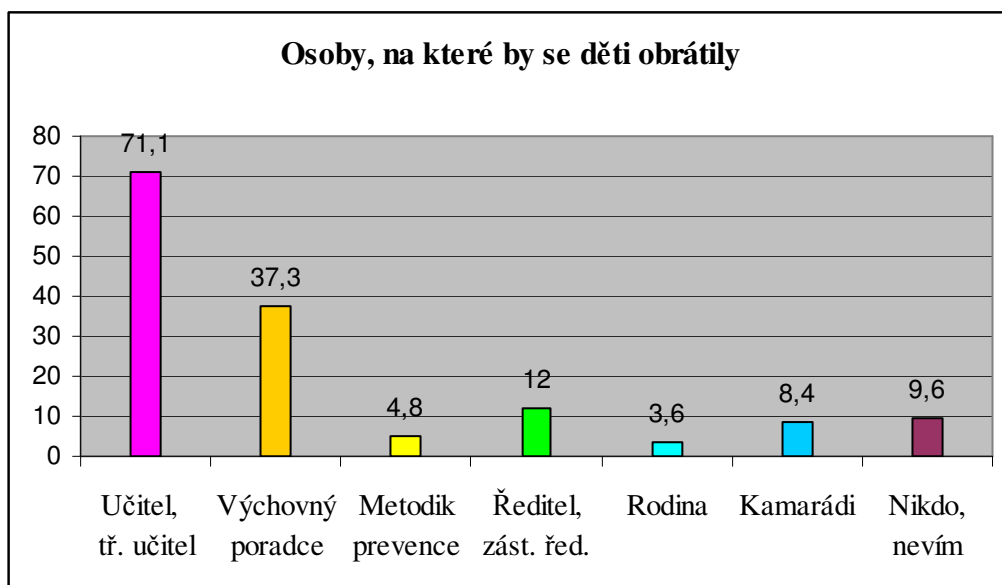

Příbram - ZŠ Jiráskovy sady

Graf č. P.13: Zájem o preventivní programy – ZŠ Jiráskovy sady Příbram

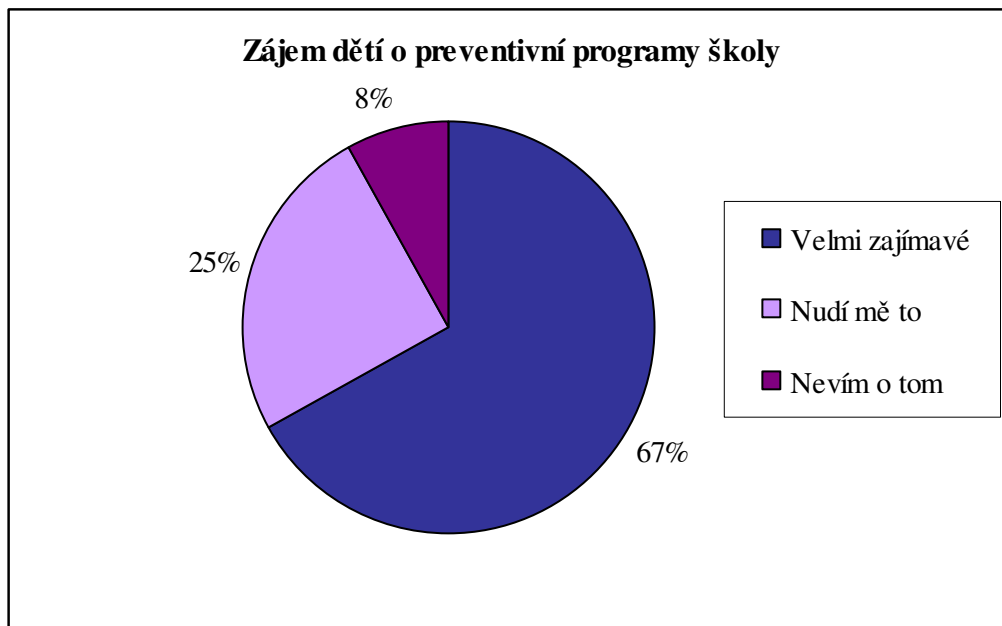

Graf č. P.14: Osoby, na které by se děti obrátily – ZŠ Jiráskovy sady Příbram

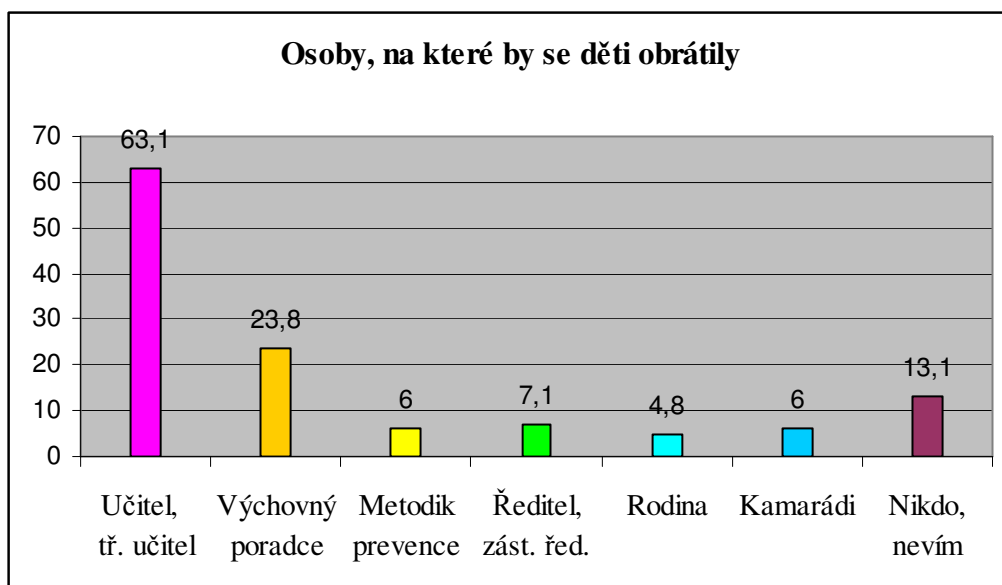

Příbram - ZŠ pod Svatou Horou

Graf č. P.15: Zájem o preventivní programy – ZŠ Pod Svatou Horou Příbram

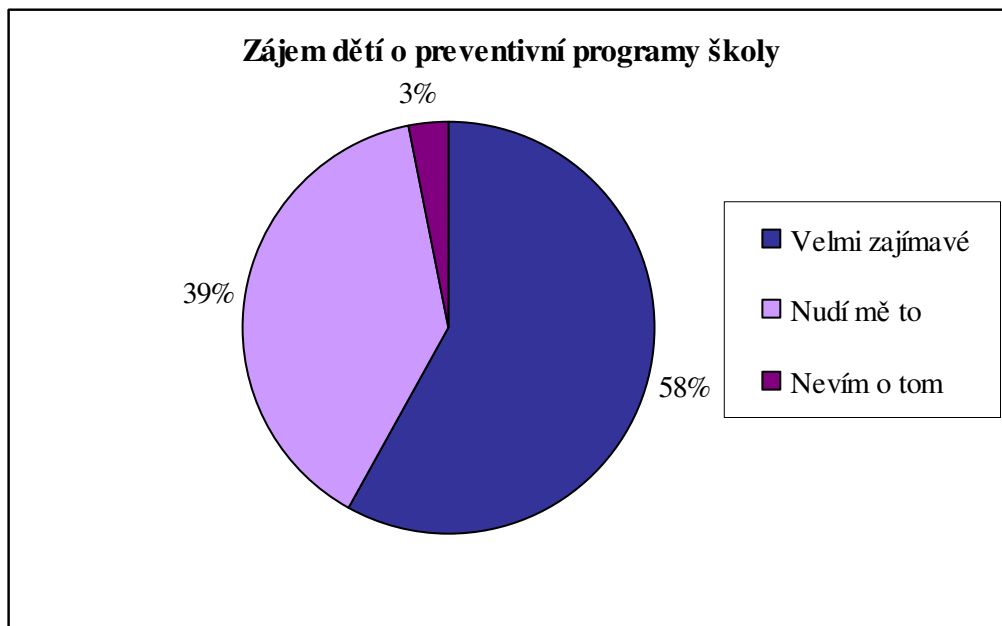

Graf č. P.16: Osoby, na které by se děti obrátily – ZŠ pod Svatou Horou Příbram

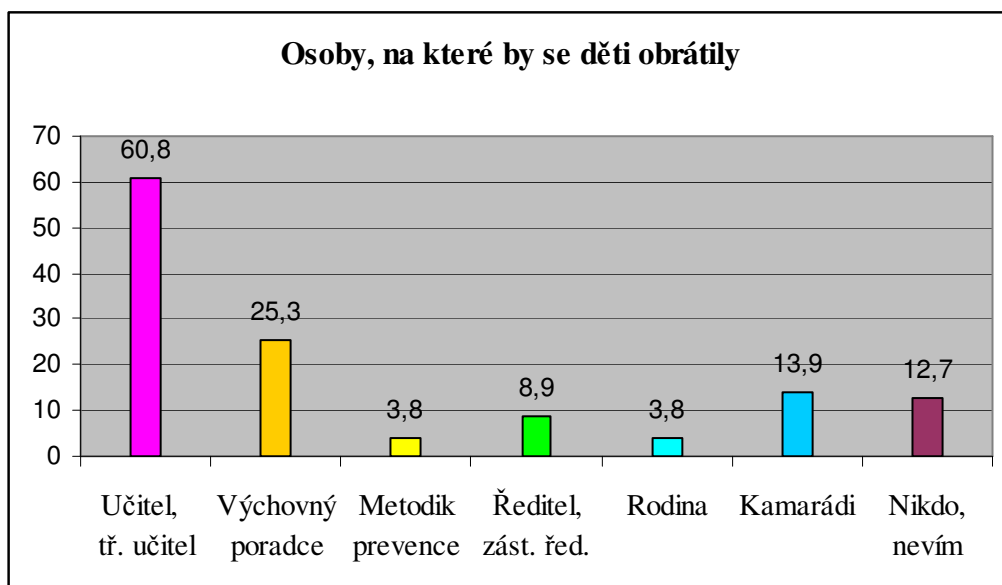

Tábor - ZŠ Mikuláše z Husi

Graf č. P.17: Zájem o preventivní programy – ZŠ Mik. Z Husi Tábor

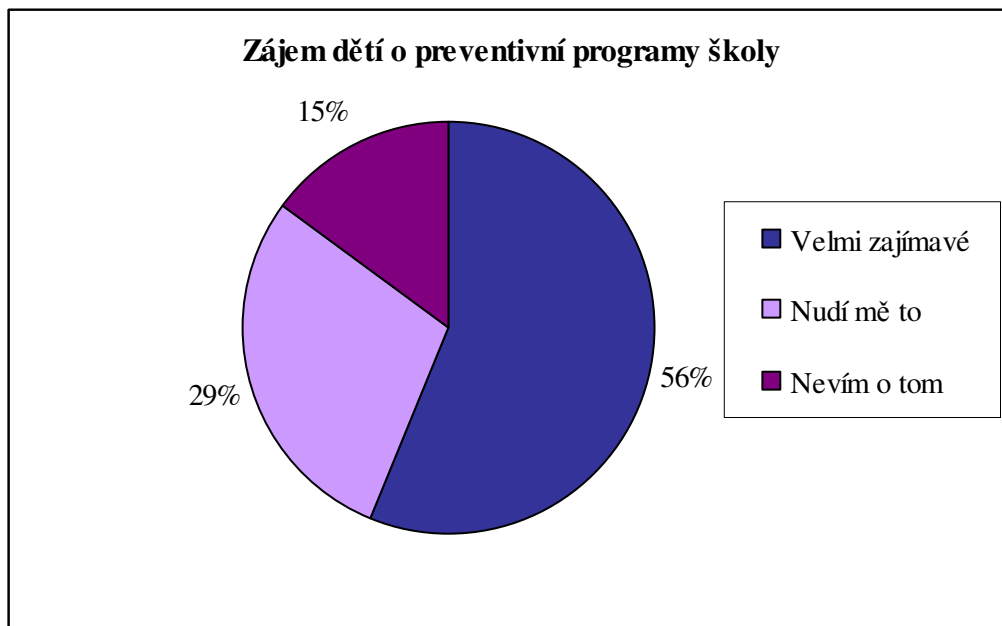

Graf č. P.18: Osoby, na které by se děti obrátily – ZŠ Mik. Z Husi Tábor

Tábor - ZŠ Helsinská

Graf č. P.19: Zájem o preventivní programy - ZŠ Helsinská Tábor

Graf č. P.20: Osoby, na které by se děti obrátily - ZŠ Helsinská Tábor

